

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
ЗО «Білоруська державна сільськогосподарська академія», Республіка Білорусь
ЗО «Поліський державний університет», Республіка Білорусь
Варшавський університет наук про життя, Польща
Словацький аграрний університет, Словацька Республіка
Мендель університет, Чеська Республіка
Індустріально-економічний коледж імені академіка Г.Г. Сейткасімова, Республіка Казахстан

СУЧАСНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: парадигма, завдання і тенденції

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
з нагоди 120-річчя Національного університету біоресурсів
і природокористування України

THE MODERN SOCIO-ECONOMIC SYSTEM: paradigm, tasks and trends

The Materials of of International Scientific Conference
on the occasion of the 120th anniversary of the National
University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

СОВРЕМЕННАЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СИСТЕМА: парадигма, задачи и тенденции

Материалы Международной научно-практической
конференции к 120-летию Национального университета
биоресурсов и природопользования Украины

**27 квітня 2018 року
м. Ніжин**

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
ЗО «Білоруська державна сільськогосподарська академія», Республіка Білорусь
ЗО «Поліський державний університет», Республіка Білорусь
Варшавський університет наук про життя, Польща
Словацький аграрний університет, Словацька Республіка
Мендель університет, Чеська Республіка
Індустріально-економічний коледж імені академіка Г.Г. Сейткасімова, Республіка Казахстан

**Сучасна соціально-економічна система:
парадигма, завдання і тенденції**

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
з нагоди 120-річчя Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

**The modern socio-economic system:
paradigm, tasks and trends**

*The Materials of of International Scientific Conference
on the occasion of the 120th anniversary of the National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

**Современная социально-экономическая система:
парадигма, задачи и тенденции**

*Материалы Международной научно-практической
конференции
к 120-летию Национального университета биоресурсов
и природопользования Украины*

**27 квітня 2018 року
м. Ніжин**

Рекомендовано до друку вченою радою
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
від 31.05.2018 р. № 10

Редакц. колегія:

В.С. Лукач (науковий редактор); І.О. Демчук (заступник відповідального редактора); Н.Г. Царук;
А.М. Герасимович; О.М. Столяренко; А.В. Іванько;
О.С. Сидорович; Є.Ю. Білокобила; Г.М. Македон

Учасники конференції – науково-педагогічні працівники, наукові співробітники, аспіранти на студенти: Private company «Composite»; Академії управління при Президенті Республіки Беларусь; Алматинського казахсько-турецького гуманітарного-технологічного коледжа; Белоруського державного аграрного технічного університету; Белоруського державного університету; Белоруського національного технічного університету; Білоцерківського національного аграрного університету; Вищої соціально-економічної школи в Пшеворську; Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ; Гомельського державного університету ім. Ф. Скорини; Державного вищого навчального закладу імені С. Тарновського; ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; Державної вищої професійної школи у Коніні; Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара; Донецького національного університету економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського; Донецької державної сільськогосподарської дослідної станції НААН України; Запорізького національного університету; Інституту прогнозування і макроекономічних досліджень при Міністерстві економіки Республіки Узбекистан; Інституту економічних проблем ім. Г.П. Лузіна КНЦ РАН; Інституту економіки та прогнозування НАН України; Калужського державного університету імені К.Е. Циолковського; Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Конотопського державного університету; Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського; Львівської національної академії мистецтв; Мукачівського державного університету; Науково-дослідного інституту ДП «Каталіз і екологія» Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України; Національного університету «Одеська юридична академія»; Національного авіаційного університету; Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний університет»; Національного технічного університету України «КПІ імені Ігоря Сікорського»; Національного університету «Києво-Могилянська академія»; Національного університету «Острозька академія»; Національного університету біоресурсів і природокористування України; Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя; ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України; ННЦ «Інститут землеробства НААН»; НТУ «Дніпровська політехніка»; Одеського національного економічного університету; Одеської державної академії будівництва і архітектури; «Пинские электрические сети» РУП «БРЕСТЭНЕРГО»; Полтавського юридичного коледжу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого; Полтавської державної аграрної академії; Приазовського державного технічного університету; Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет» Уманська філія; Псковського державного університету; Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського; Ташкентського державного економічного університету; Тернопільського національного економічного університету; Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; Університету митної справи та фінансів; УО «Гродненський державний університет ім. Я.Купаль»; УО «Полесський державний університет»; Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ; Харківського національного медичного університету; Харківського національного університету городського господарства імені А.Н. Бекетова; Херсонського національного технічного університету.

Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції у 2-х ч. Ч. 1/

С 91 3б. наук. праць / наук.ред. В.С. Лукач – Ніжин, 2018. – 206 с.

У збірнику надруковані доповіді учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції», висвітлено результати наукових досліджень, проведених науково-педагогічними працівниками, науковими співробітниками, аспірантами та студентами.

Тексти тез друкуються в авторській редакції. Відповідальність за інформацію, подану в науковому дослідженні, несуть автори статей.

© ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

© автори статей

НАПРЯМ

***Фінансовий механізм
функціонування держави***

Баранова Дарья

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский Государственный Университет

г. Пинск, Беларусь

УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМ РИСКОМ В БАНКАХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Проблема управления кредитным риском и его оценки с целью снижения или избежания становится сегодня актуальной для всех рыночных субъектов, поскольку основной целью деятельности банка является получение максимально возможной прибыли, в том числе по кредитным операциям.

Кредитный риск – это риск невозврата или несвоевременного внесения платежа по банковскому кредиту. К основным причинам возникновения риска невозврата кредита можно отнести: снижение (утрата) кредитоспособности кредитополучателя, нестабильная экономическая ситуация в стране, кроме того перечень документов для оформления кредита не всегда бывает достаточным для того, чтобы в полной мере оценить риск невозврата кредита [1].

Кредитный риск может возникнуть по каждому отдельному кредиту, предоставленному банком, или по всему кредитному портфелю банка (совокупный кредитный риск). Поэтому банк обязан разработать кредитную политику — документально оформленную схему организации и систему контроля над кредитной деятельностью.

Структура кредитного портфеля формируется под воздействием следующих факторов:

- Доходность и риск по отдельным кредитам;
- Ликвидность (предоставленные банком кредиты должны быть возвращены в установленные договорами сроки);
- Сбалансированность (повышенный риск по отдельным кредитам компенсируется надежностью и доходностью других кредитов);
- Спрос кредитополучателей на отдельные виды кредитов;
- Нормативы кредитных рисков, установленные Центральным банком;
- Структура кредитных ресурсов банка в разрезе сроков погашения кредитов.
- Целевые клиенты (группы людей, объединённых общими признаками).

Кредитные операции банков сами по себе являются рисковыми, поэтому управление кредитными рисками должно быть нацелено на их минимизацию, основными методами которой являются:

- предварительный анализ кредитоспособности потенциального кредитополучателя, основной целью которого является принятие решения о целесообразности кредитных отношений банка с данным клиентом и предупреждение кредитного риска;
- использование различных способов обеспечения исполнения должником обязательств (залога, гарантий, поручительств и др.), которые сглаживают кредитный риск, выступая вторичными источниками погашения долга;
- структурирование кредита (набор условий кредитного договора);
- кредитный мониторинг, который предусматривает проведение контроля целевого использования кредита (если цель указана в кредитном договоре), сохранности залога, своевременности уплаты процентов, динамики показателей финансового состояния должника других показателей кредитоспособности, позволяющих своевременно распознать возможный риск;
- создание специального резерва, который обеспечит возможность списания с баланса банка безнадежной задолженности, в случае, если все перечисленные выше способы не позволили предотвратить и своевременно устранить невозврат кредита [2].

В современных условиях функционирования банков необходимо учитывать развитие внешних источников информации о кредитоспособности получателей кредитов, зарубежный

опыт корпоративного управления рисками и оценки платёжеспособности потенциальных банковских клиентов.

Также регулярный анализ отклонений фактических показателей от плановых значений позволит заблаговременно принимать необходимые меры для предотвращения реализации кредитных рисков.

Под кредитным рейтингом понимается оценка кредитоспособности кредитополучателя с позиций надежности его обязательств и вероятности возвращения им кредита. В качестве кредитополучателя может быть государство, юридические или физические лица. Зарубежные рейтинговые агентства присваивают кредитополучателю рейтинг на основе требований к капиталу банков с учетом риска кредитных потерь.

Существует ряд международных рейтинговых агентств, формирующих кредитный рейтинг банков различных стран (*Moody's, Standard&Poor's, FitchRatings*), который используется для оценки кредитоспособности и прочих характеристик организаций (компаний, государств и т. д.)

Международное рейтинговое агентство *FitchRatings*¹ февраля 2018 года повысило долгосрочные рейтинги дефолта эмитента Беларуси в иностранной и национальной валюте с уровня «В-» до «В» со «стабильным» прогнозом. Как отмечено в сообщении агентства, краткосрочные риски внешнего финансирования Беларуси уменьшились ввиду предварительного резервирования финансов в 2017 году под платежи 2018 года, а также в связи с увеличением объемов золотовалютных резервов до 7,3 млрд США [4].

Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР) ранжирует страны по 8 категориям риска. К нулевой категории относят страны с высоким уровнем доходов. Остальные страны распределены по семи группам, в зависимости от оценки кредитного риска, на основе анализа трех групп показателей: практики осуществления платежей, финансового состояния страны и ее экономической ситуации.

ОЭСР является одной из наиболее авторитетных организаций, представляющих статистику в странах организации и ряде стран Большой двадцатки, которые не являются членами ОЭСР. Основная миссия ОЭСР – содействие экономическому росту стран-членов ОЭСР и повышению их вклада в глобальный экономический рост и развитие, снижение бедности в странах, не являющимися членами Организации.

26 января 2018 года Организация экономического сотрудничества и развития опубликовала обновленный рейтинг стран, в соответствии с которым, Беларусь переместилась из 7 (самой худшей) в 6 группу стран по классификации кредитного риска. В этой группе Беларусь соседствует с Арменией, Аргентиной, Бенином, Камеруном, Египтом, Эквадором, Грузией, Ганой, Ямайкой, Казахстаном, Папуа-Новой Гвинеей, Туркменистаном, Монголией и рядом других стран [4].

Длительное время Беларусь находилась на последних позициях рейтинга ОЭСР. Последние два года Правительство Республики и Национальный Банк Республики Беларусь предприняли ряд мер по улучшению кредитного рейтинга страны, поскольку он влияет на стоимость привлекаемых ресурсов в западных банках. Из-за нахождения страны в группе с минимальным рейтингом, белорусским предприятиям было слишком затратно привлекать экспортные кредиты банков из развитых стран на покупку импортного оборудования. Поэтому существовала значительная заинтересованность в повышении позиции Республики Беларусь в кредитных рейтингах.

Повышение рейтинга является признанием стабильности финансового рынка Беларуси, доступности для Республики международных финансовых кредитов и способности обслуживать кредитные обязательства. Также в перспективе снизится стоимость кредитов для белорусских компаний на международных рынках, что позволит повысить кредитную активность в стране.

Список использованных источников:

1. Организация деятельности банков: Учеб. / Н. К. Василенко [и др.]; под ред. Н. К. Василенко – Минск: БГЭУ, 2011. – 172 с.

2. Организация деятельности коммерческих банков: учебник / Г.И. Кравцова, [и др.]; под общ. ред. Г.И. Кравцовой. – 3-е изд., перераб. и доп. – Минск: БГЭУ, 2013 – 478 с.

3. Беларусь уже не самая рискованная. Западные деньги подешевеют для страны [Электронный ресурс]// Новостной портал tut.by. – Режим доступа: <https://news.tut.by/economics/578639.html>. – Дата доступа: 28.02.2018.

Баранская Анна

студентка

Самоховец Мария

к.э.н., доцент

УО «Полесский государственный университет»

г.Пинск, Республика Беларусь

ВНУТРЕННИЙ И ВНЕШНИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДОЛГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Государственный кредит является одним из источников финансирования государственного бюджета. С помощью его формируются денежные средства, которые используются в том числе на благоустройство городских и сельских районов, строительство, реконструкцию объектов здравоохранения, культурного, просветительского, жилищно-бытового назначения, образования и так далее. Использование государственного кредита, несомненно, ведёт к образованию государственного долга. В случае его превышения пороговых значений – это повлечёт за собой достаточно тяжелые последствия для экономики страны. Величина внутреннего долга является показателем состояния экономики: чем выше сумма задолженности, тем сильнее кризисные явления в экономике страны.

Республика Беларусь всегда характеризовалась незначительной по сравнению с другими государствами величиной внешнего и внутреннего заимствования. В последние годы в республике наблюдается увеличение внешнего и внутреннего государственного долга. Однако стоит отметить, что большая часть государственных заимствований направляется на поддержание платежного баланса и погашение уже существующих долгов.

По состоянию на 1 января 2018 года государственный долг составил 42,2 миллиарда рублей, по сравнению с началом 2017 года увеличился на 5,2 миллиарда рублей или на 14,1%.

По состоянию на 1 января 2018 года внутренний государственный долг Республики Беларусь составил 9,2 млрд. рублей и уменьшился с начала 2017 года на 1 млрд. рублей или на 10,3%. Однако, по сравнению с 2013 годом он заметно увеличился в 3 раза (рисунок 1).

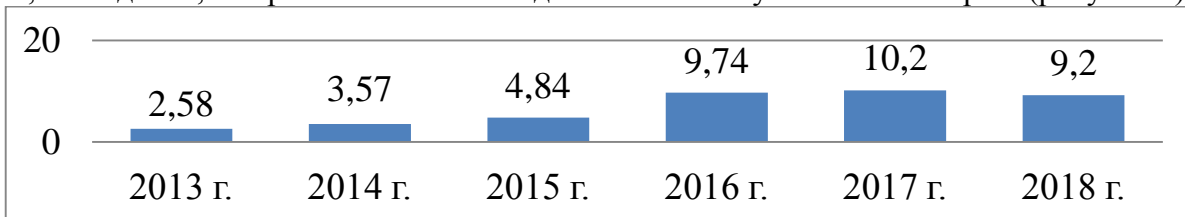

Рисунок 1 – Динамика внутреннего государственного долга Республики Беларусь по состоянию на 01.01, млрд. рублей

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2]

Внешний долг Беларуси по данным Министерства финансов увеличился с начала 2017 года на 4,3 миллиарда долларов, или на 22,6% и составил на 1 января 2018 года 16,7 миллиардов долларов США или примерно 33,3 млрд. белорусских рублей (рисунок 2).

Напряг
«Фінансовий механізм функціонування держави»

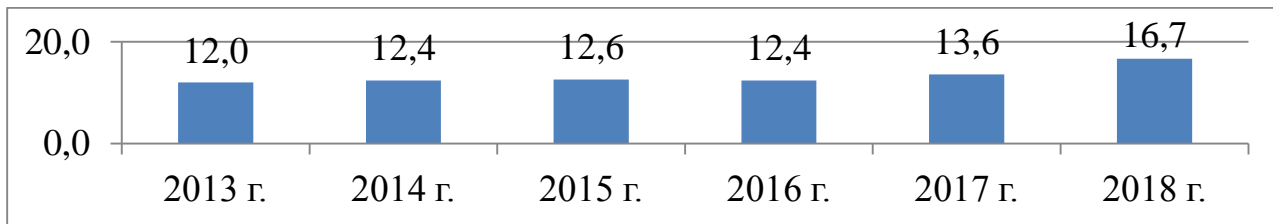

Рисунок 2 – Динаміка зовнішнього державного боргу за станом на 01.01, млрд. доларів

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2]

Из приведённых данных видно, что внешний долг значительно превышает внутренний. Поэтому, на наш взгляд, государству возможно более широко использовать такую альтернативу внешнему кредиту, как внутреннее заимствование временно свободных денежных средств юридических и физических лиц в иностранной валюте.

Несмотря на все проблемы наличия и роста государственного долга Республики Беларусь, для успешного развития экономики стране не стоит отказываться полностью от иностранных инвестиций и, в частности, иностранных кредитов. Ведь использование иностранных кредитов – это один из способов повышения производительности и технологического уровня белорусских предприятий. Привлечение заемных средств даст возможность обеспечить расширение объема воспроизводства, повысить конкурентоспособность, улучшить качество выпускаемой продукции на рынках и как результат это приведет к более полному удовлетворению потребностей национальной экономики и населения страны в средствах производства и потребительских товарах.

Следовательно, для управления государственным долгом можно применять различные способы, такие как рефинансирование, конверсия, консолидация, унификация. Выбор одного из них зависит от особенностей государственного долга (таких как величина государственного долга). Осуществление мероприятий по управлению внутренним и внешним государственным долгом обеспечит дальнейшее качественное и своевременное обслуживание государственного долга.

Список использованных источников:

1. Доклад о состоянии государственных финансов Республики Беларусь за январь – декабрь 2017 г. // Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] – 2017 г. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/upload/bp/doklad/2017/yj2017.pdf>. – Дата доступа: 11.03.2018.

2. Пресс-релизы // Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/pressreleases/. – Дата доступа: 11.03.2018.

Бережняк Анна

асистент кафедри бухгалтерського обліку,
аналізу та аудиту

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Складання фінансової звітності є важливим етапом ведення бухгалтерського обліку від якості здійснення якого напряму залежить ефективність системи обліку на підприємстві в цілому.

Згідно ст. 3,4 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» № 4618-VI від 22.03.2012 р. створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва є головною метою державної політики підтримки підприємництва у цій сфері, а її пріоритетними напрямками є удосконалення та

спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування; запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для СМП, що відповідають критеріям, встановленим податковим законодавством.

Отже, з урахуванням зазначеного, діючим законодавством суб'єктам підприємницької діяльності – юридичним особам, які відповідно до чинного законодавства визнані суб'єктами малого підприємництва, надана можливість складати та подавати скорочену по показникам та формам фінансову звітність.

Фінансову звітність зобов'язані складати всі підприємства, юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми і форми власності. Для суб'єктів малого підприємництва передбачена скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати. Запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності є одним з основних напрямів державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні [3].

Фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва пред'являється: органам державної статистики; органу, до сфери управління якого належить це підприємство; власникам; органам державної податкової служби; трудовому колективу; іншим користувачам.

Звітним періодом для складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва є календарний рік. Квартальна звітність подається не пізніше 25-го числа місяця, що настає за звітним кварталом; річна – не пізніше 9 лютого року, що настає за звітним роком [1].

Для суб'єктів малого підприємництва відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [2], встановлена скорочена за показниками фінансова звітність у складі «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» (форма № 1-м та 1-мс) та «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» (форма № 2-м та 2-мс).

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ф. № 1-м відрізняється від Балансу (Звіту про фінансовий стан) ф. № 1 скороченням окремих рядків. Це обумовлено тим, що його пристосовано під Спрощений План рахунків, а тому він має менше реквізитів, данні в яких більш узагальнені. При цьому коди рядків збережені. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за спрощеною формою ф. № 2-м, на відміну від ф. №2, представлений тільки одним розділом. Особливості звіту полягають в об'єднанні двох розділів звіту в один і в новому підході до формування показників доходів і витрат. Так, у звіті спочатку відображається інформація про доходи від реалізації товарів (робіт, послуг), а потім інформація про інші доходи і визначається загальна сума чистих доходів за звітний період. Окремо відображається інформація про витрати і коригування суми чистого прибутку (збитку) на збільшення (зменшення) залишків незавершеного виробництва і готової продукції.

Суб'єкти підприємницької діяльності застосовують спрощений План рахунків у разі складання ними фінансової звітності відповідно до П(С)БО 25. Спрощений План рахунків СМП носить рекомендований, а не обов'язковий характер та передбачає тільки синтетичні балансові рахунки, кількість яких скорочена до 30. До вищевказаного Плану рахунків не включено жодного рахунку класу 9 «Витрати діяльності» і це є однією із основних особливостей, що значно спрощує облікову систему СМП.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73
2. 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р.,
3. . Звітність підприємства [Текст]: підручник./[М.І. Бондар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко та ін..] – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 570 с.

Борисенко Павел

м.э.н., ст. преподаватель
Гродненский государственный университет имени Янки Купалы
г. Гродно, Республика Беларусь

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СТРАХОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ РИСКОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В процессе своей хозяйственной деятельности предприниматели принимают решения, которые несут в себе возможности неудачи, потери, т.е. являются рисковыми.

Риск можно определить как опасность потенциально возможной, вероятной потери ресурсов, или потери доходов по сравнению с возможным, рассчитанным на рациональное использование ресурсов в данном виде предпринимательской деятельности [2, с. 26]. Таким образом, риск есть угроза того, что предприниматель может понести потери незапланированные потери при ведении бизнеса, создании проекта. Кроме того, предприниматель вынужден получить доход ниже того, на который он рассчитывал.

Ключевой функцией управления финансовыми ресурсами в современных условиях выступает защита организации от риска. Соблюдение параметров риска на всех стадиях функционирования организации становится необходимым элементом функционирования организации.

В силу возрастающего количества рисков страхование от предпринимательских рисков в настоящий момент является необходимостью для юридических лиц в Республике Беларусь.

Под страхованием предпринимательских рисков понимается страхование рисков убытков, дополнительных расходов и неполучения ожидаемых доходов от предпринимательской деятельности из-за нарушения обязательств контрагентами и (или) изменений условий этой деятельности по независящим от предпринимателя обстоятельствам. Объектом страхования являются материальные интересы страхователя, связанные с осуществлением предпринимательской деятельности для получения прибыли. Страховую сумму по договорам страхования предпринимательских рисков обычно устанавливают в пределах финансовых вложений в предпринимательскую деятельность, а тарифы зависят от вида этой деятельности и могут достигать 15–20% страховой суммы [3].

Стоит отметить, что существует и комплексная страховая защита предприятия, включающая страховую защиту социальной сферы (личное страхование), страховую защиту имущества и финансовых рисков (имущественное страхование), страховую защиту ответственности (страхование ответственности).

В то же время страхование предпринимательских рисков является механизмом выгодного взаимодействия двух сторон, страхователя (предприятия) и страховщика (страховой компании). Для своевременного и полного выполнения своих гражданско-правовых обязательств по договорам страхования, страховщики должны соответствовать требованиям финансовой устойчивости, предусмотренным законодательством. В качестве гарантий финансовой устойчивости страховщиков законодатель определил следующие финансовые механизмы:

- страховые резервы;
- гарантийные фонды и фонды предупредительных (превентивных); мероприятий;
- перестрахование [3].

В 2015-2016 г. на долю страховых взносов по предпринимательским рискам приходилось порядка 1,5%, снижение удельного веса за последние два года составило 0,6 п.п. В целом по страховым взносам наблюдается положительная динамика, в то время как по страхованию предпринимательских рисков снижение взносов составило более 10%. Сокращение наблюдается по таким видам страхования, как страхование рисков непогашения кредитов.

Уровень выплат в динамике по рынку в Республике Беларусь не имел стабильных показателей. В 2005 году выплаты по предпринимательскому риску составили около 135%, а в 2015 году достиг критического уровня 163,9%. Причиной является зависимость реализации

предпринимательских рисков от общего состояния экономики, при котором даже небольшое повышение процентной ставки по кредитам способно вызвать серию неплатежей со стороны кредитополучателей [4, с.45].

Представленная информация свидетельствует о том, что количество страховых случаев, в том числе и предпринимательские риски, в последние годы значительно увеличилось. Однако это не связано с расширением данного сегмента рынка страховых услуг. Одной из причин является то, что в настоящий момент страховые компании в Республике Беларусь, которые раньше предлагали страхование предпринимательских рисков, отказались от этой услуги в силу высокой вероятности страховых выплат. В связи с кризисными обстоятельствами в 2015-2016 гг. увеличились выплаты по страхованию рисков непогашения кредитов, что связано с нестабильным положением многих предприятий.

Высокий уровень выплат говорит об убыточном положении по данному виду страхования. Двумя основными факторами в данном случае выступают неэффективная тарифная политика или неэффективно сформированный портфель. Перестрахование может выступить эффективным источником перераспределения рисков по данному сегменту страховых услуг. Это снизит потенциальный доход страховщика, но в то же время позволит сократить потенциальную убыточность страховой услуги. В то же время сложилась ситуация, при которой реальное положение страховщика не зависит от страхования предпринимательских рисков, что показывает статистика.

На современном этапе целесообразно выделить перечень мер, способствующих более активному внедрению страхования предпринимательских рисков:

- создание исчерпывающей нормативно-правовой характеристики страхования предпринимательских рисков;
- совершенствование порядка страхования, изменение существующих правил и уточнение перечня рисков, покрываемых страхованием, корректировка используемых тарифов;
- стимулировать формирование информационной основы для мониторинга информации о финансовом состоянии предприятия, расширить круг дополнительных услуг, предоставляемых страховщиками (консультирование по управлению риском, информирование, сопровождение заключаемых договоров);
- активно использовать механизм перестрахования, в том числе финансового перестрахования в сфере страхования предпринимательских рисков.

Список использованных источников:

1. Верзун, А. Страховая розница как локомотив страхового рынка Беларуси / А. Верзун // Страхование в Беларуси. – 2013. – № 2. – С. 6-7.
2. Годин, А.М. Страхование: учебник для вузов / А.М. Годин, С.В. Фрумина. – М.: Дашков и К, 2009. – 480 с.
3. Гражданский кодекс Республики Беларусь. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://infobank.by/2985/default.aspx>. – Дата доступа: 19.03.2018.
4. Лукашевич, И. Страховой рынок Беларуси: проблемы и перспективы развития / И. Лукашевич // Финансовый директор. – 2012. – № 6. – С. 45.

Будкевич Кристина
студентка
Логвинович Арина

студентки
Давыдова Наталья
к.э.н, доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

**ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
СМЕЖДУНАРОДНЫМИ КРЕДИТНО-ФИНАНСОВЫМИ
ОРГАНИЗАЦИЯМИ: СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ**

Международные кредитно-финансовые организации являются важным элементом мировой финансовой системы, т.к. целью их деятельности является развитие мировой экономики. Одним из направлений деятельности центрального банка любой страны как государственного органа является взаимодействие и сотрудничество с международными кредитно-финансовыми организациями для углубления интеграции в мировое пространство [1]. Национальный банк Республики Беларусь не является исключением.

История взаимоотношений Республики Беларусь с ключевыми международными финансовыми институтами, прежде всего Международным валютным фондом и Группой Всемирного банка, является относительно недолгой. Республика Беларусь является членом МВФ с 1992 г., что предоставило нашей стране возможность привлекать средства в целях проведения экономических преобразований, а также финансирования дефицита бюджета и платежного баланса. Значительную помощь МВФ предоставляет Национальному банку по таким ключевым вопросам, как совершенствование денежно-кредитной политики, обеспечение финансовой стабильности. Фонд также осуществляет подготовку кадров для республики.

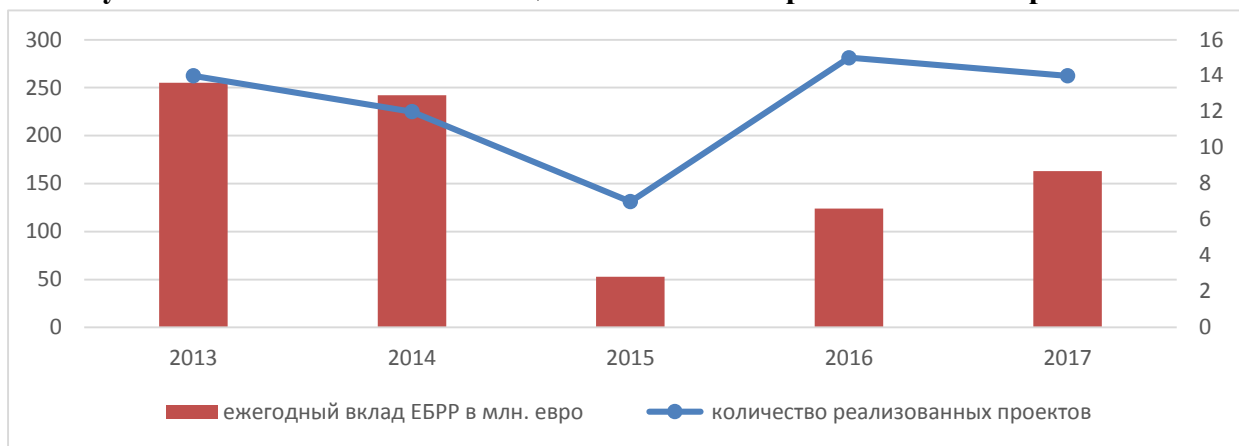
Также с 1992 г. Республика Беларусь является членом группы Всемирного банка, в который включены Международный банк реконструкции и развития, Международная финансовая корпорация, Многостороннее агентство по гарантиям инвестиций. Взаимодействие Беларуси и Всемирного банка в течение 2015-2017 гг. осуществлялось в рамках Стратегии партнерства Группы Всемирного банка для Республики Беларусь на 2014 - 2017 финансовые годы. В этот период были реализованы следующие инвестиционные проекты, на которые были выделены средства:

1. «Модернизация транзитного коридора». Объем кредитных средств Банка – 250 млн. долл. США;
2. «Развитие систем водоснабжения и водоотведения». Общий объем кредитных средств Банка - 150 млн. долл. США;
3. «Комплексный проект по обращению с твердыми отходами». Объем кредитных средств Банка - 42,51 млн. долл. США;
4. «Повышение энергоэффективности в Республике Беларусь». Общий объем кредитных средств Банка - 215 млн долл. США;
5. «Развитие лесного сектора в Республике Беларусь». Объем кредитных средств Банка - 40,714 млн долл. США и др. [2].

МБРР является ключевой структурой группы Всемирного банка, целью которой является предоставление финансовых ресурсов, а также технической и консультационной поддержки. В период с 2013 г. по 2017 г. МБРР выделило Республике Беларусь около 750 млн. долл. США. Помимо финансового содействия, МБРР оказывает Республике Беларусь аналитическую и консультационную поддержку, включая проведение экономических и отраслевых исследований и оказание технического содействия.

Республика Беларусь активно взаимодействует с Европейским банком реконструкции и развития. За последние годы уровень взаимодействия Беларуси и Европейского банка реконструкции и развития вышел на качественно новый уровень. На рисунке 1 показаны ежегодные банковские инвестиции и количество проектов за 2013-2017 гг.

Рисунок 1 - Банковские инвестиции и количество реализованных проектов ЕБРР в

Республике Беларусь за период 2013-2017 гг.

Примечание – источник: собственная разработка на основе [3].

Выделенные суммы были использованы на строительство дорог, модернизацию энергетики, повышение энергоэффективности, развитие систем водоснабжения и водоотведения и т.д. ЕБРР намерен предоставлять доступные кредиты белорусским банкам, микрофинансовым организациям и малым предприятиям. ЕБРР предоставляет также консультационные услуги малым и средним предприятиям в рамках программ оздоровления предприятий.

Ещё одним банком, с которым сотрудничает Республика Беларусь, является Евразийский Банк Развития (ЕАБР). Банк осуществляет финансирование предприятий реального сектора, имеющих высокий экспортный потенциал. Сотрудничество НБ РБ и ЕАБР проявляется в осуществлении ЕАБР финансирования банковского сектора в рамках целевых программ, направленных на поддержку малого и среднего бизнеса как институциональной основы рыночной экономики. Эти средства через Национальный банк направляются коммерческим банкам для кредитования субъектов хозяйствования. За весь период сотрудничества было реализовано 26 проектов на общую сумму 992 млн. долл. США.

Сотрудничество Национального банка Республики Беларусь с международными финансовыми организациями является необходимым условием развития международных отношений страны в условиях глобализации. Однако такое сотрудничество имеет нюансы. Одной из проблем во взаимоотношениях с финансовыми организациями является необходимость полного выполнения условий данных организаций для предоставления стране кредита на те, или иные цели, что не всегда соответствует выбранному курсу экономического развития страны. Это приводит к приостановке переговоров по различным кредитным программам. Для того, чтобы этого избежать, необходимо находить компромиссные решения по проблемным вопросам, на которых акцентировано внимание международных кредитно-финансовых организаций.

В целом можно сказать, что международные кредитно-финансовые организации играют важную роль в развитии экономики Республики Беларусь. С помощью выделяемых средств проводятся преобразования в различных сферах экономики, что позволяет осуществлять модернизацию и реконструкцию уже действующих предприятий, а также строительство новых, что стимулирует развитие целых отраслей. Республика Беларусь может также рассчитывать на поддержку в финансировании научных исследований, развития частного предпринимательства, продвижения реформ, которые создадут благоприятную среду для инвестирования, что положительно отразится на состоянии экономики страны.

Список использованных источников

1. Взаимодействие Центрального банка с международными валютно-кредитными организациями [Электронный ресурс] //Учебник по банковскому делу. – Режим доступа: <http://banki-uchebnik.ru/tsentralnyj-bank/157-vzaimodejstvie-tsentralnogo-banka-s-mezhdunarodnymi-valyutno-kreditnymi-organizatsiyami>. – Дата доступа: 13.02.2018

2. Взаимодействие со Всемирным банком [Электронный ресурс]. Министерство экономики Республики Беларусь – Режим доступа: http://www.economy.gov.by/ru/vzaimod_s_vsemirnym_bankom-ru. – Дата доступа: 16.02.2018

3. Данные о работе ЕБРР в Беларуси [Электронный ресурс]. - European Bank for reconstruction and development - Режим доступа: <http://www.ebrd.com/belarus-data.html> - Дата доступа: 16.02.2018

Будрица Виктория

студент

Самоховец Мария

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

ФИНАНСИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ ИЗ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

Важной задачей органов местного самоуправления является социально-экономическое развитие подчиненных им регионов: создание благоприятных условий для обеспечения жизненных интересов населения, оказание помощи менее защищенным слоям и т.д. Местные бюджеты осуществляют финансирование социальной сферы и являются основным источником функционирования дошкольных и школьных учреждений образования, социальных и медицинских учреждений.

В социальной сфере представлены следующие группы расходов:

- жилищно–коммунальные услуги и жилищное строительство (расходы на благоустройство населенных пунктов, строительство (приобретение) жилых помещений, проведение ремонтных работ и др.);

- образование (расходы, связанные с поддержкой обучающихся, достигших высоких показателей в учебной и общественной работе; расходы по проведению централизованных, районных, городских (городов областного подчинения) мероприятий в области образования);

- здравоохранение (расходы на содержание организаций здравоохранения, расходы на покупку медицинской аппаратуры, лекарственных средств и изделий медицинского назначения);

- социальная политика (предоставление государственной адресной социальной помощи, расходы на государственные программы и мероприятия, касающиеся детей, молодежи, женщин, семьи, обеспечение бесплатным питанием детей первых двух лет жизни);

- физическая культура, спорт, СМИ (расходы на финансирование мероприятий по физической культуре и спорту, деятельности местных печатных и телевизионных СМИ, содержание спортивных объектов, покупка специального оборудования и инвентаря);

- охрана окружающей среды (расходы в области охраны животного и растительного мира расходы по очистке водных объектов, озеленению населённых пунктов, уходу за местами отдыха и объектами культурного наследия, расходы по финансированию комплекса работ по освоению новых земель, повышению плодородия почв) [1].

Общая сумма расходов местных бюджетов за 2016 год составила 16 750,5 млн рублей, что по сравнению с аналогичным периодом предшествующего года выше на 2 991,9 млн рублей или на 21,7%.

В 2016 году основными областями социальной сферы, которые финансируются за счет местных бюджетов (рис.1), стали образование (23,9%), здравоохранение (20,5%) и жилищно-коммунальные услуги и жилищное строительство (13,5%). Однако доля расходов на жилищно-коммунальные услуги и жилищное строительство увеличилось на 0,4 п.п в целом за рассматриваемый период. Так же выросла доля расходов по другим разделам: межбюджетные трансферты, обслуживание долга органов местного управления и самоуправления и т.д. [2].

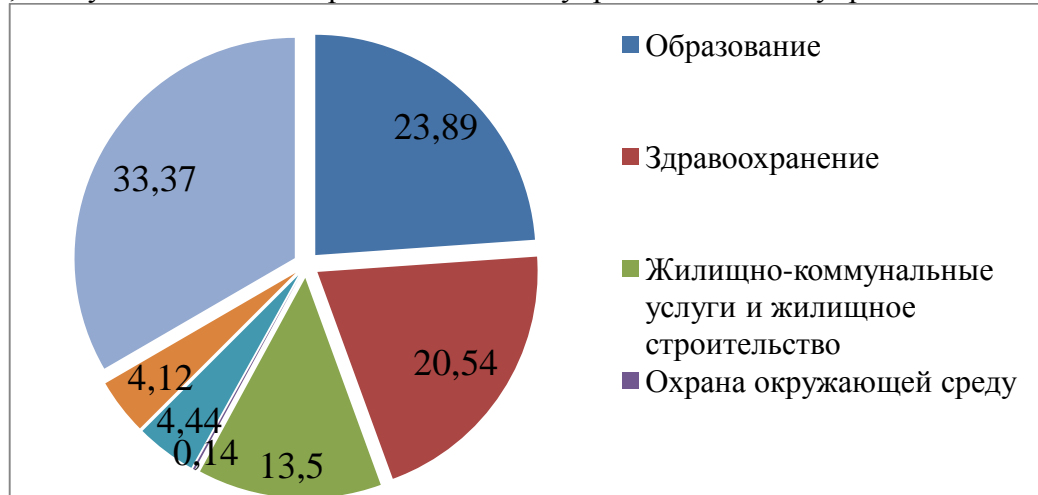

Рисунок 1 – Структура расходов местных бюджетов по функциональной классификации в 2016 г., %

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [2].

Выделим перспективные направления совершенствования финансирования социальной сферы из местных бюджетов.

Во-первых, внедрение образовательных ваучеров, которые представлены в виде своеобразных контрактов между государством и родителями учеников на получение курсов обучения без перечисления реальной платы. При этом правительство берет на себя обязательство частично или полностью оплатить обучение через перечисление денежных средств учебному заведению.

Зарубежный опыт показывает его активное применение. Так в школах Великобритании ваучерная программа под названием "Содействие получению образования" (Assisted Places) действует с 1999 г. Ее цель – предоставить возможность для получения качественного образования талантливым школьникам из бедных семей. Им оказывается финансовая поддержка для оплаты обучения в независимых школах, которые зарегистрированы в Департаменте образования и науки.

Во-вторых, каждый регион Республики Беларусь имеет свои отличительные черты, соответственно, к планированию доходов и расходов их местных бюджетов необходим индивидуальный подход. Некоторые регионы могут выиграть на привлечении туристов (Несвиж, Мир, Полесье), некоторые на заполнении свободных экономических зон новыми предприятиями (Брест, Гродно, Витебск).

Дополнительный доход поступит в местный бюджет и будет использоваться на благоустройство и текущее содержание населенных пунктов региона, капитальный ремонт объектов жилого фонда, социальной культуры, укрепление материально-технической базы бюджетных учреждений и другие расходы, связанные с развитием инфраструктуры региона.

В-третьих, одной из линий совершенствования финансирования на местном уровне является распределение финансовых средств не по фактическим расходам на содержание различных учреждений, а в зависимости от представленных социальных услуг. Возможно финансирование социально важных услуг через государственный социальный заказ, размещаемый на конкурсной основе.

Таким образом, выше предложенные мероприятия позволят добиться эффективного распределения средств местных бюджетов в соответствии с интересами населения регионов и качественного развития объектов социальной сферы, а так же предоставляемых ими услуг.

Список использованных источников:

1. Постановление Министерства финансов Республики Беларусь № 208 от 31 декабря 2008 г. «О бюджетной классификации Республики Беларусь»
2. Бюллетень об исполнении местных бюджетов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/bp/bulletin/2017_3/2017_3.pdf. – Дата доступа: 18.02.2018.

Вакулік Аліна
студентка

Овчарик Зоряна
к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин Україна

**ОБЛІК ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА І ФОРМУВАННЯ
ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ**

В сучасних умовах господарювання, який характеризується переходом підприємств промисловості до ринкової економіки одним з найважливіших показників оцінки ефективності їх діяльності є показник прибутку. Саме цей показник, який відображає у вартісній формі кінцевий результат роботи підприємства, за своєю природою найбільшою мірою – порівняно з іншими вартісними показниками – підходить для оцінки діяльності підприємств в умовах їх роботи за принципами самофінансування.

Показник прибутку найбільш повно відображає всі сторони виробничої та господарської діяльності підприємства, а також кінцевий фінансовий результат його праці. Він є одним з головних джерел розширеного відтворення основних фондів та обігових засобів підприємства. Разом з тим, за рахунок прибутку підприємство покриває збитки, які воно понесло в період своєї діяльності.

Прибуток – важливе джерело формування доходів державного бюджету. В даний час у доходах бюджету відрахування з прибутку складають 25%. Ступінь точності визначення цього показника впливає на величину достовірності податку на прибуток, який відображає систематичні відносини підприємства з бюджетом через щомісячні його авансові платежі і їх фактичні величини. Останні визначають на основі принципу накопичення інформації за даними податкового та бухгалтерського обліку за відповідні звітні періоди.

Таким чином, облік прибутку є життєво необхідною передумовою кожної юридичної особи, бо помилки або невірне відображення даних у податковому та бухгалтерському обліку призводять до недостовірного визначення фінансового результату та до величезних штрафних санкцій відповідно до діючого законодавства.

В умовах, коли на даний час більшість підприємств не мають прибутків, а практично 80% їх є збитковими, облік доходів та витрат, а також правильне віднесення на валові витрати відповідних сум суворо контролюються з боку податкових інспекцій.

Для досягнення своєї мети – максимізації прибутку – підприємство повинно нести певну суму витрат. Ці витрати спрямовуються на формування і використання усіх видів ресурсів.

Витрати – це загальноекономічна категорія, яка характеризує використання різних речовин і сил природи в процесі господарювання.

Залежно від видів діяльності, всі витрати можна розподілити на дві великі групи: витрати, які виникають в процесі звичайної діяльності, та витрати, які виникають внаслідок надзвичайних подій. У свою чергу витрати, що виникають в процесі звичайної діяльності,

можна розподілити на витрати від операційної (основної та іншої) діяльності, інвестиційної, фінансової діяльності.

Управління витратами дозволяє надати узагальнюючу оцінку ефективності використання ресурсів і визначити резерви збільшення прибутку та зниження ціни одиниці продукції.

Досліджуваным підприємством є ТОВ «Верітас Агро-2015», яке створене за рішенням загальних зборів акціонерів у відповідності з нормативними актами, які регулюють господарську діяльність підприємницьких структур в Україні.

Основною метою діяльності ТОВ «Верітас Агро-2015» є: здійснення господарської діяльності з метою одержання максимального прибутку шляхом задоволення потреб народного господарства.

Предметом діяльності є:

- вирощування зернових культур(крім рису) бобових культур і насіння олійних культур(КВЕД 01.11)

ТОВ «Верітас Агро-2015» планує свою діяльність і визначає перспективи розвитку, виходячи з попиту на свою роботу і необхідності збільшення прибутків.

Облік доходів та витрат підприємства і формування фінансового результату його діяльності є однією із найскладніших ділянок обліку. Оскільки специфіка обліку доходів та витрат і визначення фінансових результатів у розрізі видів діяльності тісно пов'язана із заповненням Звіту про фінансові результати, то достовірність визначення цих результатів набуває важливого значення.

Рахунки обліку доходів і витрат можна вважати тимчасовими, тобто такими, що відображають стан доходів і витрат за певний звітний період, по закінченні якого сальдо цих рахунків переноситься на рахунок 79 «Фінансові результати».

Інформація про фінансовий результат відображається у фінансових звітах підприємства та є загальнодоступною інформацією для визначення рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства і головним джерелом інформації для потенційних партнерів.

Отже, для покращення та підвищення ефективності обліку фінансових результатів доцільним вважаємо: - по-перше, закріпити на законодавчому рівні сутність такого поняття, як «фінансові результати», уточнити перелік показників, які характеризують фінансові результати підприємства; - по-друге, розширити перелік класифікаційних ознак, які дадуть змогу в майбутньому розробити систему та механізми управління окремими складниками фінансових результатів для управління рівнем фінансових результатів у довгостроковій та короткостроковій перспективах; - по-третє, розробити спеціальні реєстри – аналітичні відомості про фінансові результати для узагальнення облікової інформації з метою задоволення інформаційних потреб різних користувачів.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в торгівлі: [навч. посіб.] / Ф.Ф.Бутинець, Н.М.Малюга – Житомир: ПП Рута, 2012. – 576 с.
2. Волкова І.А.Фінансовий облік : Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 228 с.
3. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік: [підруч.] / Й.Я.Даньків, М.Я.Остап'юк., - К: Знання, 2014. – 469 с.
4. Іванюта П.В. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів: навч.посіб. / П.В. Іванюта. - К.: Центр навч. літератури, 2013. - 362с.
5. Скирпан О.П. Фінансовий облік: [навч. посіб.] / О.П.Скирпан, М.С.Палюх – Т: ТНЕУ, 2014. – 407 с.

Василевская Дарья

Студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет Беларуси

г. Пинск, Республика Беларусь

БЕЗНАЛИЧНЫЕ РАСЧЕТЫ НАСЕЛЕНИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ

Безналичные расчеты приобретают особую актуальность в условиях перехода к рыночной экономике, поскольку позволяют заметно увеличить эффективность банковской деятельности и снизить до минимума затраты на все банковские операции.

Основную часть денежных расчетов физических лиц в Республике Беларусь составляют расчеты с использованием наличных денежных средств, удельный вес безналичных расчетов населения значительно меньше. Безналичные расчеты используются населением в таких сферах хозяйственных отношений, как реализация продукции, работ и услуг; получение и возврат банковских кредитов; выплата и использование денежных доходов.

В настоящее время в Республике Беларусь большое внимание уделяется развитию системы безналичных расчетов по розничным платежам с использованием современных электронных платежных инструментов и средств платежа, а также увеличению доли безналичного денежного оборота в розничном товарообороте и объеме платных услуг населению. К электронным платежным инструментам и средствам платежа относятся банковские платежные карточки и электронные деньги. На сегодняшний день 22 банка Республики Беларусь эмитируют банковские платежные карточки внутренних и международных платежных систем.

По состоянию на 1 января 2018 г. в обращении находилось более 13,8 млн. карточек международных и внутренней платежных систем. Динамика изменения количества карточек, находящихся в обращении на территории Республики Беларусь, по данным Национального банка представлена на рисунке.

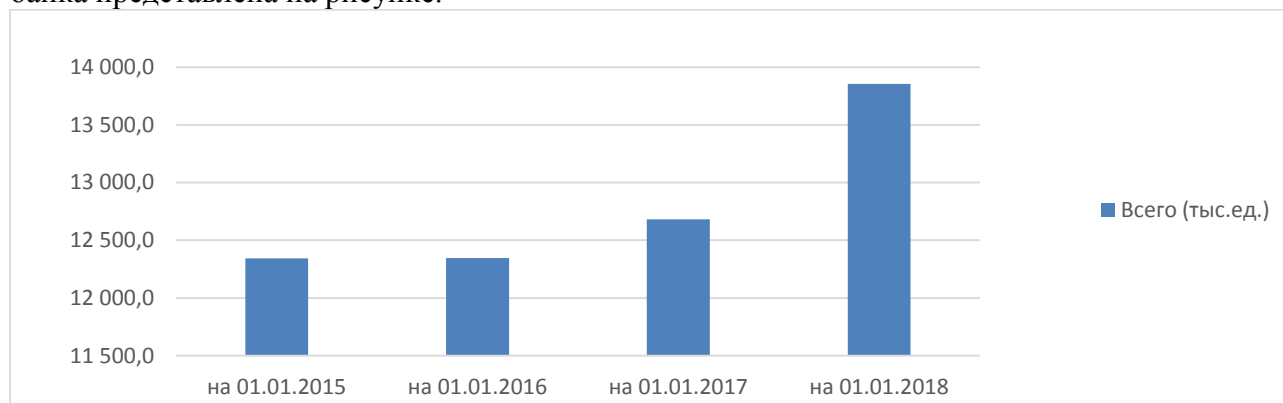

Рисунок – Сведения о количестве банковских платежных карточек, находящихся в обращении на территории Республики Беларусь за период 2014-2017 гг., ед.

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [3]

Залогом успешного функционирования системы безналичных расчетов по розничным платежам также является создание технической возможности использования карточек для оплаты товаров, работ и услуг через элементы инфраструктуры.

Оборудование по приему карточек подразделяется на две категории устройства самообслуживания (банкоматы и платежно-справочные терминалы (инфокиоски)) и терминальное оборудование (электронные платежные терминалы), эксплуатируемое персоналом организации торговли (сервиса) или иного объекта.

По состоянию на 1 января 2018 г. на территории Республики Беларусь в организациях торговли (сервиса) установлено более 109,4 тыс. единиц терминального оборудования; функционирует 3771 инфокиосков и 4385 банкоматов. Данные о динамике программно-технической инфраструктуры обслуживания банковских платежных карточек представлены в таблице.

Таблица – Инфраструктура обслуживания банковских платёжных карточек в Республике Беларусь за период 2014-2017гг., ед.

Год	Вид оборудования, единица		
	Платёжные терминалы	Банкоматы	Инфокиоски
2014	81569	4088	4291
2015	100 102	4362	4092
2016	111724	4414	3892
2017	139725	4385	3771
Темп прироста 2017 по отношению к 2014, %	71,3	7,3	88

Примечание – источник: собственная разработка на основе [1,2]

Данные таблицы показывают, что в 2017 г. по сравнению с 2014г. количество платёжных терминалов и банкоматов увеличилось на 71,3% и 7,3% соответственно. Количество инфокиосков сократилось на 12%. Причиной данного сокращения является существенное распространение платежей использованием цифровых технологий через каналы дистанционного банковского обслуживания.

Учитывая приоритет безналичных расчетов перед расчетами наличными денежными средствами, банкам необходимо взвешенно подходить к установке банкоматов и их обслуживанию, а также принимать меры по оснащению организаций торговли (сервиса), включая придорожный сервис, рынки и другие объекты, электронными платёжными терминалами для оплаты товаров или услуг с помощью банковских платёжных карточек.

Основной экономической эффект от внедрения системы расчетов по операциям с использованием банковских платёжных карточек в Республике Беларусь заключается в привлечении денежных средств населения в банки и, соответственно, дополнительных ресурсов в экономику государства. Населению предоставляется возможность накопления средств на счетах и получения процентов по остаткам. Остатки на счетах держателей карточек используются банками в качестве ресурса для инвестиционной деятельности, кредитования реального сектора экономики. Кроме того, дополнительная экономия средств достигается за счет сокращения налично-денежного оборота и затрат на его обслуживание. Аналогичную функцию также выполняют электронные деньги, использование которых в платежах и расчётах, в свою очередь, содействует дополнительной экономии денежных средств.

На 01.02.2017 уведомление о начале операций с электронными деньгами представили: ОАО "Белгазпромбанк" (электронные деньги систем «EasyPay», "Берлио", "МТС Деньги", «V-coin», ОАО "Технобанк" (электронные деньги системы «WebMoneyTransfer», номинированные в белорусских рублях), ОАО "Паритетбанк" (электронные деньги системы «iPay») ОАО "Банк Москва-Минск" (электронные деньги системы "МТС Деньги"), ЗАО "Банк "Решение" (электронные деньги систем «iPay», «QIWI»Бел), "Приорбанк" ОАО (электронные деньги систем «Belqi», "ОСМП", «iPay») ОАО "БПС-Сбербанк" (электронные деньги системы «iPay») ОАО "АСББеларусбанк" и "Приорбанк" ОАО (электронные деньги, доступ к которым обеспечивается посредством предоплаченной карточки, эмитированной в рамках платёжной системы «MasterCard» [4]. Электронные деньги имеют ряд недостатков по сравнению с наличными деньгами и расчётами на основе банковских платёжных карточек, поэтому еще не получили достаточно широкого применения. Тем не менее, системы электронных денег

совершенствуются на постоянной основе. К аспектам, затрудняющим развитие систем электронных денег можно отнести законодательные ограничения на использование электронных денег в платежах и расчётах, низкую востребованность связи с ограниченностью сферы применения, зависимость возможности использования электронных денег от наличия электронных устройств и подключения к глобальной информационной сети. К достоинствам систем электронных денег относятся: значительная скорость проведения платежей, автоматическое обслуживание пользователей, высокая степень защиты конфиденциальных данных.

Таким образом, расширение безналичных расчетов с использованием современных электронных платежных инструментов и средств платежа может идти за счет развития банковской программно-технической инфраструктуры. Основными направлениями информатизации банковского сектора являются широкомасштабное внедрение электронных технологий (бесконтактных технологий, мобильных платежей, рынка электронных денег, цифрового банкинга, технологии блокчейн). Важной новацией станет ввод в эксплуатацию межбанковской системы идентификации, которая позволит гражданам получать услуги в любом белорусском банке посредством дистанционных каналов в удобное время после однократной процедуры идентификации. Также необходимо повышать заинтересованность конечных потребителей в использовании электронных кошельков; разрабатывать понятные и прозрачные условия осуществления операций с электронными деньгами. Достижение этой цели позволит сократить оборот наличных денежных средств и расходы на его обслуживание, увеличить объемы безналичных расчётов, что окажет положительное влияние на развитие системы расчётов в целом.

Список литературы:

1. Бюллетень банковской статистики №1 (187) [Электронный ресурс]: Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/bulletin/Bulletin2016_1.pdf -Дата доступа: 12.03.2018.
2. Бюллетень банковской статистики №2 (212) [Электронный ресурс]: Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2018_02.pdf - Дата доступа: 12.03.2018.
3. Развитие в Республике Беларусь рынка банковских платежных карточек [Электронный ресурс]: Национальный Банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/payment/PlasticCards/>. – Дата доступа: 12.03.2018
4. Объёмы выпуска электронных денег [Электронный ресурс]: Национальный Банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/payment/e-money/>. – Дата доступа: 20.03.2018

Глух Іларіон
студент

Костюк Вікторія

к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

На сучасному етапі розвитку економіки України ринок фінансових послуг знаходиться лише на стадії свого формування, у зв'язку з чим виникає потреба в адекватному механізмі регулювання, що є необхідною передумовою ефективного функціонування цього ринку. Характерною рисою механізму регулювання ринку фінансових послуг країн з високим рівнем розвитку ринкових відносин є оптимальне поєднання державного регулювання та саморегулювання.

Ринок фінансових послуг є беззаперечним для України і відіграє дуже важливу роль, оскільки має суттєвий вплив для розвитку усіх секторів економіки нашої держави. Наприклад, ефективний страховий ринок, пенсійні фонди та небанківський сектор допомагають в розвитку економічних процесів для суспільства, тощо. Тому, особливо невідкладними є завдання ринку фінансових послуг з урахуванням кращого світового досвіду. Необхідно правильно впроваджувати важливі економічні реформи, при цьому враховувати бажання та інтереси людей і не відходити від демографічних засад розвитку суспільства.

В Україні ринкові процеси відбуваються на фоні гострої нестачі інвестиційних ресурсів, необхідних для розвитку економіки. При визначенні внутрішнього інвестиційного потенціалу та засобів його використання завданням державного регулювання фінансового ринку в будь-якій країні є не стільки впорядкування діяльності позичальників капіталу й фінансових посередників, забезпечення стабільного розвитку та функціонування фінансового ринку в цілому, скільки детермінація кола та пошук шляхів вирішення проблем інвесторів, захист інвесторів, перш за все, дрібних і найменш захищених[1].

З огляду на те, що ринок фінансових послуг є неодмінною складовою частиною економічного розвитку держави, постає важливе завдання в дослідженні його тенденцій розвитку. Тому, для кращого розуміння його діяльності слід провести трендовий аналіз, а саме проаналізувати кількість фінансових установ, їх активи та обсяги наданих фінансових послуг за 2015-2017 рр.

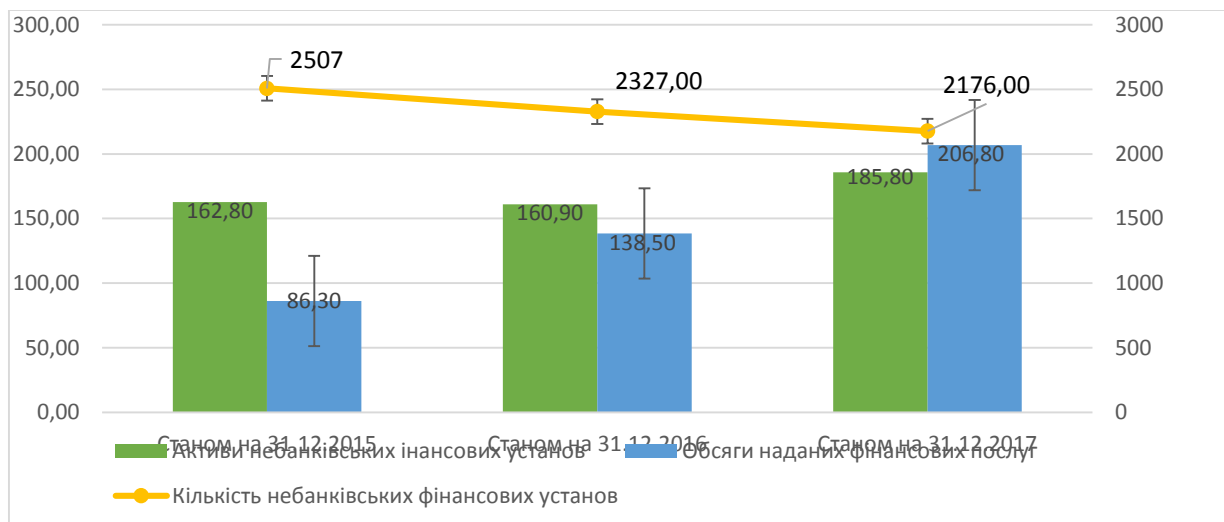

Рис.1 Кількість фінансових установ, їх активи та обсяги наданих ними фінансових послуг у 2015 - 2017рр

Аналізуючи рис.1 можна спостерігати тенденцію до зменшення фінансових установ, так як у 2017 році їх кількість становила 2 176, що в порівнянні з 2016 роком, їх кількість зменшилась на 151.

Водночас, незважаючи на зменшення кількості фінансових установ, обсяги їх активів та наданих ними фінансових послуг упродовж останніх років мають стабільне зростання. Зокрема, за результатами 2017 року активи фінансових установ, у порівнянні з початком 2017 року, зросли на 16% і становили 185,8 млрд. грн., а обсяги наданих ними фінансових послуг, у порівнянні з 2016 року, зросли на 49% і становили 206,8 млрд. грн.

Загалом ринок фінансових послуг знаходиться на стадії становлення. Запроваджуються нові види фінансових послуг, удосконалення та подальшого розвитку набувають традиційні послуги. На сучасному етапі посилюється конкурентна боротьба між професійними учасниками ринку за клієнтську базу, за вільні фінансові ресурси, набувають удосконалення механізми здійснення фінансових операцій та форми співпраці між оферентами та споживачами фінансових послуг[2].

Підбиваючи підсумок, можна сказати, що з розвитком та з обґрунтуванням раціональних підходів, щодо особливостей ринку фінансових послуг України, в подальшому він буде сприяти підвищенню економічного потенціалу країни, розвитку економіки, стимулюванню росту ефективності виробництва та раціональному використанню фінансових ресурсів.

Таким чином, необхідно впровадити такі заходи: вдосконалення правової бази для усунення асиметричного розвитку серед представників фінансового посередництва; сприяння регіональній збалансованості ринку фінансових послуг, впровадження нових технологій, розробка та диверсифікація послуг, що надаватимуться клієнтам, призведуть до такого зростання капіталізації, яка необхідна для обслуговування національної економіки; створення умов для інтеграції банківської системи в світовий фінансовий простір шляхом адаптації вимог ринків фінансово-банківських послуг; покращення якості та надійності корпоративного управління та керівництва на ринку фінансових послуг повинно знайти своє відображення з урахуванням зарубіжного досвіду та національних особливостей.

Список використаних джерел

1. Болдова А.А., Мойко В.Ю., Ринок фінансових послуг України: глобалізаційний аспект / А.А. Болдова, В.Ю. Мойко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України.- 2012 - № 1. – С.72-78.
2. Герасимова С. Механізми державного регулювання ринку фінансових послуг / С. Герасимова // Банківська справа. – 2005. – № 6. – С. 42-47.
3. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]-
https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT2017/A2_2017.pdf

Голенков Ярослав
студент

Самоховец Мария
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

РЕГУЛИРОВАНИЕ ВНУТРЕННЕГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В статье представлены данные о величине внутреннего государственного долга Республики Беларусь за 2015-2017 гг., а также проанализирована его динамика. Выявлены основные рычаги, с помощью которых можно эффективно управлять внутренним государственным долгом Республики Беларусь и направления по эффективному регулированию государственного долга Республики Беларусь. Актуальность изучения выбранной темы состоит в том, что мировой тенденцией развития государственного бюджета рост внутреннего государственного долга, поэтому возникает необходимость его регулирования.

Экономика каждой государства представляет собой достаточно сложную систему, богатую своими ярко выраженными индивидуальными чертами. Несмотря на всё разнообразие и индивидуализм стран, можно выделить и наличие общих характеристик. Одной из самых важных типических характеристик любой страны является наличие внутреннего государственного долга. В любой стране приходится сталкиваться

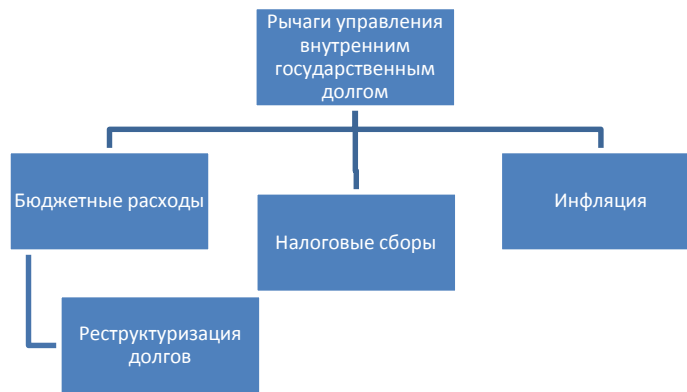
с необходимостью прибегать к государственным заимствованиям с целью мобилизации или стерилизации денежных средств[1].

Согласно бюджетному кодексу Республики Беларусь, **внутренний государственный долг Республики Беларусь** - это сумма основного долга Республики Беларусь по внутренним государственным займам и подлежащие исполнению обязательства по выданным гарантиям Правительства Республики Беларусь по внутренним займам на определенный момент времени[3].

Величина внутреннего долга характеризует состояния экономики: чем выше сумма задолженности, тем сильнее кризисные явления в экономике страны. Однако, рост внутреннего государственного долга не может обанкротить страну в отличие от внешнего, так как управлять внутренней задолженностью государство может при помощи нескольких рычагов:

Рисунок 1

Рычаги управления внутренним государственным долгом

Примечание - Источник: собственная разработка на основании данных Министерства финансов Республики Беларусь [2]

В соответствии с бюджетной классификацией видов государственного долга Республики Беларусь внутренний государственный долг подразделяется на:

1. Обязательства Правительства Республики Беларусь, оформленные как внутренний государственный долг;
2. Государственные ценные бумаги (до погашения);
 - 2.1 Государственные краткосрочные облигации;
 - 2.2 Государственные долгосрочные облигации;
 - 2.3 Векселя, выданные от имени Республики Беларусь;
 - 2.4 Прочие государственные ценные бумаги;
3. Обязательства, подлежащие исполнению в соответствии с гарантиями Правительства Республики Беларусь по внутренним займам (позиция в ред. постановления Минфина от 31.03.2016 N 15);
4. Прочие обязательства Правительства Республики Беларусь.

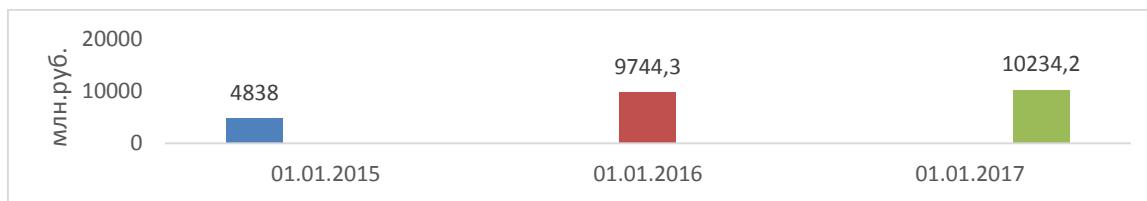
Регламентирующим положением о государственном долге является Бюджетный кодекс РБ. Предельные размеры прироста внутреннего долга устанавливаются Законом о бюджете страны на очередной финансовый год.

С 2015 по 2017 года внутренний государственный долг Республики Беларусь увеличивается (рис.2).

Рисунок 2

Внутренний государственный долг Республики Беларусь 2015 -2017 гг.

Напряг
«Финансовый механизм функционирования державы»

Примечание - Источник: собственная разработка на основании данных Министерства финансов Республики Беларусь [2]

На наш взгляд, можно выделить следующие направления по регулированию внутреннего государственного долга Республики Беларусь:

1. Оптимизация доходов и расходов государственного бюджета, стремление к сбалансированности либо превышению доходов над расходами государственного бюджета.

Таблица 1

Доходы и расходы государственного бюджета Республики Беларусь

	2015, млрд.руб.	2016, млн.руб.	2017, млн.руб.
Доходы	266 321,4	20 486,1	22 625,7
Расходы	250 376,7	19 163,4	19 514,1

Примечание - Источник: собственная разработка на основании данных Министерства финансов Республики Беларусь [2]

Из таблицы 1 видно, что доходы превышают расходы, в следствие этого появляется профицит государственного бюджета, с помощью которого можно будет погашать внутренний государственный долг.

Государству необходимо расставить приоритетные точки, которые оно будет непосредственно финансировать, поэтому нужно выделить отрасли, которые приносят наибольший доход - как следствие это приведет к увеличению поступлений в государственный бюджет.

2. Организация рационального налогообложения. Возможно увеличить налоговые сборы, но в тоже время поощрять наукоёмкие, инновационные производства, т.к. в дальнейшем они принесут в государственный бюджет больше денежных средств.

3. Развитие рынка ценных бумаг, с помощью которого можно будет использовать государственные ценные бумаги для финансирования дефицита республиканского бюджета.

4. Рефинансирование внутреннего государственного долга, т.е. погашение старого долга путём приобретения нового, на более привлекательных условиях.

Таким образом, разумное регулирование государственного внутреннего долга может привести к его уменьшению и увеличению темпов экономического роста и в конечном итоге к укреплению финансового положения страны.

Список использованных источников:

1. Государственный долг [Электронный ресурс] / Студенческая библиотека онлайн. – 2018. – Режим доступа: http://studbooks.net/1614137/finansy/ekonomicheskoe_soderzhanie_gosudarstvennogo_dolga_soderzhanie_osnovnye_tseli_zadachi – Дата доступа: 26.02.2018

2. Сайт Министерства Финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Финансовый портал. – 2018. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by> – Дата доступа: 26.02.2018

3. Бюджетный кодекс Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Финансовый портал. – 2018. – Режим доступа: <http://kodeksy.by/byudzhetyy-kodeks> – Дата доступа: 26.02.2018

Головач Полина
студентка

Давыдова Наталья

к.э.н, доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ ИПОТЕЧНОГО КРЕДИТОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Жилищная политика в Республике Беларусь является составной частью государственной социально-экономической политики, так как улучшение жилищных условий населения и решение жилищных проблем в государстве является важнейшим индикатором развития общества. В условиях переходной экономики формирование рынка недвижимости может рассматриваться как один из основных стимулов для развития других отраслей национальной экономики, фактором привлечения инвестиций.

Существуют различные способы финансирования приобретения и строительства жилья, одним из самых надежных способов обеспечения кредитных обязательств является ипотека – залог недвижимого имущества (земельных участков, капитальных строений (зданий, сооружений) и др.) и иного имущества, приравненного законодательными актами к недвижимым вещам[1].

Ипотечное кредитование в Республике Беларусь пользуется меньшим спросом, чем в странах ближнего и дальнего зарубежья. Существует ряд проблем, препятствующих развитию ипотечного кредитования в Республике Беларусь:

- 1) недостаточная проработанность белорусского законодательства в сфере строительства и приобретения жилья на коммерческой основе;
- 2) высокие риски для всех участников инвестиционного процесса, неоправданный рост цен на недвижимость;
- 3) высокий уровень инфляции и процентных ставок по кредитам на жилье в совокупности с низкими доходами большей части населения, не позволяющие делать значительных накоплений.

Одним из основных инструментов рынка ипотечного кредитования в Республике Беларусь являются ипотечные облигации. На белорусском фондовом рынке они появились в 2007 году.

Ипотечные облигации представляют собой долгосрочные ценные бумаги, которые выпускает банк под обеспечение недвижимым имуществом (земля, производственные и жилые здания, помещения, сооружения). В период с 01.01.2015 по 01.01.2018 ОАО «Белинвестбанк» осуществил 1 выпуск облигаций, обеспеченных правом требования по кредитам, выданным банками на строительство, реконструкцию или приобретение жилья под залог недвижимости с общим объемом согласованного выпуска Br10,0 млн., а ОАО «АСБ Беларусбанк» осуществил 4 облигационных транша с общим объемом согласованного выпуска Br50,0 млн. В этот период ОАО «Белагропромбанк» осуществил 2 выпуска облигаций, обеспеченных правом требования по кредитам, выданным банками на строительство, реконструкцию или приобретение жилья под залог недвижимости с общим объемом согласованного выпуска Br25,0 млн. и Br40,0 млн. [2].

Активизация деятельности банков на рынке облигаций, обеспеченных, правом требования по кредитам, выданным банками на строительство, реконструкцию или приобретение жилья под залог недвижимости позволяет сказать о появлении принципиально нового инвестиционного инструмента в Республике Беларусь.

Рассмотрим условия предоставления кредитов на строительство и приобретение жилья в банках Республики Беларусь.

Таблица 1 – Сравнение условий предоставления кредитов на строительство и приобретение жилья в банках Республики Беларусь

Предложения банков	Сумма	Срок	Процентная ставка
--------------------	-------	------	-------------------

**Напрям
«Фінансовий механізм функціонування держави»**

ОАО «АСБ Беларусбанк»			
Кредит для нуждающихся в улучшении жилищных условий	От 500 руб.	От 3 до 240 мес.	8%
«Ипотека с нами» и «Дана Холдингс»	От 500 руб.	От 3 до 240 мес.	8-10,5%
«Приорбанк» ОАО			
Дружная семья	От 10432 до 256372 руб.	От 3 до 180 мес.	10,5-14%
Строительство жилья под залог	От 10432 до 256372 руб.	От 3 до 180 мес.	10,5-14%
ОАО «Банк БелВЭБ»			
Уласная маемасць	От 5000 до 70000 руб.	От 12-240 мес.	16%
Дружная будоўля	От 5000 до 70000 руб.	От 3 до 300 мес.	11%

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [3]

Данные таблицы 1 показывают, что предоставление кредитов на строительство и приобретение жилья коммерческими банками Республики Беларусь характеризуется следующим: срок предоставления данных кредитов составляет от 3 месяцев до 25 лет, процентная ставка колеблется от 10,5 до 16%.

Сравним условия предоставления ипотечного кредита в Республике Беларусь, Республике Польша, Литве и Германии.

Таблица 2 – Сравнительная характеристика условий предоставления ипотечного кредита в зарубежных странах и Республике Беларусь

Характеристика	Республика Беларусь	Республика Польша	Литва	Германия
Процентная ставка	10,5-16%	6%	5-8%	2-3%
Срок погашения	15-25 лет	До 35 лет	До 25 лет	До 35 лет
Схема погашения процентов по ипотечному кредиту	Сумма первоначального взноса устанавливается банком. Равными платежами в течение	Первоначальный платеж составляет не менее 10-50% от стоимости жилья, равные ежемесячные выплаты.	Первоначальный платеж составляет не менее 60% от стоимости жилья, регулярные ежемесячные выплаты.	Первоначальный платеж составляет не менее 50% от стоимости жилья, далее равными платежами.

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [3]

Данные таблицы показывают, что в Республике Беларусь процентная ставка по кредитам на строительство и приобретение жилья значительно выше, чем в сравниваемых странах, также существенно отличается и срок погашения данных кредитов: в Республике Беларусь он составляет 15-20 лет, тогда как, например, в Республике Польша и в Германии на 15-20 лет больше.

Главной целью развития ипотечного кредитования является создание эффективно работающей системы обеспечения граждан страны со средним доходом доступным (по стоимости) жильем.

Условиями развития данного вида кредитования является:

- снижение процентной ставки до уровня не более 10 %;
- увеличение срока кредитования;
- снижение уровня инфляции;

– создание системы страхования недвижимости и других рисков, связанных с ипотечным кредитованием.

Развитие ипотечного кредитования в Республике Беларусь поможет не только улучшить жилищные условия граждан, но и будет способствовать созданию устойчивой банковской системы и оживлению экономики в целом. Последовательные активные действия государства в области развития системы ипотечного кредитования при одновременной и своевременной поддержке банковским сообществом позволят удовлетворить спрос на жилье большей части населения, что впоследствии послужит мощным ускорителем развития экономики страны и принесет ожидаемый социально-экономический эффект.

Список использованных источников

1. Об ипотеке: Закон Республики Беларусь от 20.06.2008 г. № 345-З в ред от 12.07.2013 г. [Электронный ресурс] / Законодательство Республики Беларусь. – Режим доступа: http://etalonline.by/?type=text®num=h10800345#load_text_none_1_1. – Дата доступа: 11.04.2018 г.

2. Облигации банков, обеспеченные кредитами на жилищное строительство [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/statistics/FinancialMarkets/BondsHouseConstruct/Emitents/?yr=2018&mn=1&id=79315>. – Дата доступа: 11.04.2018 г.

3. Ипотечное кредитование [Электронный ресурс] / MyFinBY. – Режим доступа: <https://myfin.by/kredity/ipoteka>. – Дата доступа: 09.04.2018 г.

Гуменюк Алла

к.е.н., доцент

Мельничук Юлія

к.е.н, викладач

Школенко Оксана

к.е.н, доцент

ПВНЗ «Європейський університет» Уманської філії

РОЛЬ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Недержавна пенсійна система відіграє надзвичайно важливу роль у пенсійному забезпеченні населення. Вона є безпечним, а у більшості випадків і пільговим, засобом забезпечення гідного рівня життя після виходу на пенсію. Інша, не менш важлива функція недержавної пенсійної системи, полягає у тому, що являє собою джерело довготермінових інвестицій, необхідних для економічного розвитку країни. Незважаючи на законодавче задекларування багаторівневої пенсійної системи в Україні [1, 2], реального запровадження недержавного пенсійного страхування не відбулося. Його основу становлять недержавні пенсійні фонди (НПФ), діяльність яких у країні поки що не можна назвати активною.

Роль недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку можна простежити через аналіз таких загальних показників їх діяльності, як обсяги залучених фінансових ресурсів та доходу від їх інвестування, структури інвестиційного портфелю тощо.

Загальна вартість активів, сформованих недержавними пенсійними фондами, станом на 30. 09. 2017 становила 2 326 , 8 млн. грн., що на 12,0 %, або на 2 49,9 млн. грн. більше в порівнянні з аналогічним періодом 2016 рок у та на 10,4 %, або на 219,5 млн. грн. більше в порівнянні з аналогічним періодом 2015 року [3].

Світові пенсійні активи накопичувальних фондів 16 найбільших ринків світу за останні 10 років збільшились майже вдвоє і на початок 2016-го склали \$35,3 трлн. Така гігантська цифра відповідає 80% сукупного ВВП цих країн. В Україні пенсійні активи не перевищують 1% ВВП. Для прикладу, у США та Австрії пенсійні фонди концентрують понад 90% ВВП, Голландії – 120%, Швейцарії – 113% [5, с. 217]. Провідну роль на глобальному пенсійному

Напрямок
«Фінансовий механізм функціонування держави»

ринку відіграє США: на початок 2016 року обсяг пенсійних активів у Сполучених Штатах становив майже \$22 трлн. До п'ятірки лідерів також входять Велика Британія (\$3,2 трлн), Японія (\$2,7 трлн), Австралія (\$1,5 трлн), Канада (\$1,5 трлн). Середня пенсія в даних країнах складає близько 1500 дол./міс. при здійсненні щомісячних внесків на рахунок недержавних пенсійних фондів в розмірі 15-18% від доходу [4].

Для НПФ властиво формувати портфель, до якого входять об'єкти інвестування з мінімальним ступенем ризику. Тому особливого значення набуває вибір інвестиційних інструментів, використовуючи які НПФ зможуть забезпечити захист грошових коштів населення від інфляційних процесів і при цьому отримувати визначений приріст капіталу. Станом на 30.09.2017 переважними напрямками інвестування пенсійних активів стали цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (43,4%), депозити в банках (39,9% інвестованих активів), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (8,0%), акції українських емітентів (0,6%) *табл. 1.* [3]

Таблиця 1

Динаміка структури інвестованих пенсійних активів

Активи	Од. виміру	Станом на		Питом а вага, (%)	Приріст станом на 30.09.2017р. станом на 30.09.2016р. (%)
		30.09. 2016р.	30.09. 2017р.		
Грошові кошти, розміщені на вкладних (депозитних) банківських рахунках	млн. грн.	837,3	927,4	39,9	10,8
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України	млн. грн.	815,5	1 010,8	43,4	23,9
Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	млн. грн.	208,0	185,9	8,0	-10,6
Акції українських емітентів	млн. грн.	20,7	13,0	0,6	-37,2
Об'єкти нерухомості	млн. грн.	88,7	73,7	3,2	-16,9
Банківські метали	млн. грн.	9,6	9,5	0,4	-1,0
Кошти на поточному рахунку	млн. грн.	39,6	43,5	1,9	9,8
Активи не заборонені законодавством України	млн. грн.	22,1	22,4	1,0	1,4
Дебіторська заборгованість	млн. грн.	35,4	38,3	1,6	8,2
Акції іноземних емітентів	млн. грн.	0,0	2,3	0,1	-
Загальна вартість активів	млн. грн.	2 076,9	2 326,8	100	12,0

Метою інвестування пенсійних активів є, насамперед, збереження пенсійних заощаджень громадян. Стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ. Як видно з *таблиці 1.*, станом на 30.09.2017 відбувся приріст вкладень в цінні папери, дохід по яких гарантовано Кабінетом Міністрів України (на 23,9%) та значно зменшився обсяг активів, що вкладені в акції (на 37,2%) та облігації (на 10,6%) українських емітентів. Крім того, у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року, відбулося незначне інвестування пенсійних активів в акції іноземних емітентів, яке станом на 30.09.2017 становить 2,3 млн. грн. або 0,1% від загальної вартості активів. Загальний дохід, отриманий від інвестування пенсійних активів, станом на 30.09.2017 становив 1 318,3 млн. грн., збільшившись у порівнянні зі станом на 30.09.2016 на 310, 2 млн. грн., або на 30,8% [3].

При аналізі інвестованих пенсійних активів спостерігаємо такі внутрішні фактори, які мають суттєвий вплив на розвиток НПФ, це: економічна та політична нестабільність, високий

рівень інфляції та знецінення національної грошової одиниці; недостатня розвиненість національного фондового ринку, що не дозволяє в повному обсязі реалізовувати усі можливості використання заощаджень населення в інвестиційних процесах; непоінформованість населення, низький рівень заробітної плати, недовіра громадян до таких установ – все це стримує подальший розвиток НПФ в Україні.

Проаналізувавши основні аспекти діяльності НПФ можна зробити відповідні *висновки*: підвищення ефективності вітчизняної системи недержавного пенсійного забезпечення зменшило б тиск на солідарну пенсійну систему, сприяло б розвитку ринкових механізмів, дало поштовх структурній перебудові економіки завдяки довгостроковим інвестиційним коштам.

Для розвитку НПФ необхідне залучення коштів широких верств населення. Тому перспективним напрямом є активне зацікавлення громадян у індивідуальній участі в НПФ та забезпечення надійності отримання учасниками пенсійних фондів додаткових виплат. Для цього необхідно регулярно інформувати громадян про переваги НПФ в порівнянні з іншими інструментами довгострокового накопичення. Для реалізації діяльності недержавних пенсійних фондів активну участь у цих процесах повинна брати держава, забезпечуючи відповідним законодавством, згідно нових європейських вимог та створюючи додаткові механізми захисту пенсійних накопичень. В процесі реалізації даних пріоритетів є підстави стверджувати, що роль недержавних пенсійних фондів в інвестиційній діяльності для України буде зростати, а економічна ситуація в країні в подальшому покращуватися.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» № 1057-15; станом на 20.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058-15; станом на 07.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
3. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.09.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/17_Dep_Repetska/NPF_III_kv%202017.pdf
4. Світовий досвід пенсійного забезпечення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Economics/165860> б.
5. Шевченко Н. Інвестиційна діяльність недержавних пенсійних фондів: проблеми та перспективи розвитку недержавного пенсійного забезпечення / Н. Шевченко, В. Даценко // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 1. – С. 3-7.

Довгополик Ірина
студентка

Комар Руслана
ст. викладач

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»
м. Харків, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ІМПОРТУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ

У сучасних умовах реформування української економіки, пов'язаних з необхідністю активізації інвестиційних процесів, в тому числі за рахунок припливу іноземного капіталу, фінансова оренда (лізинг) є одним з головних інструментів модернізації виробництва, отримання фінансування під великі проекти з великою часткою капітальних вкладень. Як правило, в якості предмета міжнародної фінансової оренди (лізингу) виступають повітряні

судна, наземні транспортні засоби та обладнання для різних видів економічної діяльності суб'єктів господарювання України.

Процес здійснення угод за договором міжнародної фінансової оренди (лізингу) українськими організаціями, які виступають у ролі лізингодержувачів, пов'язаний з необхідністю формування якісного обліково-інформаційного забезпечення управління імпортом лізингових послуг. Специфіка облікового процесу імпорту лізингових послуг у українських лізингодержувачів обумовлена впливом цілої низки чинників: заплутаністю і внутрішньою суперечливістю норм правових регуляторів договору міжнародної фінансової оренди (лізингу); особливістю механізму реалізації угод з імпорту лізингових послуг, пов'язаної з ввезенням предмета лізингу на територію України; складністю і неоднозначністю методології бухгалтерського обліку лізингових операцій у лізингодержувача, що є балансоутримувачем предмета лізингу; перерахуванням, як правило, авансового лізингового платежу в рахунок майбутніх лізингових послуг, що надаються іноземним лізингодавцем; дворазовим виконанням зобов'язання щодо обчислення та сплати ПДВ на різних етапах виконання угоди міжнародного імпортного лізингу; виникненням статусу податкового агента, при виконанні умов визнання, і іншими факторами.

Принципові теоретичні та організаційно-економічні положення лізингових відносин відображені в роботах провідних фахівців з лізингу В.Д. Газмана, Л.І. Гехта, В.А. Горемикін, А.Г. Івасенко, М.В. Карпа, М.І. Лещенко, Е.Н. Чекмарьової і ін., А також в фундаментальних дослідженнях лізингових відносин західних економістів С.П. Амембала, П.Ф. Андерсона, К. Друрі, Б. Коласса, Х. Хаммела, Х.-Й. Шпіттлера.

Для цілей бухгалтерського обліку принципове значення має договірні умова про момент (дату) переходу до українського лізингодержувача права володіння і користування предметом лізингу, який визначає: а) дату виникнення в українського лізингодержувача права прийняти до бухгалтерського обліку предмет лізингу; б) дату оцінки в гривнях даного активу.

Особливість податкового регулювання імпорту лізингових послуг полягає в тому, що зобов'язання щодо обчислення та сплати ПДВ виникає двічі: перший раз об'єкт оподаткування ПДВ - ввезення предмета лізингу на територію України; другий раз об'єкт оподаткування ПДВ-реалізація лізингових послуг на території України. "Ввізного" ПДВ сплачує декларант, яким, як правило, є український лізингодержувач, а ПДВ від суми доходу, отриманого від реалізації на території України лізингової послуги, повинен обчислювати і сплачувати в бюджет України іноземний лізингодавець, який перебуває на податковому обліку в Україні в якості платника податків. При відсутності постановки іноземного лізингодавця на облік в податковому органі України, обов'язок по сплаті ПДВ за нього покладається на українського лізингодержувача, який в цьому випадку визнається податковим агентом.

Проведене дослідження економічного змісту і правової природи інвестиції і авансового лізингового платежу, дозволяє стверджувати, що "авансовий лізинговий платіж" -це грошова сума, що видається лізингодержувачем у рахунок належних за договором лізингових платежів і не носить забезпечувальний характер, що сплачується до моменту (дати) переходу до нього права володіння і користування предметом лізингу, що встановлюється в розмірі не більше 40 відсотків контрактної вартості предмета лізингу з ПДВ, і зараховується лізингодержувачем або в рахунок сплати першого (або останнього) платежу одноразово, або першого і (або) наступних платежів протягом терміну договору лізингу.

Методика бухгалтерського обліку імпорту лізингових послуг з умовою про сплату авансового платежу в українського лізингодержувача, що є балансоутримувачем предмета лізингу за договором міжнародної фінансової оренди (лізингу), заснована на вимогах чинного українського бухгалтерського та податкового законодавства з обліку лізингових операцій, обумовлена виникненням в українського лізингодержувача статусу податкового агента по ПДВ і податку на прибуток і дозволяє забезпечити спряженість потоку обліково-аналітичної та формації у відповідності зі змодельованої схемою імпоротної лізингової угоди з умовою про сплату авансового лізингового платежу.

Суть методики полягає:

1. В комплексному і системному відображенні імпорту лізингової послуги на умовах авансового платежу, як в розрізі основних етапів лізингової угоди, так і по датах перерахунку в гривні валютних активів і зобов'язань в українського лізингоодержувача (балансоутримувача предмета лізингу).

2. У науково-обґрунтованому та об'єктивному відображенні, як на рахунках синтетичного обліку, так і аналітичного обліку, імпорту лізингових послуг з умовою про сплату авансового платежу в українського лізингоодержувача, що є податковим агентом з ПДВ і податку на прибуток (при виконанні умов визнання).

3. У своєчасному і достовірному формуванні первісної вартості предмета лізингу, специфіка оцінки якої обумовлена авансуванням лізингової угоди в іноземній валюті.

Процес здійснення угод за договором міжнародної фінансової оренди українськими організаціями, які виступають в ролі лізингоодержувачів, пов'язаний з необхідністю формування якісного обліково-інформаційного забезпечення управління імпортом лізингових послуг. У свою чергу, обліково-інформаційне забезпечення управління лізинговими операціями у зовнішньоекономічній діяльності українських господарюючих суб'єктів детерміновано особливостями правового регулювання міжнародної фінансової оренди: взаємодією норм міжнародного та національного права; взаємодією норм різної галузевої приналежності українського права, особливо, норм митного і податкового законодавств; договірним регулювання та ін.

У сучасних нестабільних економічних умовах більшість договорів з іноземними лізингодавцями, як правило, передбачає умову про сплату українським лізингоодержувачем авансового платежу в рахунок майбутніх лізингових платежів, що зумовило актуальність розробки теоретико-методологічних положень і методичного інструментарію щодо формування обліково-аналітичного забезпечення імпорту лізингових послуг з умовою про сплату авансового платежу в українських лізингоодержувачів.

У даній роботі була запропонована методика бухгалтерського обліку імпорту лізингових послуг з умовою про сплату авансового лізингового платежа в українського лізингоодержувача. Ця методика дозволяє забезпечити якість, об'єктивність облікових даних, які формуються в українського лізингоодержувача при імпорті лізингових послуг, що істотно підвищить оперативність й інформаційну насиченість прийняття ним управлінських рішень в процесі реалізації договору міжнародної фінансової оренди (лізингу).

Список використаної літератури

1. Тарасова Л.С. Особливості правового регулювання договору міжнародної фінансової оренди.-2012.-№4(27).-с.316-319.
2. Тарасова Л.С. Облік і оподаткування імпорту лізингових послуг.-2013.-№8.-с.126-128.
3. Тарасова Л.С. Облік імпорту лізингових послуг в лізингоодержувача.-2013.-№9.-с.161-164.

Дрогачёва Дарья
студент

Комар Руслана
ст. преподаватель

Национальный аэрокосмический университет им. Н.Е. Жуковского «Харьковский
авиационный институт»

г. Харьков, Украина

ВОЗМОЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДЛЯ УКРАИНЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ (МСФО) НА ПРИМЕРЕ ГОСУДАРСТВА ПОЛЬШИ

В настоящее время следует признать тот факт, что ни одно государство в мире не может успешно развиваться без интеграции в мировую экономику. Происходит глобализация мировой экономики. Одним из её проявлений является переход большинства развитых стран

на единые принципы представления финансовой информации, в качестве которых выступают международные стандарты финансовой отчетности (МСФО).

В Украине, в соответствии с Государственной программой перехода на международные стандарты бухгалтерского учета, Минфин в письме от 29 декабря 2017 года № 35210-06-5/37175 разъяснил моменты относительно даты перехода на Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО). Как сообщается, датой перехода на МСФО для предприятий впервые применяющих МСФО, является 1 января 2018 года. Цель реформирования системы бухгалтерского учета – приведение национальной системы бухгалтерского учета в соответствие с международными стандартами финансовой отчетности и требованиями рыночной экономики [1]. На сегодняшний день можно с уверенностью утверждать, что поставленные задачи были выполнены лишь частично.

Исторически работа по созданию МСФО началась в 1973 году, когда в результате соглашения между профессиональными ассоциациями и объединениями бухгалтеров и аудиторов Австралии, Великобритании, Германии, Голландии, Ирландии, Канады, Мексики, США, Франции и Японии был образован Комитет по международным стандартам финансовой отчетности (КМСФО). Процесс перехода на МСФО отдельных стран был связан с реализацией целой реформы в области бухгалтерского учёта. Опыт Польши, касающийся практического осуществления МСФО, может служить наиболее подходящим примером того, какие проблемы возникают на пути перехода на МСФО, а также как их решать. 1 января 1995 года Польша стала членом Всемирной торговой организации (ВТО), а 1 мая 2004 года – членом Европейского Союза. Данные обстоятельства способствовали переходу финансовой системы страны на международные стандарты. Положение Европейского парламента и Совета от 19 июля 2002 года «О применении международных бухгалтерских стандартов» (Положение МСУ ЕС №1606/2002) требует от компаний готовить свою сводную отчетность на основе одобренных МСУ/МСФО. Этот нормативный акт имеет прямое действие и обязателен для исполнения при составлении сводной отчетности компаний открытого типа. Как правило, компании, которые не обязаны использовать МСФО, ведут свою отчетность на основе польского Закона о бухгалтерском отчете и директив ЕС. Кроме того, Закон подробно перечисляет сведения, которые следует включать в финансовый отчет. Есть также постановления, позволяющие вести упрощенную финансовую отчетность. Это касается предприятий, которые соответствуют хотя бы двум из приведенных трех требований:

- в отчетном году среднее число работников на полной ставке не превысило 50 человек;
- балансовые поступления не превысили 2 млн. евро;
- чистая прибыль не превысила 4 млн. евро. [2, с.16].

Следует отметить, что основные польские нормативные акты, касающиеся учета и отчетности, в основном охвачены в Законе о бухгалтерском учете с поправками, внесенными в 2002 году, а с 2005 года – МСФО. При этом Закон допускает тот факт, что в случае недостаточного охвата данной области могут использоваться опубликованные польские бухгалтерские стандарты ПБС. В практике это означает, что многие предприятия не будут соблюдать правила МСБУ, если этого прямо не требует закон «О бухгалтерском учете» [2, с.9].

Следует отметить, что очень важным шагом Польши на пути перехода на международные стандарты стало создание в апреле 2004 года комитета по бухгалтерским стандартам (КБС). Он состоит из 10 экспертов:

- бухгалтеров и аудиторов, представляющих аудиторские компании;
- Министерства финансов;
- Польского управления по финансовому надзору;
- Национальной палаты статутных аудиторов, а также ученых.

КБС служит форумом обмена мнений по наиболее важным проблемам, возникающим в ходе процесса перехода от национальных бухгалтерских стандартов к МСФО.

Таким образом, процесс перехода национальной системы бухгалтерского учёта Украины на международные стандарты финансовой отчётности неизбежно вызовет ряд проблем, связанных не только с разработкой нормативно-правовой базы, которая должна стать основой для украинских специалистов, но и с подготовкой самих специалистов. Переход на МСФО связан с существенными расходами для предприятий. В связи с этим государство должно создать все необходимые условия для упрощения этого процесса, а также его стимулирования. В частности, необходимо заняться разработкой и внедрением соответствующих программ по автоматизации финансового учёта, а также трансформации финансовой отчётности. Не является секретом тот факт, что стоимость услуг аудиторских компаний по составлению и подтверждению достоверности отчетности, составленной в соответствии с МСФО, оценивается в несколько раз выше, чем аналогичная услуга, касающаяся украинских стандартов. Вместе с тем, профессиональные бухгалтерские организации, несомненно, должны быть привлечены для успешной реализации проводимой реформы. Опыт Польши по данному вопросу является весьма полезным и приемлемым для Украины.

В заключение можно сказать, что предприятия, как правило, приходят к пониманию того, что им необходимо вести учет по МСФО не по причине простого желания или моды, а вследствие деловой необходимости – роста бизнеса, который предъявляет новые требования к учету. Этому процессу также способствует повышение прозрачности бизнеса, желание украинских компаний работать с международными банками и другими финансовыми структурами. Опыт Польши по данному вопросу является весьма полезным и приемлемым для Украины.

Список использованных источников:

1. <https://minfin.com.ua/2018/01/12/31872886/>
2. Рассмотрение вопросов практического осуществления, касающихся международных стандартов финансовой отчётности (тематическое исследование по Польше): Записка секретариата ЮНКТАД.– Женева, 2008.– С. 25.

Дружбальская Александра

студентка

Курмыса Юлия

студентка

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

**РАЗВИТИЕ БЕЗНАЛИЧНЫХ РАСЧЕТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ
ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Развитие банковской системы сопровождается расширением и совершенствованием услуг, оказываемых клиентам, в целях формирования положительного имиджа, наработки стабильных финансово-экономических связей, создания устойчивой ресурсной базы.

В настоящее время драйвером развития розничного сектора банковских услуг является рынок банковских платежных карточек. В современных условиях хозяйствования усиливается конкурентная борьба за привлечение клиентов с предоставлением им банковских услуг на основе обеспечения максимально возможного удобства и значительной скорости проведения платежей.

Расчеты с помощью банковских платежных карточек стали наиболее распространенным инструментом безналичных расчетов. Банковские платежные карточки превратились если не в самый прибыльный, то в чрезвычайно рентабельный вид услуг, который предлагается финансовой сферой. Преимуществом банковских платежных карточек является то, что они ускоряют расчеты за товары и услуги, способствует сокращению наличного денежного оборота и расходов по его обслуживанию.

С момента их появления и до настоящего времени количество пользователей банковских карточек увеличилось в несколько раз. Карточный рынок Республики Беларусь находится в постоянном развитии: адаптация совершенствующихся информационных технологий позволяет разрабатывать новые продукты, формировать инновационные каналы доступа к банковским услугам.

Банки Республики Беларусь эмитируют платежные карточки в рамках национальной платежной системы «БелКарт», а также международных систем «MasterCard» и «Visa».

В рамках международного сотрудничества, банки Республики Беларусь начали выпуск кобейджинговых платежных карточек «БелКарт/Maestro». В связи с популяризацией нового карточного продукта, количество пользователей карточек «БелКарт» и «MasterCard» несколько сокращается.

Если говорить о количестве банковских платежных карточек, то с каждым годом их число увеличивается. Так, если в 2013 году в обращении насчитывалось 11 805,0 тыс. ед., то в 2017 году количество банковских карточек составило 12 681,4 тыс. ед.

Общее количество операций с использованием банковских платежных карточек в Республике Беларусь в 2017 г. по сравнению с 2014 г. увеличилось на 361 171,8 тыс. ед. или на 32%.

В структуре операций с использованием банковских платежных карточек за исследуемый промежуток времени произошли существенные изменения. На 01.01.2018 доля наличных операций составила 61,4%, в то время как безналичных операций - 38,6%. Также произошли изменения и в сумме, на которую были произведены операции, которые увеличились на 151 208 434 млн. белорусских рублей или на 39% (Таблица 1).

Таблица

Операции с использованием банковских платежных карточек, совершенные на территории Республики Беларусь за период 01.01.2014-01.01.2018

Дата	Всего операций		Наличные операции		Безналичные операции	
	количество (тыс. ед.)	Сумма (млн.)	Количество (тыс. ед.)	Сумма (млн.)	Количество (тыс. ед.)	Сумма (млн.)
на 01.01.2014	737 771,8	238 256 666	233 119,1	187 054 145	504 652,7	51 202 521
на 01.01.2015	827 031,2	303 781 447	231 322,3	225 220 753	595 708,9	78 560 694
на 01.01.2016	941 907,9	344 872 277	222 427,2	235 671 543	719 480,7	109 200 734
на 01.01.2017	1 098 943,6	389 465 100	221 579,1	239 189 380	877 364,6	150 275 720
на 01.01.2018	1 307 724	470 395 930	220 526,5	259 982 970	1087197,8	210 412 960

Также увеличивается и количество безналичных операций в сравнении с наличными. Так, в 2013 году количество наличных операций составляло 233 119,1 тыс. ед., а количество безналичных – 504 652,7 тыс. ед. Уже в 2017 году количество наличных операций сократилось до 221 579,1 тыс. ед., а количество безналичных значительно выросло и составило 877 364,6 тыс. ед.

Однако рост количества банковских платежных карточек, не означает роста доли безналичных платежей. Дальнейшее развитие безналичных расчетов посредством платежных карточек может идти по следующим направлениям:.

1) Введение налоговых льгот и вычетов в целях стимулирования развития безналичных расчетов.

2) Увеличение доли кредитных карточек, и снижение доли кредитов в наличной форме. При этом банковская система должна преследовать следующие цели:

– повышение привлекательности кредитных карточек, путем создания комплексных банковских продуктов, включающих в себя грейс–период, дистанционное банковское обслуживание, предоставление отсрочки по выплате основного долга, и т.д.;

– максимальное сокращение числа кредитов в наличной форме, а в последующем полная их замена, путем перевода клиентов на безналичное кредитование;

– разъяснение населению возможностей кредитных карточек, посредством рекламы в СМИ, в банках, посредством проведения разъяснительных лекций на местах работы и в учебных заведениях, и прочих мероприятий по ликвидации финансовой безграмотности.

3) Развитие программно–технической инфраструктуры и повышение качества обслуживания пользователей за счет внедрения новых технологий. Данная цель предполагает два основных направления.

Во–первых, необходимо активизировать деятельность банков и ОТС, по формированию инновационной технической инфраструктуры, способной обеспечивать повсеместное использование бесконтактных платежей, и в последующем – NFC–технологии.

Во–вторых, учитывая, что электронные карты с микропроцессором, и бесконтактные карточки являются лишь ступенью на пути к распространению мобильных NFC–платежей, необходимо заранее провести подготовительную работу, направленную на будущее развитие данной технологии в Республике Беларусь.

4) Опираясь на опыт зарубежных стран, необходимо обратить внимание на такой банковский продукт как универсальные платежные карточки, объединяющие в себе свойства обычной платежной карточки, а также идентификационного средства, дисконтной карты и многие другие.

Резюмируя все вышесказанное, можно сделать следующие выводы. Карточные продукты независимо от конкретных банковских услуг являются легкозаменяемыми продуктами, поэтому их использование ведет к ожесточенной конкуренции, при которой приходится бороться за каждого отдельного клиента. Переход от обычных дебетовых и кредитных карточек к единой многофункциональной карточке может остановить этот процесс, если он будет поддержан как непосредственными участниками карточного рынка, так и органами государственного управления, что послужит гарантией дальнейшего успешного развития этого сегмента.

Список использованных источников

1. Печникова, А.В. Банковские операции: учебник / А.В. Печникова, О.М. Маркова, Е.Б. Стародубцева. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2005. – 368 с.

2. Банковские операции / М.А. Коноплицкая [и др.]; под общ. ред. М.А. Коноплицкий. – Минск: Вышэйшая школа, 2008. – 314 с.

3. Беларусь в цифрах: статистический справочник. – Минск: Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2014. – 76 с.

Жуковская Алеся
студентка

Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

АНАЛИЗ АКТИВОВ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В настоящее время, когда на товарном и финансовом рынках происходят существенные изменения, устройство банковской системы стало более усложненным, что требует соответствующих преобразований. Значимой является проблема эффективного управления ресурсами коммерческих банков: операции по размещению собственных и привлеченных

средств должны обеспечивать максимальный доход и низкий уровень риска. Решение комплексной задачи напрямую связано с управлением активами банка. Согласованные государственная политика и усилия банков приведут к формированию рациональной структуры банковских активов.

Активы банка – это статьи бухгалтерского баланса, отражающие размещение и использование ресурсов банка, это объекты, которые входят в собственность банка, и имеют стоимость в денежном выражении. Банковские активы формируются посредством использования банком собственного капитала и средств вкладчиков, межбанковских кредитов, ресурсов, полученных при эмиссии ценных бумаг. Рост объёмов активов происходит за счёт проведения банком кредитных операций, инвестиционной деятельности прочих операций по размещению собственных и привлечённых средств [1].

Основная часть активов банков Республики Беларусь приходится на ОАО «АСБ Беларусбанк» (40,7%), ОАО «Белагропромбанк» (14,4%), ОАО «БПС-Сбербанк» (6,6%), ОАО «Банк БелВЭБ» (6,3%) и ОАО «Белинвестбанк» (5,7%). На остальные 19 действующих банков приходится 26,3% активов банков Республики Беларусь, что свидетельствует о высокой концентрации банковской системы и негативно сказывается на развитии конкуренции в банковской сфере. Существующая тесная связь между государственными банками и реальным сектором в виде финансирования госпрограмм способствует проведению их кредитования без учёта рискованности таких операций, что может привести к росту проблемных кредитов и ухудшению качества активов крупных банков.

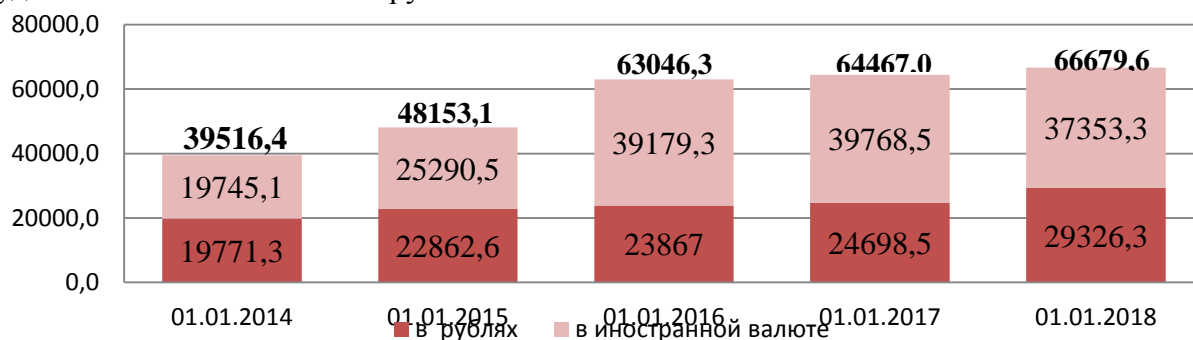

Рис. Структура активов банков Республики Беларусь за период 01.01.2014-01.01.2018 гг., млн. рублей

За период 01.01.2014-01.01.2018 гг. темп прироста активов банков Республики Беларусь достиг 68,7%, что в абсолютном выражении составило 27163,2 млн. рублей. Значительный прирост показателя наблюдался в 2014-2015 гг., когда активы банков в абсолютном выражении возросли на 23529,9 млн. рублей (или 59,5%) к началу 2014 г. Динамичным являлся процесс изменения активов банков в иностранной валюте: за период 01.01.2014-01.01.2017 гг. их темп прироста составил 101%, однако на начало 2018 г. объём средств сократился на 2415,2 млн. рублей (рисунок).

На требования к резидентам государства приходится 92,5% активов банков Республики Беларусь, 4,8% – требования к нерезидентам, остальную долю занимают прочие активы (основные средства). За анализируемый период наблюдается возрастание доли средств области требований к органам государственного управления в 3,3 раза (на 5798,5 млн. белорусских рублей к началу 2014 г.). Происходит увеличение объемов кредитов и займов физическим лицам, коммерческим и некоммерческим организациям, индивидуальным предпринимателям (объем активов возрос на 14928,7 млн. белорусских рублей или 52,7% к началу анализируемого периода). Требования к Национальному банку и другим депозитным организациям также имеют тенденцию к росту [2].

Важно обратить внимание на структуру и динамику проблемных активов, которые характеризуют качество кредитного портфеля банков Республики Беларусь. За период 01.01.2014-01.01.2018 гг. их объем возрос в 4,5 раза, что в абсолютном выражении составило 4320,7 млн. рублей (таблица).

Таблица

Проблемные активы банков Республики Беларусь

Значительно изменилась и доля проблемных активов в активах, подверженных кредитному риску. Причинами такого роста показателя являются: ухудшение финансового

Показатель	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018
Проблемные активы, млн. рублей	1226,8	1445,0	2767,2	5139,8	5547,5
Активы, подверженные кредитному риску, млн. рублей	27584,9	33057,0	40486,2	40182,6	43177,1
Доля проблемных активов в активах, подверженных кредитному риску %	4,4	4,4	6,8	12,8	12,9
Проблемные активы, млн. рублей	1226,8	1445,0	2767,2	5139,8	5547,5
Активы, подверженные кредитному риску, млн. рублей	27584,9	33057,0	40486,2	40182,6	43177,1
Доля проблемных активов в активах, подверженных кредитному риску %	4,4	4,4	6,8	12,8	12,9
Проблемные активы, млн. рублей	1226,8	1445,0	2767,2	5139,8	5547,5
Активы, подверженные кредитному риску, млн. рублей	27584,9	33057,0	40486,2	40182,6	43177,1
Доля проблемных активов в активах, подверженных кредитному риску %	4,4	4,4	6,8	12,8	12,9
Проблемные активы, млн. рублей	1226,8	1445,0	2767,2	5139,8	5547,5
Активы, подверженные кредитному риску, млн. рублей	27584,9	33057,0	40486,2	40182,6	43177,1
Доля проблемных активов в активах, подверженных кредитному риску %	4,4	4,4	6,8	12,8	12,9

состояния крупных государственных предприятий, которые являются основными кредитополучателями банков; девальвация белорусского рубля, которая оказала влияние на тот сегмент валютных кредитополучателей, у которых либо отсутствует валютная выручка,

либо она существенно сократилась; уменьшение финансирования убыточных государственных предприятий.

Международное агентство Fitch Ratings повысило долгосрочный рейтинг дефолта эмитента Республики Беларусь в иностранной и национальной валютах до уровня «В» с «В-» с прогнозом «стабильный». Международные рейтинговые агентства Moody's Investors Service и Standard & Poor's 6 апреля 2018 г. подтвердило долгосрочные и краткосрочные суверенные кредитные рейтинги Республики Беларусь. Fitch Ratings рассматривает капитализацию в банковском секторе Беларуси и способность абсорбировать убытки как невысокие ввиду слабого качества активов и незарезервированных проблемных кредитов [3].

Несмотря на реформирование банковского сектора экономики, остается целый ряд нерешенных проблем, касающихся эффективного управления активами банков. Основной проблемой является высокий уровень кредитных рисков банков, который формируется из-за неустойчивого финансового положения кредитополучателей. Ежегодно происходит рост объемов проблемных активов банков, что ухудшает их финансовое состояние.

На основании постановления Совета Министров Республики Беларусь от 28.03.2017 г. №229/6 «О стратегии развития финансового рынка Республики Беларусь до 2020 года» приоритетным направлением является решение проблемы «плохих» долгов (проблемных активов банков) в банковском секторе. Планируется постепенный отказ от директивного кредитования, внедрение продуктов и практик, основанных на рыночной логике [4].

С ростом проблемных активов в банках Республики Беларусь, в частности в ОАО «Белагропромбанк», который финансирует агропромышленный комплекс страны, летом 2016 года по решению Президента было создано ОАО «Агентство по управлению активами». Деятельность Агентства направлена на создание условий для комплексного реформирования и финансового оздоровления сельскохозяйственного производства. В 2016 г. Агентству были переданы проблемные долги 220 сельхозпредприятий. В 2017 г. сумма принятых агентством долгов превысила полмиллиарда белорусских рублей. Реализация соответствующего механизма позволит сократить долю проблемных кредитов в структуре активов кредитующих банков и высвободить источники для кредитования платежеспособных организаций [5].

Таким образом, для повышения эффективности управления активами банков государством разработан ряд стратегических планов и задач, в том числе ориентированных на снижение объемов проблемных активов. Предпринимаемые Национальным банком меры усилят устойчивость банковской системы, будут способствовать предотвращению дальнейшего роста проблемных активов в случае изменения экономической ситуации.

Список использованных источников:

1. Губенко, Е. С. Правовой режим банковских операций и сделок / Е. С. Губенко. – Москва: Проспект, 2016. – 525 с.
2. Статистический бюллетень №1 (223) [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2018_01.pdf. – Дата доступа: 25.03.2018.
3. Качество активов слабое – Fitch [Электронный ресурс] / Экономическая газета. – Режим доступа: <https://neg.by/novosti/otkrytj/kachestvo-aktivov-slaboe---fitch/> – Дата доступа: 11.04.2018.
4. О стратегии развития финансового рынка Республики Беларусь до 2020 года: Постановления Совета Министров Республики Беларусь от 28 марта 2017 г. №229/6 [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/finsector/P229_6.pdf – Дата доступа: 25.03.2018.
5. Агентство по управлению активами создано в Беларуси [Электронный ресурс] / Национальный центр правовой информации Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://pravo.by/novosti/novosti-pravo-by/2016/july/10732/> – Дата доступа: 11.04.2018.

Зельман Карина
магістрант
Петрукович Наталья

к.э.н., доцент
Полесский государственный университет
г. Пинск, Беларусь

УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМИ РИСКАМИ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА

Управление и риск – взаимосвязанные компоненты экономической системы. Первый может выступать источником второго.

Основным банковским риском является кредитный риск. Управление этим риском – ключевой фактор, определяющий эффективность деятельности банка. Это риск невозврата или несвоевременного возврата кредита держателю актива, который в этом случае понесет финансовые потери.

Управление кредитным риском банка предполагает, прежде всего, идентификацию всех факторов кредитного риска контрагента с тем, чтобы обеспечить основу для их последующей адекватной комплексной оценки. К факторам кредитного риска контрагента относятся текущее и перспективное финансовое состояние, кредитная история и деловая репутация, качество корпоративного управления и другие.

В процессе управления кредитными рисками применяются методы количественной оценки, основанные, в том числе, на анализе статистических данных по потерям, с учетом классификации контрагентов и профессиональное суждение лица/группы лиц об уровне кредитных рисков [2, с. 46–48].

В соответствии с требованиями нормативных правовых актов Национального банка Республики Беларусь при проведении кредитных операций осуществляется формирование специальных резервов на возможные потери по активам, и операциям, не отраженным на балансе, по каждой кредитной операции. При проведении кредитных операций оценивается категория качества проводимой операции с точки зрения формирования специальных резервов.

Поэтому коммерческим банкам было бы целесообразно элементы расчетной базы резервов, обладающие схожими характеристиками кредитного риска, объединить в портфель однородных кредитов. В таком случае резерв формируется по портфелю в целом.

В период с январь 2017г по январь 2018г. индекс прироста кредитного портфеля в целом по Республике Беларусь увеличился с 1,18 до 1,65. Как следствие – увеличение индекса прироста проблемных кредитов (с 2,1 в январе 2017г. до 4,9 в январе 2018г.) [1].

В связи с этим для улучшения качества кредитного портфеля физических лиц, а также для уменьшения размеров резервов создаваемых в соответствии с МСФО необходимо наладить систему работы с задолженностью на всех этапах работы, начиная с профилактики проблемной задолженности заканчивая судебным взысканием.

Для создания эффективной системы управления кредитными рисками необходимо наладить систему планирования (прогнозирования), в том числе и граничных показателей доли в кредитном портфеле проблемных кредитов.

Чтобы учесть все возможные риски, связанные с проблемными кредитами (а как следствие, снижение доходов банка), предложено использовать следующие граничные показатели:

NPL, % – доля кредитов с просроченной задолженностью продолжительностью более 90 дней, в том числе списанные в убыток.

FPD, % – доля кредитов, выданных в отчетном месяце и вышедших на просрочку сразу же после выдачи в следующем месяце. Кредит участвует в расчете, если даже клиент частично погасил платежи, но оставался на просрочке все это время.

SPD, TPD, % – доля кредитов, выданных в отчетном месяце и имеющих дефолты по первым двум, трем платежам. Кредит участвует в расчете, если даже клиент частично погасил платежи, но оставался на просрочке все это время.

GD, % – Gross Default – характеризует прирост кредитов, вышедших в просроченную задолженность более 90 дней в отчетном месяце.

Таким образом, организация качественного управления и контроля за рисками является неременным условием дальнейшего развития отечественной банковской системы. В условиях выхода экономики из кризиса, завершения периода высоких доходов в банковской сфере, резкого усиления конкурентной борьбы, существенного усложнения финансовых и организационных аспектов деятельности банков – создание эффективной системы внутреннего контроля становится не только предпосылкой их успешного функционирования, но и неременным условием их выживания.

Список использованных источников:

1. Информационно –аналитический портал Инфобанк.бай [Электронный ресурс] / Infobank.by – Минск,2014. – Режим доступа: <http://www.infobank.by>– Дата доступа: 10.03.2018.
2. Костюченко Н.С. Анализ кредитных рисков / Н.С. Костюченко. – СПб.: ТД «Скифия», 2010. – 440 с.

Зинкевич Алеся

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

**КРАУДФАДИНГ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Краудфандинг - это способ коллективного финансирования проектов, при котором деньги на создание нового продукта поступают от его конечных потребителей. Данное финансирование осуществляется на различные цели: финансирование стартап-компаний и малого предпринимательства, социальных, политических медицинских и экологических проектов и т.д.

Краудфандинг (народное финансирование, от англ. *crowdfunding*, *crowd* – «толпа», *funding* – «финансирование») – это коллективное сотрудничество людей (доноров), которые добровольно объединяют свои деньги или другие ресурсы вместе, как правило через глобальную информационную сеть, чтобы оказать финансовую помощь для реализации проектов других людей или организаций (реципиентов) [1].

Основными участниками краудфандинговых проектов выступают:

- *франдеры* – инвесторы, доноры, имеющие желание и финансовую возможность вложить средства в инвестиционный проект;
- *фраундеры* – авторы инвестиционного проекта, нуждающиеся в финансовых ресурсах для его реализации.

Между участниками краудфандинговых проектов существуют посредник в виде краудфандинговой платформы (площадки), которая предоставляет информацию франдерам в какой проект можно осуществить вложения, а фраундерам позволяет разместить информацию о своем проекте.

Модели сбора средств при краудфандинге:

1. *Все или ничего*: если проект не набрал к назначенной дате необходимую сумму, он не получает ничего;

2. *Оставить все*: автор проекта получает ровно ту сумму, за вычетом комиссии, которую удалось привлечь;
3. *Вознаграждение*: сначала собирается сумма, потом создается команда для реализации проекта; она и получает деньги за работу;
4. *Сделка со свободной ценой*: автор создает продукт (например, книгу, аудиозапись), а спонсоры сами решают, сколько за него заплатить;
5. *Благотворительность*: безвозмездное перечисление денег.

Самые крупные краудфандинговые площадки в России: Бумстартер и Планета.

Краудфандинговая площадка «Бумстартер» является российским аналогом зарубежной площадки «Kickstarter», т.к. привлекает в большинстве творческие проекты. Выделяются следующие категории проектов: идея на миллион, бизнес, дизайн, еда, здоровье, игры, издания, искусство, мероприятия, мода, музыка, общество, спорт, театр, технологии, фильмы и видео, фотография, хореография.

Данная платформа не занимается финансированием благотворительных проектов. Общая комиссия, удерживаемая при успешном завершении проекта, составляет всего 3,5% от собранных проектом средств. Если же необходимая сумма не собрана, то комиссия не взимается.

Краудфандинговая площадка «Планета» привлекает не только творческие проекты, но и также социально значимые. Данная платформа была создана одной из первых в 2012 году. В отличие от «Бумстартера» на площадке выделяется категории «Благотворительность» и «Социальное предпринимательство», где осуществляются сборы на лечение заболеваний, постройку приютов для бездомных животных и т.д.

Таблица 1 – Сравнительная характеристика краудфандинговых платформ Бумстартер и Планета

	Бумстартер	Планета
Год основания	2012	2012
Модель сбора средств	Все или ничего	Все или ничего, оставить все (при сборе более 50%)
Реализовано проектов	1 713	2 935
Обучающие ресурсы	Есть	Есть
Персональный менеджер	Есть	Нет
Привлечено средств, млн рублей	355	814
Комиссия, %	3,5	10 -15 «Благотворительность» - 5,9
Размещение на других площадках	Разрешено	Запрещено
Срок размещения	Любой (До цели)	180 дней (и еще 180 дней при сборе 50%)

Примечание - Источник: собственная разработка на основании [2,3]

Крупнейшими краудфандинговыми площадками в Республике Беларусь являются «Талака» и «Улей».

В 2013 году была создана краудфандинговая площадка «Талака». Но «Талака» - это еще и краудсорсинг платформа. Это означает, что помогать проектам, размещённым на «Талака», люди смогут не только финансово, но и беря на себя реализацию некоторых задач, помогая советом, критическим анализом, пиаром среди своих друзей и знакомых и т.д. Могут размещаться самые разные проекты, из абсолютно любой сферы: культура, экология, искусство, социальная сфера, наука, образование, экономика, креатив. Единственным критерием является социальная значимость проекта для людей [4].

В 2015 году была запущена при поддержке ОАО «Белгазпромбанк» краундфандинговая площадка «Улей». Данная площадка позволяет размещать проекты, как и в предыдущем случае, из любой сферы. Действующая модель сбора средств «Все или ничего». Деньги, собранные в «Улье», автор получает на основе договора дарения. Автору необходимо платить подоходный налог только в случае, если полученная сумма превысит 4 947 белорусских рублей. Улей, банк и платежная система взимают общую комиссию в размере 10%. Комиссия взимается только с тех проектов, которые были успешно профинансированы [5].

В Республике Беларусь и в Российской Федерации нет сформированной нормативно правовой базы для регулирования вопросов, связанных с данным методом финансирования. Но в России уже разработан проект Федерального закона «Об альтернативных способах привлечения инвестиций (краудфандинге)», что может стать основой для формирования закона на территории Беларуси.

Краундфандинг может стать альтернативным источником для развития малого и среднего бизнеса, который значительно сократит свои затраты на привлечение дополнительных ресурсов, в сравнении если брать кредит в банке. Также данный источник финансирования особенно в зарубежных странах эффективен в сфере культуры. Осуществляются сборы для съемки фильмов, записи и выпуска альбомов, выпуска книг и т.д. На зарубежных площадках в сфере науки чаще всего получают финансирование проекты в области робототехники, создание 3D принтеров, разработка двигателей для ракет и т.д.

Таким образом, можно сделать вывод, что краудфандинг это альтернатива банковскому кредиту, т.к. нет необходимости собирать большое количество бумаг, справок для того чтобы получить деньги. Нужно всего лишь заинтересовать инвесторов, а также убедить их, что проект успешен.

Список использованных источников:

1. Джефф Хау. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса. – М.: «Альпина Паблишер», 2012. – 288с.
2. Пользовательское соглашение сервиса «Акционирование» [Электронный ресурс] / Planeta.ru. Режим доступа: <https://planeta.ru/welcome/projects-agreement.html>. Дата доступа: 25.03.2018
3. Правила [Электронный ресурс] / Boomstarter. Режим доступа: <https://boomstarter.ru/help/guidelines>. Дата доступа: 25.03.2018
4. Проекты [Электронный ресурс] / Talaka. Режим доступа: <https://www.talaka.org/projects>. Дата доступа: 25.03.2018
5. Как работает Улей? [Электронный ресурс] / Ulej. Режим доступа: <https://ulej.by/work>. Дата доступа: 25.03.2018

Злодеева Ксения
студент

Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

ИННОВАЦИИ В БАНКОВСКОМ РОЗНИЧНОМ БИЗНЕСЕ

Ежегодно спектр оказываемых банками финансовых услуг расширяется, на рынке постоянно появляются новые виды банковских розничных продуктов и услуг, что приводит к обострению конкурентной борьбы между банками за каждого клиента.

В современных условиях основным фактором успеха банковской деятельности является стратегия постоянных нововведений – инноваций. В первую очередь, это связано с тем, что банки проявляют постоянную заботу о приумножении привлеченного капитала за счет

расширения спектра предоставляемых услуг своим клиентам. Во-вторых, банки вынуждены внедрять инновации во всех сферах своей деятельности для того, чтобы оставаться конкурентоспособными в условиях изменяющегося рынка. В-третьих, банки имеют возможность увеличить свою долю на рынке посредством расширения клиентской базы и развития сети структурных подразделений.

Применительно к банковскому сектору «инновация» определяется как доведенные до клиентов и принятые ими новые или кардинально видоизмененные услуги или продукты, внедренные в банковский процесс современные технологии, в том числе и инфокоммуникационные, позволяющие получить экономический или социальный эффект [1].

На сегодняшний день среди новейших технологий в банковском розничном бизнесе выделяют:

- Application Programming Interface (API) – интерфейс прикладного программирования, набор готовых процедур, функций, констант и структур, предоставляемых разработчиками приложений или программных модулей для использования во внешних программных продуктах [2, с. 4]. С его помощью создают и настраивают собственную систему авторизации пользователей с использованием одноразовых паролей, передающихся SMS-сообщениями.

- Near Field Communication (NFC) – технология беспроводной высокочастотной связи малого радиуса действия, обеспечивающая обмен данными между поддерживающими данную технологию устройствами. В ближайшее время планируется запуск платежных сервисов Samsung Pay, Apple Pay и Android Pay, которые позволят осуществлять платежи с использованием мобильных устройств [3]. По оценкам исследовательской компании MarketsandMarkets, в 2014 г. оборот бесконтактных платежей в мире составил 4,9 млрд. долл. США, а на начало 2018 г. – 10 млрд. долл. США. Также по оценкам исследовательской компании Berg Insight, к 2019 г. количество POS-терминалов с поддержкой NFC составит 75 млн. ед. [2, с. 9].

- QR-код – двумерный штрихкод с закодированной информацией, состоящей из символов, который предоставляет возможность автоматического считывания информации посредством мобильных устройств. Данная технология позволяет быстро оплачивать товары и услуги через ЕРИП путем получения счета в виде QR-кода [2, с. 5].

- Карточки с микропроцессором стандарта EMV и бесконтактные карточки. Данная инфраструктура расширяется за счет увеличения количества организаций торговли (сервиса), принимающих карточки к оплате, и установленных в них платежных терминалов. Если на 1 октября 2015 г. в РБ было выпущено в обращение 3,02 млн. карточек стандарта EMV и 346 тыс. бесконтактных карточек, то на 1 января 2018 года количество карточек стандарта EMV составило 6,3 млн. штук, а количество бесконтактных карточек – 2,5 млн. штук [2, с. 14]. Планируется, что с 1 января 2021 г. все платежные терминалы должны принимать бесконтактные платежные карточки. А с 1 января 2022 года планируется запретить использование карточек без микропроцессора EMV.

- Дистанционное банковское обслуживание (ДБО) – общий термин для технологий предоставления банковских услуг на основании распоряжений, передаваемых клиентом удаленным образом (дистанционно). За 2017 г. количество жителей Республики Беларусь, которые являются пользователями СДБО, выросло на 25,9% по сравнению с 2016 г. и составило 4,6 млн. чел. В том числе количество пользователей интернет-банкинга составило более 3,4 млн. чел. (рост на 14,2%), мобильного банкинга – более 1,2 млн. чел. (рост на 44%). Предполагается, что к 1 января 2021 г. СДБО будут пользоваться не менее 60% клиентов банков [3].

- Провайдер P2P – организация, которая в режиме реального времени в сети Интернет посредством разнообразных платформ кредитования и инструментов проверки кредитоспособности предоставляет услуги оформления кредитов и депозитов без привлечения традиционного финансового посредника (банка или НКФО) [2, с. 3-4].

- Межбанковская система идентификации (МСИ) – база данных, хранящая все необходимые для идентификации клиентов данные, которые вносятся при первом же

обращении клиента в банк. МСИ создает единое банковское и финансовое пространство на рынке розничных банковских услуг. В настоящее время завершается подготовительный этап внедрения МСИ – сегодня в нее загружено уже более 6 млн. записей о клиентах банков [3].

- Биометрическая идентификация - технология Touch ID. Данная система идентификации основана на сканере отпечатков пальцев и позволяет надежно защищать личные данные. По оценкам экспертов, мировой рынок биометрических систем достигнет к 2020 году 23,5 млрд. долл. США [2, с. 9].

Что касается инновационных продуктов, то на сегодняшний день в банковском розничном бизнесе выделяют:

- Валютно-обменный терминал – предназначен для выполнения валютно-обменных операций в режиме самообслуживания с использованием наличных денежных средств. Данное устройство позволяет обменивать иностранную валюту на белорусские рубли [2]. Пока что единственный в стране валютно-обменный терминал установлен ОАО «АСБ Беларусбанк» в г. Минске.

- Сервис выбора купюр в банкоматах – держатели банковских платежных карточек ОАО «АСБ Беларусбанк» могут самостоятельно выбрать номинал купюр запрашиваемой суммы в банкоматах. Клиенту будет предложено до трёх вариантов компоновки необходимой суммы, в зависимости от фактического наличия имеющихся в банкомате номиналов купюр на момент выдачи [4].

- Банковские карточки с функцией «Cashback» – банковский продукт, позволяющий вернуть определенный процент от суммы покупки на счет клиента. Данный процент клиент получает не от продавца, а от банка. Условия возврата могут распространяться только на определенные операции, либо до момента, когда сумма возврата процентов превысит установленный лимит [5].

- Мгновенное оформление кредита при помощи мобильного приложения – одним из первых белорусских банков данную функцию предложил ЗАО «Альфа-Банк». В мобильном приложении данного банка можно оформить кредит на сумму от 100 до 5000 бел. руб. сроком до 5 лет, при этом деньги на счет поступают мгновенно, справка о доходах и поручители не требуются.

Таким образом, на современном этапе в Республике Беларусь существует большое количество инновационных продуктов и технологий, доступных для внедрения в сфере банковского розничного бизнеса. Все банки страны поддерживают статус инновационных, предоставляя своим клиентам самые современные продукты и технологии. Инновационные преобразования в деятельности банков позволяют существенно упростить и ускорить процессы взаимодействия банков с клиентами.

Список использованных источников:

1. Друкер, П.Ф., Бизнес и инновации / П.Ф. Друкер, пер. с англ. и ред. К.С. Головинского – М.: ИД «Вильямс», 2009. – 423 с.
2. Стратегия развития цифрового банкинга в РБ на 2016–2020 г.: [Электронный ресурс] / Нац. банк. Респ. Беларусь. – Минск, 2016. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/Legislation/documents/DigitalBankingStrategy2016.pdf>. – Дата доступа: 18.02.2018.
3. Перспективы цифровой трансформации финансовой системы обсудят участники конференции "Цифровой банкинг": [Электронный ресурс] / Нац. банк. Респ. Беларусь. – Минск, 2017. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/Press/?id=6069>. – Дата доступа: 18.02.2018.
4. Сервис от «Беларусбанка» - выбор купюр в банкомате: [Электронный ресурс] / ОАО "АСБ Беларусбанк". – Минск, 2018. – Режим доступа: https://belarusbank.by/ru/33139/press/bank_news/33433. – Дата доступа: 26.02.2018.

5. Cash-back по банковским картам: [Электронный ресурс] / Финансовый портал Республики Беларуси. – Минск, 2016. – Режим доступа: <https://myfin.by/stati/view/5607-cashback-po-bankovskim-kartam-podohodnyj-nalog-zaplatit-prividetsya>. – Дата доступа: 26.02.2018.

Клаченков Владислав
студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г.Пинск, Беларусь

ПРОБЛЕМЫ ОЦЕНКИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ КЛИЕНТА БАНКА

Основной проблемой оценки возможности клиента выплатить сумму основного долга и начисленных процентов является использование при анализе различных методов и моделей оценки кредитоспособности. Многие модели являются неэффективными и поэтому банки могут одобрить кредит, который в будущем из-за внешних или внутренних факторов не учтенных в моделях, может оказаться безнадежным кредитом, что в свою очередь приводит к потере ресурсов и процентных доходов. Поэтому решение данной проблемы может быть либо в выборе уже существующих эффективных методик оценки, к которым в первую очередь относится кредитный скоринг либо в разработке собственной модели оценки кредитного скоринга, где будут учитываться показатели которые сведут к минимуму потери банка.

Если использовать готовый подход то самым распространенным можно назвать модель Д. Дюрана. Данная модель выделяет основные группы показателей, которые максимально способствуют определению степени кредитного риска и устанавливает коэффициенты для каждого фактора, характеризующего кредитоспособность физических лиц. Итогом работы является возможность причисления кредитополучателя на основании оценки его финансового положения к определенному классу для того чтобы определить возможные кредитные риски, соответствующие следующим категориям качества:

- Первая категория (стандартный кредит) характеризует отсутствие кредитных рисков. В данном случае риск потерь банка равен нулю;
- Вторая категория (нестандартный кредит) говорит об умеренном кредитном риске, где вероятность убытков у финансовых учреждений находится на уровне от 1% до 20%;
- Третья категория (сомнительный кредит). В этой группе состоят заемщики, при выдаче кредита которым вероятность потерь составляет от 21% до 50%;
- Четвертая категория (проблемный кредит) свидетельствует о высокой степени риска, которая составляет от 51% до 100%;
- Пятая категория (безнадежный кредит). Здесь вероятность возврата кредитных средств полностью отсутствует.

Возможность отнесения к определенному классу клиентов позволяет свести к минимуму риск невозврата денежных средств. Это значит, что, чем выше класс, тем больше вероятность того, что банком будет одобрена выдача кредита.

Процесс кредитования физических лиц – это операция которая всегда связана с риском. Именно поэтому банку необходимо постоянно работать над усовершенствованием программы контроля кредитного портфеля. Для этого они делают следующее:

- Проводят проверку финансового состояния клиентов каждые 3 месяца, потому что контроль над выплатой процентов и возвратом суммы долга это важная составляющая процесса кредитования;
- Сводят к минимуму риски возможных потерь учитывая возможности кредитования еще на начальном этапе;

• Надежные кредиты проверяют не чаще 1 раза в год, а проблемным кредитополучателям отказывают в получении кредита.

Для того чтобы в условиях жесткой конкурентной борьбы быть на лидирующих позициях на рынке банковских услуг, финансовым учреждениям важно искать возможности для снижения рисков и операционных сумм расходов. Для этого целесообразно разработать структурное подразделение, которое будет состоять из квалифицированных специалистов, для взаимодействия с клиентами и тесно сотрудничать между собой, чтобы с учетом определенных норм и правил проводить анализ поступивших заявок и принимать окончательные решения. Такой модуль должен состоять из 2 блоков: анализа данных и принятия решений. Первый будет состоять из анализа информации о потенциальных кредитополучателях и их кредитных историях.

В ходе анализа данных о клиентах и кредитах используется математическая обработка данных, которая выявляет факторы влияющие на кредитоспособность и являющихся основой для принятия дальнейших решений в рамках блока.

В блоке принятия решений будет формироваться итоговое заключение о кредитоспособности, с вынесением решения о возможности предоставлении кредита и его максимальной сумме.

Так же можно предложить автоматизированный модуль интерактивной поддержки процесса кредитования. Этот модуль поможет потенциальному кредитополучателю банка исходя из индивидуальных параметров определить возможности получения кредита. Данный модуль будет состоять из формы, где кредитополучатель вводит необходимые данные, которые записываются в созданную базу данных и сверяются с данными, которые хранятся в базе кредитного регистра. Сохранение информации о заявителях будет способствовать сокращению времени обработки заявок, ускорению принятия решения при повторных обращениях. Соответственно потенциальному кредитополучателю будет выведено информационное окно, где он будет об этом проинформирован и сможет дать свое согласие или отказаться. При получении согласия что он ознакомлен и принимает условия, он получит результат в количестве баллов и сообщение, что он сможет или получит отказ в получении кредита при обращении в банк.

Предлагаемые подходы усовершенствования процесса выдачи кредитов на этапе оценки кредитоспособности кредитополучателей позволяют стандартизировать операцию, ускорить и удешевить ее, а в связке с автоматизированным модулем интерактивной поддержки процесса кредитования позволят получать более точные и обоснованные результаты, снизят риски, и обеспечат получение запланированных доходов.

Список источников литературы

1. Модель кредитного скоринга Дюрана. [Электронный ресурс] // Анализ финансового состояния предприятия // - Режим доступа: http://afdanalyse.ru/publ/finansovyj_analiz/1/model_kreditnogo_skoringa_djurana/16-1-0-140 - Дата доступа: 28.03.2018.

2. Основные проблемы в методике оценки кредитоспособности клиента банка [Электронный ресурс] Ю.С. Кикичева // «Экономика и социум» 2016. - №4. – с.23. // Режим доступа: http://iupr.ru/domains_data/files/zurnal_23/Kikicheva%20Yu.S.%20Socialno-ekonomicheskie%20aspekty%20razvitiya%20sovremennogo%20gosudarstva.pdf - Дата доступа: 30.03.2018.

3. Оценка кредитоспособности клиента как фактор снижения кредитного риска [Электронный ресурс] В.В. Ребковец В.И. Липская // Репозиторий Полесского государственного университета // - Режим доступа: <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/10600/1/25.pdf> - Дата доступа: 30.03.2018.

Климчук Анжелика

студент

Самоховец Мария

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

ВНУТРЕННИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДОЛГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Для покрытия бюджетного дефицита и прочих целей государство постоянно привлекает временно свободные денежные средства физических и юридических лиц на условиях срочности, возвратности и платности. Внутренний государственный долг Республики Беларусь – это сумма основного долга Республики Беларусь по внутренним государственным займам и подлежащие исполнению обязательства по выданным гарантиям Правительства Республики Беларусь по внутренним займам на определенный момент времени.

Причинами появления государственного долга являются финансирование дефицита государственного бюджета, появляющегося в результате спада производства, милитаризации экономики, а так же выполнение крупномасштабных социальных программ за счёт займов. Однако основной причиной появления государственного долга является несоответствие между потребностями государства в финансировании своих расходов и его возможностями.

В соответствии с главой 9 Бюджетного кодекса Республики Беларусь от 16 июля 2008 г. № 412-3, внутренний государственный долг включает в себя обязательства Правительства Республики Беларусь, оформленные как государственный долг, государственные ценные бумаги, а также муниципальные ценные бумаги, гарантии Правительства Республики Беларусь, органов местного управления и самоуправления, а также прочие обязательства Правительства Республики Беларусь, органов местного управления и самоуправления [1].

В качестве дополнительного источника привлечения средств внутренний государственный долг начал широко использоваться только во второй половине 90-х гг. Первый выпуск государственных краткосрочных облигаций был осуществлён в феврале 1994 г. С тех пор Правительство своевременно и в полном объёме выполняет свои обязательства по погашению долговых ценных бумаг [2].

Основными источниками внутреннего государственного долга в Беларуси являются:

- кредиты Национального банка Республики Беларусь,
- государственные займы в виде ценных бумаг,
- государственные гарантийные обязательства [1].

Размер внутреннего долга отражает состояние экономики страны: высокая сумма задолженности означает, что кризисные явления в экономике значительны. Тем не менее, увеличение внутреннего государственного долга не может привести страну к банкротству, так как теоретически для его погашения центральный банк может провести дополнительную эмиссию денежных средств. Но данный способ не является эффективным, поскольку это приведёт к инфляции.

На рисунке 1 представлена динамика внутреннего государственного долга в 2013-2017 гг.

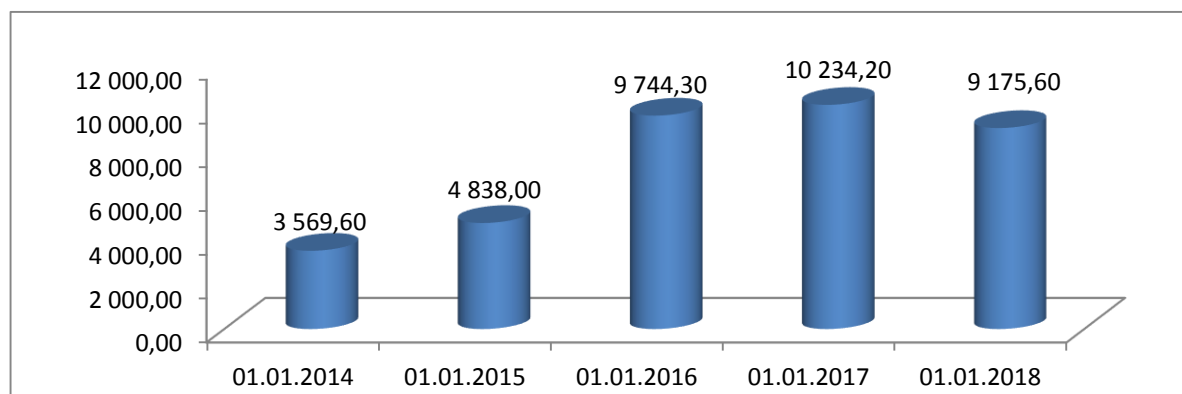

Рисунок 1 - Динамика внутреннего государственного долга Республики Беларусь на 01.01.2014 - 01.01. 2018 гг., млн руб.

Примечание - Источник: собственная разработка на основе [3]

На протяжении 2013-2016 годов наблюдается рост внутреннего государственного долга, это связано с тем, что правительство пользуется заимствованиям на внутреннем рынке, хотя, в большей части, в виде гарантий. Внутренний долг по состоянию на 1 января 2016 года составил 9744,30 млн. рублей, увеличившись с начала года на 4 906,3 млн. рублей, или на 101,4 процента (с учетом курсовых разниц). Этот существенный рост является следствием реализации Правительством механизма секьюритизации активов посредством выпуска внутренних валютных облигаций для стабилизации финансового состояния ряда промышленных предприятий. Внутренний государственный долг по состоянию на 1 января 2017 года составил 10 234,2 млн. рублей, увеличившись с начала года на 489,9 млн. рублей (с учетом курсовых разниц), или на 5,0 %. По состоянию на 1 января 2015 г. внутренний государственный долг составил 4838,0 млн. рублей, увеличившись за 2014 год на 1268,4 млн. рублей, или на 35,5 % (с учетом курсовых разниц).

Увеличение внутреннего государственного долга обусловлено размещением валютных государственных облигаций для юридических и физических лиц и снижением официального курса белорусского рубля по отношению к доллару США.

Способы управления внутренней задолженностью:

1. Сокращение бюджетных расходов. Данный способ наиболее эффективный, однако, он в большинстве случаев невозможен.
2. Увеличение налоговых сборов. Налоги являются основным источником наполнения бюджета, поэтому их увеличение поможет сократить государственный долг, однако такой способ увеличит нагрузку на население.
3. Дополнительная эмиссия денежных средств. Такой способ не является выходом, поскольку может привести к неконтролируемой инфляции.
4. Реструктуризация долгов с помощью рефинансирования старых кредитов.
5. Выпуск государственных ценных бумаг и продажа их населению. Покупка населением, субъектами хозяйствования государственных ценных бумаг является альтернативой инвестированию свободных денежных средств в производство, поэтому наращивание быстрыми темпами выпуска государственных ценных бумаг может привести к сокращению основного капитала.

Не смотря на то, что увеличение внутреннего долга не так страшно, как увеличение внешнего, для нашей страны, как страны с низким уровнем доходов и сбережений, увеличение внутреннего долга особенно опасно. Поэтому государство использует различные варианты его регулирования и управления.

Список использованных источников:

1. Бюджетный кодекс Республики Беларусь, 16 июля 2008 г., № 412-З, с изменениями и дополнениями / [Электронный ресурс] / Национальный правовой интернет-портал

Республіки Беларусь. – Минск, 2005. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>. - Дата доступа: 28.02.2018.

2. Раковец, А.А. Рынок ценных бумаг Республики Беларусь: итоги и тенденции развития [Электронный ресурс] / А.А. Раковец // Электронная библиотека БГЭУ. – Режим доступа: http://bseu.by:8080/bitstream/edoc/5779/2/Rakovets%20A.%20RTsB%20RB_%20itogi%20i%20tendentsii%20razvitiya.pdf. – Дата доступа: 28.02.2018

3. Аналитическое обозрение "Основные тенденции в экономике и денежно-кредитной сфере Республики Беларусь" [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/ЕсTendencies/rep_2018_01_ot.pdf. – Дата доступа: 28.03.2018.

Клюй Анастасія

студентка

Тітенко Зоя

к.е.н., асистент

Національний університет біоресурсів та природокористування України

м. Київ, Україна

РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

Однією з основних складових економічної політики держави є інвестиційна політика, яка має суттєвий вплив не лише на діяльність підприємств і організацій, а й на економіку країни в цілому. Впливаючи на інвестиційний процес, держава використовує правові, законодавчі, організаційні та економічні механізми. Основними інструментами державного регулювання інвестиційних процесів є розроблення державної інвестиційної політики, формування й удосконалення законів та інших нормативних правових актів, а також посилення контролю над цільовим використанням державних інвестиційних коштів.

Головним завданням інвестицій є забезпечення структурної перебудови економіки, модернізації та технічного переозброєння виробництва. В умовах обмеженості фінансових ресурсів для підвищення ефективності їх використання необхідно передусім визначити чітко обмежений перелік основних пріоритетів розвитку. Лише в такому випадку, припинивши взаємні суперечки та змагання, об'єднаними зусиллями всіх владних структур можна узгодити і скоординувати політику і принципи державного регулювання кредитно-інвестиційної діяльності, створивши вигідні і надійні умови для довгострокових інвестицій в економічний та соціальний розвиток [1, с.135].

Активними суб'єктами інвестиційної діяльності в державі з ринковою економікою є фінансово-кредитні установи. До їх складу входять: банківські установи та система небанківських кредитно-фінансових установ, до якої входять інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, кредитні спілки, страхові компанії, пенсійні фонди, лізингові фірми та ін.

Чинні законодавчі акти визначають загальні, економічні, правові та соціальні умови інвестиційної діяльності для забезпечення захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності та ефективного функціонування народного господарства в умовах ринкової економіки.

З метою реалізації науковотехнічної, економічної та соціальної політики країни здійснюється державне регулювання інвестиційної діяльності. Воно визначається планами й програмами розвитку народного господарства, бюджетами та передбаченими в них обсягами державного фінансування. Державне регулювання інвестиційної діяльності охоплює регулювання умов останньої, а також пряме управління державними інвестиціями за допомогою системи податків з диференціацією об'єктів і суб'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг. Державними інвестиціями безпосередньо управляють державні органи. Таке управління охоплює планування, визначення умов і здійснення конкретних заходів щодо

інвестування коштів бюджету і позабюджетних фондів, а також інших коштів, залучених на добровільних засадах. Велике значення, особливо в умовах різноманітності форм власності, мають гарантії прав і захист інвестицій. В основі законодавства про інвестиційну діяльність держава повинна гарантувати стабільність прав суб'єктів цієї діяльності [2, с.68].

Система регулювання умов інвестиційної діяльності не є стабільною, вона підлягає коригуванню залежно від соціально-економічної ситуації в певний період часу, рівня інвестиційної активності суб'єктів господарювання. З метою активізації інвестиційного попиту держава може використовувати традиційні для світової практики методи: збільшувати державні витрати і зменшувати податки, знижувати процентну ставку за кредит, збільшувати грошову масу, втручатися в ринок цінних паперів [3, с. 117].

Погіршення інвестиційного клімату в Україні на різних етапах розвитку інвестиційної діяльності пов'язано, головним чином, з розширенням і згортанням пільг для іноземних інвесторів, тобто з низьким рівнем захисту їх комерційних інтересів. Надійність, упевненість і стійкі гарантії – важливі умови ефективного інвестування, основа стабільності розвитку не тільки економіки, а й суспільства в цілому. Отже, інвестиційне законодавство потрібно вдосконалювати, адже незважаючи на розгалужену систему правових актів говорити про цілісність та системність законодавства наразі завчасно.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко Т. В. Формування оптимальної структури інвестиційних ресурсів на підприємстві // Фінанси України. – 2002. – № 9. – С.134-137
2. Заславська О.І. Залучені кошти як вагоме джерело ресурсного забезпечення кредитно-інвестиційної діяльності банків // Економіка та держава. – 2012. - №7. –С.66-69
3. Михасюк, І.Р. Державне регулювання економіки: підручник / І.Р. Михасюк, Л.А. Швайка – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 220 с.

Кобринец Роман

студент

Самоховец Марія

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г.Пинск, Республика Беларусь

МЕСТНЫЕ БЮДЖЕТЫ В СОСТАВЕ КОНСОЛИДИРОВАННОГО БЮДЖЕТА РБ

Местный бюджет – это система приобретения и расходования денежных средств в территориальной единице Республики Беларусь. Исполнение местных бюджетов поручается соответствующим исполнительным и распорядительным органам, проще говоря – исполкомам (городским, районным, сельским и поселковым), налоговым органам и казначейству.

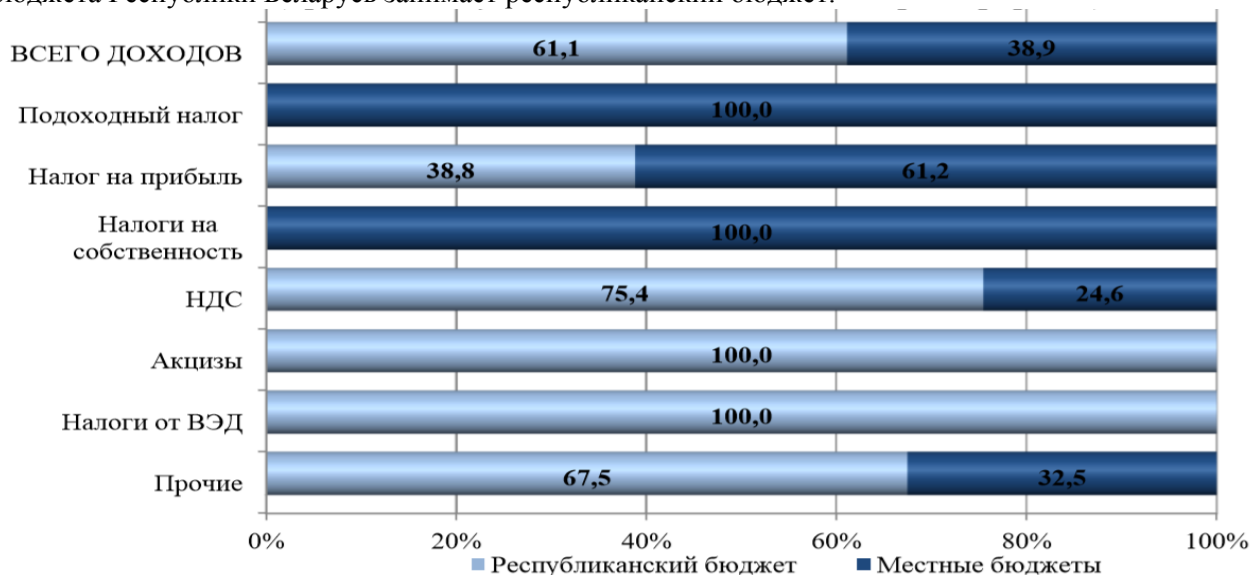
Местные бюджеты необходимы для финансового обеспечения деятельности местных Советов. В основном они занимаются тем, что обеспечивают развитие местного хозяйства, благоустройство территорий и удовлетворение бытовых и социальных потребностей своих жителей. Суммарно они составляют около 45% трат на региональном уровне. Местные бюджеты формируются за счет налоговых доходов (70%), собственных доходов, отчислений от общегосударственных налогов и доходов, дополнительных источников доходов, устанавливаемых самостоятельно местными Советами; дотаций и субсидий из вышестоящих бюджетов. Надо отметить, что центральным звеном бюджетной системы Республики Беларусь является республиканский бюджет, который концентрирует более половины бюджетных ресурсов государства.

Местные бюджеты делятся на:

- бюджеты первичного уровня - сельские, поселковые, городские (городов районного подчинения);
- бюджеты базового уровня - районные и городские (городов областного подчинения);
- бюджеты областного уровня - областные бюджеты и бюджет г.Минска [1].

В совокупности республиканский и местные бюджеты составляют консолидированный бюджет [2].

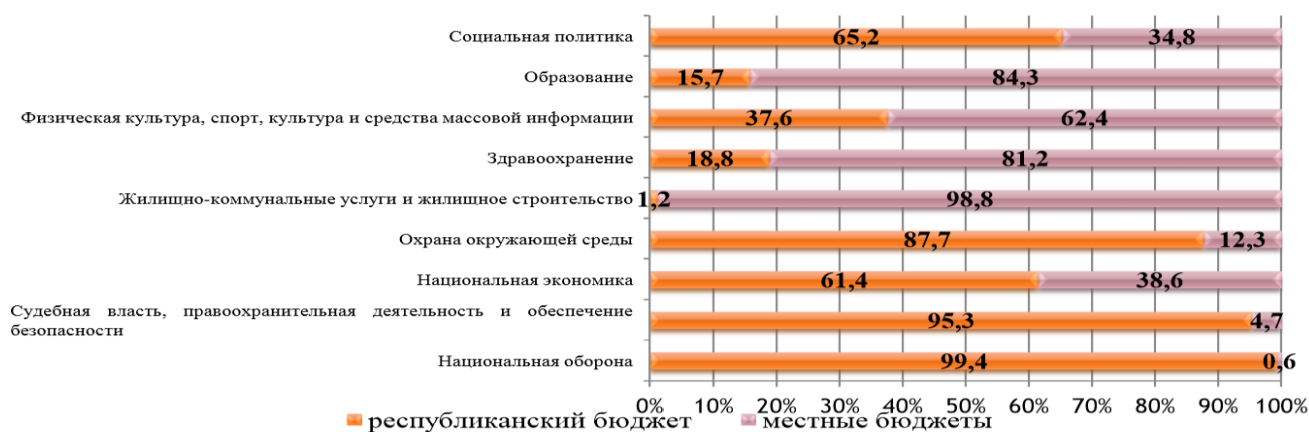
Доходы и расходы между республиканским и местными бюджетами консолидированного бюджета распределяются по законодательно закрепленным правилам согласно Бюджетному Кодексу Республики Беларусь. Значительное количество доходов (более половины) консолидированного бюджета Республики Беларусь занимает республиканский бюджет.

Структура доходов консолидированного бюджета в разрезе бюджетов на 01.01.2018 года (без учета межбюджетных трансфертов)

Примечание Источник [3].

Наибольший удельный вес доходов в республиканский бюджет занимают акцизы и налоги от внешней экономической деятельности, что объясняется внешнеторговыми отношениями страны. В местных бюджетах наибольшую часть занимают поступления по подоходному налогу и налогу на собственность. Это обусловлено обязательностью их уплаты, а также тем, что уплачивается по месту проживания.

Структура расходов консолидированного бюджета в разрезе бюджетов в 2018 году по функциональной классификации (в процентах)

Примечание Источник [3].

Большое количество консолидированного бюджета сосредоточено в регионах страны. Это объясняется тем, что местные бюджеты несут основную финансовую нагрузку по выполнению социально значимых услуг государства населению [3].

Объем финансирования государственных программ в 2018 году составит за счет средств республиканского бюджета – 5,6 млрд. рублей, местных бюджетов – 12,4 млрд. рублей, что показывает зависимость госпрограмм от местных бюджетов.

Доходы местных бюджетов устанавливаются: ежегодно (дотации и субвенции) и на постоянно основе (подходный налог, налог на прибыль, налоги на собственность, НДС, др. налоговые доходы), а распределяются по нормативам и правилам, установленным Бюджетным кодексом.

Чем выше уровень экономического развития территории, тем больше собственных(налоговыхиненалоговых)доходовпоступаетместный бюджет.

С помощью средств местных бюджетов финансируются социально значимые расходы–обеспечивается работа учреждений до школьного и общего среднего образования, поликлиники больниц, удешевляется стоимость жилищно-коммунальных услуги услуг пассажирского транспорта, предоставляемых населению, реализуются мероприятия по социальному обеспечению граждан, создается и содержится местная улично-дорожная сеть, инженерная инфраструктура к жилью [3].

Поэтому денежные средства стараются экономить, а доход увеличить, по причине большого перечня государственных услуг. Большое количество районов страны испытывает недостаток собственных средств для покрытия всех расходов, однако денежные средства обязательно расходуются на главенствующие отрасли - здравоохранение, образование, ЖКХ и жилищное строительство. Эти отрасли отнимают 63% от всей совокупности имеющейся денежной базы местных бюджетов, что ещё раз подчеркивает социально-направленную политику государства.

Таким образом, исходя количества денежных средств, которое государство выделяет местным бюджетам, можно сделать вывод, что государство заботится о своем населении, которое в большинстве своём проживает в небольших городах и деревнях, а также создает условия для безопасной жизнедеятельности людей. В заключение необходимо отметить, что в Республике Беларусь местные бюджеты выполняют важную роль, так как небольших городов и районов большое количество.

Список использованных источников

1. Кодексы Республики Беларусь / Бюджетный Кодекс РБ. [Электронный ресурс] □ Режим доступа: <http://kodeksy.by/byudzhetnyy-kodeks> □ Дата доступа: 10.03.2018
2. MYFIN.BY / Местный Бюджет [Электронный ресурс] □ Режим доступа: <https://myfin.by/wiki/term/mestnyj-byudzhet> □ Дата доступа: 09.03.2018
3. Бюджет Республики Беларусь для граждан на 2018 год. □ с.14,с.28,с.37.

Коваль Поліна
студентка

Комар Руслана
ст. викладач

Національний аерокосмічний університет
ім. М.Є.Жуковського «ХАІ»
м. Харків, Україна

РОЛЬ БАЛАНСОВОГО УЗАГАЛЬНЕННЯ У СТАНОВЛЕННІ ДИГРАФІЧНОЇ БУХГАЛТЕРІЇ

Перші дві третини минулого століття ознаменувалися глибокими науковими дослідженнями в галузі історії виникнення і розвитку подвійної бухгалтерії, які проводилися, як по першим літературним описам, так і за архівними матеріалами. На превеликий жаль, радянські вчені не брали участь в цих заходах. Більш того, вони не мали доступу до результатів цих досліджень і публікацій західних колег.

Теоретико-методологічна основа дослідження базується на працях вітчизняних і зарубіжних вчених, визнаних в області історії і теорії облікової науки, історії економіки та культури. Особливу увагу приділено публікаціям у зарубіжних наукових і фахових виданнях.

Переходом до нового етапу обліку послужило виникнення подвійної (дебетово-кредитової) записи. Старі документи, що свідчать про широке використання в

бухгалтерському обліку методу подвійного запису, відносяться до 1340р. Сам метод був детально описаний в 1494р італійським вченим Лукою Пачолі (Luca Pacioli), якого часто називають батьком бухгалтерського обліку з подвійним записом.

У ХХ столітті дуже обмежене коло вітчизняних вчених вели дослідження в галузі історії виникнення і розвитку подвійної бухгалтерії. Дані дослідження носили фрагментарний характер. В країні західних колег цей період збігся з глибоким вивченням середньовічних архівів і формуванням на цій базі значущих теоретичних викладок. У той же час питанням класифікаційних ознак подвійного запису і подвійної бухгалтерії приділяли увагу тільки найбільш авторитетні вчені, такі як Ф. Беста, Т. Дзербі, Р. де Рувер.

Балансове узагальнення інформації характеризується подвійним характером відображення об'єктів, що полягає в тому, що об'єкти показуються в балансі двічі і розглядаються з двох точок зору, в двох аспектах. Воно дає можливість встановлювати і аналізувати співвідношення між ресурсами і їх джерелами, виробництвом продукції та її розподілом, між витратами на виробництво і її випуском, і тому широко застосовується в обліку та аналізі фінансово-господарської діяльності, для обґрунтування і прийняття рішень.

На ряду теоретичних положень, спрямованих на обґрунтування авторської концепції формування і розвитку методичного забезпечення та механізму функціонування ранніх облікових систем, в першу чергу, пробних балансів і фінансової звітності.

Формальні ознаки подвійного запису і подвійної бухгалтерії (всі записи ведуться методом подвійного запису, наявність перехресних посилань в кореспонденціях рахунків, застосування спеціальних рахунків формування факторів фінансового результату - доходів і витрат, висновок фінансового результату тільки на основі спеціальних рахунків, наявність пробного балансу як основи інформаційного забезпечення користувачів про фінансове становище і фінансовий результат).

Використання логіко-аналітичного моделювання для вивчення і аналізу бухгалтерських систем направлено на поглиблення пізнання внутрішніх і зовнішніх зв'язків від окремо взятого господарського фактора до фінансової звітності.

У науковий обіг введено один з ранніх випадків одночасного застосування пробного (внутрішнього) балансу і зовнішньої фінансової звітності, ні в трактаті Луки Пачолі «Про рахунки і записи», ні в наукових дослідженнях, ні в публікаціях вітчизняних і зарубіжних дослідників не відзначено згадок про одночасне застосування двох сальдових балансів: пробного і звітного. Це дозволяє створити основу для розвитку історії бухгалтерського обліку на основі виділення окремого етапу, який передбачає одночасне використання пробного і звітного балансу.

Список використаних джерел

1. Ануфрієв В.Є. Балансова теорія подвійного запису. - "Бухгалтерський облік"
2. Зінченко Е. С. від балансу до балансу: ранні практики./ Е. С. Зінченко//Економіка сталого розвитку. 2014.

Кожаліна Наталія

аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин
Університету митної справи та фінансів

м. Дніпро, Україна

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

З моменту набуття незалежності перед Україною постало одне із першочергових завдань, щодо необхідності формування відповідної фінансової системи з окремим місцем в ній місцевих фінансів та створення ефективного механізму функціонування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Напрямок
«Фінансовий механізм функціонування держави»

Питання формування фінансів органів місцевого самоврядування неодноразово розглядалися в працях іноземних та вітчизняних дослідників : С. Буковинського, А. Бабіча, А. Вагнера, О. Василика, М.Кульчицького, І. Луніної, І Лютого, В.Опаріна, Ю. Пасічник, М. Романовського, О.Сунцової, С. Юрія, але незважаючи на значну кількість досліджень дане питання потребує подальшого вивчення.

Вагомий внесок у формуванні та розвитку місцевих фінансів мало підписання Європейської Хартії місцевого самоврядування у 1985 році, в якій було визначено основні принципи організації та фінансові ресурси місцевого самоврядування. Так відповідно до п.1 ст. 9 Європейської Хартії місцевого самоврядування «органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень»[3].

З набуттям незалежності й Україна, як незалежна держава приєдналась до Європейської Хартії, це відбулось у листопаді 1996 року. Період відновлення в Україні інституту місцевого самоврядування припадає на період з 1991 по 1998 рік. Саме в цей час значною мірою проявилась тенденція розширення кола завдань та виконання відповідних функцій органів місцевого самоврядування, яка в попередній період була значно обмеженою. Протягом наступних років процес формування місцевих фінансів значно розширювався та відповідно змінювався.Таким чином формування місцевих фінансів в Україні відбувалось протягом наступних таких етапів.

Таблиця 1

Етапи розвитку та формування фінансів органів місцевого самоврядування в Україні

Етапи розвитку, роки	Зміст етапів розвитку
1864 - 1917	Було вперше сформовано відповідні земства та визначено коло їх повноважень
1918 - 1930	Відновлено інститути місцевих фінансів та місцевих бюджетів і їх законодавчим оформленням, визначено механізм бюджетних субсидій та склад доходів та видатків місцевих бюджетів
1930 - 1959	Визначено коло місцевих податків та зборів, встановлено обмеження місцевих органів влади, щодо використання бюджетних коштів, зміцнено адміністративно-командні методи управління, проведено пошук додаткових резервів доходів. Особливого значення набула податкова реформа 1930 року.
1960 – 1990	Проведення економічної реформи в країні : розширення кола повноважень місцевих органів, зміна структури доходної частини місцевих бюджетів, використання бюджетного планування за допомогою нормативного методу.
З 1990 року по теперішній час	Відновлення інституту місцевого самоврядування, побудова нової інституційної моделі місцевих органів влади, розширення прав місцевих органів влади, проведення відповідних податкових та бюджетних реформ, скорочення кількості місцевих податків та зборів.

Матеріальною основою функціонування місцевих фінансів є децентралізовані та централізовані фінансові ресурси. Основним суб'єктами місцевих фінансів є органи місцевого самоврядування та сама територіальна громада. Відповідно до ст. 140 Конституції України «місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [2].

Головними об'єктами місцевих фінансів в Україні є самі фінансові ресурси відповідної громади якими вона формує, розподіляє та використовує з метою виконання відповідних функцій та повноважень. У п.3 ст. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що «матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад»[1].

Розвиток фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відбувається і в теперішній час, особливого значення при цьому набуває їх формування в умовах проведення бюджетної децентралізації, успішність якої залежить від зміни існуючої інституційної моделі органів місцевої влади, вдосконалення бюджетної та податкової політики та застосування при цьому відповідного міжнародного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Закон України « Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
2. Конституція України / Закони України // [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Європейська хартія про місцеве самоврядування, ратифікована Законом України № 52/97 – ВР від 15.07.97 - [Електронний ресурс] – Режим доступу: - // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

Колошук Надежда

студентка

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

Г. Пинск, Республика Беларусь

**ОПТИМИЗАЦИЯ СТРУКТУРЫ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ БАНКОВ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Роль банковской системы для развития экономики трудно переоценить, поскольку банки имеют большое значение в обслуживании денежного оборота, в перемещении капиталов, в предоставлении возможностей дополнительного финансирования предприятий реального сектора экономики, в аккумуляции временно свободных денежных средств в целях обеспечения экономического роста.

Доходность банка является важным показателем результативности его хозяйственно-финансовой и коммерческой деятельности. Уровень доходности зависит от целей деятельности банка, пропорций и соотношений, которые сложились в структуре его активов и пассивов, качества управления рисками банка, расходами и доходами, от применяемых методов поддержания ликвидности. Таким образом, общий объем, динамика и состав доходов банков являются индикаторами эффективности управления, что необходимо для сохранения и укрепления общественного доверия к кредитным институтам [3].

Доходы банка – денежная сумма, получаемая в результате посреднической деятельности и реализации услуг за определенный период времени.

Расходы банков представляют собой использование денежных средств, необходимых для осуществления всех видов банковской деятельности [2].

Основную долю в совокупных доходах банков занимают процентные доходы. За 2017 г. они составили 5231,9 млн. руб. сократившись на 25,5% по сравнению с 2016 г.

Комиссионные доходы банков за 2017 г. составили 1390,3 млн. руб., что на 153,9 млн. руб. больше, чем за 2016 год. Рост комиссионных доходов свидетельствует о том, что банки

диверсифікую свою діяльність, тем самым снижая риски и повышая устойчивость.

Прочие банковские доходы за 2017 г. составили 256,2 млн. руб., что больше уровня 2016 года на 10,6 млн. руб. За анализируемый период удельный вес прочих банковских доходов сократился с 8,9 % по итогам 2016 г. до 2,9% по итогам 2017г. [1].

Сумма процентных расходов банков Республики Беларусь за 2017г. составила 2199,9 млн. руб., что на 5996,4 меньше показателя 2016 года.

Комиссионные расходы за 2017 год составляют 444 млн. руб., что на 65,9 млн. руб. больше чем в 2016 году.

Операционные расходы составили в 2017 году 2326,3 млн. руб., что превысило уровень 2016 года на 261,6 млн. руб. Рост операционных расходов банка обусловлен повышением расходов на содержание персонала, расходов по эксплуатации основных средств и прочих расходов, связанных с хозяйственной деятельностью, а также инфляционными процессами.

Прочие банковские расходы в 2017 г. году составили 157,4 млн. руб. и уменьшились в абсолютном выражении на 12,2 млн. руб. по сравнению с 2016 г. [1].

Таким образом, общие расходы банков за 2017 г. значительно увеличились относительно уровня 2016 г. Прирост составил 272,6 млн. руб. или 8,4 %. (Таблица 1).

Таблица 1 – Показатели доходов и расходов банков Республики Беларусь за период 2016-2015 гг. млн.руб.

Показатели	2016	2017	Темп роста, %
Процентные доходы	6929,6	5231,9	75,5
Комиссионные доходы	1236,4	1390,3	112,4
Прочие банковские доходы	245,8	256,2	104,2
Процентные расходы	3796,5	2199,9	57,9
Комиссионные расходы	378,1	444,0	117,4
Прочие банковские расходы	169,6	157,4	92,8
Прочие операционные расходы	2064,7	2326,3	112,7

Примечание - Источник: самостоятельная разработка на основании [1].

Наибольшую часть в доходах составляют процентные доходы, но по сравнению с 2016 г. в 2017 г. они продемонстрировали максимальное снижение за счет общего снижения процентных ставок в экономике. Процентные расходы банков также сократились в отношении 2016 г. на 42,1%. На фоне снижения основных статей доходов и расходов уплаченные и полученные комиссии показали уверенный рост, что объясняется поиском альтернативных источников пополнения доходов и ростом расходов за счет диверсификации банковских услуг, расширения деятельности на рынке ценных бумаг, изменений в структуре поставщиков инкассаторских услуг.

Для получения максимального дохода диверсификация активов банков должна быть оптимальной с позиции риска, ликвидности и доходности.

Кредитным институтам большое внимание необходимо уделять объемам, составу и качеству расходов. Необоснованные расходы банков могут свидетельствовать о неэффективной организации работы и, в конечном итоге, уменьшают их прибыль [2].

Если процентные расходы банкам регулировать достаточно сложно, так как на них влияет большое количество факторов внешней среды, то регулирование прочих операционных расходов вполне возможно, тем более что этот вид расходов напрямую увязан с результатами деятельности трудовых коллективов банков [3].

Следовательно, в связи с увеличением прочих операционных расходов, необходимо принять меры по значительному сокращению отдельных статей операционных затрат. Аргументированными должны быть расходы на проведение ремонтных работ. Следует пересмотреть лимиты по мобильной связи, расходы на подписку периодической печати, также пересмотреть планы командировок. Необходимо проанализировать рациональность затрат,

связанных с техническим обслуживанием и ремонтом оборудования, изучить возможность снижения расходов по сопровождению используемых программных продуктов. Регулировать проведение рекламных акций, определив основные проекты, которые принесут значимый эффект и банки будут реализовывать. Еще одно направление сокращения операционных расходов — совершенствование сети путем преобразования филиалов в отделения. Данные меры должны содействовать сокращению прочих расходов в совокупных расходах банков. Еще один путь снижения расходов банков – увеличение части собственных средств в валюте баланса, поскольку собственные средства считаются бесплатными ресурсами для банков [2].

Таким образом, с учётом наблюдаемой в настоящее время тенденции снижения доходности банков оптимизация структуры доходов и расходов банков является реальным инструментом в стремлении сохранить и увеличить уровень их прибыльности. Оптимизация структуры доходов и расходов банков обеспечивает устойчивое функционирование банков и позволяет преодолеть высокие темпы роста непроцентных операционных расходов.

Список использованных источников

1. Структура доходов и расходов банков Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/publications/bulletin/>. Дата доступа: 17.03.2018 г.
2. Бувич, С.Ю. Анализ финансовых результатов банковской деятельности: учеб. пособие для вузов / С. Ю. Бувич, О. Г. Королев. – ин. акад. при правительстве Рос. Федерации. - М.: КНОРУС, 2004. - 159 с.
3. Анализ деятельности банков: Учебное пособие/И. К. Козлова и др., под общ. ред. И. К. Козловой. –Минск.: Выш.шк., 2009. – 240 с.

Копыл Юлия
студент

Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Беларусь

РАЗВИТИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Банковский кредит способствует структурной перестройке экономики, расширению деловой активности, удовлетворяет потребности субъектов рыночной экономики в дополнительных ресурсах. Являясь важнейшей сферой деятельности банков, кредитование оказывает существенное влияние на развитие экономики.

Основное содержание современного этапа в развитии банковского кредитования заключается в расширении спектра продуктов, позволяющих оптимизировать работу с клиентами по оформлению сделки и предоставлению ресурсов, совершенствовании методов работы с проблемной задолженностью для повышения качества кредитного портфеля.

Кредитование населения – одно из приоритетных направлений банковского бизнеса, которое выступает средством удовлетворения его личных потребностей. Кредитование населения с одной стороны увеличивает текущий платежеспособный спрос, повышает жизненный уровень, а с другой стороны - ускоряет реализацию товарных запасов и услуг, способствует увеличению капитала производителей товаров.

За период 2015-2016 гг. активность в сфере потребительского кредитования в Беларуси несколько снизилась. Так, на 01.01.2016 объем кредитов населению составил 1662 млн. руб., снизившись на 46,1 млн. руб. по сравнению с началом 2015 г. В течение 2017-2018 гг. наблюдался рост задолженности физических лиц по потребительскому кредитованию. На 1

января 2018 г. она составила 3009,8 млн. руб. и увеличилась на 1290,6 млн. руб. (75%) по сравнению с началом 2017 г.[2].

Активность в сфере кредитования недвижимости также растет. На 1 января 2018 года задолженность по кредитам, выданным физическим лицам на финансирование недвижимости составила 6022,1 млн. рублей, что на 10,7% (586,5 млн. рублей) больше, чем на 1 января 2017 года [2].

За 2015-2017 г. Динамика совокупной задолженности по кредитам физических лиц имела положительный характер. Общая сумма задолженности по кредитам за 2017 г. достигла 7 155 млн. руб. Прирост данного показателя за 2015 г. составил 585,2 млн. руб., или 9,2%, а за 2016 г. 276,2 млн. руб. или 4,01% (рисунок 1). Задолженность физических лиц в общем объеме задолженности по кредитам секторам экономики на 1 января 2018 г. составила 9 031,9 млн. рублей или 23,3% (на 1 января 2017 г. – 18,2%).[2]

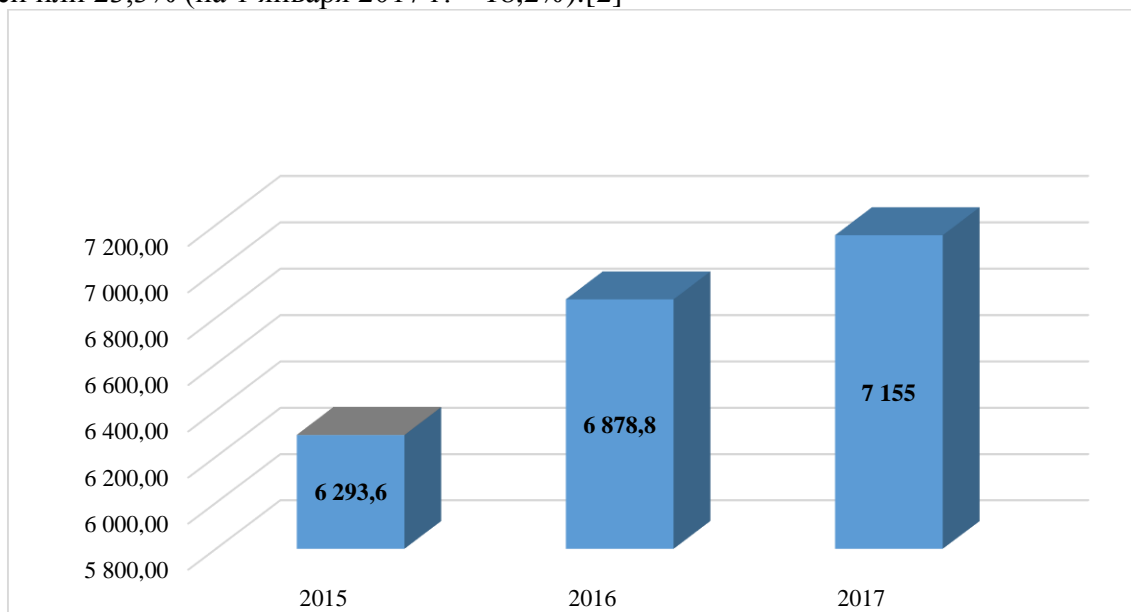

Рисунок 1 - Динамика задолженности по кредитам, выданным банками Республики Беларусь физическим лицам за 2015-2017 гг., млн. руб.

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2,3]

Задолженность по кредитам, выданным банками населению национальной валюте на 01.01.2017 по сравнению с 01.01.2018 увеличилась на 1 895 млн. рублей, или на 26,7%, и составила 8 981,1 млн. рублей. В иностранной валюте задолженность уменьшилась на 9,6 млн. долларов США, или на 37,2%, и на 01.01.2018 составила 25,8 млн. долларов США [2], что связано с мерами, предпринимаемыми регулятором по снижению уровня долларизации национальной экономики.

Проблемная задолженность физических лиц по выданным кредитам, являясь одной из ключевых проблем банковской системы Республики Беларусь, постепенно снижается. Просроченная и пролонгированная задолженность по кредитам, выданным банками физическим лицам Республики Беларусь, на 1 января 2018 года составила 44,5 млн. белорусских рублей, и по сравнению с началом 2017 года (48,7 млн. руб.) уменьшилась на 9,4% (4,2 млн. рублей).

Ключевыми направлениями совершенствования регулирования операций белорусских банков по кредитованию физических лиц являются:

1. Рост доступности потребительских кредитов
2. Развитие жилищного кредитования
3. Совершенствование институциональной структуры рынка банковского потребительского кредитования

4. Создание специального законодательства, регулирующего отношения в сфере потребительского кредитования

Дальнейшее развитие рынка будет зависеть от внешних факторов, роста доходов населения, потребительских предпочтений, а также политики банков в формировании условий кредитования и разработке новых кредитных продуктов. Повышению эффективности кредитования в банках Республики Беларусь будет способствовать совершенствование методов оценки кредитоспособности кредитополучателей, повышение капитализации банковской системы в целях снижения банковских рисков и, соответственно, увеличения устойчивости деятельности банков, снижение объёмов просроченной кредитной задолженности.

Список использованных источников:

1. Потребительские кредиты [Электронный ресурс] // Myfin.by – Режим доступа: <https://myfin.by/kredity/potrebitelskie?page=4>– Дата доступа: 29.03.2018.
2. Статистический Бюллетень № 2 (224) [Электронный ресурс] //Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2018_02.pdf– Дата доступа: 30.03.2018.
3. Статистический бюллетень № 1 (199) [Электронный ресурс] //Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2016_01.pdf– Дата доступа: 30.03.2018.
4. Инфляция в Беларуси[Электронный ресурс] //Myfin.by.– Режим доступа:<https://myfin.by/info/inflyaciya>– Дата доступа: 30.03.2018.

Котковец Ирина

студент

Петрукович Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ ЗАЕМЩИКА

Хозяйствующие субъекты часто прибегают к услугам коммерческих банков, чтобы покрыть свою дополнительную потребность в денежных средствах.

В каждой кредитной операции для кредитора присутствует элемент риска- невозврата ссуженной стоимости заемщиком, неуплаты процентов по ссуде, нарушения ее срока и др. Наличие подобного риска и его зависимость от многих факторов делают необходимым выбор банком критериальных показателей, с помощью которых можно оценить вероятность выполнения клиентом условий кредитного договора.

Работа по оценке кредитного риска ведется в соответствии со стандартами кредитоспособности.

По мнению О.И. Лаврушина, кредитоспособность – это способность заемщика полностью и в срок рассчитаться по своим долговым обязательствам [1, с. 374].

Под кредитоспособностью хозяйствующего субъекта, по определению А.Д. Шеремета и А.Ф. Ионовой, понимается наличие у него предпосылок для получения кредита и возврата его в срок [2]

Детализируют понятие кредитоспособности Г.Е. Алтапов и Ю.В. Базулин, характеризуя ее как способность своевременно и полностью погасить заемное обязательство, оплатить товар или вернуть сумму кредита с процентами [3, с. 465].

Таким образом, сущность кредитоспособности заключается в определении способности заемщика своевременно и в полном объеме погашать задолженность по займу, степень риска, которой банк готов взять на себя.

Мировая и отечественная банковская практика позволила выделить критерии оценки кредитного риска и кредитоспособности клиента:

–характер заемщика. Под «характером» понимается репутация заемщика, степень ответственности. Моральный фактор имеет большое значение при определении кредитоспособности, что требует тщательного изучения кредитной истории заемщика, его поведение в тех или иных ситуациях, используя всевозможные источники информации.

–платежеспособность. Финансовое состояние определяется с помощью тщательного анализа доходов, расходов и перспектив их изменения в будущем.

–капитал. Изучение капитала организации играет важную роль в определении кредитоспособности заемщика. Особенно важно выяснить соотношение суммы долга с размерами активов клиента, его оборотным капиталом, выяснить состояние дебиторской задолженности.

–обеспечение. Представлено активами, которые клиенты могут предложить в залог, чтобы получить кредит. Требуется изучить все приемлемые способы обеспечения, его достаточность, качество и степень реализуемости в случае непогашения кредита.

–условия. При изучении кредитоспособности заемщика принимаются во внимание «общие экономические условия», определяющие деловой климат в стране, особенности развития в различных секторах и оказывающие влияние на положение как банка, так и заемщика [3, с. 465-466].

Оценка кредитоспособности по данным критериям вызывает определенную трудность, так как каждый критерий должен быть оценен и рассчитан.

Дополнительную сложность в определении кредитоспособности вызывает наличие факторов, которые не поддаются численной оценке (такие как его моральный облик, репутация и т.д.).

Наконец, значительные сложности порождает инфляция, искажающая показатели, характеризующие возможности погашения ссудной задолженности.

Кроме того, сложность оценки кредитоспособности обусловливается наличием разнообразных подходов к этой задаче в зависимости как от особенностей заемщиков, так и от намерений конкретного банка-кредитора.

При этом важно отметить, что различные способы оценки кредитоспособности не исключают, а взаимодополняют друг друга, и применять их, соответственно, следует в комплексе.

В мировой практике существуют следующие методы оценки кредитоспособности:

- метод финансовых коэффициентов;
- метод оценки денежных потоков;
- деревья решений;
- скоринговый метод;
- метод прогнозных моделей [4].

Для достижения наиболее точных результатов всегда следует использовать комплексную методику оценки кредитоспособности, включающую несколько разносторонних методов.

Основываясь на данных базовых методах оценки кредитоспособности клиента можно создать методику для оценки кредитоспособности практически любого типа клиентов. Для оценки частных займов небольших сумм подойдет метод деревьев решений. При выдаче кредита на крупную сумму или ипотечного кредита подойдет скоринговый метод, так как он может более тонко учитывать индивидуальные особенности клиента, а, следовательно, может дать более точный прогноз о будущей кредитоспособности заемщика. При оценке кредитоспособности фирмы не обойтись без анализа финансовых коэффициентов результатов деятельности, чтобы составить представление о перспективах ее развития. Проверить сделанные выводы можно проанализировав денежные потоки, порождаемые деятельностью

компанії. А если речь идет о долгосрочном инвестиционном проекте, то обязательно следует проверить, насколько велика будет склонность потенциального заемщика к банкротству в течение ближайших нескольких лет, опираясь на данные статистики деятельности компаний занятых в этом же секторе экономики.

Таким образом, выбор метода оценки кредитоспособности заемщика представляет собой сложный, многогранный и трудоемкий процесс. От его правильной организации зависит уровень кредитного риска, принимаемого на себя банковским учреждением.

Список использованных источников:

1. Лаврушин, О.И. Банковское дело: учебник / О.И. Лаврушин, И.Д. Мамонов, Н.И. Валенцева [и др.]; под ред. О.И. Лаврушина. – 8-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2009. – 768 с.
2. Шеремет, А.Д., Ионова А.Ф. Финансы предприятий: менеджмент и анализ / А.Д. Шеремет, А.Ф. Ионова. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 538с.
3. Алтапов, Г.Е. Деньги. Кредит. Банки: учебник / Г.Е. Алтапов, Ю.В. Базулин [и др.]; под ред. В.В. Иванова, Б.И. Соколова. – М.: ТК Велби, 2003. – 624 с.
4. Свиридов, О.Ю. Банковское дело: учебное пособие / О. Ю. Свиридов . - Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ»; Феникс, 2010. — 256 с.

Кришталь Вероника
студентка

Манукян Мария
студентки

Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

**ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГ, ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ
В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

В современном мире конкуренция в банковском секторе стимулирует банки внедрять новые услуги, которые являются качественными и не требуют больших временных затрат для клиентов на их осуществление. Одним из таких нововведений в определённый момент стала сфера Интернет-банкинга., характеризующая себя как система управления банковскими счетами в режиме онлайн.

Интернет-банкинг может служить основой не только для управления банковскими счетами по широкому спектру банковских услуг, но и для дистанционной работы на рынке ценных бумаг, удаленного страхования, других финансовых операций, так как он обеспечивает проведение расчетов и контроль над ними со стороны всех участников финансового блока.

Как правило, с помощью интернет-банкинга можно совершать следующие операции:

- получение информации о доступной сумме по карточке;
- получение информации об остатке денежных средств на вкладном (депозитном), текущем (расчетном) счете, счете по учету кредитной задолженности, зарегистрированных в системе «Интернет-банкинг»;
- оплата услуг операторов мобильной связи;
- оплата коммунальных услуг;
- оплата услуг операторов кабельного телевидения;
- пополнение электронных кошельков;
- оплата услуг в рамках системы «Расчет» (ЕРИП) и др. [1]

В настоящее время система «Интернет-банкинг» насчитывает более 3,41 млн. пользователей, или 74,1% от общего количества пользователей СДБО. По сравнению с 2016

годом, в 2017 году количество пользователей услуги увеличилось на 25,9 % и превысило 4,6 млн. человек.

По данным опросов, проведённых участниками белорусского IT-рынка, Интернет-банкинг наиболее активно используют респонденты 16-34 лет с неполным высшим, высшим и послевузовским образованием, живущие в городах и поселках городского типа. При этом 70,5% от общего числа опрошенных никогда не совершают интернет-платежей. За последние 5 лет число респондентов, не пользующихся этой услугой, заметно снизилось: в 2012 году доля граждан, никогда не совершавших платежей через интернет, составляла около 90%, что на 23,5% больше, чем показатели на 2017 год [2].

Белорусские банки постоянно расширяют линейки продуктов, реализуемые через удаленные каналы доступа. Сейчас лидером в расширении системы интернет-услуг среди банков является ОАО «АСБ Беларусбанк», т.к. его система имеет наибольшее число пользователей, что является важным показателем качества работы, а также масштабы проведения маркетинговых мероприятий. Практически все банковские операции, проводимые в отделении банка, уже возможно осуществлять через его интернет-систему.

Несмотря на стремительное развитие систем дистанционного обслуживания, существует ряд проблем, сопутствующих внедрению интернет-банкинга:

— необходимы долгосрочные инвестиции в интернет-банкинг, т.к. система окупается только спустя 2-3 года при сохранении динамики роста количества клиентов и увеличения оборота средств;

— высокое недоверие населения к операциям, осуществляемым через интернет (в основном, данную позицию занимают люди средней и старшей возрастной категории, которые сложно воспринимают высокотехнологичные инновации);

— низкая информированность общества о данной услуге препятствует росту числа пользователей;

— кадровая проблема (нехватка сотрудников с необходимой квалификацией, для работы с продуктами, совмещающими в себе как традиционные условия, так и использование информационных технологий).

В последние годы банки активно решают данные проблемы, способствуя дальнейшему развитию интернет-банкинга на основе проведения различных мероприятий:

— активной разъяснительной работы и рекламной деятельности среди населения;

— повышения общей финансовой грамотности населения;

— расширения ассортимента услуг;

— упрощения интерфейса системы;

— доступности систем ДБО в режиме 24/7;

— применения принципа мультиканальности; обеспечения высокого уровня безопасности.

В настоящее время развитие банковской сферы в виртуальной среде реализуется на основе принятой Национальным банком Республики Беларусь «Стратегии развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016 – 2020 годы». Стратегия определяет цели, задачи и основные направления развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016 – 2020 годы и соответствует долгосрочным задачам экономического развития Республики Беларусь и банковской системы. Успешная реализация данной Стратегии во многом зависит от создания необходимых макроэкономических условий в Республике Беларусь, координации совместных действий республиканских органов государственного управления, Национального банка, банков, иных участников рынка финансовых услуг.

Основные направления развития цифрового банкинга, предусмотренные Стратегией развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016 – 2020 годы:

1. Создание межбанковской системы идентификации;

2. Создание и внедрение единых стандартов безопасности в области электронного взаимодействия;
3. Развитие бесконтактных технологий;
4. Развитие рынка электронных денег;
5. Цифровая трансформация рынка финансовых услуг и др. [3]

Таким образом, можно отметить, что использование современных информационных технологий позволяет получать дополнительную прибыль и способствует завоеванию лидирующих позиций в конкурентной борьбе. В скором времени банки просто не смогут обходиться без предоставления интернет-услуг, иначе они будут терять клиентов, т.к. новые возможности интернет-банкинга делают его одним из наиболее динамично развивающихся банковских сервисов в мире.

Список использованных источников:

1. Интернет-банкинг [Электронный ресурс] / ОАО «Белагропромбанк». – Режим доступа: http://www.belapb.by/natural/distanc_obsl/internet_banking/. – Дата доступа: 13.02.2018.
2. Новости белорусского IT-рынка [Электронный ресурс] / Белорусский хардварный портал. – Режим доступа: http://news.techlabs.by/14_283291.html. – Дата доступа: 13.02.2018.
3. Стратегия развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016 – 2020 годы: одобрена постановлением Правления Национального Банка Республики Беларусь, 2 марта 2016 г., №108 [Электронный ресурс] / Национальный Банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/Legislation/documents/DigitalBankingStrategy2016.pdf>. – Дата доступа: 13.02.2018.

Кришталь Вероника

студентка

Самоховец Мария

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

**УКРЕПЛЕНИЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ РЕСПУБЛИКАНСКОГО
БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Формирование доходов республиканского бюджета и их увеличение является актуальным вопросом, поскольку республиканский бюджет играет большую роль в развитии всей страны, являясь главным её финансовым механизмом, посредством которого реализуется социально-экономическая политика государства.

Величина доходов является главным показателем бюджета государства. Сумма доходов в конечном итоге определяет, какими будут расходы государства, направляемые на развитие экономики, темпы экономического роста и уровень благосостояния страны.

Доходы бюджета - денежные средства, которые поступают в бюджет на безвозмездной и безвозвратной основе. Доходы республиканского бюджета Республики Беларусь включают в себя налоговые, неналоговые и безвозмездные поступления и, также как в странах с развитой рыночной экономикой, формируются за счет налоговых платежей (около 80%).

При помощи бюджета государство стремится оказать влияние на воспроизводственные процессы, сгладить отрицательные последствия стихийных рыночных сил. Так как бюджет перераспределяет значительную часть национального дохода, то можно сказать, что он является одним из значимых инструментом государственного регулирования. При функционировании бюджета – формировании, изъятии доходов, направлении расходов и осуществляющемся при этом контроле— регулируются экономические и социальные процессы [1].

Эффективность государственного регулирования посредством налогов и бюджета, достигает значимого результата при применении новых и перспективных форм, методов поступления доходов в бюджет и их расходования, постоянного контроля за данным процессом.

Анализ доходной части республиканского бюджета Республики Беларусь за 2015 - 2016 гг. показывает, что доходы с каждым годом значительно увеличиваются. За 2016 год в республиканский бюджет поступило 17763,4 млн. руб., что на 6,2% больше объема доходов 2015 года в номинальном выражении (уменьшились на 1,5% в реальном выражении). Так с 2015 года по 2016 год размеры доходов выросли от 12 820, 2 млн. руб. тысяч рублей до 17 763, 4 млн. руб., т. е. увеличились на 38,5 %, однако их удельный вес в ВВП на протяжении анализируемого периода снижается на несколько десятых. Очевидно преобладание налоговых поступлений в общей величине доходов бюджета, которые составляют около 80% всех доходов. В частности наблюдается тенденция роста в общей сумме доходной части республиканского бюджета налога на добавленную стоимость, налога на прибыль, и налоговых доходов от внешнеэкономической деятельности. Акцизы наоборот имеют тенденцию к сокращению, хотя в 2016 году по сравнению с предыдущими годами, увеличились на 12,4 % и составили 2 185,6 млн. руб. Важно отметить и то, что показатель налоговой нагрузки на экономику страны имеет тенденцию к уменьшению, что говорит о том, что белорусская налоговая система в настоящее время приближается к стандартам развитых стран.

Подробнее рассмотрим основные показатели доходной части республиканского бюджета за 2015 - 2016 гг. (рис.1).

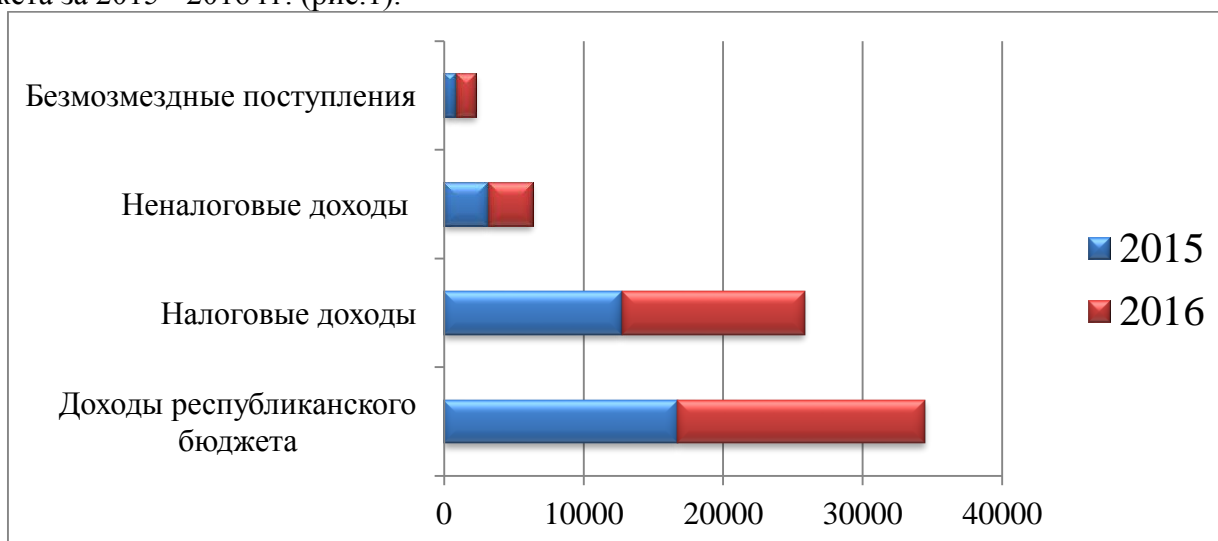

Рис. Основные показатели доходной части республиканского бюджета Республики Беларусь за 2015 - 2016 гг., млн. руб.[2]

Вместе с тем, при формировании бюджета обнаруживаются некоторые проблемы, которые как в теории, так и в практике связаны с формированием доходов республиканского бюджета Республики Беларусь. Ключевыми из них видятся:

1. Полное превалирование налоговых доходов над другими элементами доходов республиканского бюджета. Сильная зависимость объема доходов республиканского бюджета от деятельности налоговой системы Республики Беларусь обосновывает недоступность сильного увеличения дохода, потому как значительное увеличение количества налогов вызовет сильный рост налоговой нагрузки населения, равна как, негативно отразится на уровне реальных доходов населения.

2. Недопустимость значительного роста налоговой нагрузки населения. Как говорилось ранее, налоги составляют существенную часть доходов бюджета. Таким образом, их рост даст

возможность увеличить уровень доходов, однако использование данной меры может вызвать и неблагоприятные последствия для экономики Республики Беларусь, такие как, например, падение заинтересованности в труде и сбережениях.

3. Разница доходов республиканского бюджета в реальном выражении от их номинального выражения. Большой рост уровня инфляции, который возник в Республике Беларусь в рассматриваемом периоде, стал причиной существенного спада уровня реальных доходов бюджета по сравнению с их номинальным выражением, что негативно сказалось на покупательской способности полученных доходов и увеличении расходов.

Бюджетная система нашей страны в будущем требует совершенствования законодательства. Увеличение собственной доходной базы местных органов исполнительной власти является крайне актуальной проблемой, т.к. это позволит «разгрузить» республиканский бюджет от необходимости выделения межбюджетных трансфертов в местные бюджеты. При этом увеличение их доходной базы должно обуславливаться перекладыванием на местные бюджеты вспомогательных расходов по финансированию социальной сферы и ряда других расходов.

При этом возрастает необходимость снижения значимости перераспределительных процессов. Такие средства наполнения финансовыми ресурсами местных бюджетов, как субвенции и дотации местных бюджетов имеют свои недостатки и не мотивируют у местных органов власти увеличения деловой активности. Кроме того, такие методы уменьшают роль финансового контроля. Основной установкой применения финансовых ресурсов для территорий должно стать финансирование местной производственной базы как фундамента для получения в ближайшее время собственных бюджетных доходов [3].

Исходя из выше сказанного, возможности доходной части республиканского бюджета не обязательно связаны только с ростом налоговой нагрузки. Мероприятия по совершенствованию бюджетной системы в целом и межбюджетных отношений будут также содействовать укреплению доходной части бюджета.

Список использованных источников:

1. Мельникова Н.А. Бюджетная и налоговая система Республики Беларусь: учебное пособие / Н. А. Мельникова. – Минск: БГУ, 2005. - 262 с.
2. Аналитические доклады «О социально-экономическом положении Республики Беларусь и состоянии государственных финансов» [Электронный ресурс] / Мин. финансов Респ. Беларусь. – Минск, 2015. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/upload/bp/doklad/2015/yd2015.pdf>. – Дата доступа: 15.02.2018.
3. Налоговая нагрузка на экономику/ [Электронный ресурс] /Мин. По налогам и сборам Респ. Беларусь. – Минск, 2016. – Режим доступа: <http://www.nalog.gov.by/ru/nalog-nagruzka-ekonomica-ru/>. - Дата доступа: 27.02.2018.

Кулеш Елизавета

студент

Самоховец Мария

доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

ОЦЕНКА ПРИВЛЕЧЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАИМСТВОВАНИЙ РЕСПУБЛИКОЙ БЕЛАРУСЬ

Для обеспечения бесперебойного финансирования различных потребностей общества и покрытия своих расходов государство может привлекать свободные финансовые ресурсы организаций и средства населения. Одним из способов их получения является государственный кредит. Мобилизованные при этом средства поступают в распоряжение

органов государственной власти, превращаясь в дополнительные финансовые ресурсы, и направляются, как правило, на покрытие дефицита бюджета.

Государственный кредит может быть внутренним, когда заемщиком выступает государство, а кредиторами юридические и физические лица-резиденты, и внешним, если кредиторами являются нерезиденты.

На практике государственный кредит реализуется посредством государственных займов. Источником погашения государственных займов и выплаты процентов по ним выступают бюджетные средства. Таким образом, функционирование механизма государственного кредита приводит к появлению государственного долга.

Рассмотрим состояние государственного долга Республики Беларусь в таблице 1.

Таблица 1 - Состояние государственного долга Республики Беларусь

	Государственный долг, всего		Внешний государственный долг		Внутренний государственный долг	
	млн. руб.	% к ВВП	млн. руб.	% к ВВП	млн. руб.	% к ВВП
01.01.2015	19 745,5	22,3	12 580,2	16,6	4 838,0	5,7
01.01.2016	32 855,9	32,5	12 446,3	22,7	9 744,3	9,8
01.01.2017	36 958,0	39,4	13 645,1	28,5	10 234,2	10,9

Примечание – Источник: Собственная разработка на основе [1]

В соответствии с таблицей 1, государственный долг Республики Беларусь за анализируемый период возрос на 17 212,5 млн руб. или на 87%. Внешний государственный долг Республики Беларусь увеличился на 1 064,9 млн руб. или на 8,5 %. Внутренний долг Республики Беларусь имеет ежегодную тенденцию к увеличению. По состоянию на 1 января 2017 года внутренний государственный долг составил 10 234,2 млн руб., увеличившись по сравнению с предшествующим периодом на 489,9 руб. (5%), а по сравнению с 2015 г. увеличился на 5 396,2 руб. (52,5%). Увеличение внутреннего долга связано с наличием бюджетного дефицита и необходимостью привлечения средств для его покрытия, а также необходимостью финансирования бюджетных расходов с помощью физических и юридических лиц внутри страны.

Следовательно, государственный долг Республики Беларусь на 1 января 2017 года составил 37,0 млрд. рублей и увеличился по сравнению с началом 2016 года на 4,1 млрд. рублей, или на 12,5%. Внешний государственный долг по состоянию на 1 января 2017 года составил 13,6 млрд. долларов США, увеличившись с начала года на 1 198,8 млн. долларов США (с учетом курсовых разниц), или на 9,6%.

Основными иностранными кредиторами Беларуси являются международные финансовые организации (Европейский банк реконструкции и развития, Международный банк реконструкции и развития, Международный валютный фонд), а также Россия, Китай, США и др. Данные о привлечении и погашении внешних государственных займов Республики Беларусь в разрезе кредиторов на 1 января 2017г. представим на рисунке 1

На основе данных рисунка 1, можно сделать вывод о том, что основным кредитором Республики Беларусь на 1 января 2017 года является Евразийский фонд стабилизации и развития, кредит составляет 800 млн. долл. США или 41,4% от общей суммы привлеченных средств. В 2017 году наибольший удельный вес выплат по внешнему долгу приходится на погашение кредитов Евразийского фонда стабилизации и развития 353,1 млн. долларов США или 39,6% соответственно.

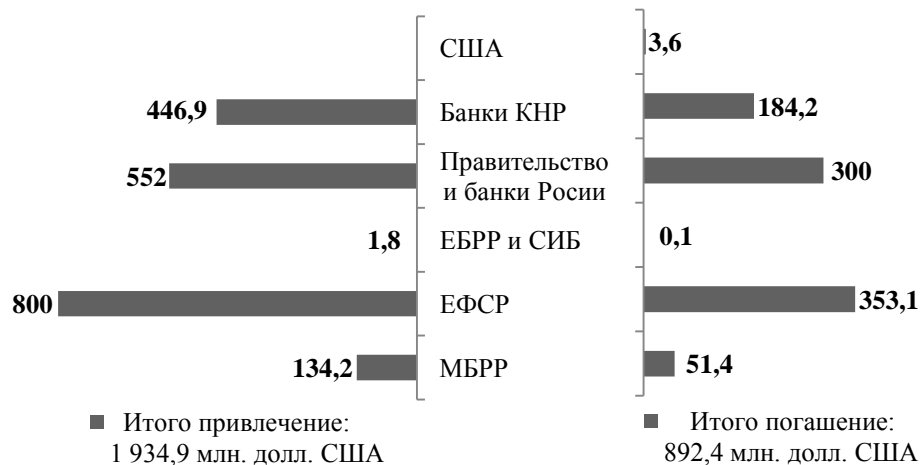

Рисунок 3 - Привлечение и погашение внешних государственных займов на 1 января 2017 года

Примечание – Источник: Собственная разработка на основе [2]

Для контроля размеров государственного долга ежегодно законом о республиканском бюджете устанавливаются лимиты внешнего и внутреннего государственного долга, которые представим в таблице 2:

Таблица 2- Лимиты внешнего государственного долга Республики Беларусь

Год	2015	2016	2017
Лимит внешнего государственного долга, млрд долларов США	16,3	17	17,85
Лимит внешнего долга, гарантированного Республикой Беларусь, млрд. долларов США	3	3,5	3,4

Примечание – Источник: Собственная разработка на основе [3]

Можно сделать вывод о том, что на протяжении периода с 2015 по 2017 год наблюдается тенденция увеличения лимита внешнего государственного долга. Лимит внешнего долга, гарантированного Республикой Беларусь на протяжении анализируемого периода, увеличивался до 2016 года, только в 2017 году данный показатель отражал отрицательную динамику и уменьшился на 2,9%.

На основании проведенного анализа можно сделать вывод о том, что основными кредиторами Республики Беларусь на протяжении 2015-2017 годов являлись правительство и банки Российской Федерации, Евразийского фонда стабилизации и развития, АКФ Евразийского экономического сообщества и банки Китая. На 1 января 2017 года кредитные ресурсы, предоставляемые Правительством и банками России, уменьшились на 1 020 млн. долларов США. Кредиты, предоставляемые Китайской Народной Республикой за 2016 год, сократились на 81,1 млн. долларов США по сравнению с 2015 годом. В общем итоге на 1 января 2017 года сумма предоставленных кредитов уменьшилась на 238,1 млн. долларов США по сравнению с 1 января 2016 годом.

Список использованных источников:

1. Состояние государственного долга Республики Беларусь // Министерство финансов Респ. Беларусь [Электронный ресурс] – 2017 г. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/pressreleases/d4ab11da7fc8023e.html– Дата доступа: 19.02.2018 г.
2. Государственный долг на 1 января 2017 года // Министерство финансов Респ. Беларусь [Электронный ресурс] – 2017 г. – Режим доступа:

http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/pressreleases/21db889fc83d4fa6.html – Дата доступа: 19.02.2018 г.

3. О республиканском бюджете на 2017 год: Закон Респ. Беларусь от 18 октября 2016 г. № 431-З: принят Палатой представителей 5 октября 2016 г., одобрен Советом Республики 6 октября 2016 г. // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр", Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь, - Минск, 2018.

Курилович Виктория

студентка

Киевич Александр

д.э.н., профессор

Полесский государственный университет Республики Беларусь

г. Пинск, Республика Беларусь

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КРЕДИТ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ КАК ИНСТРУМЕНТ МОБИЛИЗАЦИИ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ

В настоящее время государственный кредит считается наиболее активной и перспективной формой обновления экономики. Государство с помощью государственного кредита привлекает дополнительные финансовые ресурсы для финансирования общегосударственных расходов и выполнения своих функций.

Существующие противоречия между возрастающими потребностями общества и отставанием способности их удовлетворения за счет доходов бюджета и иных государственных фондов выражают необходимость применения государственного кредита.

Государственный кредит - это самостоятельное звено финансовой системы государства. В этом качестве он обслуживает формирование и использование централизованных денежных фондов государства. [1, с.118]

Государственный кредит считается главной составной частью государственных финансов. Вследствие этого ему присущи следующие черты: обязательное участие государства в лице его органов власти в государственно-кредитных отношениях, жесткая государственная регламентация условий и порядка осуществления государственно-кредитных операций.

На практике при помощи государственных займов осуществляется государственный кредит. В качестве источников погашения государственных займов и выплаты процентов по ним выступают бюджетные средства. Следовательно, функционирование механизма государственного кредита приводит к появлению государственного долга.

В таблице представлены данные о состоянии внешнего государственного кредита Республики Беларусь на 2015-2017 гг. В целом наблюдается тенденция роста внешнего кредита Республики Беларусь.

Таблица 1

Состояние внешнего государственного кредита Республики Беларусь на 2015-2017 гг.

Показатель	01.01.2015г.	01.01.2016г.	01.01.2017 г
Внешний государственный долг, млрд долл. США	12,6	12,4	13,6
Внешний государственный долг, % к ВВП	16,6	22,7	28,5

Примечание - Источник: собственная разработка на основании [2]

На 01.01.2017 г. государственный внешний долг Республики Беларусь составил 12,4 млрд.долл.США или 28,5% к ВВП, увеличившись с начала года на 1198,8 млн.долл.США, или на 9,6%.

Что касается внешнего государственного долга Республики Беларусь по состоянию на 01.01.2016 г., то он составил 12,4 млрд дол.США, уменьшившись с начала года на 133,9 млн. дол.США (с учетом курсовых разниц), или на 1,1%.

По состоянию на 01.01.2015 г. внешний государственный долг Республики Беларусь составил 12,6 млрд дол.США, увеличившись с начала года на 139,34 млн дол.США, или на 1,1% (с учетом курсовых разниц).

В число основных иностранных кредиторов Республики Беларусь можно отнести такие международные финансовые организации, как: Европейский банк реконструкции и развития, Международный банк реконструкции и развития, Международный валютный фонд. Также иностранными кредиторами являются Россия, Китай, Германии, Венесуэла, США и др.

Данные о фактическом поступлении кредитных ресурсов в Республику Беларусь в разрезе кредиторов за 2015-2016 гг. представлены в таблице 2:

Таблица 2

Фактическое поступление кредитных ресурсов Республики Беларусь в разрезе кредиторов (млн.дол.США)

Кредитор	2015 год		2016 год		Изменение (+/-)	
	Сумма	Удельный вес, %	Сумма	Удельный вес, %	Сумма	Удельный вес, %
Правительство и банки России	1571,9	72,3	552,0	28,5	-1019,9	-43,8
Банки Китайской Народной Республики	528,1	24,3	446,9	23,1	-81,2	-1,2
Международный банк реконструкции и развития	72,9	3,4	134,2	6,9	61,3	3,5
Европейский банк реконструкции и развития	-	-	1,8	0,1	-	-
АКФ ЕврАзЭС	-	-	800,0	41,3	-	-
ИТОГО:	2 172,9	100,0	1 934,9	100,0	-238	0,1

Примечание - Источник: собственная разработка на основании [3]

Анализ фактической поступлений кредитных ресурсов Республики Беларусь в разрезе кредиторов показывает, что Российская Федерация является основным кредитором Республики Беларусь – в 2016 г. доля кредитных ресурсов, предоставляемых Правительством и банками России уменьшилась на 43,8% или на 1019,9 млн дол.США. Удельный вес кредитов, предоставляемых Китайской Народной Республикой в общем объеме кредитов в 2016 г. по сравнению с 2015 г. уменьшился на 1,2%. Что касается кредита, предоставленного Международным банком реконструкции и развития, то в 2016 г. он значительно увеличился на 61,3 млн. дол.США и составил 134,2 млн.дол.США с удельным весом в общем объеме 6,9%. Отсюда следует, что в 2016 г. по сравнению с 2015 г. произошло сокращение выделенных кредитных средств на 238 млн дол.США.

В Республике Беларусь проблема государственного кредита, связанная с постоянными изменениями размера государственного долга. Это связано с ежегодными операциями по получению новых займов, изменениями условий их предоставления и погашения ранее приобретенных средств, уплатой процентов по обязательствам. Для того чтобы устранить повышение государственного долга, парламент ежегодно устанавливает лимит внешнего долга законом о государственном бюджете на очередной год.

Существуют следующие пути развития государственного кредита в Республике Беларусь:

1. Выполнение государством обязательств перед инвесторами и кредиторами - приведет к ускорению темпов экономического роста, привлечению новых инвесторов и кредиторов.

2. Единство учета всех видов эмитированных обязательств. Увеличение государственных облигаций, содействует увеличению государственного бюджета и покрытие его дефицита.

3. Поддержание оптимизированной структуры долговых обязательств по срокам обращения и погашения, государство обязуется погасить государственные облигации по истечении срока их обращения. Это приведет к временному погашению задолженностей страны.

4. Поддержание структуры долговых обязательств государства между инвесторами-резидентами и инвесторами-нерезидентами, приведет к становлению независимости за счет координации действий государственных органов власти.

5. Прозрачность выпуска займов, как итог предоставления информации, не скрывая ее от кредиторов и инвесторов или других лиц, государств.

Если государство будет придерживаться этим целям и условиям, то сможет выйти на новый уровень становления государственного кредита и государственного долга, а также занять лидирующие позиции в международном рейтинге с другими государствами.

Список литературы

1. Романовский М.В., Врублевская О.В., Сабанти Б.М. Финансы / М.В. Романовский, О.В. Врублевская, Б.М. Сабанти. - М.: Юрайт - М, 2011. - 504 с.

2. Состояние государственного долга Республики Беларусь // Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/condition/archive/ – Дата доступа: 14.02.2018

3. Государственный долг на 1 января 2017 года // Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/pressreleases/3207b5f062234a69.html/ – Дата доступа: 14.02.2018

Курмыса Юлия

студентка

Самоховец Мария

к. э. н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

ПЛАТЕЖНЫЙ БАЛАНС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: СОСТОЯНИЕ, МЕТОДЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ

Платежный баланс – это балансовый счет международных операций, соотношение валютных поступлений из-за границы и платежей, производственных данной страной другим странам. Состояние платежного баланса отражается на валютном курсе страны: при постоянном активном платежном балансе курс национальной валюты повышается, а при пассивном – понижается [1].

Платежный баланс включает пять разделов:

- Текущий счет (счет текущих операций)
- Счет операций с капиталом и финансовых операций
- Статистические расхождения
- Общий баланс
- Финансирование[2].

На состояние платежного баланса влияет ряд факторов:

1. Неравномерность экономического и политического развития стран, интернациональная конкуренция.
2. Циклические колебания экономики.
3. Рост зарубежных государственных расходов.
4. Милитаризация экономики и военные затраты.
5. Усиление международной финансовой взаимозависимости. [3].

Платежный баланс Республики Беларусь разрабатывается ежеквартально и размещается в аналитическом журнале Национального банка Республики Беларусь и в сети интернет. Основой для его создания являются отчетные данные обо всех экономических процессах резидентов Республики Беларусь [4]. Платежный баланс рассчитывается в долларах США и белорусских рублях, в настоящее время формируется аналитическое и стандартное представление.

Сведения, содержащиеся в платежном балансе, дают возможность изучить состояние внешнего сектора страны, оценить сбалансированность движения реальных и финансовых ресурсов между странами.

Изучив материалы за 2014-2016 годы по структуре платежного баланса Республики Беларусь можно отметить, что:

–счет текущих операций значительно вырос к 2015 году, максимального значения за анализируемый период достиг в 2016 году и составил – 1 675,9 млн. долларов США. Уменьшение размера дефицита счета текущих операций произошло за счет роста положительного сальдо внешней торговли услугами и вторичных доходов из-за границы, а также сокращения отрицательного сальдо первичных доходов.

–за три года счет операций с капиталом был положительным, максимальное значение наблюдается в 2014 году (7,7 млн. долларов США), к 2016 году этот показатель снизился и составил 6,5 млн. долларов США. За 2016 год положительное сальдо счета операций с капиталом сформировалось в размере 7,8 млн. долларов за счет поступлений от чистой продажи нерезидентам Республики Беларусь произведенных нефинансовых активов на сумму 3,4 млн. долларов и поступления капитальных трансфертов в размере 4,4 млн. долларов.

–по итогам 2016 года экономика Республики Беларусь оставалась «чистым заемщиком» финансовых ресурсов у остального мира. Сальдо финансового счета в стандартном представлении платежного баланса (с учетом операций с резервными активами и операций исключительного финансирования) за 2016 год сформировалось отрицательным в размере 0,8 млрд. долларов (за 2015 год – также отрицательное сальдо в размере 1,3 млрд. долларов) за счет сокращения иностранных активов резидентов Республики Беларусь на 445,2 млн. долларов и роста внешних обязательств резидентов Республики Беларусь перед нерезидентами на 375,6 млн. долларов [5].

Рассмотрим поступления в республиканский бюджет от внешнеэкономической деятельности за 2015-2016 гг.

Напряг
«Фінансовий механізм функціонування держави»

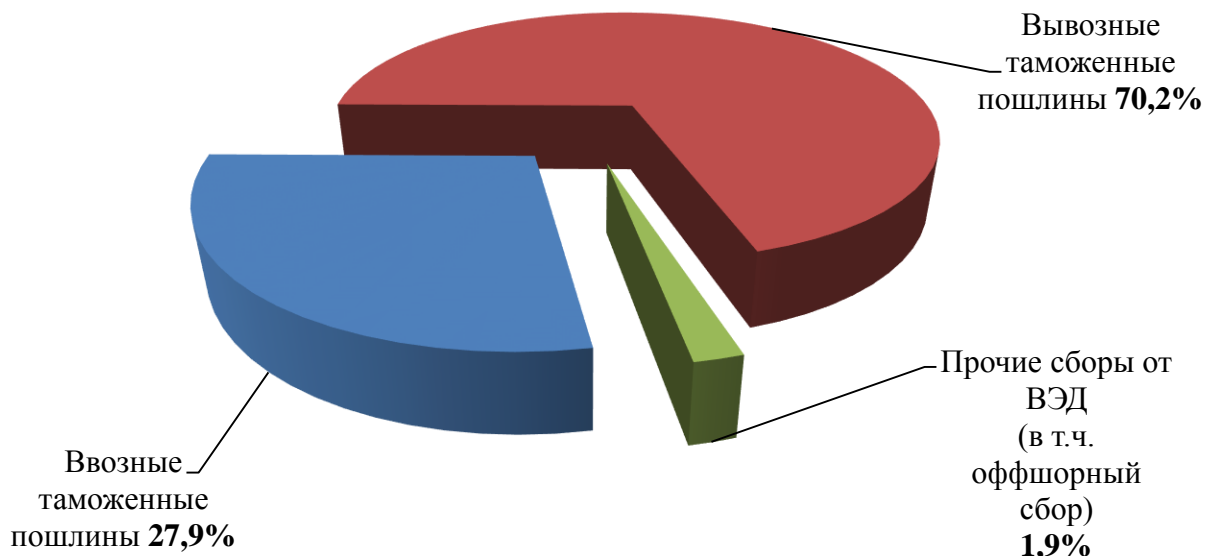

Рис. Структура налоговых доходов от внешнеэкономической деятельности за 2016 год

Поступления налоговых доходов от внешнеэкономической деятельности сократились почти на 20 процентов, в сравнении с 2015 годом, а удельный вес в ВВП – с 4,4 до 3,6 процента. Основная причина такой динамики – сокращение ввозных и вывозных таможенных пошлин вследствие падения цены за баррель нефти сорта «Юралс» более чем на 18 процентов и, как следствие, стоимости нефтепродуктов, а также существенного уменьшения во втором полугодии 2016 года объемов поставки российской нефти в Республику Беларусь.

Кроме того, более чем на четверть сократились объемы экспорта калийных удобрений в денежном выражении, в связи со снижением в 2016 году стоимости калийных удобрений на внешних рынках в среднем на 26 процентов.

Данные о платежном балансе страны, бесспорно, играют важную роль в выработке внешней и внутренней экономической политики. Эти данные важны как для целей анализа, так и для его прогнозирования и регулирования.

Одной с основных трудностей платежного равновесия Республики Беларусь считается его непрерывный недостаток. Главной его предпосылкой считается внешняя задолженность государства. С целью платежного равновесия Беларуси потребуется постоянное внешнее субсидирование.

Для преодоления дефицита платежного баланса Республики Беларусь следует проводить следующие меры:

- обеспечить условия для привлечения инвестиций в экспортные отрасли производства;
- создать условия для увеличения конкурентоспособности отечественной продукции, а также для повышения эффективности предприятий-экспортеров;
- укреплять и расширять сотрудничество с Международным валютным фондом, Всемирным банком и другими международными финансовыми и экономическими организациями.

Таким образом, указанные преобразования должны способствовать решению проблем, связанных с дефицитом счета текущих операций платежного баланса Республики Беларусь, росту экспортного потенциала и улучшению структуры платежного баланса в среднесрочной перспективе.

Список использованных источников:

1. Гуцол, П. Н. Платежный баланс: учебное пособие / П. Н. Гуцол – Минск: БГЭУ, 2003. – 72 с.
2. Дрозд, Н. Платежный баланс. Нужны новые подходы / Н. Дрозд // Финансы Учет Аудит: научно-практический журнал. – 2009. – № 8. – С. 20-22.

3. Экономика. Беларусь: тонкости платежного баланса// Деловая газета [Электронный ресурс]. - 1996 - 2017. - Режим доступа: <http://bdg.by/> - Дата доступа: 18.02.2018.

4. Заливако, С.Г. Внешнеэкономическая деятельность и платежный баланс/ С. Г. Заливако, О. Э. Прокопченко, В. А. Румянцев / Экономический бюллетень, 2014. – 42-66 с.

5. Статистика внешнеэкономической деятельности // Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс]. - 2000 - 2017. - Режим доступа: <http://www.nbrb.by> - Дата доступа: 19.02.2018.

Левкович Вероника

студент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Развитие экономики любого государства сегодня невозможно без высокоэффективной системы денежного обращения и использования современных платежных механизмов.

Банковская карточка выступает основным инструментом безналичных расчетов, предназначена для совершения операций ее держателем в пределах остатка денежных средств клиента, находящихся на его банковском счете, либо лимита кредита, предоставленного банком.

На сегодняшний день эмитентами банковских платежных карточек на территории Республики Беларусь являются 22 банка.

По данным Национального банка Республики Беларусь, количество банковских платежных карточек, выпущенных в обращение, по состоянию на 01.01.2018 составило 13854,9 тыс. единиц. На рисунке 1 представлена динамика количества карточек, выпущенных в обращение за период 01.01.2016 - 01.01.2018 гг.

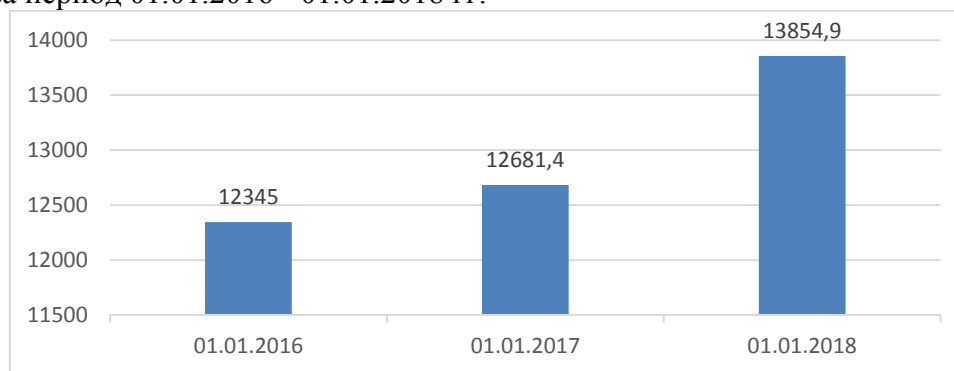

Рисунок 1 - Динамика количества карточек, выпущенных в обращение банками Республики Беларусь за период 01.01.2016 - 01.01.2018 гг., тыс. единиц

Примечание - Источник: собственная разработка на основании [1].

В 2017 году по сравнению с 2016 годом количество выпущенных карточек увеличилось на 336,4 тыс. единиц (2,7 %) и составило 12681,4 тыс. единиц, такое небольшое увеличение связано с высокой стоимостью кредитных ресурсов, что повлекло сокращение объемов выдаваемых кредитов и снижение выпускаемых кредитных карточек. По состоянию на 01.01.2018 г. объем выпущенных карточек составил 13854,9. Таким образом в период с 01.01.2016 г. по 01.01.2018 г., количество банковских платежных карточек увеличилось на 1509,9 тыс. единиц или 12,2%. Значительный объем выпуска обусловлен ростом выпуска кредитных карточек и активизацией работы крупнейших банков республики по выпуску карт рассрочки.

Банковские платежные карточки различаются принадлежностью к той или иной платежной системе. В Республике Беларусь рынок карточных продуктов представлен: карточками национальной платежной системы "БелКарт"; карточками международной платежной системы "VISA"; карточками международной платежной системы "MasterCard"; кобейджинговыми карточками международной платежной системы "БелКарт/Maestro".

Рассмотрим динамику эмиссии банковских платежных карточек в разрезе платежных систем в Республике Беларусь за период 01.01.2016 – 01.01.2018 гг. (табл.1).

Таблица 1 - Динамика эмиссии банковских платежных карточек в разрезе платежных систем в Республике Беларусь за период 01.01.2016 – 01.01.2018 гг.

Дата	БелКарт (тыс.ед.)	БелКарт/ Maestro (тыс.ед.)	VISA (тыс. ед.)	MasterCard (тыс.ед.)	Всего (тыс.ед.)	Темп прироста в целом к аналогичному периоду предыдущего года (%)
01.01.2016	5 199,8	210,7	5 199,9	1 814,6	12345,0	0,02
01.01.2017	5000,0	472,3	5 066,6	2 142,6	12681,4	2,7
01.01.2018	4806,1	868,5	4 635,8	3 544,5	13854,9	9,3

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [1]

Данные таблицы показывают, что за рассматриваемый период первое место на рынке банковских платежных карточек занимают национальная платежная система "БелКарт" и международная платежная система "VISA". Объем выпуска платежной системы "VISA" на 01.01.2018 г. составил 4 635,8 тыс. ед. (33,5 % от общего объема карточек) и снизился по сравнению с 01.01.2016 на 564,1 тыс. ед., или на 10,8%.

В период с 01.01.2016 г. по 01.01.2018 г. наблюдался рост эмиссии карточек "БелКарт/Maestro". В 2017 г. объем их выпуска составил 868,5 тыс. ед. (6,3 % от общего объема карточек), что на 657,8 тыс. ед. больше, чем в 2015г.

Таким образом, из проведенного анализа видно, что развитие карточного рынка в Республике Беларусь имеет положительную динамику.

Развитие карточного рынка сталкивается с рядом проблем, к которым можно отнести:

- Недостаточное развитие инфраструктуры в части оснащения объектами программно-технического оборудования населенных пунктов в сельской местности при невысоком качестве каналов связи;
- Недостаточная надежность и бесперебойность работы устройств самообслуживания;
- Опасения мошенничества и потери денег вследствие сбоев;
- Недоверие населения (в основном лица пенсионного возраста) к современным платежным инструментам;
- Низкий уровень финансовой грамотности населения;
- Высокая доля неорганизованной торговли в стране.

Развитию системы безналичных расчетов в Республике Беларусь уделяется серьезное внимание на уровне государства, так как они ведут к сокращению издержек обращения, росту ресурсной базы банков и, следовательно, увеличению объемов инвестиций в экономику государства.

Основные направления продвижения карточных технологий в Республике Беларусь:

1) разработка и проведение социальных акций с привлечением банков, направленных на повышение доли безналичных расчетов по розничным платежам и финансовой грамотности населения;

2) освещение в средствах массовой информации вопросов развития безналичных расчетов по розничным платежам;

3) создание социальной рекламы (телевизионной, радиорекламы), направленной на увеличение использования современных платежных инструментов и средств платежа;

4) организация мероприятий с проведением кампаний по розыгрышу призов, предоставлению скидок (игры, акции, бонусные программы), стимулирующие использование современных электронных платежных инструментов и средств платежа [2].

Основным документом, который определяет концептуальные подходы к стратегическому развитию в Республике Беларусь цифровых банковских технологий является Стратегия развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016-2020 гг., разработанная Национальным банком Республики Беларусь, в которой установлены: создание и внедрение межбанковской системы идентификации (МСИ), внедрение API (интерфейс прикладного программирования), развитие бесконтактных технологий, а также рынка электронных денег.

Таким образом, в Республике Беларусь система безналичных расчетов с использованием современных электронных платежных инструментов активно развивается и находит государственную поддержку, так как в конечном счете именно государство заинтересовано в широком привлечении средств населения в банки, развитии безналичных форм расчетов за товары и услуги, сокращении наличной денежной массы и затрат на ее поддержание.

Список использованных источников

1. Развитие в Республике Беларусь рынка банковских платежных карточек [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/payment/PlasticCards/>. – Дата доступа: 10.03.2018.

2. Сотников, А. Развитие рынка банковских платежных карточек Республики Беларусь: новые горизонты эмиссия / А. Сотников, И. Верес. // Банкаўскі веснік. – 2016. - №9 (626). – С. 37-49.

Литвин Олена

к.е.н., доцент

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Київ, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Збільшення іноземних інвестицій в Україні є індикатором покращення умов ведення її бізнесу, де залучення коштів з-за кордону може стати чинником зростання економіки країни та її модернізації.

Найбільше падіння української економіки було зафіксовано на початку 90-х років, з-за відсутності структурних реформ. З 2000 р. в економіці України спостерігався швидкий ріст цін на сировинні товари, а з 2004 р. – притік занадто дешевого капіталу із західних країн. Економічне зростання дещо підняло позиції України – її частка у світовому ВВП зросла з 0,4% до 0,5% протягом 2000-2008 рр. Але, на жаль, ніяких структурних реформ не було проведено, навіть Помаранчева революція у 2004 р. не мала жодного ефекту. У результаті, коли фінансовий бум у світі закінчився у 2008 р., а сировинний – у 2011 р., економічне зростання України майже зупинилося, а сировинна модель економіки перетворилася у нежиттєздатну.

Після початку політичної та економічної кризи в Україні, окупації Криму та початку війни на Сході, обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) значно скоротився – від 4,5 млрд. дол. США у 2013 р. до 410 млн. дол. США у 2014 р. При цьому, ПІІ в Україну почали зменшуватися ще перед цими подіями. У 2013 р. прямі іноземні інвестиції знизилися на 53,6% порівняно з 2012 р. внаслідок скорочення попиту на український експорт, погіршення політичної ситуації та економічної невизначеності (див. Рис.1). Схоже падіння відбулося у 2009 р. на тлі різкого зниження глобальних інвестиційних потоків внаслідок світової фінансової кризи. Тоді ПІІ в Україну скоротилися на 44%. Після проведення ряду реформ урядом у 2015-2016 рр. обсяг

прямих іноземних інвестицій почав зростати, однак у 2017 р. знову скоротився і досяг рівня 2004 р. [1].

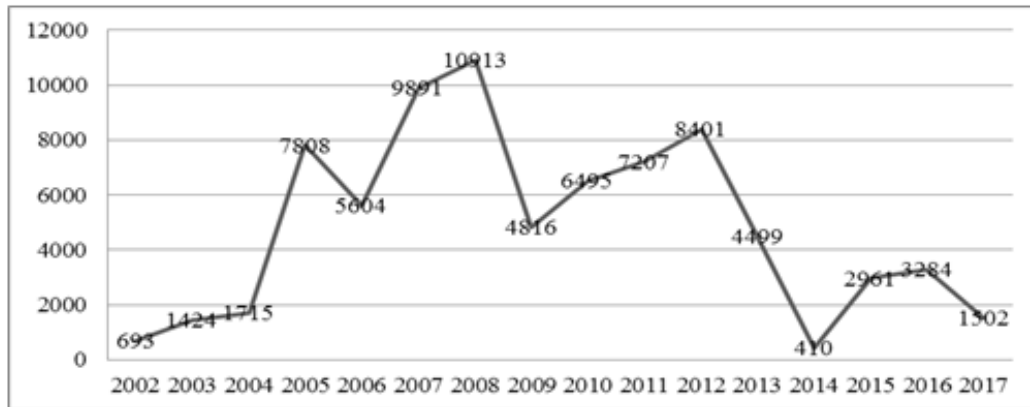

Рис. 1. Динаміка обсягу ПІ в Україну, млн. дол. США, 2002-2017 рр.

Джерело: НБУ України.

Розподіл прямих іноземних інвестицій між галузями економіки України, як правило, нерівномірний. Найбільші обсяги прямих інвестицій протягом 2013-2017 рр. були спрямовані у фінансову і страхову діяльність, промисловість, оптову та роздрібну торгівлю, операції з нерухомим майном, професійну, наукову та технічну діяльність [2]. Фінансові інвестиції здебільшого були представлені рефінансуванням материнськими банками, зареєстрованими за кордоном, дочірніх українських банків. Високий відсоток інвестицій у промисловість, оптової та роздрібною торгівлі пояснюється належністю українських компаній до закордонних корпорацій (наприклад, «Криворіжсталь» контролюється через німецьку «Арселор Міттал»).

За даними Держкомстату, іноземні інвестори вклали в економіку України у 2016 р. прямих інвестицій (акціонерного капіталу) на 17,1%, більше показника за 2015 р. У цілому, за найбільшими обсягами акціонерного капіталу в економіці України з країн-інвесторів протягом 2013-2017 рр. залишалися: Кіпр, Нідерланди, Російська Федерація, Великобританія, Німеччина, Віргінські Острови та Швейцарія.

Структура прямих іноземних інвестицій у розрізі країн-інвесторів свідчить про низький рівень інтересу та довіри до України з боку її стратегічних партнерів. Сукупний обсяг інвестицій з країн ЄС становить 38,6% [2]. При цьому, найбільшу частку займає «податкова гавань» Нідерландів, а внесок основних партнерів України в ЄС – Німеччини, Франції та Польщі – не перевищує 4%.

Важливим фактом є те, що частина іноземних інвестицій, які надходять в Україну протягом останніх років з ряду іноземних держав, особливо з офшорних зон, таких як: Кіпр, Британські Віргінські острови, Велика Британія, Нідерланди та інших юрисдикцій з пільговими умовами оподаткування бізнесу, насправді мають українське або російське походження. Власники компаній реєструють їх у країнах-офшорах задля використання пільгових умов для ведення бізнесу. За даними ОЕСД, реальний обсяг російського капіталу в Україні на кінець 2014 р. був принаймні втричі більшим від офіційно заявленого, майже 9,9 млрд. дол. США проти офіційних 2,7 млрд. дол. США [3].

Зростання інвестицій з інших країн здебільшого зумовлене вкладенням в банківський сектор через декапіталізацію банків з іноземним капіталом, таких як: австрійський «Райффайзен банк Аваль» та російський «Сбербанк». Таким чином, падіння прямих іноземних інвестицій за останні кілька років в основному зумовлене різким зменшенням вливань українських та російських підприємців, що проводили свої капітали через офшори.

Наразі в Україні спостерігається політична нестабільність, спад виробництва, високий рівень інфляції, низька платоспроможність населення, недостатній розвиток інфраструктури, високий рівень злочинності, корупції та бюрократії, низька продуктивність роботи

державного апарату тощо. Зазвичай, усі ці фактори здійснюють негативний вплив на інвестиційний клімат України.

За даними «Dragon Capital» та Європейської бізнес-асоціації, найбільшими перешкодами для притоку іноземних інвестицій в Україну є високий рівень корумпованості чиновників, відсутність довіри до судової системи, військовий конфлікт з Російською Федерацією та нестабільна фінансова система.

На думку іноземних інвесторів, першочерговими завданнями є перезапуск судової системи в Україні шляхом тестування наявних та залучення нових суддів, притягнення до відповідальності корумпованих посадовців і суддів, забезпечення подальшого вчасного виконання програми МВФ, лібералізація валютного контролю, оптимізація податкового адміністрування. Особливо іноземних інвесторів турбує адміністрування податків, навіть пропозиція введення податкових канікул приваблює менше, аніж спрощення адміністрування [4].

Серед важливих змін інвестори вбачають виконання програм МВФ та скасування мораторію на продаж земель, яке, на їх думку, є важливішим навіть за налагодження інфраструктури та створення «єдиного вікна» для іноземних інвесторів. Але в цій пропозиції українська громадськість вбачає великий ризик, через купівлю західними агрохолдингами українських земель та втрату населенням своїх паїв, як єдину можливість прогнати сім'ї із за відсутності робочих місць на селі.

Отже, збільшення обсягів інвестицій та раціональна структура їх розподілу є головним завданням формування ефективної державної інвестиційної політики. У 2018 р. українська економіка почала зростати повільніше, на відміну від світової, що вплинуло на погіршення ситуації та девальвацію національної валюти, незважаючи на проведення пенсійної, освітньої та медичної реформ. У 2019 р. очікується погіршення економічної ситуації в зв'язку з поверненням боргу МВФ та загостренням політичної ситуації – напередодні президентських виборів.

На інвестиційний клімат України впливає багато економічних факторів та соціально-політична ситуація у цілому. Лише за наявності поліпшення нормативно-правової бази та створення Антикорупційного Суду може спостерігатися зростання інвестицій в економіку країни та розвиток підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Платіжний баланс України 2002-2016 рр. / Статистика зовнішнього сектору. – К.: Національний банк України, 2017. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65613
2. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – Режим доступу. – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. OECD Investment Policy Reviews: Ukraine 2016. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/countries/ukraine/oecd-investment-policy-reviews-ukraine-2016-9789264257368-en.htm>
4. Major obstacles to foreign investment in Ukraine. Foreign Investor Survey / EBA, Dragon Capital, September 2016. – Р. 5-6. – Режим доступу: http://www.dragon-capital.com/files/uploads/2016_09_14_InvestorSurveyResults.pdf

Луценко Вероника
студент

Самоховец Марія
доцент

УО «Полесский государственный университет»

БЮДЖЕТНОЕ САЛДО В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Государственный бюджет является важнейшим фактором развития страны. Величина его доходной и расходной частей, их структура определяют направление и темп экономического развития в стране на бюджетный год.

В современном мире нет государства, которое в те или иные периоды своей истории не сталкивалось бы с такой макроэкономической проблемой, как бюджетный дефицит. Кроме того, не всегда наличие дефицита бюджета свидетельствует об отрицательных ситуациях в экономике.

Так, согласно теории Дж. Кейнса, он может существовать в количественно допустимых объемах, однако количество не должно переходить в отрицательные качества и ложиться тяжким грузом на экономику страны и население, сопровождаться сокращением средств на выполнение социально значимых программ.

Любая страна стремится к сбалансированности своего государственного бюджета. Рассмотрим динамику исполнения республиканского бюджета РБ за 2012-2017 годы, представленную в таблице.

Таблица

Динамика исполнения республиканского бюджета Республики Беларусь в 2012-2017 гг., млн рублей

	Годы					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Доходы	9518,2	10 580,3	12 820,2	16 721,3	17 763,4	14 014,4
Расходы	9588,4	10 806,2	12 278	15 214,1	16 750,5	11 475,2
Дефицит/профицит	-70,15	-225,8	542,2	1 507,2	1 013	2 539,2

Примечание – Источник: [2,3,4]

При оценке бюджетного дефицита, его величину сопоставляют с доходами и расходами бюджета, поэтому рассмотрим дефицит республиканского бюджета Республики Беларусь в 2012 и 2013 годах в процентах к доходам и расходам бюджета (Рисунок 1). В 2012 году бюджетный дефицит составил 0,7 % доходов республиканского бюджета, а в 2013 году данный показатель составил 2,1%, что на 1,4 п.п. больше. Дефицит республиканского бюджета по отношению к расходам бюджета, также как и к доходам, в 2013 году больше, чем в 2012 на 1,3 п.п. и составил 2,0%. Считается, что бюджетный дефицит в условиях стабильной рыночной экономики не должен превышать 8-10%. Исходя из этого, можно сделать вывод, что экономика Республики Беларусь является стабильной.

Так же бюджетный дефицит целесообразно определять по отношению к ВВП, и мировая практика показывает, что это отношение не должно превышать 2-3%. Поэтому рассмотрим дефицит республиканского бюджета Республики Беларусь в 2012 и 2013 годах по отношению к ВВП (рисунок 2).

В 2012 году дефицит республиканского бюджета составил 0,1% по отношению к ВВП, а в 2013 - 0,3%. Республиканский бюджет в 2012 и 2013 годах был исполнен с достаточно низким дефицитом в % к ВВП, который к тому же не превысил установленного мирового предела в 2-3% к ВВП.

Таким образом, за период с 2012 по 2017 год дефицит республиканского бюджета Республики Беларусь наблюдался только в 2012 и 2013 годах. В абсолютной сумме дефицит бюджета в 2013 году был значительно больше, чем в 2012 году. Однако по отношению к доходам и расходам бюджета, а также к ВВП разница между дефицитом бюджета в 2012 и 2013 незначительна. Вместе с тем, дефицит республиканского бюджета Республики Беларусь в 2012 и 2013 годах не превышал установленных мировых пределов в условиях стабильной рыночной экономики.

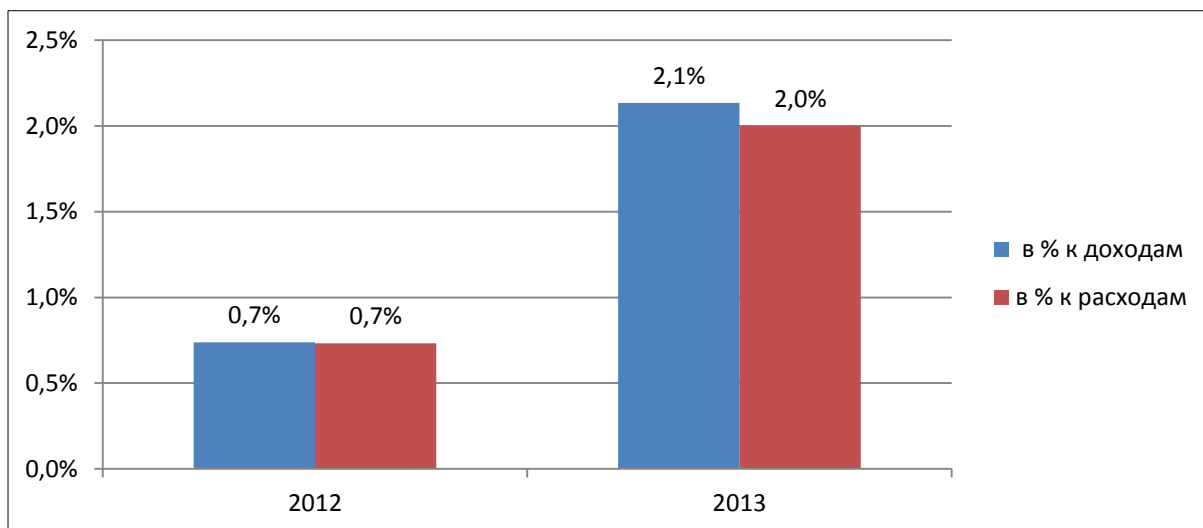

Рис. 1 - Дефицит республиканского бюджета Республики Беларусь в 2012-2013 гг. в % к доходам и расходам бюджета

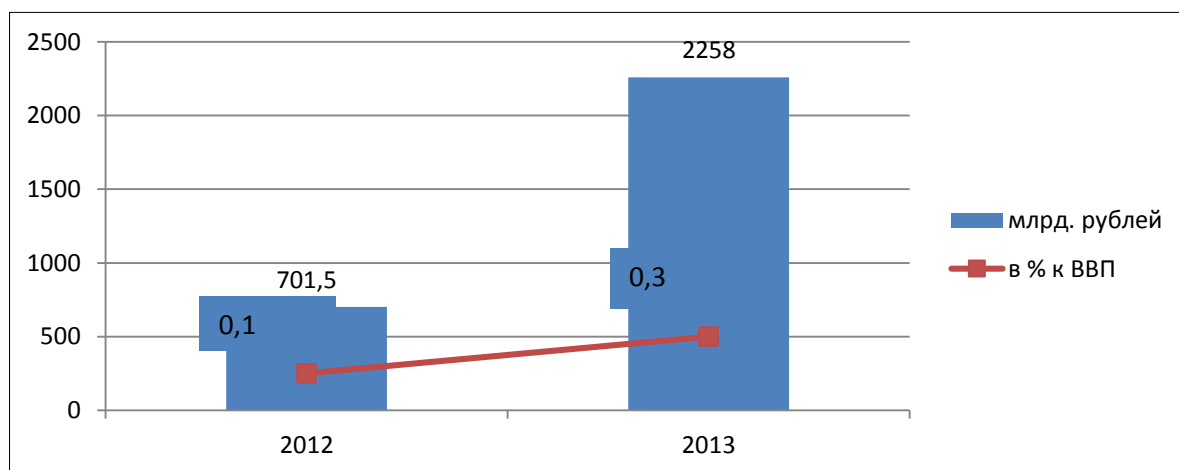

Рис. 2 – Динамика дефицита республиканского бюджета Республики Беларусь за 2012-2013 гг. в % к ВВП

Бюджетный дефицит можно уменьшить или устранить следующими методами управления:

- повышение эффективности общественного воспроизводства, которое будет способствовать росту финансовых ресурсов — основного источника увеличения доходов бюджета;
- расширение круга налогоплательщиков, осуществляемое одновременно с улучшением налогового законодательства;
- развитие территориально-регионального хозрасчета;
- оптимизация объема и реструктуризация расходов государственного бюджета, в первую очередь — направляемых в реальный сектор экономики;
- обоснованное принятие новых социальных программ, требующих значительного бюджетного финансирования, сохранение финансирования лишь важнейших социальных программ;
- переход на среднесрочное бюджетное планирование, ориентированное на результаты;
- принятие мер, направленных на привлечение в страну иностранного капитала в форме инвестиций.

Для достижения реального эффекта и сокращения бюджетного дефицита, перечисленные мероприятия должны рассматриваться в их единстве и применяться комплексно.

При наличии профицита государственного бюджета одним из способов его регулирования может быть направление средств на погашение обязательств, что и запланировано в Беларуси. Одной из самых действенных мер может стать составление нескольких вариантов государственного бюджета, принятие различных дополнений и уточнений, то есть применение наиболее прогрессивных методов планирования.

Итак, разработка и реализация мер, направленных на устранение указанных проблем, целенаправленное управление размером бюджетного дефицита и поиск наиболее эффективных источников его финансирования, рациональное управление профицитом, в совокупности с другими экономическими мерами позволит стабилизировать финансовое положение страны и будет способствовать ее социально-экономическому развитию.

Список использованных источников:

1. О республиканском бюджете на 2013 год: Закон Респ. Беларусь от 31 дек. 2012 г. № 95-З. Минск, 2012. 138 с.
2. Аналитический доклад «О состоянии государственных финансов Республики Беларусь за 2013 год», «О состоянии государственных финансов Республики Беларусь за 2014 год», «О состоянии государственных финансов Республики Беларусь за 2015 год», «О состоянии государственных финансов Республики Беларусь за 2016 год» // Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/> – Дата доступа: 12.03.2018;
3. Об утверждении отчета об исполнении республиканского бюджета за 2013 год: Закон Республики Беларусь 14 июля 2014 г. N 188-З: принят Палатой представителей 18 июня 2014 года; одобрен Советом Республики 26 июня 2014 года.

Люкевич Юлія
студентка

Комар Руслана
старший викладач

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут»

**АДАПТАЦІЯ ТА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ**

МСФЗ – стандарти, що затверджуються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. [3] В умовах глобалізації економіки створюються регіональні економічні простори, розширюються інвестиційні можливості, розвиваються міжнародні фінансові ринки. Все це потребує гармонізації стандартів фінансової звітності.

Реформування системи бухгалтерського обліку та звітності спрямовано на формування інформації про фінансове положення та фінансові результати господарської діяльності організацій. Ціль реформування бухгалтерського обліку є покращення вітчизняної системи відповідно до вимог міжнародних стандартів.

За допомогою даних звітності, можливо виконати аналіз показників фінансового стану підприємства, його платоспроможності та рентабельності. Також дає інвесторам та іншим зацікавленим обличчям надійну та зрозумілу інформацію про організацію.

Відповідно до Закону України від 12.05.2011р. №3332VI «Про внесення до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»» [1], фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за Міжнародними стандартами складають: публічні

акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, які здійснюють господарську діяльність за видами, перелік яких визначається постановою Кабінету Міністрів України.

Меморандумом про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо впровадження в Україні МСФЗ визначено напрями взаємодії. Одним із таких є забезпечення створення Інтернет-ресурсу з безкоштовним доступом для кінцевих користувачів, що забезпечить отримання актуальної та корисної інформації стосовно МСФЗ, правових аспектів та практики застосування МСФЗ в Україні.[2]

Таблиця

Концепції вчених щодо МСФЗ

Вчений	Концепція
Г.Г. Кірейцев	«...повна орієнтація національної системи бухгалтерського обліку на методологію, передбачену МСФЗ, не обґрунтована і ставить її в положення бути довічно наздоганяючою з безповоротними негативними наслідками, а головного бухгалтера – в запопадливо виконуючого всі вказівки Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності»[6, с. 26-27]. Також відзначає, що концепція обліку та фінансової звітності, розроблена Міжнародною радою бухгалтерських стандартів, зорієнтована на задоволення потреб глобальних виробництв.[4, с. 17].
С. Ф. Голов	«Мета максимального зближення національних стандартів фінансової звітності з міжнародними в даний момент є однією з найважливіших.»[5, с 12]
С. Ф. Голов, В. М. Костюченко	«Принципи та термінологія, що використовуються в МСФЗ, орієнтовані передусім на комерційні підприємства (приватний сектор). Через це державні установи та неприбуткові організації, які бажають застосовувати МСФЗ, за необхідністю можуть змінювати назви окремих звітів та опис певних статей, а також подавати додаткові компоненти фінансових звітів»[7, с. 14-15] «... МСФЗ не є домінуючим над законодавчими актами, що регулюють складання фінансової звітності у певній країні.»[7, с. 19]

Спостерігається стурбованість, що в галузі стандартизації бухгалтерського обліку тенденція універсальності облікових процесів у світових масштабах проходить без врахування історичних, національних напрацювань.

Встановлення та поширення МСФЗ найбільш вигідне великому бізнесу. Така обмеженість не сприяє вирішенню проблем розвитку глобального бухгалтерського обліку та всесвітньому запровадженню МСФЗ. Але розробка можливості зближення міжнародних стандартів та стандартів країни дозволить нам наблизитись до глобального впровадження МСФЗ.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»»
2. <https://minfin.com.ua/>
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki>
4. Кірейцев Г. Г. Глобалізація економіки и унифікація методології бухгалтерського учета, Житомир:ь ЖГТУ, 2007.
5. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С. Ф. Голов. – К.: МІМ; Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
6. Кірейцев Г.Г. Регулювання розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві України / Г.Г. Кірейцев // Зб. наук. праць; за ред. М.І. Бахмата. – Кам'янець-Подільський, 2009. – 744 с.

7. С. Ф. Голов, В. М. Костюченко Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.

Малахова Марія

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент кафедры банковского дела
Полесский государственный университет
г. Пинск, Беларусь

РАЗВИТИЕ КРЕДИТОВАНИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ В БАНКАХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Банковская система является одной из важнейших и неотъемлемых структур рыночной экономики. Развитие банков, товарного производства и обращения шло параллельно и тесно переплеталось. При этом банки, проводя денежные расчеты, кредитуя отрасли национальной экономики, а также выступая посредниками в перераспределении капиталов, существенно повышают общую эффективность производства, способствуют росту производительности общественного труда. Банковская система является важнейшей частью национального хозяйства любого развитого государства. Банки, являясь неотъемлемым элементом развития экономики, обеспечивают постепенное накопление денежных средств, а также эмиссию денег [1].

В рамках существующих моделей финансового рынка, можно отметить, что финансовый рынок Беларуси относят к континентальной модели, ориентированной на банковское финансирование. При этом кредитному рынку принадлежит доминирующая роль в финансовом рынке Республики Беларусь.

На протяжении последних нескольких лет кредитование субъектов хозяйствования является преобладающим по сравнению с кредитованием физических лиц. Так, например, объемы предоставляемых краткосрочных кредитов юридическим и физическим лицам по итогам 2017 года составили 16 348 и 1284,3 млн.рублей соответственно. Если говорить о долгосрочных кредитах, то их объемы по итогам 2017 года составили 7000,7 и 5 015,3 млн. рублей соответственно. Объемы кредитов, предоставляемых юридическим лицам существенно отличаются от объемов кредитования физических лиц, поскольку юридические лица являются более ресурсоемкими клиентами [2, 3].

В таблице 1 представлена динамика выдачи кредитов банками юридическим лицам (по формам собственности).

Как видно из данных таблицы 1, среди кредитов, выданных банками юридическим лицам, преобладают кредиты, выдаваемые субъектам частной формы собственности. Это связано с увеличением деловой активности и расширением частного бизнеса в Республике Беларусь, развитие которого требует значительных вложений. Рост деловой активности напрямую связан со льготными условиями ведения бизнеса, предоставляемыми субъектам предпринимательства и предусмотренными Программой государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь на 2016 – 2020 гг.

В настоящее время ситуация на кредитном рынке характеризуется повышением доступности средств в национальной валюте для всех категорий кредитополучателей, чему способствует снижение уровня процентных ставок. Определяющим фактором смягчения условий банковского кредитования является уровень процентных ставок. Средняя процентная ставка по новым кредитам, предоставленным юридическим лицам в национальной валюте, снизилась с 20,8 процента годовых в декабре 2016 г. до 17,0 процента годовых в 2017 г [2].

Таблица 1 - Динамика выдачи кредитов банками Республики Беларусь по формам собственности в национальной валюте, млн.руб,

**Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції»**

Показатели	01.01.2016 г.	01.01.2017 г.	2017/ 2016, %	01.01.2018 г.	2018/ 2017, %
Кредитные вложения банков по формам собственности	1 566,2	1 634,1	104,3	2812,0	172,1
государственная форма собственности	535,7	420,3	78,5	695,0	165,4
частная форма собственности	1 030,5	1 213,8	117,8	2117,0	174,4
в том числе: 1. Краткосрочные кредитные вложения банков по формам собственности	1 181,8	1 197,6	101,3	1851,3	154,6
государственная форма собственности	500,1	378,2	75,6	594,2	157,1
частная форма собственности	681,6	819,4	120,2	1257,1	153,4
2. Долгосрочные кредитные вложения банков по формам собственности	384,5	436,6	113,5	960,7	220,0
государственная форма собственности	35,6	42,2	118,5	100,8	238,8
частная форма собственности	348,9	394,4	113,0	859,9	218,0

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [3]

По итогам исследования, проведенного Национальным банком Республики Беларусь, около трети белорусских банков отметили значительное ужесточение условий кредитования в инвалюте для представителей малого и среднего бизнеса и наблюдающийся в последние годы повышенный спрос на кредитные ресурсы со стороны кредитополучателей различных форм собственности [2].

Несмотря на улучшение условий кредитования и повышение доступности кредитов, в настоящее время существует ряд факторов, не позволяющих юридическим лицам удовлетворить спрос на кредиты в полной мере. Для субъектов хозяйствования наиболее весомыми причинами, ограничивающими возможности по привлечению кредитов, являются жесткие требования к обеспечению кредита и требования финансовой достаточности [5].

Таким образом, со стороны банковской системы Республики Беларусь, необходимо создать более благоприятные условия для расширения объема кредитования юридических лиц. Например, необходимо снизить требования для получения кредита, в том числе посредством использования дифференцированного подхода к финансовой достаточности субъектов хозяйствования. В настоящее время в Республике Беларусь проводится ряд мероприятий по стимулированию кредитной активности индивидуальных предпринимателей путем предоставления им льготных условий кредитования.

В целом стратегической целью реформирования кредитных отношений в Республике Беларусь должно стать формирование и функционирование эффективной кредитной системы, которая: создаст предпосылки для развития рыночной экономики через ускорение процесса приватизации государственной собственности, развитие частного предпринимательства, рыночной инфраструктуры; будет стимулировать развитие реального сектора экономики;

обеспечит реализацию механизма долгосрочного вложения денежных средств; создаст условия для вхождения в мировую кредитную систему.

Список использованных источников:

1. Банковский кодекс Республики Беларусь от 25.10.2000 №441-3 (с изменениями и дополнениями) // Национальный правовой интернет-портал "Эталон-online". – Режим доступа: http://www.etalonline.by/?type=text®num=НК0000441#load_text_none_1. – Дата доступа: 17.03.2018.
2. Мониторинг условий банковского кредитования [Электронный ресурс] // Национальный банк Республики Беларусь. 2017 – Режим доступа: http://nbrb.by/publications/CreditsMonitoring/cm2014_1.pdf. Дата доступа: 17.03.2018.
3. Динамика выдачи кредитов банками по формам собственности в национальной валюте [Электронный ресурс] // Национальный банк Республики Беларусь . – 2017. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2017_01.pdf. – Дата доступа: 17.03.2018.

Манукян Мария

студентка

Самоховец Мария

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

**СОСТАВ РАСХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ
БЕЛАРУСЬ**

Бюджет Республики Беларусь – многоплановый инструмент, отражающий сложный компромисс необходимости развития экономики и социальной поддержки всех слоёв населения. Также в Республике Беларусь формируются местные бюджеты, являющиеся частью государственного бюджета. Местные бюджеты – это бюджеты городов, районов, областей. В современных условиях развития экономики Республики Беларусь усиливается тенденция повышения их значимости [1].

Доходы и расходы государственного бюджета Республики Беларусь имеют свои особенности. Доходами являются те средства, что поступают в бюджет безвозмездно и безвозвратно. Существует несколько основных источников формирования доходов:

- доходы от налоговых поступлений - они взимаются как центральными органами власти, так и региональными;
- неналоговые доходы – сюда относятся доходы от внешнеэкономической деятельности и доходы от имущества, которое находится в распоряжении государства;
- целевые бюджетные фонды, приносящие доходы государству.

Как правило, налоги составляют более 80% доходной части бюджета государства.

Расходы государственного бюджета Республики Беларусь представляют собой те средства, которые направлены на финансирование определённых задач и функций органов государства. Расходы госбюджета в основном направляются на развитие промышленности, социальной сферы, сельского хозяйства, обороны, науки и здравоохранения. Встречаются расходы текущие и капитального характера. Первые – это денежные суммы, которые расходуются на содержание органов государственного управления, а также на оборону, науку и т.д. Расходы капитального характера предполагают финансирование нового строительства, реконструкции различной государственной собственности.

Расходная часть бюджета Республики Беларусь, как и во всех странах мира, характеризует направления и цели бюджетных ассигнований для развития и государственного регулирования экономики. Бюджетные ассигнования носят

целевой характер и, как правило, невозвратны. К расходным статьям бюджета Республики Беларусь относятся статьи по обслуживанию внешнего и внутреннего долга, кредитование экспорта и т.д. [2]. Сведения о расходах государственного бюджета Республики Беларусь в денежном эквиваленте (деноминированных рублях) представлены в таблице.

Таблица

**Состав и динамика расходов республиканского бюджета
в 2014–2016 гг., млн. руб.**

Показатели	2014 г.	2015 г.	2016 г.	Темп роста (2015 г. к 2014 г.), %	Темп роста (2016 г. к 2015 г.), %
1. Общегосударственная деятельность, всего	5692,3	6 986,4	7 855,3	22,73	12,44
2. Национальная оборона	733,2	921,8	1 040,2	25,72	12,84
3. Судебная власть, правоохранительная деятельность и обеспечение безопасности	1343,3	1 526,1	1 599,7	13,6	4,82
4. Национальная экономика, в целом	1883,4	2 543,2	2 744,7	35,03	7,92
5. Охрана окружающей среды	62,2	66,2	68,2	6,47	3,02
6. Жилищно-коммунальные услуги и жилищное строительство	9,7	11,4	11,1	17,77	-2,63
7. Здравоохранение	541,6	631,9	716,7	16,68	13,42
8. Физическая культура, спорт, культура и средства массовой информации, всего	223,0	281,1	331,3	26,04	17,86
9. Образование	630,0	700,2	687,2	11,13	-1,86
10. Социальная политика	1159,25	1 545,7	1 696,1	33,34	9,73
11. Расходы республиканского бюджета, всего	12 278,0	15 214,1	16 750,5	23,91	10,1

Данные, представленные в таблице, показывают ежегодный рост государственных расходов:

в 2015 г. расходы превысили показатель 2014 г. на 2 936,12 млн. р. или на 23,91 %.

в 2016 г. расходы превысили показатель 2015 г. на 1 536,40 млн. р., что составило 10,1 %.

Большая часть госрасходов Беларуси приходится на финансирование общегосударственной деятельности. В 2016 году было затрачено 7 855,3 млн. р., что на 2 163 млн. р. больше расходов на данную сферу в 2014 г. Кроме этого в большом объеме возросли расходы в следующих областях (по сравнению с 2014 г.):

- судебная власть, правоохранительная деятельность и обеспечение безопасности (+ 256,4 млн. р.);

- национальная экономика (+ 861,3 млн. р.);

- социальная политика (+ 150,3 млн. р.) [3,4].

Основными задачами в области политики расходов бюджета является сохранение достигнутого качественного уровня социальных услуг, поддержка реального сектора экономики, обеспечение повышения благосостояния граждан, сохранение стабильности, устойчивости и сбалансированности бюджетов всех уровней, реализация программы жилищного строительства, обеспечение безусловного исполнения социальных обязательств государства перед обществом.

В связи с этим политика государственных расходов должна ориентировать бюджетную политику на умеренно жесткие показатели, притом эти расходы должны принимать форму инвестиций. Расходы государственного бюджета Республики Беларусь должны определяться задачами социально-экономического развития. Следует и в дальнейшем реализовать меры по увеличению контроля целевого использования государственных средств, упорядочить механизм предоставления средств различным хозяйственным субъектам и на реализацию государственных программ.

Список использованных источников:

1. Гребенников, П.И. Макроэкономика: Учебник для вузов / П.И. Гребенников, А.И. Леусский, Л.С. Тарасевич; под ред. П.И. Гребенникова. – Санкт-Петербург: Гос. ун-т экон. и финансов, 2005. – 156 с.

2. Заяц, Н.Е. Государственный бюджет: Учеб. пособие / Н.Е. Заяц, Л.А. Ханкевич; под ред. М.И. Ткачук. – Минск: Вышэйшая школа, 2001. - 240с.

3. Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] / О состоянии государственных финансов Республики Беларусь (2014-2015). – Минск, 2015. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/upload/bp/doklad/2015/yd2015.pdf> . – Дата доступа: 26.03.2018.

4. Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] / О состоянии государственных финансов Республики Беларусь (2015-2016). – Минск, 2016. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/upload/bp/doklad/2015/yd2015.pdf> . – Дата доступа: 26.03.2018.

Мешкевич Виктория

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

**СИСТЕМА ГАРАНТИРОВАНИЯ БАНКОВСКИХ ВКЛАДОВ (ДЕПОЗИТОВ) В
РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Структура и объем ресурсной базы коммерческих банков в значительной степени определяется возможностями по привлечению временно свободных средств населения, являющихся основой общественного богатства любой страны и основным источником инвестиционных ресурсов как для кредитования, так и для экономики в целом.

Серьезным вопросом для населения каждой страны является сохранность сбережений, размещенных в банковские депозиты. Проблема защиты банковских вкладов (депозитов) населения имеет два взаимосвязанных аспекта:

- это часть более широкой проблемы обеспечения стабильности банковской системы, имеющей большое значение для устойчивого развития всей экономики страны;
- в социальном плане особенно важна защита вкладчиков – физических лиц [1].

Доверие вкладчиков к банкам обеспечивает стабильность и надежность всей банковской системы страны. В целях стимулирования сбережений населения и укрепления их доверия к

банковской системе Республики Беларусь 8 июля 2008 года был принят Закон Республики Беларусь № 369-З «О государственном возмещении банковских вкладов (депозитов) физических лиц».

Согласно данному Закону основным субъектом отношений по возмещению банковских вкладов (депозитов) является Агентство по гарантированному возмещению банковских вкладов (депозитов) физических лиц, которое представляет собой некоммерческую организацию, созданную в форме государственного учреждения от имени Республики Беларусь Советом Министров и Национальным банком. Предметом деятельности Агентства является накопление обязательных взносов банков для формирования резерва и осуществление управления этим резервом, а также обеспечение выплаты физическим лицам возмещения банковских вкладов (депозитов), в том числе процентов по ним.

Объектами возмещения являются денежные средства в белорусских рублях и иностранной валюте, которые размещены физическими лицами, не выступающими в качестве индивидуальных предпринимателей, на счетах и (или) во вкладах (депозитах) в банках, принятых на учет в Агентстве.

Действие Закона № 369-З «О государственном возмещении банковских вкладов (депозитов) физических лиц» распространяется на физических лиц, являющихся гражданами Республики Беларусь, иностранными гражданами и лицами без гражданства, которые заключили с банком один или более договоров банковского счета и (или) банковского вклада (депозита) либо на имя которых заключены такие договоры, а также их наследники. При этом согласно данному Закону денежные средства на счетах, а также во вкладах (депозитах) юридических лиц и индивидуальных предпринимателей не подлежат возмещению [2].

Сохранность и возврат привлекаемых банками средств физических лиц гарантируется согласно Декрету Президента от 4 ноября 2008 года № 22 «О гарантиях сохранности денежных средств физических лиц, размещенных на счетах и (или) в банковские вклады (депозиты)» [3].

В соответствии с Декретом установлено, что государство гарантирует полную сохранность денежных средств физических лиц в белорусских рублях и иностранной валюте, размещенных на счетах и (или) во вклады (депозиты) в банках Республики Беларусь, и возмещение 100 процентов суммы этих средств в валюте счета либо вклада (депозита) в случае принятия Национальным банком решения об отзыве у банка специального разрешения (лицензии) на осуществление банковской деятельности, предоставляющего право на осуществление банковской операции по привлечению денежных средств физических лиц в банковские вклады (депозиты), в целом либо в части осуществления такой банковской операции. Следует отметить, что действие Декрета не распространяется на денежные средства в белорусских рублях и иностранной валюте, размещенные на счетах и (или) во вклады (депозиты) в банках Республики Беларусь физическими лицами, выступающими в качестве индивидуальных предпринимателей.

Для банковской системы Беларуси характерна высокая концентрация вкладов физических лиц в банковские депозиты. Например, ОАО АСБ «Беларусбанк» занимает 60% рынка рублевых вкладов населения и 40,7% рынка валютных. В ОАО «Белагропромбанк» находится 12,5% рублевых вкладов и 18,4% валютных. В случае банкротства небольшого банка средств Агентства достаточно, чтобы вернуть вкладчикам их сбережения. Однако резервы агентства невелики и в случае возникновения проблем у крупных банков могут реализоваться риски «эффективного функционирования» действующей системы гарантирования вкладов. В связи с этим со стороны Национального банка было выдвинуто предложение об установлении лимита выплат вкладчикам-физическим лицам (ранее такой лимит существовал и его размер составлял 5000 *EUR*). Однако это предложение Национального банка не встретило поддержки и было отклонено по причине того, что такой лимит может стать негативным фактором для использования физическими лицами безотзывных вкладов, введенных декретом № 7, и повлечь отток вкладов в целом.

В ближайшем будущем в Республике Беларусь планируется переход к практике европейских стран, в которых установлен лимит средств, возвращаемых вкладчикам в случае неплатежеспособности банка. По закону «О страховании вкладов физических лиц в банках Российской Федерации» при лишении банковской организации лицензии на осуществление

кредитных операций, вкладчикам будут возвращены их вложения в 100 % размере, но не более застрахованной суммы, т.е. 1400000 рублей; в Украине максимальная сумма возмещения, включая начисленные проценты по депозитам, для одного вкладчика составляет 200000 гривен.

Следует отметить, что в Республике Беларусь практика выплат банковских депозитов уже осуществлялась. Примером является ЗАО «Дельта Банк». Национальный банк Республики Беларусь 18 марта 2015 года отозвал лицензию на осуществление деятельности у ЗАО «Дельта Банк», в связи с невыполнением им отдельных лицензионных требований, а также созданием финансового положения, которое повлекло неисполнение банком своих обязательств перед вкладчиками и иными кредиторами. Возвратом денег, которые были размещены в форме депозитов в ЗАО «Дельта Банк», занималось Агентство по гарантированному возмещению банковских вкладов физических лиц. В качестве банка-поверенного выступало ОАО «Банк Москва-Минск», которое работало с заявлениями вкладчиков о возврате сумм депозитов. За возмещением обратились 24 тысячи человек, им вернули 75,7 миллиона деноминированных белорусских рублей, 53,3 миллиона долларов и 8,9 миллиона евро. Однако 46 человек до сих пор не пришли за депозитами: невостребованными остаются 312 тысяч белорусских рублей, 38 тысяч долларов и 6 тысяч евро.

Таким образом, система гарантирования вкладов в Республике Беларусь является достаточно эффективным инструментом поддержания финансовой стабильности и противодействия внешним шокам. Данная система позволяет обеспечить социальную защиту вкладчиков от рисков, которые они не способны оценить и учесть в своих экономических решениях; содействует образованию и мобилизации сбережений, что имеет большое значение для формирования достаточной общенациональной нормы накопления (реальных инвестиций).

Список использованных источников:

1. Конюхова, О.В. Банковское дело Республики Беларусь: практическое пособие / О.В. Конюхова. – Минск: Амалфея, 2016. – 332 с.
2. О государственном возмещении банковских вкладов (депозитов) физических лиц: Закон Республики Беларусь от 8 июля 2008 года № 369-З (в ред. Закона от 10 января 2015 г. № 24-З) [Электронный ресурс] // КонсультантПлюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018.
3. О гарантиях сохранности денежных средств физических лиц, размещенных на счетах и (или) в банковские вклады (депозиты): Декрет Президента Республики Беларусь от 4 ноября 2008 года № 22 [Электронный ресурс] // КонсультантПлюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018.

Миняйло Татьяна
магистр экономики,

Ярош Петр

доктор наук, декан,

Высшая социально-экономическая школа в Пшеворске (Польша)

**БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В
КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ**

Свободные экономические зоны становятся все более актуальной темой для активных дискуссий, не только среди политиков и государственных служащих, но и предпринимателей, а также широких слоев населения. Первые видят в создании таких территориальных образованиях со специальным режимом деятельности эффективный рычаг оживления инновационно-инвестиционной активности, вторые, возможность и место успешного ведения собственного или совместного бизнеса, а третьи, как место возможного трудоустройства. Зарубежный опыт зонального развития демонстрирует правомерность всех этих ожиданий.

Однако, проблема заключается в формировании продуманной политики развития СЭЗ на территории страны.

Бюджетная политика является важнейшим элементом экономической политики государства. Она включает в себя меры, которые направлены на формирование фонда средств государства, используемого затем в целях финансирования обеспечения нормальной жизнедеятельности населения. Выше указанные меры предполагают формирование и управление доходной и расходной частями государственного бюджета страны. Главным инструментом мобилизации финансовых ресурсов для покрытия государственных расходов являются налоги [1].

В современной научной литературе [2 - 3] можно встретить разнополярные точки зрения ученых, которые обоснованно аргументируют как преимущества создания и функционирования СЭЗ, так и сомнения по поводу их бесспорной эффективности.

Территориально-хозяйственные зоны создаются в целях развития инновационного потенциала страны, увеличения объема и улучшения структуры экспорта товаров, расширения внешнеторговой деятельности, увеличения поступлений в доходную часть бюджета на основе активизации инвестиционной деятельности в промышленное производство и т.д.

Вместе с этим, следует признать, что функционирование свободных экономических зон может нести потенциальные риски и угрозы обеспечению национальной экономической и экологической безопасности.

Создание и функционирование свободной экономической зоны означает снижение общего налогового бремени, но и, вместе с этим, снижение поступлений в бюджет. Это становится важным и с фискальной точки зрения, и с точки зрения обеспечения равных условий конкуренции. А значит, все это в определенной степени влияет на экономическую безопасность отечественных субъектов хозяйствования, экономическую безопасность региона и страны в целом.

Более того, сущность обеспечения экономической безопасности деятельности СЭЗ можно рассматривать как совокупность действий (мероприятий), направленных на ликвидацию развития теневых и криминальных отношений в социально-экономической системе зонального образования. Коррупционно-криминальную нагрузку на экономику зонального образования можно обозначить как одного из ключевых факторов торможения социально-экономического развития региона и страны в целом, а также сужения возможностей роста и развития фактически имеющегося потенциала.

Кроме этого, рост антропогенного воздействия резидентов СЭЗ может стать причиной ухудшения экологической обстановки самой территории зонального образования и территориального пространства страны. Постоянный мониторинг диагностики негативного фона окружающей среды территории зонального образования должен быть ключевым механизмом нивелирования рисков и угроз от деятельности СЭЗ [2].

Поэтому, с одной стороны эффективность функционирования СЭЗ должна быть всесторонне оценена как стратегический ресурс, который может дать дивиденды в будущем, а с другой стороны – тщательному анализу должна быть подвергнута совокупность рисков и угроз обеспечения национальной экономической и экологической безопасности. Бюджетная нагрузка, связанная с первоначальными вложениями в создание необходимой инфраструктуры и существенными налоговыми потерями вследствие предоставленного преференциального режима инвесторам может быть не сопоставима с ожидаемым мультипликативным эффектом функционирования этих зональных образований.

Таким образом, необходимо найти баланс интересов субъектов хозяйствования и инвесторов с одной стороны, и национальных приоритетов - с другой.

Список использованных источников:

1. Геец В. Бюджетная политика в Украине: проблемы и перспективы [Электронный ресурс] Режим доступа: https://zn.ua/ECONOMICS/byudzhetnaya_politika_v_ukraine_problemy_i_perspektivy.html
2. Федорова Т.А., Белик И.С. Эколого-экономические проблемы создания особой экономической зоны: анализ и оценка последствий [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://www.rae.ru/forum2012/205/1985>
3. Тазутдинов И.Р. Особые экономические зоны в системе обеспечения экономической безопасности: диссертация ... кандидата экономических наук : 08.00.05. – Москва, 2015. - 152 с.
4. Лешина И.Е. Развитие особых экономических зон при обеспечении экономической безопасности: автореф. дисс ... кандидата экономических наук : 08.00.05. – Москва, 2007. - 21 с.

Мірошник Сергій

студент

Глухова Валентина

к.е.н., доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

Україна

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сільське господарство об'єктивноє однією з найбільш ризикових галузей. Тому у вирішенні проблеми зниження ступеня ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств активну участь має брати держава. Такий підхід підтверджується як світовим досвідом державної фінансової підтримки галузі, так і системними зрушеннями в економіці України.

В Україні актуальність державної фінансової підтримки сільського господарства посилюється тим, що в даний час аграрний бізнес є системоутворюючим в національній економіці, формує економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

Основним джерелом державного фінансування аграрних підприємств є асигнування з бюджету України (таблиця 1).

Як видно з таблиці, у всіх видатках бюджету України на розвиток сільського господарства за 2015-2017рр. переважають асигнування з державного бюджету, збільшившись на 9%.

В абсолютному вимірі спостерігаємо стрімку позитивну тенденцію: видатки на сільське господарство зросли на 127,9%, в тому числі – за рахунок асигнувань з державного бюджету – на 154,0%, або на 6379,8 млн.грн. Причому таке збільшення пояснюється тим, що з 2017 року запроваджена дотація з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам.

Сільськогосподарські товаровиробники з 01.01.2017р. позбавлені права застосовувати спеціальний режим оподаткування ПДВ, який визначався ст. 209 Податкового кодексу України і передбачав можливість сільгоспвиробників розпоряджатися частиною суми податкових зобов'язань з ПДВ для підтримки власної діяльності. зокрема, використовувати кошти виключно на розвиток: розширення потужностей, купівлю техніки, здійснення наукових розробок.

Таблиця 1

Видатки бюджету України на сільське господарство, млн. грн [1]

**Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції»**

	2015	2016	2017	Вихилення відносно 2017/2015,%
Видатки державного бюджету на с/г	4143,8	4075,4	10523,6	154,0
Видатки місцевих бюджетів на с/г	1317,8	1404,5	1868,8	41,8
Видатки бюджетів на с/г - всього	5461,6	5479,9	12392,4	127,9
Видатки зведеного бюджету - всього	679871,4	836832,1	1056973,1	55,4
Питома вага видатків на с/г у всіх видатках бюджету, %	0,8	0,7	1,2	0,4
Питома вага видатків державного бюджету на с/г у всієї видатках бюджету на с/г,%	75,9	74,4	84,9	9,0

Замість спецрежиму з ПДВ для сільгоспвиробників запроваджено бюджетну дотацію на 5 років (2017-2022рр.) згідно змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» №1877-IV від 24.06.2004р. Ця бюджетна підтримка пропорційна сумі сплаченого ПДВ. Тобто всі претенденти подають заявки з розрахунком – скільки ПДВ сплачено до бюджету, простий розрахунок дає суму підтримки кожного. Причому до 50% обсягу дотації можуть перерахувати птаховиробникам, решту – іншим сільськогосподарським виробникам, окрім тих, хто вирощує зернові чи соняшник.

Як свідчить аналіз, у 2017 році всього на бюджетну дотацію сільгоспвиробникам було заплановано 4,77 млрд грн. Фактично майже половини всієї отримала група компаній Миронівського хлібопродукту (ПРАТ "Миронівська птахофабрика", СТОВ "Старинська птахофабрика", ПРАТ "Оріль-Лідер" та ДП "Перемога нова") [2], які спеціалізуються на виробництві продукції птахівництва. Однак, на нашу думку, в цьому виявляється дискримінація інших підприємств галузі.

Для більшості сільськогосподарських виробників податковий тиск зріс, можливість отримання дотацій незначна, власних фінансових ресурсів для оновлення й модернізації виробництва вкрай недостатньо, отримання кредитних є проблематичним через їх високу вартість.

З метою зниження податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства, покращення їх фінансового стану, оновлення матеріально-технічної бази, що відповідає стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку, вважаємо за доцільне відновити на декілька років спеціальний режим оподаткування ПДВ, вдосконалити облік і звітність за акумульованими на рахунках підприємств сумами податку та посилити контроль за їх витрачанням за цільовим призначенням, дотувати виробництво окремих видів продукції в залежності від її рентабельності.

Крім прямої фінансової підтримки, держава повинна також підтримувати розвиток фермерства; сприяти в реалізації продукції у межах квот і гарантованих цін, підтримувати розвиток аграрного підприємництва; провадити антимонопольну політику; підтримувати розвиток аграрної науки.

Список використаних джерел:

1. Сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
2. Виконання бюджету АПК на цей рік провалено. Що може бути у 2018.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://dt.ua/ariculture/virtualne-spriyannya-agrariyam-u-byudzheti-2017-provokuye-padinnya-ekonomiki-.html>

Невядовская Александра

магістрант

Лисовский Максим

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

МЕТОДЫ ОЦЕНКИ РИСКОВ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ

Риск - это возможность понести экономические и финансовые потери или материальный ущерб в результате присущей неопределенности, связанной с предпринятыми действиями.

Кредитный риск (дебиторская задолженность) является самым старым из всех рисков по невыполнению обязательств. Управление рисками дебиторской задолженности представляет собой структурированный подход к управлению неопределенностями посредством оценки риска, разработки стратегий его управления и смягчения рисков с использованием управленческих ресурсов.

Стратегии включают в себя передачу другой стороне, избежание риска, снижение негативных последствий риска и принятие некоторых или всех последствий конкретного риска.

Кредитный риск - это вероятность того, что другая сторона не выполнит свои обязательства в соответствии с согласованными условиями. Цель управления рисками дебиторской задолженности заключается в максимизации «прибыли», скорректированной на риск, путем поддержания кредитного риска в приемлемых рамках.

Оценка рисков дебиторской задолженности включает в себя рассмотрение трех факторов, которые являются вероятностью неуплаты, кредитным риском и ставкой возврата. Многие организации уделяют гораздо больше внимания сохранению и удерживанию существующих клиентов и привлечению новых, чем отслеживанию того, кто платит, кто задерживает выплаты и кто может не заплатить. Однако, по мере того, как текущая экономическая депрессия продолжает существовать, а процент банкротства поднимается, эффективное управление дебиторской задолженностью становится все более важным фактором в достижении успеха.

Когда должник не платит в установленный срок, поставщик подвергается кредитному риску, который, в свою очередь, может привести к дефолтным и безнадежным долгам. Оценка риска дебиторской задолженности включает в себя попытки найти способ контролировать все предприятия, включая клиентов с высоким уровнем риска. Существует три основных подхода к методам измерения риска дебиторской задолженности. Это: экспертные системы, кредитный рейтинг и кредитный скоринг.

Управление кредитным риском выходит за пределы организации процесса, посредством которого специалисты по кредитам проводят оценку кредитного риска для своих торговых партнеров. Это гарантирует, что фирмы остаются на ходу. Это достигается за счет источников организации «кредитных историй и данных», например, для кредитных ссылок (историй) и других источников данных, таких как финансовые отчеты.

Википедия описывает кредитную историю как метод, посредством которого организации получают независимую кредитную информацию из сторонних источников. В основном из кредитных справочных агентств, которые хранят информацию о кредитах. Это в основном осуществляется Бюро кредитных историй. Кредитное бюро собирает и сопоставляет данные о кредитах для организаций, с которыми они взаимодействуют, затем консолидирует и агрегирует эти данные, чтобы сделать их доступными по запросу организациям с целью оценки кредитоспособности и кредитного скоринга.

Кредитный рейтинг — это заключение о способности и готовности заемщика в конкретный момент времени своевременно обслуживать и погашать свои долговые обязательства. Международно признанными рейтинговыми агентствами являются, например, Duff&Phelps, Weiss, Moody's Investors Service или Standard&Poor. Помимо этих международных рейтинговых агентств существуют более мелкие, внутри страновые агентства, которые присваивают рейтинги компаниям на национальном внутреннем рынке страны. Кредитные рейтинги дают кредитным аналитикам оценку чистой стоимости фирмы.

Поскольку кредитные баллы рассчитаны на то, чтобы указать вероятность того, что должник не будет платить, низкий кредитный балл даёт знать организации, что необходимо скорректировать свои кредитные решения в отношении потенциального кредитного риска. Система подсчета кредитов является количественным подходом к решению о предоставлении кредита путем присвоения числовых баллов различным характеристикам фирмы, связанным с кредитоспособностью.

Оценочные баллы рассчитываются на основе следующей информации:

- История платежей
- Суммы, принадлежащие
- Продолжительность кредитной истории
- Использование кредита
- Новый кредит [2]

Зачастую решение о кредитном решении во время кредитного скоринга заключается в способностях кредитного аналитика и его способности оценивать доступную кредитную информацию. Поэтому управление кредитами было очень важно для своевременного сбора наличных денег для выполнения обязательств организациями. Внутренний рейтинг можно сделать с помощью стратегии портфеля, где клиенты классифицируются по поведению и истории платежей. Такие методы, как Средний период сбора (неработающие дни продаж), Старение дебиторской задолженности и контроль платежной модели.

Кредитный балл - это число, которое отражает, насколько вероятно организация должна погасить свои долги. Он основан на кредитном отчете организации, в котором перечислены все его долги и история их погашения. Самый эффективный способ добиться хорошего результата - это свести долги до минимальных уровней и обеспечить их погашение контрактными обязательствами по обслуживанию долга.

Система подсчета кредитов является количественным подходом к решению о предоставлении кредита путем присвоения баллов различным характеристикам фирмы, связанным с кредитоспособностью.

Суждение о кредитном решении во время кредитного скоринга заключается в способности кредитного аналитика и способности оценивать доступную кредитную информацию.

К сожалению, присваиваемый рейтинг кредитоспособности банка носит скорее не качественный, а количественный характер, причем оценка систематизирована в виде рейтинговых таблиц и прогнозов. Однако аналитические материалы международных рейтинговых агентств в совокупности с национальной рейтинговой системой способны предоставить наиболее полную информацию о кредитоспособности не только предприятий, но и государства в целом.

Список использованных источников:

1. Научный журнал КубГАУ, №127(03), 2017 [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/ispolzovanie-reytingov-dlya-otsenki-kreditosposobnosti-bankov> - Дата доступа: 21.03.2018.

2. Алексеева Л.А., Матушевская Е.А. Способы минимизации бухгалтерских рисков и вопросы их управления // «Экономика и социум» №1(32) 2017 // [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://ankormangement.com/ru/buying/whats-in-a-credit-score/> - Дата доступа: 20.03.2018.

3. Зуй Н. П. Влияние дебиторской и кредиторской задолженности на финансовые результаты предприятия и методы управления ею // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2017. – Т. 4. – С. 133–141. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2017/770324.htm> - Дата доступа: 27.03.2018.

Нелюбович Маргарита

студент

Самоховец Мария

доцент

Полесский государственный университет

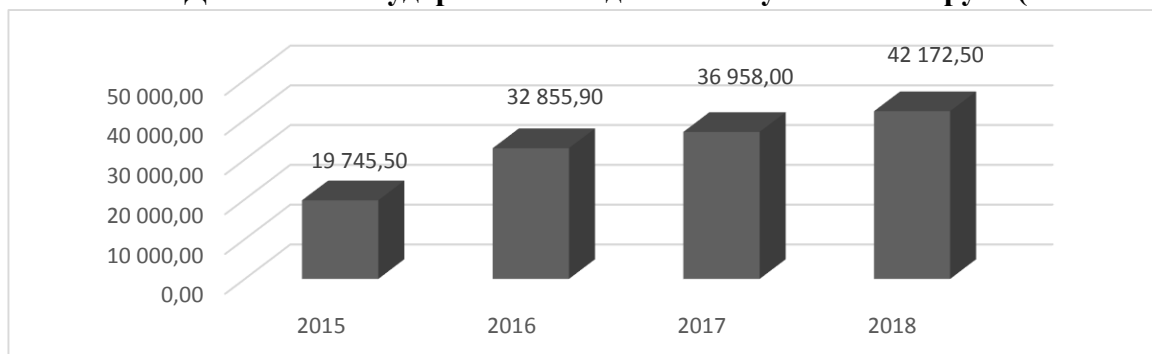
г. Пинск, Беларусь

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В настоящее время важной проблемой большинства стран является дефицит государственного бюджета. Среди наиболее известных способов его финансирования выделяют именно долговой метод финансирования государственных расходов, что, в свою очередь, ведёт к увеличению государственного долга. Следствием выступает тот факт, что почти во всех странах мира сложилась долговая экономическая система, дефицитная по внутренним инвестициям и текущим платежам, систематически заполняющая нехватку национальных ресурсов привлечением зарубежных сбережений. Решение проблем государственного долга – основа макроэкономической стабилизации. Проблемы государственного долга относятся к числу тех ключевых проблем, которыми активно занимаются органы государственного регулирования любой рыночной экономики, от эффективности решения которых напрямую зависит экономический рост страны.

В последние годы в Республике Беларусь наблюдается значительное увеличение государственного долга страны, поэтому изучение данного аспекта приобретает особую актуальность. Динамика государственного долга Республики Беларусь за период 2015-2018 гг. представлена на рисунке 1.

Рис. 1 Динамика государственного долга Республики Беларусь (на 1 января),

млн руб.

Источник: [1]

В соответствии с рисунком 1, государственный долг Республики Беларусь на 1 января 2017 года составил 36 958 млн рублей и увеличился по сравнению с январём 2016 года на 4 102,1 млн рублей, или на 12,5 %. На 1 января 2018 г. государственный долг составил 41 404 млн рублей и увеличился по сравнению с началом этого года на 5 214,5 млн рублей, или на 14,15 %. Данная информация свидетельствует о том, что государственный долг страны увеличивается с каждым годом за счёт осуществления внешних и внутренних заимствований. За период с начала 2015 г. до 2017 г. увеличение государственного долга произошло на 22 427 млн рублей или на 113,58 %, т.е. больше чем в два раза.

Рассмотрим изменение отношения государственного долга к ВВП за исследуемый период (рисунок 2).

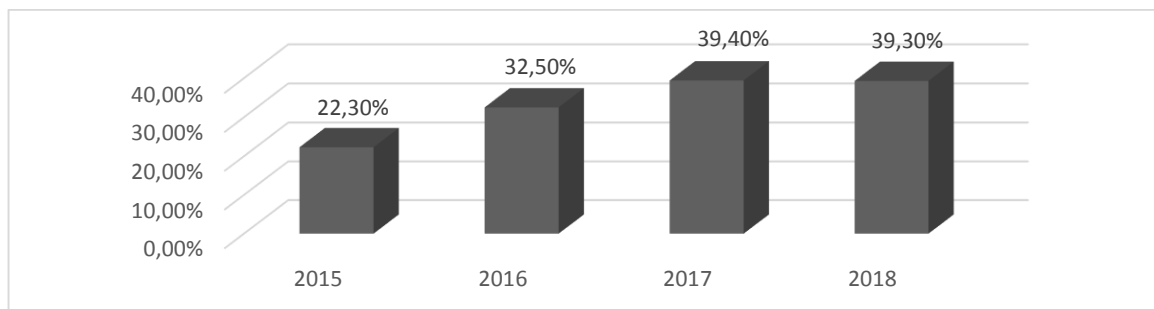

Рис. 2 Отношение государственного долга Республики Беларусь к ВВП (на 1 января), %
Источник: [1]

Исходя из вышеизложенных данных рисунка 2, можно заметить, что на протяжении анализируемого периода отношение государственного долга к ВВП растёт, несмотря на незначительное снижение в 2018. Данная ситуация обусловлена одновременным ростом государственного долга и сокращением объёма ВВП.

Рассмотрим внутренний государственный долг Республики Беларусь. Величина внутреннего долга является показателем состояния экономики: чем выше сумма задолженности, тем сильнее кризисные явления в экономике страны. Проанализируем изменение внутреннего государственного долга Республики Беларусь за период 2015-2018 гг. (рисунок 3).

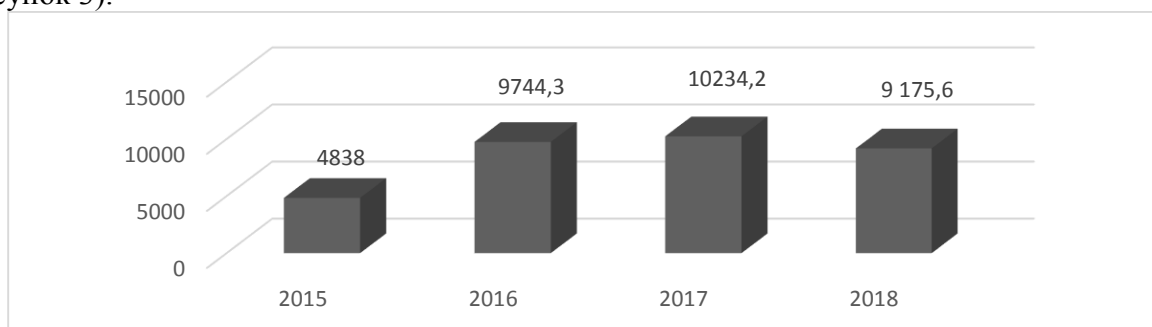

Рис. 3 Внутренний государственный долг Республики Беларусь (на 1 января), млн руб.
Источник: [1]

В соответствии с рисунком 3, внутренний государственный долг на 1 января 2017 года составил 10,2 млрд рублей и увеличился с начала предыдущего года на 0,5 млрд рублей (с учетом курсовых разниц), или на 5,0%. На 1 января 2018 года внутренний государственный долг составил 9,2 млрд. рублей и уменьшился по сравнению с началом 2017 года на 1,1 млрд. рублей (с учетом курсовых разниц), или на 10,3%. За период с 2015 г. до 2018 г. увеличение внутреннего государственного долга произошло на 4 337,6 млн рублей или на 89,66%.

Данные о объёмах внешнего долга Республики Беларусь представлены на рисунке 4.

В соответствии с рисунком 3, по состоянию на 1 января 2017 года внешний государственный долг составил 13,7 млрд. долларов США и увеличился с начала предыдущего года на 1 198,8 млн. долларов США (с учетом курсовых разниц), или на 9,6%. На 1 января 2018 года внешний государственный долг составил 16,7 млрд. долларов США и увеличился с начала 2017 года на 3,1 млрд. долларов США (с учетом курсовых разниц), или на 22,6%. За весь исследуемый период внешний государственный долг Республики Беларусь увеличился на 4 146,6 млрд. долларов США или на 32,96%.

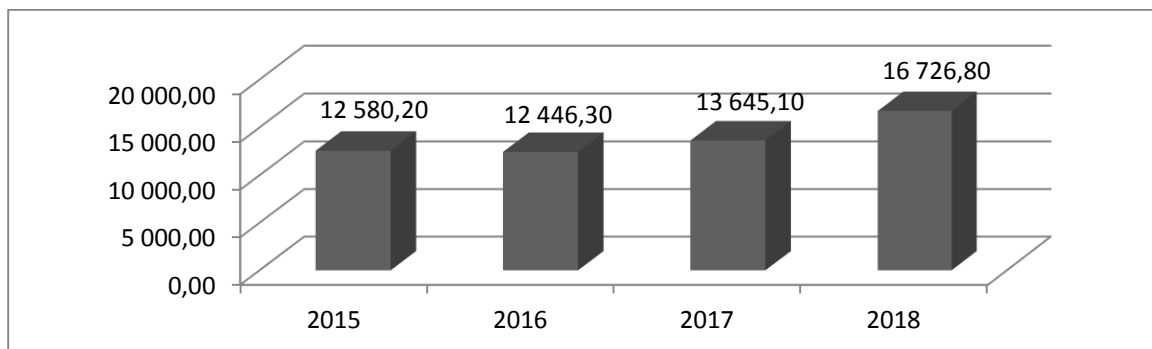

Рис. 4 Внешний государственный долг Республики Беларусь (на 1 января), млн долл. США

Источник: [1]

Актуальной является необходимость совершенствования бюджетной политики и выработка мер по управлению государственным долгом. Управление государственным долгом Республики Беларусь должно основываться на оптимизации государственных заимствований. Данный подход предполагает:

- 1) сбалансированное поступление налоговых и неналоговых доходов, а также оптимизация эмиссионной деятельности с увеличением государственного долга и расходов по его обслуживанию;
- 2) стабилизацию размеров государственного долга в тесной связи с инвестированием;
- 3) разработку и реализацию мер по ограничению и возможному сокращению государственного долга;
- 4) обесценение государственного долга из-за инфляционных процессов.

Таким образом, уровень государственного долга в Республике Беларусь находится на приемлемом уровне. Однако государственный долг, как внутренний, так и внешний, имеет тенденцию к увеличению, поэтому необходимо формирование политики эффективного управления государственным долгом.

Список использованных источников:

1. Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь // [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/pressreleases/9254b99b683548ea.html. – Дата доступа: 20.02.2018.
2. Жук, И.Н. Внешний долг государства: стратегия и методология управления/ И.Н. Жук. – Минск: БГЭУ, 2010. – 218 с.

Орлова Ангелина
студент
Самоховец Мария
доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Беларусь

**ФИНАНСИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ ИЗ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА
В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Ведение активной инвестиционной политики государства способствует увеличению валового национального и регионального продуктов, экономического потенциала территорий, содействует созданию новых рабочих мест и повышению жизненного уровня населения, улучшению финансового состояния организаций различных форм собственности и приросту поступлений доходов в государственный бюджет. Основными источниками финансирования

инвестиционных проектов выступают собственные средства и внутрихозяйственные резервы организаций, бюджетные ассигнования, заемные средства, привлеченные средства.

При бюджетном финансировании инвестиционных проектов в качестве источников могут выступать бюджетные ассигнования из республиканского и местных бюджетов и средства государственных целевых бюджетных фондов. Ежегодно в Законе о республиканском бюджете и решениях местных Советов депутатов о соответствующем местном бюджете указывается перечень бюджетных программ.

Целью бюджетных инвестиций является как получение доходов, так и развитие стратегических отраслей экономики. В Бюджетном кодексе Республики Беларусь дается определение капитальных расходов бюджетов как части расходов бюджетов, обеспечивающей инновационную, а также инвестиционную деятельность. Они включают в себя расходы, предназначенные для инвестиций в действующие или вновь создаваемые организации, расходы на проведение реконструкции и другие расходы, которые связаны с увеличением стоимости основных средств, нематериальных активов и материальных запасов. Кроме того капитальные расходы бюджета включают в себя расходы, при осуществлении которых создается или увеличивается имущество, находящееся в республиканской и коммунальной собственности [1].

В Республике Беларусь бюджетное финансирование инвестиций осуществляется исходя из бюджетной политики государства. Оно зависит от объема государственных капитальных вложений, который ежегодно утверждается в Законе о республиканском бюджете. Расходы республиканского бюджета на финансирование государственных инвестиционных программ согласно Закону о республиканском бюджете на 2018 год должны составить 198,513 млн рублей. Это меньше на 28,637 млн рублей, чем за 2016 год (в 2016 году расходы республиканского бюджета на финансирование государственных инвестиционных программ составляли 227,15 млн рублей) и меньше на 22,056 млн рублей, чем за 2017 год (в 2017 году расходы республиканского бюджета на финансирование государственных инвестиционных программ составляли 220,569 млн рублей) [2].

Кроме безвозвратного финансирования инвестиционных проектов за счет бюджетных средств, в Республике Беларусь также возможно предоставление средств из бюджета в виде бюджетных кредитов, бюджетных ссуд и бюджетных займов на условиях срочности, возвратности и платности. Бюджетный кредит – это бюджетные средства, которые предоставляются из вышестоящего бюджета нижестоящему бюджету, а также из республиканского бюджета бюджету государственного внебюджетного фонда или из бюджета государственного внебюджетного фонда республиканскому бюджету на возвратной основе [1]. Бюджетная ссуда – это бюджетные средства, предоставляемые юридическим лицам, которые являются резидентами Республики Беларусь, а также индивидуальным предпринимателям на осуществление определенных целевых расходов. Бюджетная ссуда предоставляется на возвратной и безвозмездной основе [1]. Бюджетный заем – это бюджетные средства, предоставляемые юридическим лицам, которые являются резидентами Республики Беларусь, индивидуальным предпринимателям на осуществление определенных целевых расходов. В отличие от бюджетной ссуды он предоставляется на возвратной и возмездной основе [2]. Бюджетный заем и бюджетная ссуда могут предоставляться за счет средств республиканского бюджета, областных бюджетов, а также бюджетов г. Минска и районов и городов областного подчинения.

Рассмотрим динамику финансирования инвестиций в основной капитал (совокупность затрат, которые направлены на приобретение, воспроизводство и создание новых основных средств) и удельный вес бюджетных инвестиций в ней в таблице 1.

Таблица 1 – Доля бюджетных инвестиций в инвестициях в основной капитал

Напряж
«Фінансовий механізм функціонування держави»

Год	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Инвестиции в основной капитал (млн. руб.)	15444,24	20957,46	22526,97	20715,25	18710,00	20 388,80
Удельный вес бюджетных инвестиций в инвестициях в основной капитал, %	16,1	20,7	15,8	21,8	23,8	24,9

Источник: собственная разработка на основе [3].

Данные таблицы 1 показывают, что сумма инвестиций в основной капитал достигала своего наибольшего размера в 2014 году, а наименьшего в 2012 году. Инвестиции в основной капитал возросли с 2012 года до 2017 года на 4944,56 рубля. Также из данных таблицы 1 можно увидеть, что доля инвестиций в основной капитал не имеет определённой тенденции к увеличению или снижению и колеблется из года в год. Удельный вес бюджетных инвестиций в инвестициях в основной капитал с 2012 года по 2013 год увеличился, с 2013 по 2014 год уменьшился, а с 2014 года по 2017 год снова имел тенденцию к увеличению. Их доля в 2017 году по сравнению с 2012 годом увеличилась на 8,8% или на 2598,54 рубля.

Рассмотрим бюджетные инвестиции в основной капитал по источникам финансирования на рисунке 1.

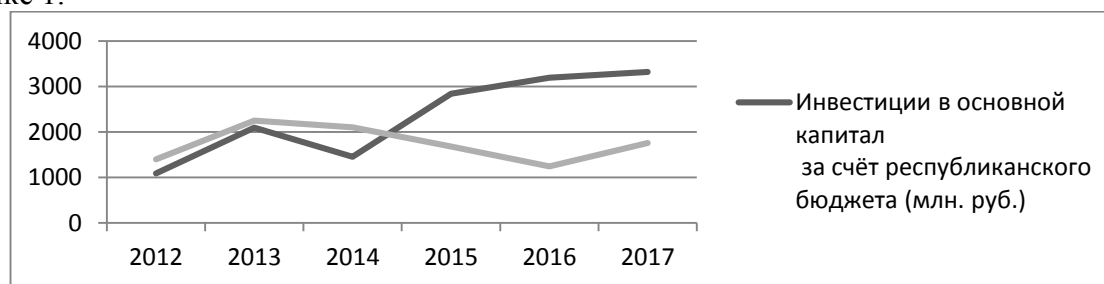

Рис. 1. Бюджетные инвестиции в основной капитал по источникам финансирования, млн руб.

Источник: собственная разработка на основе [3].

Из рисунка 1 видно, что до 2015 г. инвестиции в основной капитал финансировались в большей степени за счёт источников местных бюджетов, а после 2015 года за счёт республиканского бюджета.

Таким образом, бюджетные инвестиции - это средства бюджета, направленные на создание или увеличение стоимости имущества, которое находится в республиканской либо коммунальной собственности. В Республике Беларусь уделяется огромное внимание привлечению ресурсов для финансирования различных инвестиционных проектов, в том числе из государственного бюджета.

Список использованных источников

1. Бюджетный кодекс Республики Беларусь: Принят палатой представителей 17 июня 2008г., одобрен Советом Республики 28 июня 2008 г.: с изм. и доп. // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «Юр- Спектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2015.

2. Законы Республики Беларусь "О республиканском бюджете" за 2016-2018 годы.

3. Инвестиции в основной капитал по источникам финансирования // Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: <http://belstat.gov.by>– Дата доступа: 17. 02. 2018.

Панченко Ольга
аспірант

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН Україна
м. Київ, Україна

ФУНКЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Управління підприємством вимагає від сучасного керівника широкої обізнаності в усіх тонкощах господарської діяльності. Тому перед бухгалтерами постає необхідність не просто в обліковому відображенні всіх господарських операцій, а і у їх усесторонньому аналізі для забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарського підприємства. Досягнення поставлених цілей можливе лише при повноцінному веденні управлінського обліку. Зважаючи на постійний розвиток місця управлінського обліку в загальній обліковій системі, змінюються і основні його функції.

Загальних підходів до визначення функцій управлінського обліку не існує, усі науковці наводять різні класифікації.

Садовська І.Б. стверджує, що функції управлінського обліку доцільно розглядати з позицій трьох взаємопов'язаних аспектів: наукового, практичного і навчально-освітнього. У такому разі беззаперечно буде досягнута мета і реалізована його головна функція забезпечення інформаційним ресурсом системи управління. Результат залежатиме від синергетичного ефекту поєднання науки, практики і безперервного навчання суб'єктів управлінського обліку [6].

У свої працях Нападовська Л.В., крім вище наведених функцій виділяє аналітичну контрольну, інформаційну, комунікаційну, прогнозну та аналітичну Л.В. функції управлінського обліку (табл. 1).

Таблиця 1.

Функції управлінського обліку, виділені Нападовською Л.В.

Функції	Характеристика
інформаційна	забезпечення керівників усіх рівнів управління інформацією, яка необхідна для більш ефективного планування, контролю та прийняття управлінських рішень
контрольна	контроль та оцінка результатів діяльності структурних підрозділів і окремих виконавців, а також підприємства в цілому; досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства, ефективності прийнятих рішень та їх впливу на результати діяльності підприємства; оцінка критеріїв майбутнього й поточного потенціалів і забезпечення ефективного механізму управління стратегією підприємства
прогнозна	інформаційне забезпечення перспективного планування та спрямування розвитку підприємства на досягнення його стратегічних цілей
аналітична	інформаційне забезпечення аналізу відхилень фактичних затрат і результатів діяльності окремих центрів відповідальності від запланованих (прогнозних) на основі широкого використання економіко-математичних методів і моделювання
комунікаційна	управлінська інформація є засобом прямого та зворотного зв'язку між рівнями управління, функціональними й структурними підрозділами, внутрішнім і зовнішнім середовищем

Джерело: [4, 19; 5].

Функції, які виконує управлінський облік, мають тісно взаємодіяти з функціями управління. Класична школа виділяє такі їх складові: планування, організація, мотивація, контроль.

Губачова О.М. виокремлює інформаційну, комунікаційну, прогнозну та контрольну-аналітичну (як єдину) функції.

Нерідко до управлінського обліку також відносять функції:

– планування – складання кошторисів і підготовку бюджетів на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях;

– організації – виділення центрів відповідальності, доходів і витрат, забезпечення координації та взаємодії між рівнями управління, структурними підрозділами та окремими виконавцями, організацію оперативного обліку й аналізу;

– мотивації – встановлюючи внесок кожного працівника у загальний результат діяльності підприємства, сприяє підвищенню мотивації праці [1].

Лишиленко О.В. виділяє такі функції управлінського обліку, враховуючи вимоги керівництва, спрямовані на досягнення поставлених завдань: контрольну, прогнозу, інформаційну [3, 11].

Добровський В.М., Гнилицька Л.В. та Коршикова Р.С., наводять чотири функції управлінського обліку: інформаційна, комунікаційна, контрольна та прогнозна, взагалі не розглядаючи аналітичну функцію:

– інформаційна – забезпечення керівників усіх рівнів управління інформацією, необхідною для поточного планування, контролю та прийняття оперативних управлінських рішень;

– комунікаційна – формування інформації, яка є засобом внутрішнього контрольного зв'язку між різними рівнями управління.

– контрольна — здійснення оперативного контролю й оцінки результатів діяльності внутрішніх підрозділів і підприємства в цілому;

– прогностична — забезпечення перспективного планування та координування розвитку підприємства в майбутньому на підставі аналізу та оцінки фактичних результатів діяльності[2].

Список використаних джерел

1. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах: підручник / О.М. Губачова, С.І. Мельник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 432с.
2. Добровський В.М. Управлінський облік : навч. посіб. / В.М. Добровський, Л.В. Гнилицька, Р.С. Коршикова. –Київ : КНЕУ, 2008. – 278 с.
3. Лишиленко О.В. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. / О.В. Лишиленко . – Київ : Центр учбової літератури, 2006. – 254 с.
4. Нападівська Л.В. Базові принципи управлінського обліку / Л.В. Нападівська // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 1(139). – С. 173-181.
5. Нападівська Л.В. Управлінський облік: підручник для студ. вищ. навч. закл. – 2-ге вид. доопрац. та допов. – К. : КНТЕУ, 2010. – 648 с.
6. Садовська І.Б. Розвиток функцій управлінського обліку в умовах інституціональних змін / І.Б. Садовська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 4(28). – С. 281-286.

Пелипань Тетяна
студентка

Овчарик Зоряна
к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин, Україна

РОЗВИТОК І РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Облік як засіб управління господарством зародився в сиву давнину і точної дати його виникнення встановити неможливо лише з однієї загальної на перший погляд причини – він виник з потреб відображення процесу створення матеріальних благ. В літературі не існує єдиної думки щодо періодизації розвитку бухгалтерського обліку.

Виділяють чотири основні періоди розвитку бухгалтерського обліку.

Перший період характеризувався виникненням різних способів реєстрації фактів в облікових реєстрах у вигляді систематичних і хронологічних записів. Вершиною періоду становлення бухгалтерського обліку було широке розповсюдження подвійного запису.

Другий період припадає на час революційних перетворень в галузі виробництва, розвитку різних форм товарних операцій та збільшення обсягів торговельних, фінансових та інших операцій не тільки в окремих країнах, але й у всьому світі. В цей період видається досить велика кількість праць з обліку.

Третій період – становлення бухгалтерського обліку як сфери наукових знань. Протягом цього періоду зусилля більшості авторів були направлені на те, щоб встановити теоретичні основи бухгалтерського обліку, визначити галузь тих явищ, вивчення яких складає об'єкт даної науки. Був сформульований ряд визначень бухгалтерського обліку і його цілей.

Четвертий період доцільно поділити на дві основні стадії:

– перша стадія, що охоплює період до середини ХХ ст., характеризується розробкою базових принципів об'єктивної оцінки майново-правового стану самостійно господарюючого суб'єкту, галузевого напрямку в побудові системи бухгалтерського обліку, розширення державної регламентації національних систем і звітності бухгалтерського обліку.

– друга стадія – з середини ХХ ст. до наших днів – характеризується розробкою принципів оцінки майново-правового стану господарюючих суб'єктів в умовах зовнішнього ринкового середовища і у зв'язку з прийняттям ефективних господарських рішень для отримання майбутньої економічної вигоди.

Діюча система регулювання бухгалтерського обліку в сучасній Україні, за формальними ознаками, орієнтована та скопійована із проамериканських стандартів та підходів.

В національне інституціональне середовище імплементована система бухгалтерського обліку найбільш успішної та прогресивної економіки світу. І в цьому, звичайно, нічого поганого шукати не потрібно. Проблема лише в тому, як успішно освоїти цю систему. Наукова дискусія з цього питання в першу чергу має проходити на рівні проблем адаптування чи імплементації цієї складової інституціонального забезпечення розвитку бухгалтерського обліку в Україні. Ми стоїмо на позиції адаптування.

В ієрархії складових інституціонального забезпечення розвитку бухгалтерського обліку формальні інститути (закони, нормативні документи, П(С)БО тощо) та регуляторні інститути (Мінфін, Методологічна рада з бухгалтерського обліку при Мінфіні, НБУ, ДКЦПФРУ тощо) займають перші позиції щодо легкості їх втілення в національне інституціональне середовище та останнє – щодо сприйняття цим середовищем «чужих» для нього ідей, які можуть бути закладені у ознаках та змістах запозичених формальних інститутів.

Поставлена проблема досить складна та дискусійна. Її не обходять у публікаціях ні державні службовці І. Белоусова, В. Пархоменко [2], ні відомі науковці М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, В.В. Сопко, Ф.Ф. Бутинець, М.С. Пушкар, О.М. Петрук [1], та багато інших.

Розвиток сучасних економічних відносин вимагає отримання достовірної інформації про діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, що, в свою чергу, зумовлює потребу у веденні бухгалтерського обліку на підприємствах України. Це означає, що кожен господарюючий суб'єкт зобов'язаний вести бухгалтерський облік безперервно від створення до ліквідації, з метою реєстрації всіх фактів господарського життя.

Дані обліку дають можливість користувачам

- отримати повну картину діяльності підприємства;
- здійснювати аналіз наслідків прийнятих рішень;
- слідкувати за фактичною наявністю та рухом майна;
- зрозуміти напрямки економічно-правових відносин;
- одержати результати діяльності.[3]

Якщо ж на підприємстві створена недосконала система обліку, то користувачі отримуватимуть недостовірну та викривлену інформацію про господарські процеси та

фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Це, в свою чергу, може призвести, з одного боку, до втрати підприємством потенційних інвесторів, покупців, замовників, а з іншого – до санкцій та штрафів податкових органів. Тому система обліку на підприємстві повинна бути належним чином організована відповідно до особливостей, сфери діяльності, нормативно-правового законодавства, конкретних економічних, правових та інших умов країни. Але на жаль, теперішній стан бухгалтерського обліку в Україні не можна вважати досконалим, тому що на сьогоднішній день існує ряд проблем, які потребують невідкладного вирішення.[4]

Отже, сучасний облік потребує певного реформування, тобто необхідним в даний час є створення такої моделі бухгалтерського обліку, яка б реально відображала господарську й фінансову діяльність підприємств України.

Серед найважливіших недоліків бухгалтерського обліку можна виділити проблему його державного регулювання. Адже на сьогоднішній день розширилися права підприємств та стала більш вільною їх господарська діяльність, в той же час, сфера державної регламентації обліку звужилася. Це означає, що підприємства мають право самостійно вирішувати низку облікових проблем.

Список використаних джерел

1. Петрук О.М. Історія та іноземний досвід регулювання бухгалтерського обліку / О.М. Петрук // Вісник ЖДТУ. – 2005. – №3(33): Економічні науки. – С.156–167.
2. Пархоменко В.М. Законодавче та нормативно–методичне забезпечення регулювання бухгалтерського обліку / В.М. Пархоменко, О.М. Петрук // Вісник ЖІТІ. – 2002. – №18. – С. 107–117.
3. Хегарті Д. Запровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та аудиту / Д. Хегарті, Ф. Гелен, А.К.Х. Баррос // Школа професійного бухгалтера. – 2006. – № 7(67). – С. 17–31.
4. Звіт Світового банку про стан дотримання стандартів та кодексів у сфері бухгалтерського обліку та аудиту [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.worldbank.org/ifa/rosc_aa_ukr_ukr.pdf.

Радчук Артём

студент

Самоховец Мария

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

РЕГУЛИРОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В статье представлены данные о величине внутреннего и внешнего государственного долга Республики Беларусь за 2015-2017 гг., а также проанализирована его динамика. Выявлены основные направления по эффективному регулированию государственного долга Республики Беларусь. Актуальность изучения выбранной темы состоит в том, что мировой тенденцией развития государственного бюджета рост государственного долга, поэтому возникает необходимость его регулирования.

Государственный долг является одним из важнейших макроэкономических показателей, который отражает состояние и дальнейшие перспективы финансов государства. Государственный долг влияет на экономический рост, денежное обращение, уровень инфляции, ставки рефинансирования, занятости, объема инвестиций в экономику страны в целом и реальный сектор экономики. Чрезмерный рост государственного долга несет в себе угрозу для экономической безопасности страны и стабильности бюджетной системы [1].

Государственный долг страны, как известно, делится на внутренний и внешний. Внутренний государственный долг – долговые обязательства государства, которые возникли перед собственными резидентами.

Основными источниками внутреннего государственного долга в Республике Беларусь являются кредиты Национального банка Республики Беларусь государственные займы в виде ценных бумаг, государственные гарантийные обязательства [2].

Величина внутреннего государственного долга в Республике Беларусь за период 2015-2017 года можно отражена в таблице 1.

Таблица 1

Внутренний государственный долг в Республике Беларусь за 2015-2017 гг.

По состоянию	млрд. бел. руб.
на 1 января 2015 г.	4,8
на 1 января 2016 г.	9,7
на 1 января 2017 г.	10,2

Примечание - Источник: собственная разработка на основании данных Министерства финансов Республики Беларусь [3]

По данным таблицы 1, можно сказать, что величина внутреннего государственного долга в Республике Беларусь за период с 1 января 2015 по 1 января 2017 года увеличилась на 5,4 млрд. бел. руб. На 1 января 2016 года внутренний госдолг достиг 9,7 млрд. бел. руб., увеличившись за 2015 год в 2 раза. За 2016 год внутренний госдолг вырос на 0,5 млрд. бел. руб. до 10,2 млрд. бел. руб. или на 5%. Лимит внутреннего государственного долга в Республике Беларусь в 2016 году был утвержден в размере 11,5 млрд. бел. руб.

По данным Министерства финансов Республики Беларуси внутренний государственный долг по состоянию на 1 января 2017 года составил 10,2 млрд. бел. руб., по состоянию на 1 января 2018 года – 9,2 млрд. бел. руб. и уменьшился с начала года на 1,1 млрд. бел. руб. или на 10,3%.

Внешний государственный долг Республики Беларусь – общая сумма основного долга Республики Беларусь и её резидентов по внешним государственным займам на определенный момент времени. Внешние государственные займы – государственные займы, привлекаемые от нерезидентов Республики Беларусь. Привлечение внешних государственных займов от имени Республики Беларусь осуществляется Правительством Республики Беларусь по решению Президента Республики Беларусь. Обслуживание и погашение внешних государственных займов, осуществляются Министерством финансов за счет средств республиканского бюджета. Внешний государственный долг выражается в иностранной валюте.

Величина внешнего государственного долга Республики Беларусь представлена в таблице 2.

Таблица 2

Внешний государственный долг Республики Беларусь за 2015-2017 гг.

По состоянию	млрд. долларов США
на 1 января 2015 г.	12,6
на 1 января 2016 г.	12,4
на 1 января 2017 г.	13,6

Примечание - Источник: собственная разработка на основании данных Министерства финансов Республики Беларусь [3]

Анализируя таблицу 2, можно отметить, что внешний государственный долг Республики Беларусь по состоянию на 1 января 2016 года составил 12,4 млрд. долларов США, уменьшившись с начала года на 200 млн. долларов США, или на 1,6 %; на 1 января 2017 года составил 13,6 млрд. долларов США, увеличившись с начала года на 1 200 млн. долларов США, или на 9,6 %; на 1 января 2018 года увеличился на 3,1 млрд. долларов США, или на 22,6 % и составил 16,7 млрд. долларов США, т.е. за период с 1 января 2015 г. по 1 января 2018 г.

внешний государственный долг Республики Беларусь увеличился на 4,1 млрд. долларов США, или на 32,5 %.

Регулирование государственного долга возможно, например, при помощи следующих экономических рычагов:

- сокращение бюджетных расходов – это самый эффективный путь покрытия дефицита бюджета и уменьшения внутреннего государственного долга, но зачастую невозможный;
- увеличение налоговых сборов как основного источника наполнения бюджета;
- дополнительная эмиссия с целью проведения контролируемой инфляции;
- реструктуризация долгов с помощью рефинансирования старых кредитов.

Для решения проблемы роста государственного долга Республики Беларусь следует также выделить основные направления по его уменьшению:

- перераспределение полученных валютных кредитов на наиболее выгодные валютно-окупаемые проекты. Взяв кредит, полученные денежные средства следует направить в такие проекты, отрасли экономики, которые в дальнейшем будут приносить прибыль, часть из которой будет направляться на погашение основного долга и процентов по государственному кредиту;

- использование государственных ценных бумаг для финансирования дефицита республиканского бюджета, т.е. выпуская государственные ценные бумаги, а в дальнейшем продавая их, государство будет привлекать дополнительные денежные средства, которые будут расходоваться на покрытие дефицита республиканского бюджета;

- осуществление прогнозирования и планирования программ государственного заимствования, а также контроля их реализации, т.к. необходимо контролировать уровень государственного долга, использовать государственные займы на достижение наиболее важных целей;

- развитие отношений с такими банками, как Всемирный банк и Европейский банк реконструкции и развития, потому что такие банки оказывают финансовую помощь, консультационные услуги в области инвестиций, поддержания финансовой стабильности. Например, Европейский банк реконструкции и развития профинансировал такие крупнейшие проекты, как Региональная программа развития торговли, вложения в акции ОАО «Приорбанк», энергетика, электросвязь;

- необходимость бюджетного профицита, т.е. превышение доходов бюджета над расходами. Это приведёт к тому, что профицит бюджета частично будет направлен на погашение государственного долга.

Таким образом, разумное регулирование государственного долга может привести к его уменьшению и увеличению темпов экономического роста и в конечном итоге к укреплению финансового положения страны.

Список использованных источников:

1. Государственный долг [Электронный ресурс] / Студенческая библиотека онлайн. – 2018. – Режим доступа: http://studbooks.net/1614137/finansy/ekonomicheskoe_soderzhanie_gosudarstvennogo_dolga_soderzhanie_osnovnye_tseli_zadachi – Дата доступа: 28.02.2018
2. Внутренний государственный долг РБ [Электронный ресурс] / Финансовый портал. – 2018. – Режим доступа: <https://myfin.by/wiki/term/vnutrennij-gosudarstvennyj-dolg-rb> – Дата доступа: 28.02.2018
3. Архив [Электронный ресурс] / Министерство финансов Республики Беларусь. – 2018. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/condition/archive/ – Дата доступа: 28.02.2018

студент
Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ СИСТЕМ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В настоящее время развитие экономики без наличия эффективной системы денежного обращения, использования инновационных банковских технологий является невозможным. Быстрая и бесперебойная обработка значительных потоков информации является одной из главных задач финансовой системы любой страны. В соответствии с этим очевидна необходимость внедрения новых технологий и способов взаимодействия с клиентами, позволяющих в режиме реального времени обрабатывать все возрастающие информационные потоки [1, с.125].

Количество пользователей банковских услуг через телефон, компьютер и другие высокотехнологичные устройства с каждым годом постоянно увеличивается. С ростом потребностей клиентов изменяются и их требования к возможностям, предоставляемым банками, т.е. все больше пользователей при выборе банка изучают не только уровень процентных ставок или условия кредитования, но и доступность услуг через удалённые каналы [2, с.25].

Одной из активно внедряемых банковских технологий, обеспечивающей постоянный доступ к банковским услугам, в настоящее время является система дистанционного банковского обслуживания (СДБО), которая постепенно становится неотъемлемой частью повседневной жизни каждого человека. Еще несколько лет назад такими системами пользовалось достаточно небольшое количество людей, однако сейчас это стало уже массовым трендом.

Приоритетной целью при автоматизации банковской деятельности является максимизация прибыли и повышение качества предоставляемых услуг. Применение дистанционных каналов доставки банковских услуг позволяет предоставить клиентам новый, улучшенный уровень сервиса. Оперативность и постоянная доступность услуг через каналы ДБО безусловно являются существенными критериями при выборе банка. [3].

Кроме этого, у банка появляется исключительная возможность анализа поведения клиентов. Изучение клиентских запросов позволяет актуализировать перечень предлагаемых продуктов и услуг, сконцентрировать внимание на наиболее проблемных моментах, предложить инновационные решения, что в комплексе позволит выйти на новый уровень конкуренции в банковском секторе [4].

Однако наряду с вышеперечисленными преимуществами использование дистанционного банковского обслуживания не лишено и недостатков, главным из которых выступает проблема достоверной идентификации клиента. Причем это затрагивает интересы как самих банков, требующих гарантии того, что удаленные операции осуществляет именно тот человек, которому банк предоставил на это право, так и их клиентов, которые должны быть уверены в полной конфиденциальности.

Однако, наличие средств защиты у банка не говорит о полной безопасности. Статистика показывает, что в 80% случаев причина инцидента - несоблюдение требований безопасности самим клиентом [1].

Недостатки, существующие при использовании того или иного вида дистанционного банковского обслуживания, устранимы в той или иной степени различными организационными и техническими способами.

Среди всех банковских услуг, предоставляемых клиентам через систему дистанционного банковского обслуживания, условно выделяют несколько групп, которые банки могут предоставлять как в отдельности, так и одновременно в комбинациях:

- **ПС-банкинг (PC-banking)** («клиент-банк»), характеризующийся наличием прямой связи клиента с банком при необходимости установки специального ПО на компьютере;
- **Интернет-банкинг (Internet-banking)**, представляющий собой систему, через которую осуществляется предоставление банковских услуг посредством Интернета. При этом, для использования данной системы клиенту не нужно иметь специальное ПО и можно работать со своим банковским счетом с любого стационарного компьютера при наличии выхода в Интернет;
- **Мобильный банкинг (mobile-banking)** предполагает оказание информационных услуг ДБО на основе WAP, SMS-технологий;
- **Телефонный банкинг (phone-banking)**, с помощью которого осуществляются платежные и информационные банковские услуги по телефону или телефаксу;
- **Обслуживание с использованием банкоматов (ATM-banking)** и устройств банковского самообслуживания.

Также выделяют видео-банкинг (video-banking) и цифровой телевизионный банкинг (DTV-banking) [5, с. 127].

На сегодняшний день существует большое количество банков, предоставляющих услуги дистанционного обслуживания, при этом каждая система, обеспечивающая взаимодействие с клиентами, обладает своими индивидуальными характеристиками.

В Республике Беларусь система «Интернет-банкинг» впервые появилась в 2004 году, а первая онлайн-система была запущена «Приорбанк» ОАО. Однако массовый интерес к данной технологии возник лишь после 2008 года, вследствие создания и начала функционирования АИС «Расчет».

В соответствии с данными Национального банка Республики Беларусь, на 1 января 2017 года общее количество пользователей системы ДБО составило более 300 тыс. человек, или же 66% от общего количества плательщиков. Услуги данной системы предоставляются как для физических, так и для юридических лиц (для физических лиц - 22 банками, а для юридических лиц - 24 банками страны). Среди данных услуг самой востребованной для юридических лиц является система «Клиент-банк», а для физических лиц – услуги мобильного и Интернет-банкинга [6].

Также следует отметить, что по прогнозам предполагается, что к 2020 году предоставление банками услуг через каналы дистанционного обслуживания должно охватить не менее 80% от всех услуг банков. К тому же, доля клиентов – физических лиц, использующих СДБО, в общем количестве клиентов банка должна достигнуть уровня не менее 60%, а доля клиентов – юридических лиц – не менее 80% [6].

Если рассматривать конкурентоспособность отечественной системы дистанционного обслуживания клиентов на международной арене, то можно сделать некоторые выводы, исходя из исследования, проведенного в 2017 году экспертами агентства Markswebb, которое специализируется на исследованиях, аудите и консалтинге в области развития эффективных интернет-продуктов. Экспертами были оценены 86 приложений от 41 банка Азербайджана, Республики Беларусь, Грузии, Казахстана, России и Украины.

В итоге Республика Беларусь получила оценку в 49,7 балла из 100 возможных за мобильные системы предоставления банковских услуг на платформе Android и 50,4 балла на платформе iPhone. На первом же месте разместилась Россия с 57,7 и 59,5 баллами соответственно, а на последнем — Азербайджан — 33,5 и 33,7 балла [7].

Таким образом, дистанционное обслуживание позволяет банкам, используя различные каналы взаимодействия, предоставлять не только традиционные банковские услуги, но и

новые продукты, которые дают возможность на более высоком качественном уровне удовлетворять потребности клиентов.

Список использованных источников:

1. Дистанционное банковское обслуживание / А.П. Аксенов [и др.]; под общ. ред. А. П. Аксенова. – М. : КНОРУС : ЦИПСИР, 2010.- 328 с.
2. Додонова, И.В. Автоматизированная обработка банковской информации/ И.В. Додонова, О.В. Кабанова - М.: КНОРУС, 2014. -170 с.
3. Дорожкина, Н.И. Разработка организационно-экономического механизма формирования резервов проектирования процессов повышения эффективности деятельности промышленного предприятия / Н.И. Дорожкина, О.М. Шепелев - Тамбов, 2012.- С. 39-47.
4. Дорогов, А.Ю. Виртуальный банк // Технологии. - Санкт-Петербург, 2009.
5. Белоглазова, Г.Н. Банковское дело / Г.Н. Белоглазова, Л.П Кроливецкая, Н.А. Савинская - М.: Финансы, 2003.
6. Отчет по надзору за финансовыми инфраструктурами Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь - Режим доступа: http://www.nbrb.by/payment/supervision/documents/otchet_%202016.pdf - Дата доступа: 18.02.2018.
7. Эксперты оценили банки 6 стран по эффективности мобильных приложений [Электронный ресурс] / Информационный портал New.21.by - Режим доступа: <http://news.21.by/other-news/2017/11/02/1391966.html>- Дата доступа: 18.02.2018.

Рыжевич Карина

студентка

Зглюй Татьяна

старший преподаватель

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

**ЛЕВЕРИДЖ В УПРАВЛЕНИИ ФИНАНСОВЫМИ РЕСУРСАМИ
ПРЕДПРИЯТИЯ**

В условиях развития рыночной экономики необходимо пользоваться различными методами повышения эффективного управления финансовыми ресурсами предприятия, одним из которых является леверидж.

Финансовый леверидж, или, как его еще называют, финансовый рычаг – это некое отношение заемного капитала к собственным финансовым ресурсам компании, которое позволяет дать оценку степени устойчивости и риска компании. Чем его значение меньше, тем стабильнее чувствует себя фирма в текущих условиях рынка. Однако возможность брать ссуду для любой фирмы означает возможное решение возникших проблем и получение дополнительной прибыли, то есть увеличение рентабельности [1].

Привлечение заемного капитала для усиления экономического потенциала бизнеса не является какой-то легкой процедурой: требуется надлежащее обоснование, да и сам процесс мобилизации средств может сопровождаться ограничениями правового и экономического характера.

подавляющая часть источников средств платная, причем стоимость источника – это сумма средств, которую нужно уплатить за возможность использования некоторого объема ресурсов, выраженная в процентах к этому объему.

Привлечение заемных средств меняет структуру источников, повышает финансовую зависимость бизнеса, увеличивает ассоциируемый с ней финансовый риск. Именно этим объясняется существенность такой характеристики, как финансовый Леверидж [2].

Сущность, значимость и эффект финансового левериджа можно выразить следующими тезисами:

а) высокая доля заемного капитала в общей сумме источников финансирования характеризуется высоким уровнем финансового левериджа и свидетельствует о высоком уровне финансового риска;

б) финансовый леверидж свидетельствует о степени финансовой зависимости бизнеса от кредиторов;

в) привлечение долгосрочных кредитов и займов сопровождается ростом финансового левериджа и соответственно финансового риска;

г) суть финансового риска заключается в том, что регулярные платежи (например, проценты) являются обязательными, поэтому в случае недостаточности источника, а в качестве такового выступает прибыль до вычета процентов и налогов, может возникнуть необходимость ликвидации части активов;

д) для бизнеса с высоким уровнем финансового левериджа даже малое изменение прибыли до вычета процентов и налогов в силу известных ограничений на ее использование (прежде всего удовлетворяются требования кредиторов, т.е. сторонних поставщиков финансовых ресурсов, и лишь затем – собственников бизнеса) может привести к существенному изменению чистой прибыли [3].

Теоретически финансовый леверидж может быть равен нулю, что означает, что бизнес финансирует свою деятельность лишь за счет собственных средств, т.е. капитала, предоставленного собственниками, и генерируемой прибыли; такой бизнес нередко называют финансово независимым. В том случае, если имеет место привлечение заемного капитала (облигационный заем, долгосрочный кредит), бизнес рассматривается как финансово зависимый [4].

Известны две основные меры финансового левериджа:

- соотношение заемного и собственного капитала;
- отношение темпа изменения чистой прибыли к темпу изменения валовой прибыли.

Первый показатель весьма нагляден, легко рассчитывается и интерпретируется, второй применяется для количественной оценки последствий при развитии финансово-хозяйственной ситуации (объем производства, сбыт продукции, вынужденное или целевое изменение ценовой политики и т.п.) в условиях выбранной структуры капитала, т.е. выбранного уровня финансового левериджа [5].

Таким образом, можно сделать вывод, что леверидж – это сложная система управления активами и пассивами предприятия. Любое предприятие стремится к достижению двух основных целей своей деятельности – увеличению прибыли и увеличению стоимости самого предприятия. В этих условиях леверидж становится тем инструментом, который позволяет достичь данные цели, посредством влияний на изменения соотношений и рентабельности собственного и заемного капитала.

Список использованных источников:

1. Ван Хорн Дж и др. Основы финансового менеджмента – М.: Вильямс. – 2008. – 1232с.
2. Гинзбург А.И. Экономический анализ. Учебное пособие / А.И. Гинзбург – СПб: Питер, 2008. – 176с.
3. Ермолаева В.В. Оценка финансового левериджа, как фактор управления прибылью организации. Лекции / В.В. Ермолаева – М., 2008.
4. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и Статистика, 2012. – 560с.
5. Керимов В.Э. Финансовый леверидж как эффективный инструмент управления финансовой деятельностью предприятия / Керимов В.Э., Батуринов В.М. // Менеджмент в России и за рубежом – 2000. – №2. – С.30.

Садомака Світлана
студентка

Костюк Вікторія

к.е.н., доцент кафедри банківської справи

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м.Київ, Україна

РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сукупність кредитних установ, що можуть вступати у кредитні відносини та надавати кредитні послуги, формує організаційну структуру вітчизняної кредитної системи.

В економічній та законодавчо-нормативній літературі на даний час немає єдиного підходу до визначення сутності споживчого кредиту. Аналіз наукової літератури та нормативних документів банківської практики показує, що одним із найпоширеніших визначень терміну «споживчий кредит» є наступне:

Споживчий кредит – це кредит, який надається фізичній особам на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг і який повертається в розстрочку[1]. Сутнісна ознака споживчого кредиту – кредитування кінцевого споживання. Споживчий кредит дає змогу населенню споживати товари і послуги до того, як споживачі спроможні їх оплатити.

Особливо актуально це питання стоїть перед молодим поколінням. Для нормального проживання яким відразу хотілося мати власне житло, можливість його обладнати. Говорячи про це, я маю на увазі не предмети розкошу, а елементарні засоби для існування, які є необхідними для нормального і щасливого проживання як молодих сімей так і інших верств населення. Адже якщо ми хочемо побудувати багату і високо розвинуту країну, то це можливо лише при тій умові що кожен член нашого суспільства буде жити в добробуті та щасті. А цю проблему в деякій мірі можна вирішити за допомогою такого банківського продукту - споживчий кредит.

На сьогоднішньому етапі одну з найважливіших ролей у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці відіграє банківський кредит як головне джерело забезпечення грошовими ресурсами поточної господарської діяльності підприємств незалежно від форми власності та сфери господарювання. Кредит має створювати сприятливі умови для розвитку всіх сфер і галузей національної економіки України.

Таблиця 1

Головні складові споживчого кредиту

Головними параметрами споживчого кредиту є [2]	Суб'єктами споживчого кредиту	Об'єктом споживчого кредиту є ВИТРАТИ
1.доступність кредиту	1.банки	1.витрати на задоволення потреб поточного характеру
2.величина відсоткової ставки	2.торгівельні заклади (кредитори)	2.витрати на задоволення потреб (поточного) капітального або інвестиційного характеру
3.строки надання і погашення	3.населення (позичальники)	
4.здатність позичальника повернути кредит	4.небанківські кредитні установи.	

В умовах низької торгівельної спроможності більшості населення споживчий кредит здійснювався на користь кредиторів, набуваючи експлуататорського грабіжницького характеру.

Цивілізованого характеру споживчий кредит набуває в міру зростання заробітної плати і підвищення рівня життя населення. Як результат піднесення життєвих стандартів у споживчій сфері сформувалися рівноправні взаємовигідні відносини між позичальниками і кредиторами.

Купівля товарів у розстрочку в сучасному розумінні вперше була запроваджена фірмою Зінгера в середині XIX ст. для прискорення реалізації швейних машин. У сучасних умовах у західних країнах споживче кредитування використовується в найрізноманітніших напрямках і цілях. Традиційно вважається, що своєї вищої точки споживчий кредит досягне при продажу в розстрочку найдорожчого товару широкого вжитку – автомобіля.

У розвинутих країнах світу, як правило, діє спеціальний Закон про споживчий кредит, на основі якого забезпечується державне сприяння розвитку споживчої сфери.

Окрім забезпечення соціальних потреб населення, споживчий кредит відіграє значну роль у формуванні платоспроможного попиту населення, який, у свою чергу, впливає на розвиток економіки країни, полегшуючи процес реалізації продукції, прискорюючи отримання прибутку і доходів державного бюджету. Визначення державою умов надання споживчого кредиту допомагає регулювати грошовий обіг у країні.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що «споживчий кредит» – це грошові кошти в національній валюті, які надаються комерційними банками та фінансовими установами, діючими згідно з чинним законодавством України, які отримали ліцензію Національного банку України чи Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України на проведення кредитних операцій банківськими та небанківськими фінансовими установами, - громадянам України на невиробничі потреби під процент у тимчасове користування на умовах забезпечення, повернення, строковості, платності та цільової спрямованості.

Список використаної літератури:

1. Закон України N 2704IV від 23 червня 2005 року “Про організацію формування та обігу кредитних історій”
2. Закон України “Про господарські товариства”//від 19 вересня 1991 року N 1576XII (станом від 17 травня 2001 року N 2409III).

Семенюк Іван
студент

Кірданов Михайло

к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВІДСТРОЧЕНИХ ПОДАТКОВИХ АКТИВІВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для кожного підприємства важливо визначити правильну суму податку на прибуток, яку воно повинно сплатити до державного бюджету в певному періоді. Складність процесу розрахунку суми податку на прибуток заключається у наявності податкових різниць, які збільшують або зменшують фінансові результати до оподаткування в певному періоді, призводячи до виникнення відстрочених податкових активів та зобов'язань.

На даний момент відстрочені податкові активи та зобов'язання визначаються в кінці року після складання річної податкової декларації з податку на прибуток підприємств, в якій відображаються податкові різниці, які збільшують чи зменшують фінансовий результат. Проблема полягає в тому, що складно визначити суму відстрочених податкових активів та зобов'язань в проміжках часу менших за рік. А розпорошеність даних по багатьох рахунках ускладнює складання додатку РІ податкової декларації.

Розробкою даного питання займалися такі вітчизняні дослідники як І.Є. Волошенюк [3], який пропонував відображати відстрочені податкові активи та зобов'язання на рахунку 795 «Відстрочені податкові активи / зобов'язання з податку на прибуток» та О.В. Борович [2], яка

запропонувала вдосконалити розрахунок кінцевого податку на прибуток і відображення доходів з податку на прибуток на рахунку 77 «Доходи з податку на прибуток».

Пропозиції І.Є. Волошенюк [3] та О.В. Борович [2] є цікавими, проте рахунок 79 «Фінансові результати» повинен списуватись в кінці року на рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», а відстрочений податок на прибуток може відображатись на рахунках більше одного року. Стосовно рахунку 77 «Доходи з податку на прибуток», його використання не є доцільним, оскільки збільшує кількість рахунків, а дана інформація може відображатись на рахунку 98 «Податок на прибуток»: проводка з визначення податку на прибуток матиме вигляд – дебет 17 «Відстрочений податковий актив» та кредит 98 «Податок на прибуток».

Тому, для полегшення визначення суми коригувань податку на прибуток, пропонується здійснювати відображення відстрочених податкових активів та зобов'язань одразу після здійснення операції, яка спричиняє виникнення податкових різниць. Відповідно, відображати в обліку суму відстроченого податкового активу кореспонденцією: дебет 17 «Відстрочені податкові активи» кредит 641.1.2 «Відстрочений актив з податку на прибуток» або 644.2 «Відстрочений актив з податку на прибуток» (при внесенні відповідних змін до Інструкції №291 [4]). А відстрочені податкові зобов'язання будуть відображатись в обліку за дебетом рахунку 641.1.3 «Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток» або 643.2 «Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток» (при внесенні відповідних змін до Інструкції №291 [4]) та кредитом рахунку 54 «Відстрочені податкові зобов'язання».

Приклад відображення в обліку відстрочених податкових активів та зобов'язань наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Бухгалтерські проведення з обліку відстроченого податку на прибуток

з./п.	Зміст	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
	2	3	4	5
Облік відстрочених податкових активів				
1.	Створено резерв сумнівних боргів	944	38	35 000,00
2.	Відображено відстрочені податкові активи	17	641.1.2 (644.2)	6 300,00
3.	Списано на фінансові результати витрати на формування резерву сумнівних боргів	791	944	35 000,00
4.	За результатами фінансового обліку в кінці періоду нараховано податок на прибуток на суму 140 000,00 грн.	98	641.1.1	140 000,00
5.	Скориговано поточний податок на прибуток у відповідності до нарахованих раніше відстрочених податкових активів	641.1.2 (644.2)	641.1.1	6 300,00
6.	Сплачено податок на прибуток	641.1.1	311	146 300,00
7.	Списано на фінансові результати витрати з податку на прибуток	791	98	140 000,00
Облік відстрочених податкових зобов'язань				
1.	Нараховано амортизацію верстату за правилами податкового законодавства			18 000,00
2.	Відображено відстрочені податкові зобов'язання	641.1.3 (643.2)	54	3 240,00

Напря́м
«Фінансовий механізм функціонування держави»

3.	За результатами фінансового обліку в кінці періоду нараховано податок на прибуток на суму 98 000,00 грн.	98	641.1.1	98 000,00
4.	Скориговано витрати податку на прибуток у відповідності до нарахованих раніше відстрочених податкових зобов'язань	98	641.1.3 (643.2)	3 240,00
5.	Сплачено податок на прибуток	641.1.1	311	98 000,00
6.	Списано на фінансові результати витрати з податку на прибуток	791	98	101 240,00

Джерело: розроблено актором [1, 4, 5, 8].

Для підвищення рівня достовірності проміжної фінансової звітності підприємства та полегшення складання річної податкової декларації слід відображати відстрочений податок на прибуток одразу коли виникають різниці що впливають на фінансовий результат. Бухгалтерські проведення:

- 1) Д-т 17 «Відстрочені податкові активи» К-т 641.1.2 (644.2) «Відстрочений актив з податку на прибуток»;
- 2) Д-т 641.1.3 (643.2) «Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток» К-т 54 «Відстрочені податкові зобов'язання».

Пропоновані зміни допоможуть більш раціонально розподілити час роботи бухгалтера в звітному році. Оскільки більшу частку роботи він буде виконувати у продовж року, а в кінці року йому треба буде лише заповнити відповідні графи фінансової звітності та річної податкової декларації.

Список використаної літератури

1. Альошкіна Н., Свіріденко А. Додаток РІ — різниці // Податки та бухгалтерський облік / Декларація з податку на прибуток (ч.2) – 2018. 01.02. – №10 – 48 с.
2. Борович О.В. Аналіз сучасного стану обліку розрахунків за податком на прибуток. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/28-10-14.pdf>.
3. Волошенюк І.Є. Удосконалення бухгалтерського обліку відстрочених податкових активів та зобов'язань при розрахунку податку на прибуток. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economics.in.ua/2017/09/blog-post_466.html.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/page3>.
5. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>.
7. Різниці з податку на прибуток // Податки та бухгалтерський облік. –2017. 29.06. – №52. – 48 с.
8. Свіріденко А. Завершальні записи 2017 року: пам'ятка бухгалтера // Податки та бухгалтерський облік / Річний перерахунок ПДВ. – 2018. 04.01. – №1-2 – 48 с.

Сидорчук Любов

студентка

Коцюк Юрій

к.п.н., старший викладач, науковий керівник

Національний університет «Острозька академія»

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ключове місце серед усіх фінансових інституцій займають банки. Визначальними факторами при формуванні довіри з боку вкладників, партнерів, інвесторів до банків є фінансовий стан та стабільний розвиток останніх. Ретельний та регулярний аналіз сучасного стану банківської системи може допомогти при формуванні стратегії подальшого розвитку банківських установ та покращення їх діяльності.

Дослідженням проблем стану та розвитку банківської системи України займалися багато провідних учених та практиків серед яких можна виділити О.В. Дзюблюка, В.В. Коваленка, О.Г. Коренєву, К.Ф. Черкашину, О.В. Крухмалю, М.Б. Колісника, С.А. Кузнецову, З.С. Пестовську, Ю.Є. Холодну та О.М. Рац. У своїх працях вони розглянули як і окремі проблеми розвитку банків України, так і аспекти їх розвитку в умовах активізації інтеграційно-глобалізаційних процесів та кризи.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану банківської системи України.

Станом на 01.01.2017 року в Україні функціонували 96 банківських установ (у т. ч. 38 банків з іноземним капіталом). З початку 2016 року кількість банків скоротилась на 21. Починаючи з 01 липня 2016 року Правлінням НБУ було затверджено рішення про надання згоди на самоліквідацію банківських установ. Першими банками, які самоліквідувалися були ПАТ «Фінанс Банк» та ПАТ «Інвестиційно-Трастовий Банк» через бажання власників змінити вид профільної діяльності. Лише через 5 місяців про самоліквідацію повідомив також ПАТ «Фінексбанк». Причиною стало складне становище на ринку фінансових послуг і невизначеність стосовно можливих напрямків і джерел капіталізації банківської установи [1].

Враховуючи високу ризикованість банківської діяльності в Україні, існує вірогідність, що в майбутньому дедалі більше комерційних банків, особливо невеликих, можуть вибрати самоліквідацію як більш раціональних варіант, ніж продовження діяльності.

Починаючи з 2014 року кількість банків значно зменшується, що свідчить про їх нестійкий стан і проблеми в банківській сфері. Зокрема це зумовлено нестабільною політичною ситуацією в країні.

Одним з головних чинників коливання обсягу чистих активів, збільшення яких за підсумками 2016 року було несуттєвим, виступила динаміка курсу національної валюти, разом із виведенням частини банківських установ з ринку, рухом клієнтських коштів та скороченням кредитних портфелів, обсяг якого скоротився на 0.4% (3.85 млрд. грн.) унаслідок зменшення суми кредитів, наданих фізичним особам.

Обсяг високоліквідних активів банківської системи України протягом 2016 року збільшився на 4.1% до 199 млрд. грн. через збільшення сум коштів на кореспондентських рахунках, а портфель цінних паперів збільшився на 64,9% і наприкінці року становив 332.27 млрд. грн. Водночас обсяг ОВДП у власності банків зріс на 77.1% до 312.47 млрд. грн., хоча в цей же час він зазнав скорочення у портфелі НБУ. Варто відзначити, що фактично єдині покупці ВОВДП – великі державні банки. При цьому, ОВДП привабливі для комерційних банків тим, що існує можливість отримувати кредити рефінансування від НБУ та залучати кошти на міжбанківському ринку під їх заставу.

Аналізуючи зобов'язання українських банків, варто зазначити, що їх сукупний обсяг протягом 2016 року скоротився на 1.6% і становив 1.133 млрд. грн., що оцінюється позитивно. Зокрема збільшився обсяг коштів фізичних і юридичних осіб відповідно на 48.1 млрд. грн (12.4%) і 52.3 млрд. грн (16.5%).

Зважаючи на значні обсяги докапіталізації ряду банків та виключення з порядку розрахунку статистичних показників НБУ неплатоспроможних банків, обсяг власного капіталу банків України протягом 2016 року збільшився на 19.4% та складає 123.78 млрд. грн. Адекватність регулятивного капіталу дещо перевищує граничний мінімум 10% і становить 13%, що теж свідчить про покращення ситуації з обсягами власного капіталу банків.

Окрім цього, варто зазначити, що 43 банківські установи збільшили обсяг статутного капіталу на суму 105.72 млрд. грн. Переважно це здійснювалось з метою підтримки власного бізнесу

Згідно з повідомленнями регулятора, станом на початок 2016 року в Україні функціонувало 19 банківських установ, обсяг статутного капіталу яких був меншим за мінімальний розмір – 120 млн. грн. У кінці року кількість таких установ скоротилась до трьох.

Порівнюючи доходи банків України за 2016 рік з 2015 роком, можна побачити, що вони зменшилися на 4.3% і становили 190.69 млрд. грн., а витрати в той час збільшилися на 31.7% і становили 350.08 млрд. грн., що оцінюється негативно. Фінансовий результат діяльності банківської системи України на кінець 2016 року був від'ємним і склав (-)159.39 млрд. грн (у 2015 році – (-)66.60 млрд. грн.).

Зменшення доходів в першу чергу пов'язане з отриманими збитками від торговельних операцій (від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами) і скороченням процентних доходів, які зменшилися у порівнянні з 2015 роком на 62%. Також на кінець 2016 року значно зросли обсяги відрахувань у резерви – на 83.77 млрд. грн [2].

Таким чином, проведений аналіз ключових показників банків показав, що банківська система України має значені проблеми, які потребують негайного вирішення. На це вказує скорочення кількості банків, що функціонують, неможливість забезпечення мінімального обсягу статутного капіталу. Через зменшення доходів банківських установ і одночасного збільшення витрат прибутки суттєво зменшилися, що призвело до виникнення постійних збитків у банківській системі України. У таких умовах особливо важливо для самих банків, клієнтів, інвесторів та інших зацікавлених осіб сприяти покращенню стану банківської системи України, адже без належного функціонування фінансових інституцій задовільний розвиток будь-якої економіки країни просто неможливий.

Список використаних джерел

1. Національний банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=39663033.
2. Національне рейтингове агентство «Рюрік». Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2016 року [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf.

Слизька Анна
студентка

Комар Руслана
ст. викладач

Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО АУТСОРСІНГУ

Різноманіття і ускладнення економічних взаємозв'язків господарюючих суб'єктів на ринках товарів, робіт, послуг і капіталу в умовах нестійкої кон'юнктури і різких коливань попиту і пропозиції, з одного боку, і інтенсивного розвитку інформаційних технологій, з іншого боку, актуалізує необхідність пошуку нових інструментів організації і ведення бухгалтерського обліку і проведення контрольних заходів.

Одним з базових застав прозорості бізнесу є достовірність показників бухгалтерської (фінансової) звітності, яку, за інших рівних умов, забезпечують аутсорсингові компанії, які співпрацюють з замовниками бухгалтерських послуг на договірних умовах

В ринковій економіці облікова функція системи управління бізнесом практично не є першочерговим в порівнянні з функціями забезпечення фінансової стійкості

конкурентоспроможності бізнесу, які вимагають максимізації внутрішніх зусиль компанії. Облікова і контрольна функції системи управління бізнес-процесами на повній підставі може передаватися на аутсорсинг через мережі дистанційного керування обліковим процесом, проте передача виробничими організаціями функцій своєї бухгалтерської служби компаніям, практикуючим надання дистанційних послуг з ведення обліку і контролю в даний час наштовхується на істотну перешкоду через відсутність науково обґрунтованих і економічно вигідних замовнику методик (способів, прийомів ведення обліку та здійснення контролю) [1].

Для активізації обліково-контрольного аутсорсингу, що полегшує діяльність бухгалтерських служб виробничих організацій розробка науково обґрунтованого комплексу внутрішньофірмових методичних вказівок по веденню бухгалтерського обліку на умовах дистанційного аутсорсингу стає для них життєвою необхідністю.

Діяльність аутсорсингової компанії на ринку бухгалтерських послуг для комерційних організацій може бути визначена як савокупність дій і стратегій, орієнтованих на постановку і досягнення її основних цілей діяльності щодо клієнтів, в тому числі на збільшенні збуту послуг, позиціонуванні на відповідному ринку, розширення меж ринку, отриманні прибутку. Ми вважаємо, що з метою поліпшення якості послуг, що надаються комерційним організаціям аутсорсингова компанія повинна вироботати чітку стратегію [2].

При цьому під розробкою аутсорсингової політики на ринку послуг слід розуміти формулювання цілей в сфері обслуговування клієнтів, а також вибір засобів для їх реалізації. Іншими словами, політика аутсорсингової компанії на ринку бухгалтерських послуг може бути визначена як ділова стратегія, що припускає вироблення стратегічних цілей, планів і методів збуту послуг, об'єднують різні сторони її підприємницької діяльності. Потреба в формуванні бухгалтерської аутсорсингової політики, що склалася в даній сфері конкуренцією і процесом переділу клієнтської бази, що спонукає аутсорсерів виробляти власну політику за поданням бухгалтерських послуг комерційним організаціям.

Автоматизований бухгалтерський облік на умовах дистанційного аутсорсингу з використовуваної вдосконаленої автоматизованої програми «1С: Управління виробничим підприємством» дозволяє охопити всі аспекти управління і ведення обліку на виробничому підприємстві, об'єднає воедино всі його структурні підрозділи (центри відповідальності, безбес-процеси). Саме така можливість дозволяє істотно розширити інформаційний горизонт для обліку, аналізу, контролю та формування звітності. В даному програмному продукті запропоновано організувати автоматизовану єдину інформаційну систему, відповідну світовим стандартам, що включає всі розділи фінансового, податкового, управлінського обліку, підвищуючи тим самим ефективність управлінських рішень керівництва і конкурентоспроможність комерційної організації. Ключовими моментами, які вимагають детальної регламентації при організації бухгалтерського обліку на умовах дистанційного аутсорсингу є:

- управлінський облік по центру відповідальності (ЦО) і безбес-процесів (Б-П), включаючи управлінську звітність;
- планування по ЦО і Б-П;
- бухгалтерський і податковий звіт, включаючи оновлення елементів облікової політики та податкову звітність (декларації);
- фінансова звітність.

Зазначені ключові моменти організації бухгалтерського обліку на умовах дистанційного аутсорсингу тісно між собою взаємопов'язані, а в своїй єдності забезпечують оперативний контроль за виконанням аутсорсинг-проекту і відповідальність за якість його реалізації [3].

Вітчизняними компаніями не приділяється достатньої уваги питанням документообігу при використанні послуг дистанційного аутсорсингу, так як окремі керівники не розуміють доцільно розробки графіка документообігу в той час як одним з важливих питань, що стосуються організації процесу, служить подібна розробка прийому і передачі первинних

документів від організації- клієнта аутсорсеру , отримання достовірної інформації у вигляді звітності. На практиці при складанні договорів про надання бухгалтерських аутсорсингових послуг не згадується положення про необхідність розробки графіка документообігу, що регламентує обов'язки сторін по формуванню і контролю якості оформлення первинних документів, які фіксують факти господарської діяльності, специфіку формування інформації на регістрах синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку.

Сучасні програми автоматизації бухгалтерського обліку, проведеного на умовах дистанційного аутсорсингу, створюють умови для здійснення багатоступінчастого внутрішньофірмового контролю якості роботи аутсорсерів, подальшого економічного аналізу та бюджетування (зіставлення кошторисів витрат і джерел їх покриття), контролю за виконанням бюджету, широко застосовуючи для цих цілей інформацію фінансової та управлінської звітності, що практично неможливо або непомірно дорого в умовах традиційного бухгалтерського обліку в самих організаціях. Таким чином, організація бухгалтерського обліку на умовах аутсорсингу передбачає здійснення аутсорсинговими компаніями, не тільки чисто традиційних процесів ведення обліку своєї діяльності, а й формування управлінської звітності по її різних аспектів з урахуванням внутрішньої структури і центрів відповідальності організації.

Отже, можна зробити висновок, що отримані фундаментальні наукові результати, застосування яких дозволяє поліпшити якість бухгалтерського обліку на умовах дистанційного аутсорсингу і підвищити конкурентоспроможність аутсорсерів і підприємницьких структур, делегує їм функції бухгалтерської служби. Модель бухгалтерського обліку на умовах дистанційного аутсорсингу забезпечує створення високоефективних і конкурентоспроможних організацій в умовах жорсткої конкуренції, оскільки призводить до реального збільшення прибутку платника податків. Останнє досягається завдяки тому, що дистанційний аутсорсинг прискорює ведення фінансового обліку при одночасному поглибленні і розширенні можливостей управлінського обліку, посилюючи його оперативність і аналітичність.

Список використаної літератури

1. Хейвуд, Дж. Брайан Аутсорсинг: в пошуках конкурентних переваг / Дж. Брайан Хейвуд; пер. з англ. - М.: Видавничий дім «Вільямс», 2004.
2. Рассел, Джессі Аутсорсинг бухгалтерії / Джессі Рассел. - М.: VSD, 2013.
3. Султангужієва А. Ж. Особливості формування і розвитку дистанційного аутсорсингу в сфері надання послуг бухгалтерського обліку / А. Ж. Султангужієва // Підприємництво. - 2014.

Соловчук Анна

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

ЗОЛОВОВАЛЮТНЫЕ РЕЗЕРВЫ НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ, ТЕНДЕНЦИИ

Для обеспечения устойчивости экономики любой страны важным показателем выступает объем золотовалютных резервов, основной задачей которого является поддержание курса национальной валюты и обеспечение международных обязательств страны.

Золотовалютные резервы – совокупность наиболее ликвидных активов, состоящих из средств в иностранной валюте, специальных прав заимствования, резервной позиции в МВФ и монетарного золота, находящихся под контролем государственных органов денежно-кредитного регулирования [1].

Золотовалютные резервы играют важную роль в обеспечении устойчивого социально-экономического положения государства, составляют основу его международной ликвидности, могут служить источником погашения внешнего долга, а в критических ситуациях — источником покрытия дефицита торгового или платежного баланса.

Золотовалютные резервы любого государства формируются из четырех основных компонентов: средств в зарубежной валюте, драгоценных камней и золота, прав заимствования, запасов средств в МВФ. Пополнение резервов происходит за счет добываемых на территории страны драгоценных металлов, выпуска ценных бумаг на международный рынок, профицита торгового баланса.

Золотовалютные резервы являются государственными активами с высокой ликвидностью. Они находятся под контролем государственных органов финансового регулирования и выступают в качестве обеспечения долговых обязательств Национального банка Республики Беларусь. В свою очередь данные резервы могут использоваться для оказания влияния на котировки национальной валюты, проведения денежных интервенций, участия государства в международных финансовых операциях, инвестициях, выплаты долгов.

На основании решения Правления Национального банка Республики Беларусь, состояние золотовалютных резервов с 1 июля 2017 года характеризуется единым показателем – величиной международных резервных активов, рассчитанной в соответствии со специальным стандартом распространения данных МВФ. Данное решение принято в рамках совершенствования подходов к управлению ЗВР, проводимого с применением опыта, полученного в ходе участия в Программе по консультированию и управлению резервами Всемирного банка, рекомендаций МВФ и практики управления резервными активами Центральными банками других стран [2].

На рисунке изображена динамика объемов золотовалютных резервов Республики Беларусь за период 2016 – начало 2018 года, представленных в национальном определении (до 01.07.2017) и в соответствии с методологией МВФ.

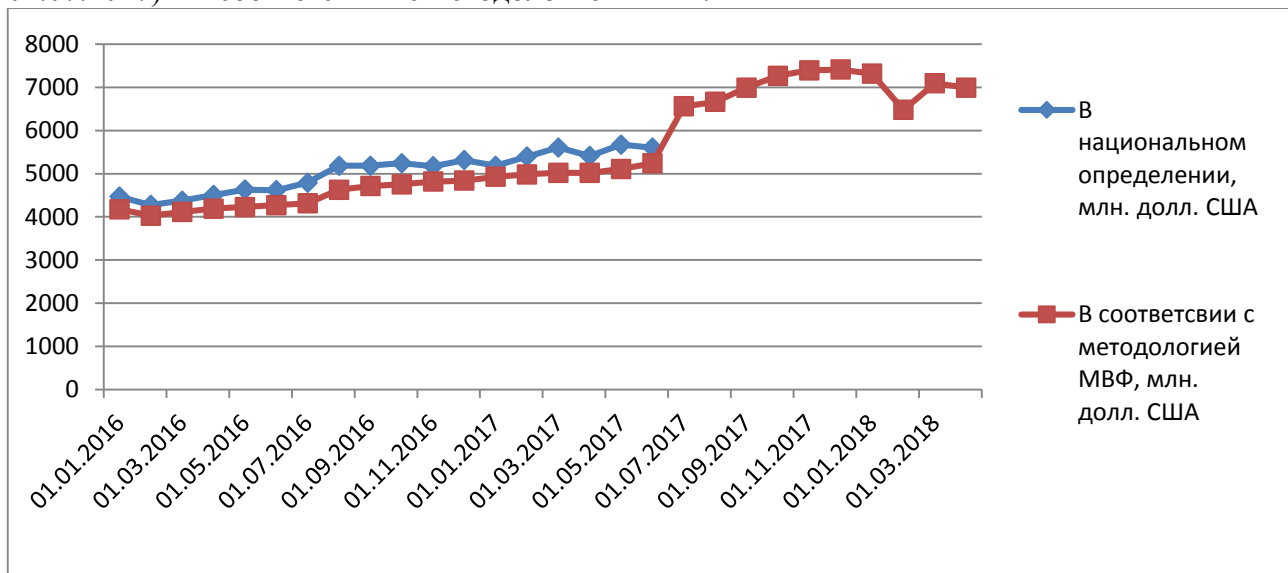

Рисунок- Динаміка обсягів золотовалютних резервів Національного банку Республіки Білорусь за період 2016 - початок 2018 гг.

Исходя из данных, представленных на рисунке, можно сказать, что, за 2016 год наблюдалась тенденция увеличения объемов золотовалютных резервов: в национальном определении рост составил 717,3 млн. долларов США, в соответствии с методологией МВФ – 751,4 млн. долларов США. Наибольшее увеличение объема золотовалютных резервов в национальном определении было отмечено по состоянию на 01.08.2016 г. и составило 394,5 млн. долларов США, или 8,2 %, а в соответствии с методологией МВФ – 315,4 млн. долларов США (7,3 %). Значительный спад объемов активов за рассматриваемый период в

национальном определении наблюдался по состоянию на 01.02.2016 г. и составил 192 млн. долларов США, или 4,5 %, а в соответствии с методологией МВФ – 149 млн. долларов США (3,7 %).

На протяжении первого полугодия 2017 г. наблюдался постепенный рост объемом ЗВР: в национальном определении на 419,1 млн. долларов США, в соответствии с методологией МВФ на 311,7 млн. долларов США. Наибольший рост объема золотовалютных резервов в национальном определении было отмечено по состоянию на 01.05.2017 г. и составило 263,4 млн. долларов США, или 4,9 %, а в соответствии с методологией МВФ наибольший прирост данных активов наблюдался по состоянию на 01.06.2017 г. 130,2 млн. долларов США (2,5 %). Увеличению уровня золотовалютных резервов способствовали поступление средств от продажи Национальным банком и Министерством финансов Республики Беларусь облигаций, номинированных в иностранной валюте; поступления от взимания экспортных пошлин на нефть и нефтепродукты; покупка Национальным банком иностранной валюты на торгах ОАО "Белорусская валютно-фондовая биржа"; а также увеличение стоимости золота на международном рынке драгоценных металлов.

По состоянию на 01.01.2018 объем золотовалютных резервов в соответствии с методологией МВФ составил 7315,3 млн. долларов США. Такое значительное увеличение объема резервов (на 48,4 %) по сравнению с аналогичной датой 2017 года было вызвано увеличением стоимости монетарного золота, а также поступлением иностранной валюты в бюджет. Однако, на 01.02.2018 года отмечен значительный спад объемов золотовалютных резервов Национального банка Республики Беларусь по сравнению с 01.01.2018 на 837,9 млн. долларов США (12,9 %). Это можно объяснить плановым погашением Национальным банком и Правительством Республики Беларусь внешних и внутренних обязательств в иностранной валюте.

Согласно основным направлениям денежно-кредитной политики на 2018 год объем международных резервных активов на 1 января 2019 года с учетом погашения Правительством Республики Беларусь и Национальным банком внутренних и внешних обязательств в иностранной валюте должен составить не менее 6 млрд. долларов США [3].

Проблемными аспектами управления золотовалютными резервами Республики Беларусь является наличие экономических трудностей, связанных с высоким риском девальвации национальной валюты, дефицитом платежного баланса.

Существуют следующие направления повышения эффективности использования золотовалютных резервов:

- определение оптимально необходимого объема золотовалютных резервов, т.к. в случае их уменьшения до определённого критического уровня возникает опасность невозможности воздействия на изменение экономической ситуации;
- увеличение доли золота в структуре золотовалютных резервов;
- увеличение доли других драгоценных металлов и камней в структуре золотовалютных резервов.

Таким образом, формирование золотовалютных резервов не в долларовом, а в «многовалютном» компоненте, с целью минимизации риска, а также увеличение объема золотовалютных резервов Национального банка Республики Беларусь является приоритетной задачей государственной политики в сфере обеспечения устойчивого финансового положения государства.

Список использованных источников

1. О состоянии золотовалютных резервов Республики Беларусь [Электронный ресурс] // Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/Press/?id=5785>. – Дата доступа: 01.04.2018

2. Национальный банк Беларуси унифицирует расчет показателя золотовалютных резервов [Электронный ресурс] // Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/Press?id=6381>. – Дата доступа: 01.04.2018

3. Основные направления денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2018 год [Электронный ресурс]: Указ Президента Республики Беларусь 31.12.2017 № 470. – Режим доступа: [http://www.nbrb.by/Legislation /documents/ondkp2018.pdf](http://www.nbrb.by/Legislation/documents/ondkp2018.pdf). – Дата доступа: 02.04.2018

Солоп Анастасія

студентка

Тітенко Зоя

к.е.н., асистент

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ НИМ

Принципи формування основних напрямків інвестування в усі сфери економіки набувають особливої актуальності в умовах розвитку фінансового ринку України. Інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й пожвавлюють ринки товарів та послуг. Основною формою фінансового інвестування, що здійснюється підприємством є вкладання капіталу в доходні види фондових інструментів. Ця форма фінансових інвестицій є найбільш перспективною.

Засновником портфельної теорії інвестування, що містить розробки основних принципів побудови ефективного портфеля вважають Гарі Марковіца.

Сформована і керована як єдине ціле сукупність окремих видів цінних паперів, різних емітентів, різного терміну дії і різної ліквідності, якими володіє певна особа називається портфелем цінних паперів [1].

Інвестор формує свій інвестиційний портфель на підставі інвестиційної стратегії, яка визначає можливості поліпшення результатів діяльності підприємств за допомогою інвестицій (тобто окреслює напрями інвестування для одержання прибутку та зростання власних активів) та формує відповідного виду інвестиційні портфелі: портфель реальних інвестицій, портфель цінних паперів, портфель інтелектуальних цінностей [2, с.134].

Процес формування портфеля цінних паперів здійснюється після того, як конкретизована мета інвестиційної стратегії, визначені пріоритети та оптимізовані пропорції залучених ресурсів.

Формування портфеля цінних паперів передбачає проведення постійних операцій із цінними паперами, які входять до нього, для підтримки якості, забезпечення зростання поточної вартості, збереження та приросту капіталу, доступу через придбання цінних паперів до дефіцитної продукції та послуг, майнових і немайнових прав.

Основними принципами формування портфеля цінних паперів є:

- ризиковість - невизначеність, пов'язана з величиною та часом отримання доходу за портфелем цінних паперів;

- дохідність - показник, що відображає очікуваний у майбутньому дохід за портфелем цінних паперів;

- безпечність - це принцип, що визначає невразливість цінних паперів до потрясінь на фондовому ринку та стабільність в отриманні доходу;

- ліквідність - спроможність швидкого перетворення всього портфеля цінних паперів або його частини в грошовий капітал при відсутності значних втрат [3].

Інвестиційний портфель повинен формуватися того типу, який відповідає поставленій меті інвестора. Головною метою формування будь-якого портфеля цінних паперів є досягнення оптимального співвідношення між ризиком і доходом. Структура портфеля відображає визначене поєднання інтересів інвесторів, а також консолідує в тій чи іншій мірі ризику за деякими цінними паперами. Це дозволяє розглядати портфель як цілісний об'єкт управління. Ефективність портфеля на 90 % забезпечується структурою видів фінансових інструментів. Оптимальним вважається портфель, якщо він містить від 10 до 30 типів цінних паперів [3].

Стратегія управління портфелем цінних паперів залежить від специфікації цілей інвестора та шляхів одержання результатів від інвестиції діяльності. Розрізняють два підходи управління інвестиційним портфелем цінних паперів: традиційний та сучасний.

Традиційне портфельне управління базується на ідеї збалансованого портфеля. Відповідно до цієї концепції управляючі включають у портфель різноманітні фінансові інструменти. Комбінація портфеля базується на інтуїтивному судженні та диверсифікації цінних паперів, за рахунок чого зменшується інвестиційний ризик. Традиційні методи базуються або на аналізі відповідності ринкової ціни внутрішній ціні активу, або на основі прямого передбачення поведінки цін. Послугуючись сучасній портфельній теорії за вибору інвестиційних інструментів, інвестор має можливість отримати кількісні дані про конкретні цінні папери.

Сучасна портфельна теорія також розглядає оптимальні методи розміщення цінних паперів у портфелі й дає змогу інвесторам здійснити набір цінних паперів у портфелі з вищим доходом. Одним з найпростіших засобів цієї теорії є метод диверсифікації, який дає змогу інвестору мінімізувати ризик портфеля [4].

Інвестиційний портфель цінних паперів має у своєму складі два і більше інвестиційних інструмента і формується з метою диверсифікації ризиків, що означає використання різноманітних за якостями цінних паперів, в першу чергу це рівень доходності та ризиковості, їх співвідношення для зменшення ризику втрат. Інвестиційний портфель диверсифікується до тих меж, поки не будуть досягнуті цілі інвестора з точки зору збалансування доходності та ризику. Якщо така мета досягнута, вважається, що сформований збалансований портфель.

Список використаної літератури:

1. Грідасов, В.М. Інвестування: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004.
2. Мойсенко І.П. Формування інвестиційного портфеля підприємства в ринкових умовах. Вісник Національного Університету. «Львівська політехніка»: «Проблеми економіки та управління». 2003. №484. С. 133-138.
3. Еш С. М. Фінансовий ринок: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009.
4. Вовчак О.Д. Інвестування. [Навчальний посібник] / [О.Д. Вовчак]: – Львів «Новий Світ – 2000», 2007.

Страпко Дарья

студентка

Самоховец Мария

доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

НАЛОГОВЫЕ ДОХОДЫ КОНСОЛИДИРОВАННОГО БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И НАПРАВЛЕНИЯ ИХ УВЕЛИЧЕНИЯ

Доходы бюджета выражают экономические отношения, возникающие в процессе формирования основного общегосударственного фонда денежных средств. Основным назначением доходов бюджета является создание устойчивой финансовой базы для выполнения органами государственной власти возложенных на них задач. Доходы бюджета

формируют не только материальную основу существования самого государства, базу покрытия потребностей в средствах для выполнения возложенных на государство функций. Они также выступают средством перераспределения денежных ресурсов в масштабах общества в пользу тех или иных групп населения, отраслей и территорий, являются одним из важнейших элементов государственного регулирования производственной деятельности, которое стимулирует течение тех или иных социально-экономических процессов [1].

В Республике Беларусь доходы бюджета на законодательном уровне определены как поступающие в бюджет денежные средства, за исключением средств, являющихся в соответствии с Бюджетным Кодексом и иными актами бюджетного законодательства источниками финансирования дефицита бюджета, а также бюджетных кредитов, средств от возврата бюджетных займов и бюджетных ссуд [2].

Налоги стали основным источником доходов государственного бюджета. В соответствии с Законом Республики Беларусь «О республиканском бюджете на 2018 год» за счет налогов сформируется более 77 процентов бюджета. В прошлые годы доля налоговых поступлений в доходах бюджета составляла более 83%. Кроме налогов, в бюджет поступают доходы от использования имущества, находящегося в государственной собственности, от внешнеэкономической деятельности, доходы государственных целевых бюджетных фондов и другие. В 2018 году в бюджет государства за счет налоговых доходов должно поступить 15 946,5 млн. рублей. Общая концепция налоговой политики государства сводится к обеспечению возрастающих поступлений ресурсов с целью снижения бюджетного дефицита, при этом преимущество в налоговой системе отдается косвенным налогам, которые наиболее полно выполняют фискальную функцию.

Рассмотрим структуру налоговых поступлений в 2013-2016 гг.

Таблица

Налоговые доходы консолидированного бюджета в 2013-2016 гг. (в млн. руб.)

	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Налог на добавленную стоимость	5 623,8	6 974,7	7 262,2	8 235,0
Подоходный налог	2 704,7	3 213,3	3 697,9	3 937,9
Налоги от ВЭД	2 325,4	1 833,5	3 920,7	3 431,8
Налоги на доходы и прибыль	2 308,9	2 173,7	2 383,6	2 566,3
Акцизы	1 748,2	2 116,9	1 938,1	2 185,6
Налоги на собственность	758,6	964,0	1 247,5	1 592,3
Иные налоги	1 022,5	1 625,6	1 826,7	1 903,3
Всего налоговых доходов	16 492,2	18 901,7	22 276,7	23 852,2

Примечание - Источник: самостоятельная разработка на основании [3].

Объемы налоговых поступлений в 2016 году увеличились на 7,1% по сравнению с 2015 годом, на 26,2% по сравнению с 2014 и на 44,6% в сравнении с 2013 годом. Наибольший удельный вес в налоговых доходах занимает налог на добавленную стоимость – 34,5% в 2016 году, 32,6% в 2015, 36,9% в 2014 и 34,1% в 2013 году. Ожидается, что в 2018 году НДС составит 47,6% от общей суммы налоговых доходов. Объемы поступлений налога от ВЭД значительно колеблются. Его объемы снизились в 2014 году на 21,2% по сравнению с 2013 годом, а затем резко возросли, на 113,8% в 2015, после чего в 2016 году снизились на 12,5%. В 2014 году на 21% увеличились акцизные платежи, и снизились в 2015 году на 8,4%. В отношении остальных статей налоговых доходов бюджета наблюдается динамика роста.

В целях увеличения доходной части бюджета предлагаются следующие мероприятия:

- постепенный переход к снижению роли косвенных налогов в формировании доходной части бюджета и последовательное снижение ставок данных налогов;
- одновременное расширение налоговой базы путем роста объемов производства и реализации продукции, повышения ее конкурентоспособности как по качеству, так и по цене,

улучшения собираемости налогов и сборов, обеспечения своевременности возврата бюджетных ссуд и банковских кредитов под гарантию Правительства, улучшения использования государственной собственности, минимизации ряда льгот, недопущения нецелевого использования дополнительно полученных доходов бюджета, усиления роли рыночных источников в формировании доходов бюджета;

–освобождение фондов оплаты труда предприятий и организаций от чрезмерной налоговой нагрузки, дальнейшее совершенствование системы социального страхования.

Проблемы повышения доходной части государственного бюджета Республики Беларусь в условиях экономической интеграции требуют принятия кардинальных решений по реформированию системы налогообложения на основе научно обоснованного подхода и расширения участия государства в экономической жизни страны в качестве самостоятельного субъекта хозяйствования. В существующих условиях обеспечить выполнение данной задачи возможно при использовании эффективного финансового менеджмента на государственном уровне, направленного на выбор оптимальной финансовой стратегии, управление финансовыми ресурсами, привлечение высококвалифицированных кадров, в том числе в сфере финансов и налогообложения.

Список использованных источников:

1. Абрамчик, Л.Я. Финансовое право Республики Беларусь: электронный учебник для студентов / Л.Я. Абрамчик; ГрГУ им. Я. Купалы. – Гродно, 2013.
2. Бюджетный Кодекс Республики Беларусь: принят Палатой представителей 17 июня 2008 г.: одобр. Советом Республики 28 июня 2008 г.
3. Бюллетень об исполнении консолидированного и республиканского бюджета [Электронный ресурс]. - Министерство финансов Республики Беларусь – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/bp/bulletin_cons/2016/2016.pdf. – Дата доступа: 26.02.2018

Терех Кристина

студент

Пытель Валентина

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент кафедры банковского дела
Полесский государственный университет
г. Пинск, Беларусь

**ВАЛЮТНЫЙ РЫНОК РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ
ЭТАПЕ**

Валютный рынок – совокупность валютных отношений, складывающихся в результате совершения валютных операций с валютой и валютными ценностями субъектами валютного рынка [1, с. 265].

На валютном рынке выделяют три категории основных экономических агентов – физические лица, резиденты и нерезиденты. По каждой этой группе составляется отдельный баланс. Общий баланс по всему валютному рынку формируется путем сложения этих трех балансов.

Состояние валютного рынка характеризуется рядом показателей, отражающих валютные операции этих экономических субъектов: сальдо покупки-продажи, характеризующее дисбалансы на отдельных сегментах или в целом по валютному рынку; структура спроса (предложения) валюты [2, с. 16].

Объем внутреннего валютного рынка в 2017 году составил 62 802,6 млн. долларов США, снизившись на 10,4 процента по сравнению с 2016 годом. Объем биржевого сегмента сложился в размере 8 926,3 млн. долларов США, снизившись на 3,6 процента, объем

внебиржевого сегмента – в размере 41 676,9 млн. долларов США, снизившись на 16,2 процента. Объем рынка наличной иностранной валюты в 2017 году составил 12 199,4 млн. долларов США, увеличившись по сравнению с 2016 годом на 10,2 процента [3].

В течение 2017 года население выступало преимущественно продавцом иностранной валюты – на чистой основе продано 1 759,0 млн. долларов США. Тем самым было сформировано общее по стране положительное сальдо валютного рынка. В большинстве предыдущих лет физические лица, наоборот, формировали общее отрицательное сальдо. При этом по операциям с наличной иностранной валютой в 2017 г. чистое предложение иностранной валюты населением составило 2 220,8 млн. долларов США, по операциям с безналичной иностранной валютой сложился чистый спрос в объеме 461,8 млн. долларов США.

Что касается чистого спроса на иностранную валюту со стороны субъектов хозяйствования – резидентов, то данный показатель в 2017 году сложился в объеме 880,0 млн. долларов США (в 2016 году – 206,1 млн. долларов США). А нерезиденты Республики Беларусь в данном периоде выступали продавцами иностранной валюты – на чистой основе было продано 313,9 млн. долларов США (в 2016 году – 452,5 млн. долларов США) [3].

Таким образом, в 2017 году сложилась следующая структура покупки-продажи иностранной валюты на внутреннем валютном рынке страны (рисунок).

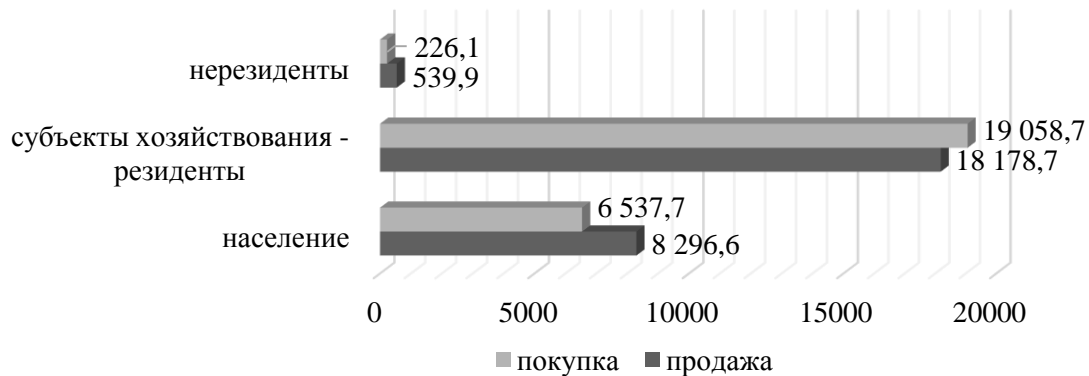

Рисунок – Информация о покупке-продаже иностранной валюты субъектами внутреннего валютного рынка в 2017 году, млн. долларов США

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [3]

Всего в 2017 году население, субъекты хозяйствования – резиденты и нерезиденты Республики Беларусь приобрели и реализовали на внутреннем валютном рынке иностранную валюту на сумму 52 837,7 млн. долларов США. Общий объем приобретенной валюты физическими лицами, компаниями-резидентами и нерезидентами в данный период составил 25 822,5 млн. долларов США, объем проданной – 27 015,2 млн. долларов США. Чистая продажа иностранной валюты указанными сегментами валютного рынка составила 1 192,7 млн. долларов США [3].

Таким образом, ситуация на валютном рынке Беларуси в 2017 году характеризуется балансом спроса и предложения. При этом особый вклад вносит население. Стремясь поддерживать уровень потребления, физические лица продают валюту на протяжении всего года.

Основными проблемами развития валютного рынка Республики Беларусь являются:

– невысокая степень доверия экономических субъектов к национальной валюте. Для решения этой проблемы Национальный банк Республики Беларусь ввел новый режим денежно-кредитной политики – монетарное таргетирование, что позволило снизить инфляцию и стабилизировать эти процессы в стране. Кроме того, Национальный банк Республики Беларусь перешел к более гибкой системе курсообразования, тем самым снизив свое влияние на валютный рынок.

– наличие нормы обязательной продажи валютной выручки субъектов хозяйствования в размере 10 %;

– наличие валютных ограничений в части целевого приобретения иностранной валюты на внутреннем валютном рынке юридическими лицами и индивидуальными предпринимателями. В настоящее время разрешено покупать валюту для выполнения обязательств перед нерезидентами, но при этом не допускается приобретение иностранной валюты для ее размещения во вклад. Покупка иностранной валюты для расчетов с резидентами также ограничена. Купить иностранную валюту на внутреннем рынке юридические лица могут только для выплаты сотрудникам командировочных расходов, а также для расчетов с банком по погашению кредитов.

В соответствии с Программой социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 гг. предусматривается до 2020 года реализовать следующие меры для совершенствования и развития валютного рынка:

- завершение работы по дедолларизации экономики страны;
- либерализация валютной системы, которая заключается в поэтапной отмене обязательной продажи валютной выручки субъектами хозяйствования, в отмене целевой покупки иностранной валюты, а также снятий ограничений на открытие счетов в иностранных банках;
- использование гибкого механизма формирования обменного курса национальной валюты при минимизации участия Национального банка на валютном рынке;
- достижение ценовой стабильности;
- наращивание золотовалютных резервов государства до безопасного уровня [4].

Таким образом, валютный рынок в Беларуси в настоящее время прошел этап становления и находится в стадии развития. В условиях открытой экономики Республики Беларусь от дальнейшего развития валютного рынка будет в существенной степени зависеть сохранение темпов экономического роста государства.

Список использованных источников

1. Деньги, кредит, банки: учебник / С.А. Белозеров [и др.]; ред.: В.В. Иванов, Б.И. Соколов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Проспект, 2012. – 848 с.
2. Акулич, В.А. Введение в макроэкономический анализ: учеб. пособ. / В.А. Акулич. – Минск: БГЭУ, 2015. – 27 с.
3. Статистический бюллетень № 7 (217) [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – 2017. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2017_12.pdf. – Дата доступа: 14.02.2018.
4. Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 гг. [Электронный ресурс]: указ Президента Респ. Беларусь, 15 дек. 2016 г., № 466 // Совет Министров Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.government.by/upload/docs/program_ek2016-2020.pdf. – Дата доступа: 14.02.2018.

Тітенко Зоя

к.е.н., асистент

Національний університет біоресурсів та природокористування України

м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Одним з головних чинників, що стримує розвиток та погіршує стан фінансової безпеки країни є швидке зростання боргового навантаження та неефективне використання залучених коштів. Потрібно розуміти, що зростання витрат на обслуговування державного боргу є однією з причин фінансової та економічної нестабільності держави.

Державний борг є складним та об'єктивно обумовленим явищем для країн із ринковою економікою, що пов'язаний перш за все із відносинами, які виникають між органами

державного управління і фінансовими інститутами з приводу формування, обслуговування та погашення заборгованості. Варто зазначити, що питання стрімкого зростання державного боргу в продовж останніх років є особливо важливим оскільки може стати деструктивним фактором для економіки України.

Державний борг став невід'ємною складовою фінансової політики більшості країн світу. Необхідною умовою функціонування економіки України є проведення визначеної боргової політики, яка полягатиме у ефективному залученні кредитних ресурсів та їх використанні як дієвого важеля макроекономічного регулювання. В Україні більшість досліджень щодо державного боргу обмежується оцінкою його загального обсягу, структури та визначенням показників боргового навантаження на економіку.

Структурний аналіз державного боргу є надзвичайно важливим для оцінки ефективності боргової політики, оскільки він дозволяє відслідковувати зміни в економічній політиці країни. Виділяють такі критерії структурного аналізу державного боргу [1, с. 37]:

- критерій ринковості (зростання питомої ваги позикових інструментів,
- які обертаються на ринку, збільшує вплив ринкових перетворень у сфері позичкових фінансів на структуру державного боргу);
- критерій строкості («продовження інструментів позик ємперативом політики менеджменту державного боргу»). Зі збільшенням довгострокових інструментів у структурі державного боргу зменшуються витрати суспільства на його обслуговування;
- критерій диверсифікації джерел запозичень і характеру запозичень (запозичення на зовнішньому ринку підвищують довіру позичальників до ринкових реформ в країні).

Сукупний державний борг України складається із внутрішнього та зовнішнього прямого державного та гарантованого державою боргу. Внутрішні запозичення переважно здійснюються у національній валюті, а зовнішні – у доларах США, а тому на загальний розмір державного боргу суттєво впливає стабільний курс національної валюти.

Державний борг України у гривневому еквіваленті за 2014-2016 роки зріс більш як у три рази (на 1170,6 млрд. гривень) та на кінець 2016 року становив 1650,8 млрд. гривень, в тому числі державний зовнішній борг — 980,2 млрд. гривень, або 36 млрд. доларів США, державний внутрішній борг — 670,6 млрд. гривень, або 24,7 млрд. доларів США. При цьому в доларовому еквіваленті державний борг України збільшився лише на 0,6 млрд. доларів США (рис.1).

Гладкова, Як відмічають експерти, основними причинами таких змін є здійснення фінансування державного бюджету за рахунок державних запозичень, капіталізація ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК" відповідно до Постанови КМУ від 18.12.2016 р. № 961 (зі змінами) та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб відповідно до Постанови КМУ від 28.12.2016 №1003, девальвація національної валюти, курс якої по відношенню до долара США зріс з близько 24,00 грн/дол США на кінець 2015 року до близько 27,19 грн/дол США на кінець грудня 2016 року [2].

Економічний розвиток України відбувається у складних умовах кризи державних фінансів і грошово-кредитної системи, значного послаблення фінансової стійкості й рівноваги, серйозних внутрішніх і зовнішніх викликів. Усе це знаходить відображення в падінні ВВП, загальному дефіциті торговельного й платіжного балансів, фінансових ресурсів на макро- й мікрорівні, зростанні інфляції, бюджетного дефіциту та державного боргу. Для виходу з гострої кризи, реформування та реструктуризації економіки й фінансів, макрофінансової стабілізації необхідні рішучі дії, відповідні обсяги грошових ресурсів. У цих умовах потрібно задіяти всі реальні джерела фінансування [3, с. 157].

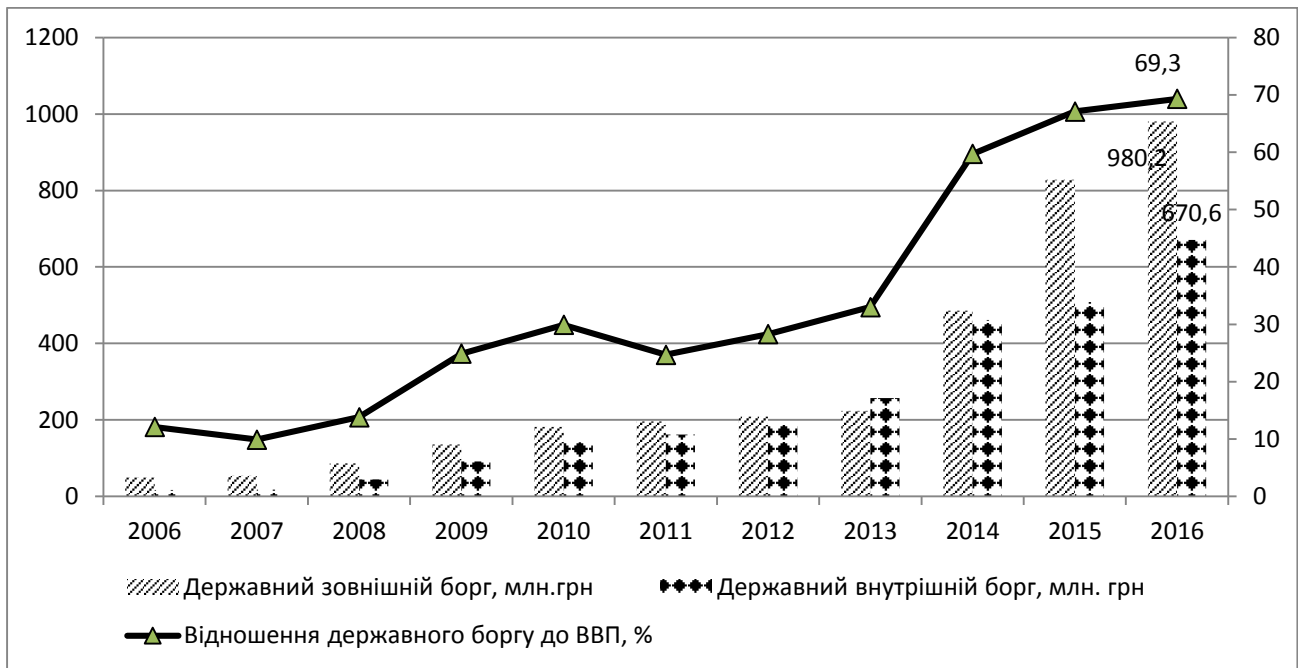

Рис.1 Динаміка Державного боргу України

З метою врегулювання боргової кризи Уряд запроваджує ряд заходів, які спрямовані на стабілізацію державних фінансів через реструктуризацію виплат зовнішніх боргів, а також проведення реформ у напрямі полегшення умов ведення бізнесу та стимулювання конкуренції в Україні. Проте вони все ще є недостатньо ефективними та непослідовними для забезпечення довгострокових перспектив сталого розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Рогоза М.Є., Педченко Н.С., Лугівська Л.А. Основні критерії оцінки економічного ефекту боргової політики держави //ВНЗ Укоопспілки" Полтавський університет економіки і торгівлі", Міжн.наук.прак.а конференція, 2013, С.36-37
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державою боргу України станом на 31 грудня 2016 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystichni-materialy-shchodo>
3. Лось В.В., Усик В.І. Детермінанти вразливості боргової безпеки України / В.В. Лось, В.І. Усик // Стратегія економічного розвитку України. – 2015. – № 36. – С. 156–163.

Федюкович Оксана
студент

Купрейчик Дмитрій
магістр економічних наук, старший преподаватель
Полесский государственный университет
г. Пинск, Беларусь

МЕТОДЫ ОЦЕНКИ МАТЕРИАЛОВ И ИХ ВЛИЯНИЕ В КРАТКОСРОЧНОМ ПЕРИОДЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ ПРИБЫЛИ

В современных условиях бухгалтерский учет становится одной из оставляющих системы управления организацией. Бухгалтеры не только подготавливают информацию о результатах предпринимательской деятельности, но и принимают активное участие в прогнозировании, планировании, формировании, анализе. Реализация указанной роли бухгалтера проследим на примере организации учета материалов [1].

Материалы принимаются к бухгалтерскому учету по фактической себестоимости. Но материалы одного и того же вида и сорта могут поступать в организацию по разной фактической

себестоимости: стоимость материалов колеблется в зависимости от инфляции, общей ситуации на рынке, поставщика, размера приобретаемой партии и т. д. Такие колебания фактической себестоимости не создают никаких проблем при отражении в учете получения материалов. Проблемы появляются позже – при регистрации отпуска материалов со склада.

Отпуск материалов в производство оформляется документом, принятым в организации исходя из специфики производственного процесса (накладная на внутреннее перемещение, заборный лист, маршрутная карта и т. п.). Количество переданных материалов отражают в этом документе в той единице измерения, в которой ведется оперативный учет материалов (штуки, килограммы, литры, метры квадратные или погонные и т. д.), а также в принятой в организации учетной стоимости.

При отпуске материалов в производство и ином выбытии их оценку организация имеет право производить одним из следующих способов:

- 1) по себестоимости каждой единицы;
- 2) по средней себестоимости;
- 3) по себестоимости первых по времени приобретения запасов (способ ФИФО).

Это определено в п. 14 Инструкции по бухгалтерскому учету запасов, утвержденной постановлением Минфина РБ от 12.11.2010 № 133 (далее – Инструкция № 133).

Применять один из перечисленных способов по группе (виду) запасов организация должна в течение отчетного года. Выбранный способ закрепляется в учетной политике организации.

Каждый из следующих способов оценки материалов влияет на размер бухгалтерской и налогооблагаемой прибыли, а также на стоимость материалов на конец месяца. Влияние данных методов рассмотрим на примере [1].

Пусть выручка отчетного периода составляет 25000 руб., величина расходов по обычным видам деятельности отчетного периода (за исключением стоимости израсходованных материалов) составляет 1000 руб., определим величину прибыли и другие показатели при каждом способе оценки.

Таблица 1

Влияние метода оценки материалов на финансовые показатели

Финансовые показатели	По себестоимости каждой единицы	Способы расчета средней цены			
		Взвешенная оценка материалов		Скользкая оценка материалов	
		По средней себестоимости	ФИФО	По средней себестоимости	ФИФО
Выручка, у.е.	25000	25000	25000	25000	25000
Себестоимость израсходованных материалов, у.е.	19500	19550	19500	19506	195000
Остальные расходы, у.е.	1000	1000	1000	1000	1000
Прибыль, у.е.	4500	4450	4500	4494	4500
Стоимость материалов на конец месяца, у.е.	2350	2300	2350	2344	2350
Процент возмещения расходов, по приобретению материалов	89,24	89,47	89,24	89,27	89,24

Таким образом, в рассматриваемом примере для организации наиболее оптимальным может быть применение метода ФИФО, поскольку прибыль выше, чем при расчёте по средней себестоимости.

При стабильных ценах на материалы целесообразно применять для их оценки метод ФИФО при любой системе учета. Если цены на отдельные виды материалов колеблются, то оптимальным будет способ их оценки по средней себестоимости, исчисленной по взвешенной средней цене.

Обоснованный выбор метода оценки материалов характеризует не только квалификацию главного бухгалтера, но и налоговую и финансовую политику организации.

Список источников литературы:

1. Богатырёва, С.Н. Экономика [Текст] / С.Н. Богатырёва // Выбор оптимального способа оценки материалов в бухгалтерском и налоговом учете. – 2016 – С. 180-186

Хоменко Дар'я
студентка

Овчарик Зоряна

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин Україна

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВА**

В умовах ринку орієнтація підприємств на отримання прибутку є неодмінною умовою підприємницької діяльності. Роль і значення прибутку при цьому значно зростають. Тому необхідна обґрунтована побудова механізму формування і розподілу прибутку.

Дослідження щодо формування і використання прибутку підприємства, на сучасному етапі є об'єктом уваги багатьох вчених. Їх досліджували в своїх роботах В. І. Аранчій, О. М. Бандурка, І. А. Бланк, В. Л. Корінев, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова, П. Н. Шуляк.

Результати дослідження робіт вчених щодо визначення і формування прибутку дозволяє сформулювати сутність категорії прибутку підприємства. У більшості досліджень результати діяльності підприємства прийнято розділяти на три основні групи: фінансові, економічні і соціальні у складі фінансових результатів основним є прибуток [1]. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» прибуток визначається як сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Таким чином, перш за все, прибуток визначають як сукупність доходів, отриманих в процесі здійснення господарської діяльності, які перевищують сукупність понесених витрат.

Водночас прибуток - це підсумковий показник, результат фінансово- господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. Підприємство одержує прибуток після того, як втілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набере грошової форми. Таким чином, прибуток - це частина додаткової вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу.

Прибуток підприємства — основний чинник його економічного і соціального розвитку. Це підтверджується тим, що прибуток є джерелом самофінансування, стимулювання соціально-економічного розвитку виробництва і матеріального заохочення персоналу. Прибуток виступає в якості оціночного показника, є основним джерелом власного капіталу підприємств, а саме джерелом розширення виробництва і забезпечення інших потреб підприємства. Діючий порядок розподілу прибутку відповідає нинішньому етапу становлення ринкових відносин, тобто підприємство повинне брати участь своїм прибутком у формуванні державного бюджету, а частина прибутку, що залишилася, повинна бути розподілена між

власником підприємства і власником позичкового капіталу і інших фінансових ресурсів відповідно до укладених договорів.

Показним, що характеризує прибутковість підприємства є рентабельність. Так, показники рентабельності можуть характеризувати прибутковість акціонерного капіталу, рентабельність активів і рентабельність продажів.

Зважаючи на те, що кожна стаття витрат та доходів підприємства, формування фінансово-економічного результату відображається в балансі та звіті про фінансові результати, об'єктивним є розгляд особливостей його формування і вданих звітах [2].

З точки зору бухгалтерського обліку, в основі якого лежить баланс, в якому капітал відображений з одного боку як капітал (ресурси (активи)) підприємства, які використані в господарській діяльності для отримання економічної вигоди (прибутку). З іншого боку, капітал – це сукупність юридичних відносин, з приводу фінансування підприємства за рахунок джерел господарських засобів, що знаходяться у власності (пасив) [3].

Кругообіг активного капіталу за своєю суттю є послідовним переходом господарських засобів з однієї форми в іншу. Приріст власного капіталу забезпечується постійним оборотом активного капіталу, на завершальній стадії якого і формується прибуток у вигляді перевищення «доходів», одержаних від реалізації продукції над «витратами», що представляють вартість, використаних для виробництва і реалізації продукції, господарських засобів. І цикл обороту капіталу поновлюється. Таким чином, оборот активного капіталу одночасно обумовлює і структуру пасивного капіталу. [4, 5].

На формування прибутку впливають постановка мети підприємства, виробничі і фінансові чинники, а також облікова політика в області ведення бухгалтерського обліку і оподаткування. Разом з тим, показники фінансових результатів діяльності підприємства відображають компетентність керівництва і якість управлінських рішень. Також на формування фінансових результатів діяльності підприємства чинять вплив сукупності чинників, які можна підрозділити на зовнішні (макроекономічні і галузеві) і внутрішні (виробничі і позавиробничі) [1, 2].

Особливості у формуванні прибутку підприємств залежать від сфери їхньої діяльності, галузі господарства, форми власності, розвитку ринкових відносин.

Отже, прибуток є об'єктивною економічною категорією і на його формування впливають об'єктивні процеси, що відбуваються в суспільстві, у сфері виробництва й розподілу валового внутрішнього продукту. Прибуток є одним із основних джерел розширення виробництва і забезпечення інших потреб підприємства.

Таким чином, в умовах ринкових відносин підприємство повинне прагнути якщо не до отримання максимального прибутку, то принаймні до того об'єму прибутку, який дозволив би йому не тільки міцно утримувати свої конкурентні позиції на ринку збуту своїх товарів і надання послуг, але і забезпечити динамічний розвиток його виробництва.

Список використаних джерел

1. Байстрюченко Н. О. Вплив динаміки структури капіталу на фінансово- економічні результати діяльності підприємства [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Байстрюченко Наталія Олегівна ; Сум. держ. ун-т. - Суми, 2010. - 212 с.

2. Бондаренко Т. В. Особливості створення власного капіталу в процесі його кругообігу // Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 2 (10), 2013.

3. Кивачук В. С. Современное состояние теоретической базы управления кругооборотом капитала предприятия / В. С. Кивачук, И. В. Приймачук // Теоретические основы управления субъектами хозяйствования в условиях глобализации экономики: монография; под. общ. ред. В. С. Кивачука. – Брест. Изд-во БрГТУ, 2009. – С. 148-172.

4. Федоренко Н. О. Роль позикових коштів в підвищенні конкурентоспроможності фірми / Теліженко О. М., Федоренко Н. О. // Тези доповідей II міжнародної науково-

практичної конференції «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика». – Суми: УАБС НБУ, 2007. – С. 78.

5. Федоренко Н. О. Удосконалення методичних підходів до розрахунку ліміту кредитування підприємства / Федоренко Н. О. // Тези доповідей Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Сучасний стан і проблеми інвестиційного розвитку» / Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний університет». – Донецьк, 2007. – С. 83.

Черняк Яна

студентка

Самоховец Марія

к. э. н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

АНАЛИЗ ЦЕНТРАЛИЗОВАННЫХ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Финансовые ресурсы являются важнейшим источником осуществления расширенного воспроизводства, социально-экономического развития общества. Наращивание объёмов финансовых ресурсов является одной из важнейших задач финансовой политики государства.

Следует различать централизованные финансовые ресурсы государства и децентрализованные финансовые ресурсы предприятий.

Централизованные финансовые ресурсы – фонды денежных средств, находящиеся в распоряжении государства, формирующиеся в процессе распределения и перераспределения части стоимости валового внутреннего продукта, главным образом чистого дохода в денежной форме, и предназначенные для обеспечения общегосударственных потребностей.

Централизованные финансовые ресурсы государства:

- 1) Государственный бюджет (бюджеты местных органов власти);
- 2) Государственный кредит;
- 3) Внебюджетные государственные фонды. [1]

Основная часть централизованных финансовых ресурсов аккумулируется в государственном бюджете, что способствует ведению единой финансовой политики, а также обеспечивает возможность финансирования важнейших общегосударственных программ.

Финансовые ресурсы государства направляются на:

1. развитие народного хозяйства;
2. финансирование социально-культурных мероприятий;
3. социальную защиту населения;
4. финансирование обороны, правоохранительных органов, государственного управления;
5. выплаты страховых сумм по всем видам имущественного и личного страхования.
6. пенсионное обеспечение [2].

Консолидированный бюджет не имеет юридической силы, не публикуется и носит информативный характер. Однако показатели консолидированных бюджетов являются статистическими данными, характеризующими агрегированные данные по доходам и расходам, источникам поступления средств и направления их использования в целом по РБ и отдельных субъектов страны. Эти показатели используются в бюджетном планировании.

Важна роль показателей консолидированных бюджетов и при анализе формирования и использования централизованного финансового фонда страны, то есть суммы всех финансовых ресурсов, поступающих в бюджетную систему. Так, используя показатель

консолидированного бюджета РБ, определяют степень централизации финансовых ресурсов, создаваемых в стране и отражаемых в сводном финансовом балансе государства.

Таблица

Динамика изменения показателей консолидированного бюджета Республики Беларусь

оказатель	2014	2015	2016	Темп роста, %	
				2015 к 2014	2016 к 2015
ВВП, млрд. руб.	805793	899098	94321	111,5	104,9
Доходы консолидированного бюджета, млрд. руб.	219281	266321	28506	121,4	107,0
в % к ВВП	27,2	29,6	30,2	-	-
Расходы консолидированного бюджета, млрд. руб.	211154	250377	27318	118,6	109,1
в % к ВВП	26,2	27,8	29,0	-	-
Дефицит/профицит, млрд. руб.	8127	15945	1188	190	74
Дефицит/профицит, % к ВВП	1,0	1,8	1,3	-	-

Примечание – Источник [3]

По данным в 2016 г. ВВП составил 94321 млрд. руб. и увеличился на 17% (в сопоставимых ценах) по сравнению с 2014 годом.

По итогам 2016 года доходы консолидированного бюджета составили 28506 млрд. руб. и увеличились по сравнению с прошлым годом на 7%. В 2015 году по сравнению с 2014 г. увеличились на 21,4%

Отношение доходов консолидированного бюджета 2016 г. к ВВП составило 30,2%, что ниже на 3 процентных пункта, чем в 2014 гг.

Расходы консолидированного бюджета 2016 г. Профинансированы в сумме 27318 млрд. руб. Заметно нарастающее увеличение по сравнению с 2014 и 2015 гг. Относительно ВВП расходы бюджета, в 2016г. по сравнению с 2014г., увеличились на 2,8 процентных пункта, составив 29% ВВП.

Бюджетная политика в области расходов в текущем году направлена на повышение эффективности государственных расходов при сохранении бездефицитного бюджета с целью ограничения инфляционных процессов при обеспечении исполнения социальных обязательств государства.

Консолидированный бюджет 2016 года исполнен с профицитом в размере 1188 млрд. руб., или 1,3 % к ВВП. В 2014 г. профицит консолидированного бюджета составил 8123 млрд. руб., в 2015 г. увеличился практически в 2 раза и составил 15945 млрд. руб.

Таблица

Распределение доходов и расходов консолидированного бюджета Республики Беларусь по уровням бюджетной системы

Показатель	2014	2015	2016
Доходы консолидированного бюджета, млрд. руб.	219281	266321	28506
Удельный вес доходов республиканского бюджета, %	58,4	62,7	62,3
Удельный вес доходов местных бюджетов, %	41,6	37,3	37,7
Расходы консолидированного бюджета, млрд. руб.	211154	250377	27318
Удельный вес расходов республиканского бюджета, %	58,1	60,7	61,3
Удельный вес расходов местных бюджетов, %	41,9	39,3	38,7

Примечание – Источник [Собственная разработка]

В структуре консолидированного бюджета 2014 г. 58,4% составляют доходы республиканского бюджета и 41,6% доходы местных бюджетов. В 2015 г. виден рост доходов республиканского бюджета и спад доходов местных бюджетов на 4,3%. В 2016 г. наблюдается примерное такая же ситуация как и в 2015 г. (62,7% и 37,7%).

С расходами консолидированного бюджета наблюдается такая же ситуация как и с доходами. В 2015 и 2016 г. увеличение расходов республиканского бюджета, а в 2014. уменьшение соответственно. И наоборот, происходит с каждым годом спад расходов местных бюджетов.

Делая вывод можно сказать, что по экономическому содержанию бюджет государства - это часть созданного ВВП, то основным элементом экономической стратегии государства является определение того, какая часть ВВП будет направлена в бюджет. Чем выше уровень централизации в экономике, тем выше удельный вес бюджета в ВВП, тем выше степень государственного регулирования в экономике. Проведенный анализ доказывает следующее: чем ниже удельный вес бюджета в ВВП, т.е. чем меньше бюджет берет на себя регулируемую ф

Список использованных источников

1. Заяц Н.Е. Теория финансов: учебное пособие / Н.Е. Заяц и др. - Минск: БГЭУ, 2013. - 351 с.
2. Коваленко Е.А. Теория финансов: учебное пособие для студентов специальности "Финансы и кредит" / Е.А. Коваленко. - Гомель, 2007. - 157 с.
3. Национальный Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. Беларусь в цифрах, 2017. – Минск. – Режим доступа: http://belstat.gov.by/bgd/public_compilation/index_607. – Дата доступа: 20.02.2018.
4. Фисенко, М.К. Финансовая система Беларуси: учеб. пособие / М.К. Фисенко. – Минск: Современ., 2014. – 184 с.

Чешун Татьяна

студент

Малевский Эдуард

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г.Пинск, Республика Беларусь

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КРИПТОВАЛЮТЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Стремительное развитие технологий и техники в современном мире порождает упрощенные альтернативы существующим товарам, услугам, и, как следствие – деньгам. Эволюция денег привела к тому, что их товарная форма уже исчезла. На сегодняшний день особой формой денег выступают электронные деньги. Национальный банк Республики Беларусь определяет их как хранящиеся в электронном виде единицы стоимости, выпущенные в обращение в обмен на наличные или безналичные денежные средства и принимаемые в качестве средства платежа при осуществлении расчетов как с лицом, выпустившим в обращение данные единицы стоимости, так и с иными юридическими и физическими лицами, а также выражающие сумму обязательства этого лица по возврату денежных средств любому юридическому или физическому лицу при предъявлении данных единиц стоимости [1].

Причиной возникновения цифровых денег (криптовалют) стал кризис в 2008 году, когда на фоне банкротства крупных финансово-кредитных учреждений и активной печати денежных средств, предназначенных для покрытия растущих долгов стремительно начал увеличиваться государственный долг ряда стран (США, Япония, ЕС и др.). Хотя сегодня количество видов криптовалют достигает тысячи, первой из них считается Bitcoin или как его

называли «электронная наличность». Bitcoin используется для обмена на товары и на фоне других платежных средств является более эффективным и простым в обращении [2]. Он является альтернативой фиатным деньгам, но его организация гораздо сложнее. Технология, на которой основывается функционирование криптовалют, называется блокчейн. Она представляет собой систему для хранения информации, состоящей из цепочки блоков. Сложность состоит в том, что база данных хранится не на отдельном сервере, а на множестве отдельных устройств, участвующих в данной системе. Также при проведении различного рода транзакций информация о них отображается на всех устройствах, поэтому взломать такую систему практически не возможно. Возникает необходимость защиты информации личного характера.

В Республике Беларусь Декретом Президента №8 «О развитии цифровой экономики» от 21 декабря 2017 года в целях построения современной цифровой экономики в Республике Беларусь законодательно урегулировано обращение цифровых знаков (токенов). После вступления Декрета №8 в силу (28 марта 2018 года) юридические, физические лица и индивидуальные предприниматели вправе владеть токенами и осуществлять с ними операции на льготных условиях в рамках проводимой экономической либерализации. При этом юридическим лицам разрешено через резидента Парка высоких технологий создавать и размещать собственные токены в Республике Беларусь, хранить их в виртуальных кошельках, а также совершать с ними сделки: приобретать, отчуждать и обменивать. Считается, что это в значительной степени будет стимулировать деятельность юридических лиц. Ну а физические лица вправе осуществлять майнинг (создание новых структур (новых блоков в блокчейн) для обеспечения функционирования криптовалютных платформ), хранение в виртуальных кошельках, обмен токенов, их приобретение, отчуждение за белорусские рубли, иностранную валюту и электронные деньги, а также дарить и завещать. Что касается индивидуальных предпринимателей - они имеют право осуществлять те же операции, что и юридические лица [3]. Все это в совокупности будет содействовать экономической либерализации в Беларуси, стимулированию заинтересованности субъектов хозяйствования в «новых формах» валюты, что поможет осуществить внедрения инновационных основ во все сферы деятельности.

В целях бухгалтерского учёта, возникшие в процессе майнинга или приобретенные иным путём токены признаются активами, а размещение юридическими лицами создаваемых ими токенов влечет за собой возникновение обязательств перед их владельцами. В этом случае, добытые в процессе майнинга токены отображаются на счёте «Готовая продукция» по дебету, а по кредиту на счёте «Основное производство». В случае приобретения токенов для осуществления удостоверяемых ими прав они относятся к дебету счетов долгосрочные финансовые вложения или краткосрочные финансовые вложения и кредиту счетов «Расчеты с разными дебиторами и кредиторами», «Прочие доходы и расходы». Если же токены приобретены с целью последующей реализации, то в отчетности они отображаются по дебету счёта «Товары» и кредиту счетов «Расчёты с поставщиками» и «Доходы и расходы по текущей деятельности». Организации, которые осуществляют деятельность с использованием токенов, отображают в бухгалтерском учёте совершаемые ими операции и ведут бухгалтерскую и (или) финансовую отчетность, порядок которой определён Министерством финансов Республики Беларусь [3]. Мы предлагаем разработать методику оценки криптовалют и иных цифровых активов, имеющихся в организации по аналогии с оценкой иностранной валюты, поскольку криптовалюты также подвержены курсообразованию, хотя и не на государственном уровне.

Таким образом, Декрет Президента Республики Беларусь №8 направлен на регулирование сферы, связанной с цифровой формой денег. Целью проведения реформ является построение и развитие современной цифровой экономики в Республике Беларусь, развитие IT-сферы, а также внедрения новейших технологий в сфере безопасности при использовании цифровых денег в ходе различных операций с ними как для юридических лиц и ИП, так и для физических лиц.

Список использованных источников

1. Электронные деньги [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь.- Режим доступа: <http://www.nbrb.by/payment/e-money>.- Дата доступа: 20.03.2018
2. Михович К.И. Криптовалюта и ее влияние на современную экономику на примере Bitcoin / К.И. Михович // Электронный периодический рецензируемый научный журнал «Sci-article».- Режим доступа: <http://sci-article.ru/stat.php?i=1514063069>.- №52.- 2017 г.
3. О развитии цифровой экономики [Электронный ресурс] : Декрет Президента Респ. Беларусь, 21 дек. 2017 г., № 8 : // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018.

Чичкан Анастасія
студентка

Ведькал Валентина
доцент

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна

**ВІДПОВІДНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНИМ
СТАНДАРТАМ**

Бюджет як фінансовий план держави формується під впливом бюджетної і податкової політик. В Україні остання формувалася в умовах надзвичайно жорсткої економічної кризи, що не могло не позначитися на характері змін. Метою даної роботи є визначення особливостей бюджетної політики України.

Незважаючи на значні суперечності реформ, у деяких своїх частинах зміст податкової системи відповідає вимогам, що склалися у світовій практиці. Так, основу податкової системи України утворюють податки, які становлять ядро податкових систем розвинених західноєвропейських країн, - податок на додану вартість, акцизний збір і мито. Закони, якими регулюється справляння більшості з цих податків, розроблені з урахуванням норм західноєвропейського податкового права.

Бюджетна політика включає такі найважливіші ланки:

- розроблення наукового обґрунтованої концепції розвитку бюджету як важливого інструменту регулювання соціально – економічних процесів. Вона формується на основі вивчення потреб сучасного стану суспільного розвитку, всебічного аналізу стану розвитку економіки і соціальної сфери, глобальних тенденцій соціально – економічного розвитку та стратегічних пріоритетів держави;

- визначення основних напрямів мобілізації й використання бюджетних ресурсів на перспективу і поточний період; при цьому виходять із шляхів досягнення поставлених цілей, передбачених економічною політикою, враховуються зовнішні і внутрішні чинники, можливості зростання бюджетних ресурсів;

- здійснення практичних дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей

Прагнення України стати рівноправним європейським партнером європейської спільноти і економічний розвиток суспільства обумовлюють необхідність звернути увагу до обґрунтованості і ефективності бюджетної політики в системі регулювання економіки. Слід відзначити, що бюджетна політика є ефективним важелем, який впливає на соціально – економічний розвиток держави в цілому, так і її регіонів. Вона є важливою складовою фінансової та економічної політики.

На практиці бюджетна політика потребує правового оформлення. Держава визначає методи, обсяги та форми формування бюджетного фонду, відображає їх у законодавчих і нормативних актах. Фінансовий апарат держави, органи місцевого самоврядування на основі чинного законодавства розробляють і видають нормативні документи, які дають можливість встановити єдині у державі правила формування і використання коштів бюджетного фонду

держави. Від якості та повноти правового регулювання залежить успішність проведення бюджетної політики.

Сучасна бюджетна політика України повинна бути науково – обґрунтованою, отже спиратися на теорію і методіку формування доходів і витрат бюджетів всіх рівнів, яка повинна сприяти позитивному впливу економічних ефектів на результати господарювання суб'єктів національної економіки з метою її фінансової стабілізації, регулювання доходів та підвищення платоспроможності.

Тобто бюджетна політика в сучасних умовах повинна стати надійним фактором соціально – економічної стабільності та соціально – економічної стабільності та соціально – економічного розвитку суспільства. Реалізація можливостей, закладених в інструментарії бюджетного регулювання, як підсистеми державного регулювання, створює стимули переходу до сталого розвитку національної економіки в цілому як основи для розвитку добробуту кожного члена суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Музыка А. Трансформация подходов к определению бюджета / А. Музыка // Право Украины. – 2002. – № 2. – С. 42-47.
2. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: Навч. посіб. Для студ. Вузів. – К., 2004. – 544 с.

Шелестюкович Анастасія

студент

Самоховец Марія

доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

СИСТЕМА ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Пенсионное обеспечение является важнейшей составляющей системы социальной защиты. В настоящее время в органах по труду, занятости и социальной защите пенсии различных видов получают более 2,6 млн. человек.

В стране действует распределительная пенсионная система с установленными выплатами. Текущие обязательные взносы на пенсионное страхование являются источником финансирования пенсий. То есть взносы, уплачиваемые в определенном периоде, используются в этом же периоде на выплату пенсий пенсионерам. Для большинства работодателей взносы составляют 28% фонда заработной платы. Для работников взносы составляют 1% от индивидуального заработка.

Пенсия – это денежное обеспечение за выслугу лет, по инвалидности и т.д.

Сегодня установлены два вида пенсий:

- трудовые,
- социальные.

Право на трудовую пенсию по возрасту на общих основаниях до 2017 года предоставлялось мужчинам - по достижении 60 лет при стаже работы не менее 25 лет, женщинам - по достижении 55 лет при общем стаже работы не менее 20 лет.

Согласно Закону, с 1 января 2017 г. общеустановленный пенсионный возраст ежегодно повышается на 6 месяцев до достижения возраста мужчинами 63 года, женщинами 58 лет. Такими же темпами будет повышаться возраст для назначения досрочных пенсий [1].

Соотношение средней пенсии к средней заработной плате по стране является ключевым параметром для оценки эффективности пенсионной системы Республики Беларусь. Данные о средней пенсии и средней заработной плате по стране оформим в таблицу.

Таблица

Средний размер назначенных пенсий и номинальная начисленная заработная плата за период 2013-2017 гг.

	2013	2014	2015	2016	2017
Средний размер назначенных пенсий, руб	220,68	264,35	280,57	297	299,94
Номинальная начисленная средняя заработная плата, руб.	510,71	609,28	671,61	721,92	794,32

Примечание – Источник: собственная разработка на основе данных [2].

Из таблицы можно сделать следующий вывод: средняя заработная плата в Беларуси значительно выше, чем пенсии. За промежуток с 2013 по 2017 год происходили значительные колебания в изменении размера зарплаты, пенсий это коснулось меньше.

Соотношение средней пенсии к средней заработной плате по стране в 2013 году – 43%, в 2014 – 43%, в 2015 – 32%, в 2016 – 41%, в 2017 – 38%, это и отражает реальные финансовые возможности пенсионной системы. Рост размера пенсионных выплат отстает от роста заработной платы.

Ключевой проблемой сегодня стал рост пенсионной нагрузки на экономику из-за стремительного старения населения и низкого возраста выхода на пенсию, а также увеличения числа ранних пенсий и отсутствием существенных ограничений на пенсионные выплаты работающим пенсионерам.

Состояние пенсионного обеспечения в настоящее время представляет собой одну из острейших социально-экономических проблем. В ее состав входят: низкий уровень размеров пенсий, недостатки механизма корректировки заработка, низкая дифференциация размеров пенсий в зависимости от количества и качества предыдущей работы, значительное количество оснований для назначения досрочных пенсий, которые, к сожалению, не всегда позволяют однозначно определить наличие или отсутствие у лица права на досрочную пенсию.

Пути совершенствования пенсионного обеспечения:

- обеспечение устойчивого финансового положения существующей распределительной системы и накопительной системы индивидуальных счетов;
- создание механизмов, которые гарантируют связь между вкладом конкретного человека в пенсионную систему и размером его пенсии;
- создание системы мотивации регулярной уплаты взносов в пенсионную систему для участников рынка труда;
- обеспечение реального равенства возможностей для представителей различных поколений, социальных, половых и профессиональных групп, упразднение механизмов перераспределения в пользу более обеспеченных групп населения;
- нейтрализация политических рисков, связанных с выдачей определенным группам высоких гарантий, которые фактически не обеспечены ресурсами;
- нейтрализация демографических рисков, которые связаны с сокращением количества трудоспособных и увеличением числа пенсионеров.

Список использованных источников:

1. Министерство труда и социальной защиты Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Пенсионное обеспечение Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.mintrud.gov.by/pensia/>. – Дата доступа: 26.02.2018.
2. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.belstat.gov.by/>. – Дата доступа: 26.02.2018.

НАПРЯМ

Соціальна політика держави

Алпысбаев Ерсултан
студент
Адамбекова Мулдир
преподаватель

Алматинский казахско-турецкий гуманитарно-технологический колледж
г. Алматы, Казахстан

ТУРИСТСКО-КРАЕВЕДЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ОСНОВА СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Когда говорят “родина”, то что-то большое представляют. А для меня это речка, где я провела свое детство, дом на берегу озера и белеющие на горизонте вершины гор. Горы звали и манили, и, однажды, уложив рюкзак, я отправилась в поход. И этот поход продолжается всю жизнь. А моя земля была щедра ко мне, дарила мне свои красоты и раскрывала тайны.

Моя страсть к походам, к путешествиям привела меня в географию, а любовь к географии открыла путь в краеведение. Вот уже несколько лет я работаю в сфере образование, и все эти годы занимаюсь туристско-краеведческой деятельностью. С рюкзаком за плечами пройдены многие километры, собран богатый краеведческий материал. И со мной рядом были мои студенты.

«Горы нас встретили неприветливо. Небо было открыто. Из теплой маршрутки мы шагнули в туман. Согнувшись под тяжестью рюкзаков, накрывшись клеенками, идем по высокой траве. Веду группу быстро, с тревогой посматриваю на ребят. Их пребывание в горах начинается с серьезных испытаний. Погода меняется стремительно. Усилился ветер, разогнал тучи, солнце брызнуло неожиданно. Мы к тому времени достигли Большое Алматинское Озеро. Обед с видом на горы, первые фото, смех, шутки. Горные озера, тянь-шанские луга, искрящийся снег.

Рисунок. Со студентами (Большое Алматинское Озеро)

Это лишь эпизод, это один день из тех многих трудных походов. Почему я иду в горы и веду с собой своих учеников? Может лучше посмотреть фильм о путешествиях и путешественниках? Мнение некоторых родителей: - «Ах, а если они простудятся и заболеют? К морю пешком через горы? Это очень трудно. Нет, мы лучше поедим на электричке». Есть выражение «школа воспитания».

Проблемы воспитания настолько сложны и многообразны, что порой кажутся неразрешимыми. Сегодня нет общих идеологических установок, нет единой программы

воспитания. В этих условиях единственный выход - обратиться к "разумному, доброму, вечному", к тем общечеловеческим ценностям, которые выработывались веками, на протяжении всей истории человеческих цивилизаций. За годы педагогической деятельности я поняла, что географическое краеведение - мощная сила воздействия на моих учеников.

Школьное краеведение – это изучение своего края, своей местности. Краеведение как знание о родных местах зародилось в далеком прошлом. У всех народов сведения о природе, истории передавались из поколения в поколение [1].

Идея изучения родного края и использования краеведческого материала в учебно-воспитательной работе получила педагогическое обоснование в трудах великого чешского педагога Я.А.Коменского, французского мыслителя и педагога Ж.-Ж.Руссо, великого русского учёного и просветителя М.В.Ломоносова. Большой интерес к школьному краеведению проявлял основоположник научной педагогики Я.Д.Ушинский. Самодеятельное общественное движение краеведов зародилось ещё в дореволюционной России. Большую роль в развитии добровольного общественного **краеведения** сыграло Русское географическое общество (с 1845г).

После революции **краеведение** стало массовым, объединив большие научные и культурные силы. В послевоенный период получило развитие школьное **краеведение** [2].

Географическое краеведение – это комплекс дисциплин, различных по содержанию и методам исследования, но ведущих по своей сущности к научному и всестороннему познанию края. Предметом краеведческого исследования может быть край в целом, районы, населенные пункты, памятные места, отдельные объекты. Велико значение краеведения в образовательной и воспитательной работе.

Экскурсии, походы, экспедиции должны стать школой бережного отношения к природе, способствовать природоохранным взглядам в обществе. Краеведение способствует трудовому воспитанию и профориентации. Во время походов и в экспедициях необходимы как навыки по самообслуживанию, так и специальные умения по наблюдению за природными явлениями, по сбору краеведческого материала. Кроме того, юные краеведы обычно ведут общественно полезную работу. Участие в соревнованиях и слетах, дальних походах и экспедициях – это школа выживания [3].

Роль природы в развитии личности выражается в воспитании доброты, развитии эстетических вкусов, ведь природа - это источник красоты, доброты, познания, источник воздуха, воды, пищи. Красота природы способствует творческому вдохновению, вызывает у человека положительные эмоции, воспитывает чувства. В понятие "гармоничный человек" входит представление о гармонии данной личности с его родной природой [4].

Краеведение имеет два направления – учебная деятельность и внеклассная работа. География пронизана элементами краеведения. Краеведческий принцип преподавания помогает освоить основы физической географии и облегчает изучение экономической географии.

Сам термин «краеведение» означает, что изучается территория, определяемая понятием «свой край». Какую территорию следует понимать под «своим краем»? Этот вопрос должен быть обязательно решен в первую очередь, так как этим определяются рамки и подробности краеведческого изучения [5].

Осуществление краеведческого принципа в преподавании географии предполагает планомерное изучение своего края, постоянное накопление фактов и сведений о родных местах, их систематизацию и обработку. В общем, должна быть поставлена своего рода научно-исследовательская работа. Такая работа требует постоянного собирания и изучения всех современных, а также и за прошлое время литературных материалов о своем крае из научных трудов и сообщений, из статей, специальных работ, художественных произведений.

Должны изучаться и обрабатываться для использования в преподавании географии разного рода документальные материалы и описания, коллекции, собрания краеведческого

музея, разных учреждений, а также устные повествования местных краеведов и старожилов. Эта работа в силу своей особой сложности в большей степени будет проводиться самим учителем, но к ней также должны быть привлечены и учащиеся, особенно старших классов. С большим участием школьников, а в некоторых случаях даже целиком ими, должна проводиться та часть краеведческого исследования, которая состоит из самостоятельной работы по непосредственному изучению своего края. По существу, ученики под руководством учителя должны вести непрерывные наблюдения над различными местными природными явлениями, обследовать все места изучаемой территории, вникать в хозяйственные особенности местных предприятий и понять внутренние взаимосвязи в природе и в хозяйстве и связи между природой и хозяйством, проявляющиеся в пределах края. На эту сторону краеведческих наблюдений должно обращать особенно большое внимание, так как краеведение – это не только собирание материала, но и его обобщение.

Краеведческий принцип предполагает систематическое установление связей между изучением любого курса географии и теми знаниями, какие получают учащиеся в результате непосредственного исследования края. Обязательное использование в преподавании приобретенных краеведческих знаний – главное назначение учебного краеведения. Но для этого учителю необходимо иметь в своем распоряжении достаточный краеведческий материал и уметь сделать из него для уроков соответствующий отбор всего, что будет способствовать усвоению и пониманию учебного предмета. Таким образом, учебное краеведение преследует две задачи. Одна задача — всестороннее изучение своей местности, другая — использование краеведческого материала в преподавании [6].

Краеведческий принцип дает возможность строить преподавание географии на основе дидактического правила, обеспечивающего доступность и наглядность обучения: «от известного – к неизвестному», «от близкого – к далекому». Имея представление о природе и ее закономерностях, а также о населении и хозяйстве родного края, легче понять географию более отдаленных районов всей страны, а также зарубежных стран.

Конкретное проявление процессов развития географической среды в ближайших окрестностях школы помогает формированию правильных представлений о многих предметах и явлениях географической оболочки Земли, в том числе и о тех, которые недоступны непосредственному наблюдению учащихся. Местный краеведческий материал, таким образом, служит тем уже известным образцом (эталон), к которому учитель прибегает для разъяснений, сравнений и иллюстраций в преподавании всех курсов географии, а работа учащихся по изучению своего края – средством непосредственного познания многих географических явлений. Опираясь на конкретные знания о своем крае, учащиеся расширяют свои представления до понимания общих закономерностей географической науки. Из этого вытекает, что краеведение должно служить преподаванию географии повседневно и непрерывно, а не только во внеклассной работе, в краеведческих кружках с ограниченной группой учащихся. На краеведческом принципе должны строиться обычные уроки.

Многообразны формы организации внеклассной краеведческой работы по географии. Это экскурсии, походы, экспедиции, вечера, олимпиады, викторины, конференции и др.

Туристско-краеведческая деятельность - это сложный вид педагогической работы. Туризм и краеведение - это части единого целого. Туризм без краеведения не интересен, краеведение без знаний основ туристской техники невозможно.

Много граней у туризма, но главное – это великое таинство общения с природой. Природа – это источник красоты, доброты, познания, вдохновения, источник воздуха, воды, пищи. Человек и сам часть природы. Может поэтому, общаясь с природой, мы испытываем эмоциональное удовлетворение. В понятие «гармоничный человек» входит представление о гармонии данной личности с его родной природой. Эта гармония не является врожденной, она приобретается в процессе воспитания. Общению с природой нужно учиться. Я учу своих

учеников не просто смотреть, но видеть, не только слушать, но и слышать, а главное, чтобы весь мир прошёл через душу, через чувства.

Если вы хотите, чтобы души ваших воспитанников были чище, открыты к доброте, чтобы они задумались о "законах главных бытия", ведите их в лес, в горы, дайте побыть наедине с природой. Души даже самых "трудных" мальчишек здесь раскрываются, они преображаются.

Природа-это великая сила влияния на наши души, сердца, умы! Но, к сожалению, человек привык жить в «суете городов и потоках машин». Он так редко обращается к своим истокам, к своему началу. Но только Земля помогает нам понять самих себя, как не помогут никакие книги [7].

Список использованных источников:

1. Барашков В.Ф. «А как у вас говорят?». М.,1986.
2. Васильчикова Т.Н., Коровкина Г.Л., Курошина Л.Н. «Литературное краеведение Ульяновской области. Программа спецкурса для 5 – 11 классов массовых школах. Ульяновск, 2008.
3. Венец. Историко-краеведческий альманах. Ульяновск, 1991.
4. Журнал «Мономах». №3, 1997
5. Из этнической истории Ульяновской области. Краткие очерки Ульяновской области. - Ульяновск: Дом печати, 1993
6. Карамзинский сад. Литературно-художественный альманах. Ульяновск. Симбирская книга. 1997.
7. Кошелева А.Ф. «Филологическое краеведение». Ульяновск, 1998

Біленко Олена
к.е.н., доцент
Міщенко Юлія
студентка

Запорізький національний технічний університет
м. Запоріжжя, Україна

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ

Як соціальний феномен якість життя з'являється разом з виникненням людського суспільства і стає невід'ємною від сутності людини та її поведінки категорією. Поняття «якість життя» визначають як комплексну характеристику умов життєдіяльності населення, яка виражається сукупністю показників, що відображають матеріальне, фізичне, соціальне і культурне благополуччя населення. На першому місці при оцінці якості життя постає рівень задоволення матеріальних і духовних потреб, стан здоров'я населення і тривалість життя в країні [1, с.118].

З 1996 року середній розмір призначеної місячної пенсії літнім людям поступово зростає (табл.1).

За даними Держстату в 2017 році середній розмір пенсії в Україні склав 2480 грн (\$ 89), що майже вдвічі менше, ніж в Білорусі (300,30 біл.руб. – \$160)[3], в 2,8 рази менше, ніж в Росії (13700 руб (\$246), навіть менше, ніж в Молдові (1527,87 лейв – \$93) [4]. Середньостатистичний польський пенсіонер отримує 1500 злотих (\$420). Таким чином, середній рівень пенсійного забезпечення в Україні істотно нижче, ніж у сусідніх країнах, а відставання від європейського рівня дуже значне.

Таблиця 1

Середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, на 1 січня [2]

Напрямок
«Соціальна політика держави»

Рік	Середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду, грн.				Кількість пенсіонерів, млн. осіб
	всього	у тому числі:			
		за віком	за інвалідністю	у разі втрати годувальника	
1996	38,7	38,8	45,6	33,2	14,5
2006	406,8	417,7	393,2	302,8	14,1
2012	1253,3	1252,4	1164,3	1053,8	13,8
2017	1828,3	1808,9	1705,9	1803,0	11,9
2018	2480,45	н\д	н\д	н\д	11,7

Зазначимо, що розмір середньої пенсії в Україні становить лише 28 % від середньої зарплати (за грудень 2017 року - 8777 грн за даними Держстату). В інших країнах цей показник значно вищий. Так, у Великобританії співвідношення між пенсією і зарплатою досягає 90%, в Польщі - 58%, в Білорусі - 42%, в Росії - 38% [5].

У країнах Європейського Союзу на пенсію виходять в середньому у 64 - 65 років, але при цьому тривалість життя громадянина ЄС на 10 років довша, ніж в Україні. Найкращим для літніх людей співвідношення тривалості життя й пенсійного віку є у японців: чоловіки виходять на пенсію в 62 роки, жінки – в 61 рік, а середня тривалість життя в країні складає 84 роки. В Австралії за тривалості життя у 83 роки пенсійний вік складає 65 років [6].

З огляду на той факт, що середня тривалість життя чоловіків в Україні складає 66 років [7, с.25], в разі підняття пенсійного віку до 65, чоловіки будуть отримувати пенсію всього лише 1 рік.

В Україні не забезпечується якісне життя для людей похилого віку (табл.2), очікувана тривалість здорового життя перевищує пенсійний вік лише на 3-5 років. Очікувана тривалість здорового, активного і продуктивного життя після 65 років в Україні відсутня. У європейських країнах, наприклад, в Німеччині літні люди після 65 років можуть ще 6 років подорожувати по світу, займатись творчістю, спортом тощо, маючи оплачене медичне страхування та накопичену суму грошей на пенсійному рахунку.

Таблиця 2

Показники якості життя пенсіонерів деяких країн світу за міжнародними індексами

<i>Індекс людського капіталу 2016</i>	Норвегія	Німеччина	Франція	Україна
Місце в рейтингу				
Очікувана тривалість здорового життя	2	11	17	26
Очікувана тривалість здорового життя після 65 років	71	71	72	63
	6	6	7	0
<i>Індекс якості життя людей похилого віку 2015</i>	2	4	16	73
<i>Індекс соціального прогресу 2017</i>	3	13	19	64
Основні людські потреби	7	12	22	63
Основи благополуччя	2	8	11	86
• Здоров'я та оздоровлення	11	24	22	114
Можливості	7	14	19	52

*Складено за даними [8], [9], [10], [11].

За індексом якості життя людей похилого віку Україна займає 73 місце, за індексом соціального прогресу - на 64 місці, з дуже низьким показником здоров'я та оздоровлення. Не тільки пенсіонери, а й все населення не відповідає високому рівню здоров'я та гарного самопочуття. За цими показниками Україна значно поступається європейським країнам.

Серйозною проблемою в Україні є практично повна відсутність комфортного для літніх людей середовища проживання: облаштування житлового фонду у більшості випадків не

відповідає їхнім потребам. У містах проблеми стосуються, по-перше, облаштування будинків та прибудинкових територій, по-друге, якісних характеристик приміщень (наявності базових зручностей, поточного та капітального ремонтів). Літні люди проживають, в основному, в старому житловому фонді, не обладнаному ліфтами, пандусами, поручнями, а комунікації таких будинків потребують серйозного капітального ремонту [12].

На основі наведених фактів можна зробити висновок, що пенсійна реформа 2017 року не є гарантом осучаснення, соціальної справедливості та впровадження європейських норм. Незважаючи на те, що реформа принесла значні зміни, вона не вирішує головні проблеми для літніх людей: можливість жити по «європейські» як протягом трудового життя, так і після його припинення.

Пенсійну реформу потрібно розробити таким чином, щоб покращити якість життя всіх пенсіонерів. Нова, максимально прирівняна до європейських показників, пенсія стане запорукою гідного життя пенсіонерів та престижності трудової діяльності в Україні, а прогресивна пенсійна реформа – гарантом захисту людей в пенсійному віці, щоб вони могли вести активне, здорове життя.

Список використаних джерел:

1. Петрушина Т. Якість життя — головний критерій стану суспільства / Т. Петрушина, Ю. Саєнко // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2013. — № 2. — С. 117-141.
2. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Національна каса соціального страхування Республіки Молдова. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cnas.md/lib.php?l=ru&idc=244&t=/ctaticitika/&year=2017>
4. Пенсія за віком у Білорусі. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://myfin.by/wiki/term/pensiya-po-vozzrastu-v-belarusi>
5. Порівняння українських пенсій зі світовими. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://fakty.ictv.ua/ru/ukraine/20170130-yak-vyzhyty-porivnyannya-ukrayinskyh-pensij-zi-svitovymu/>
6. Дожити до пенсії: розмір виплат і тривалість життя пенсіонерів в Україні та світі. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2017/04/21/infografika/suspilstvo/dozhyty-pensiyi-rozmir-vyplat-tryvalist-zhyttya-pensioneriv-ukrayini-ta-sviti>
7. Україна у цифрах 2016. Статистичний збірник. / Державна служба статистики України. — К., 2017.
8. Індекс людського капіталу 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analytika/rejtingovi-ocinky-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-2016>
9. Індекс людського капіталу 2016. Очікувана тривалість здорового життя після 65 років. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reports.weforum.org/human-capital-report-2016/economies/#economy=NOR>
10. Індекс якості життя похилого віку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2015/09/28/7245>
11. Індекс соціального прогресу. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.socialprogressindex.com/?tab=2&code=UKR&compare=DEU&compare=FRA&compare=UKR&prop=FLOW>
12. Полякова С.В. Бідність літніх людей в Україні: основні тенденції та рекомендації до політики / С.В.Полякова // Демографія та соціальна економіка. — 2017. — № 3 (31). — С. 113 – 123.

Мачашчик Павел

доктор наук, ректор

Государственное высшее учебное заведение

имени С. Тарновского (Польша)

Бритченко Игорь

доктор хабилитованный, профессор,
Государственное высшее учебное заведение
имени С. Тарновского (Польша)

РОЛЬ ОБРАЗОВАНИЯ В ОПРЕДЕЛЕНИИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ВЕКТОРА РАЗВИТИЯ ПОЛЬШИ

Следует отметить, что в любой стране мира стратегический выбор осуществляет элита страны. Ключевую роль в подготовке и реализации этого стратегического выбора играет национальная система образования. С одной стороны, она создает ресурсный потенциал для развития инновационной деятельности в стране, а с другой стороны – формирует национальную элиту, которая являет собой компетентные, энергичные и духовно-нравственные силы, которые способны катализировать качественно новое состояние социально-экономического развития страны.

Национальная система образования Польши формирует стратегически важный фактор социально-экономического развития – интеллектуальный ресурс государства, который обладает необходимыми современными технологиями и знаниями, способность его постоянно наращивать.

Польша считается страной с одним из наиболее высоким уровнем квалификации работников. Это, прежде всего, обусловлено сформированной и успешно функционирующей системы образования, которая характеризуется следующими параметрами:

- 430 высших учебных заведений;
- почти 1,41 млн студентов;
- около 90% из общего их количества, говорящих на иностранных языках;
- 57 тысяч иностранных студентов из 156 стран мира;
- почти 30% граждан в возрасте от 25 до 64 лет с высшим образованием (бакалавры – 6%; магистры – 21%; кандидаты наук – 1%) [1, с. 15].

Проект польского правительства «Стратегия развития человеческого капитала 2020» нацелен на увеличение количества студентов в высших учебных заведениях, в том числе и за счет иностранных. Страна в последние годы выбрала курс насыщения своего рынка труда за счет иностранцев, в первую очередь выходцев из бывшего СССР, не жалея на это средств. С 2017г. изменилась система финансирования польских ВУЗов в пользу обучения иностранных студентов. Так, на иностранца, обучающегося в университете страны на полном цикле обучения (5 лет), дотация государства составит около 13 тысяч злотых, в то время как на местного студента ВУЗ получит менее 3 тысяч злотых финансирования [2].

Согласно данным Евростата, Республика Польша занимает четвертое место после Великобритании, Германии и Франции по количеству учащихся в высших учебных заведениях. Самыми популярными среди абитуриентов был выбор специальностей в сфере экономики и управления, социальных наук, а также педагогики.

Общее количество студентов в Польше, к сожалению, уменьшается. Самое большое их количество в расчете на 1 тысячу населения было зафиксировано в 2009г. – 500 чел. Разница с показателем последнего отчетного года очевидна, он составляет 351 чел. Согласно статистическим данным около 35 тысяч поляков учатся в зарубежных высших учебных заведениях.

Вместе с этим, число иностранных студентов растет с каждым годом: с 0,5% от общего числа студентов в 2009г. до больше 4% в 2016г. Рост числа иностранных студентов составляет более 10% каждый год. Таким образом, абитуриенты из-за рубежа призваны заполнить свободные места, образовавшиеся из-за демографической ямы в Польше [2].

Аналитические данные индекса человеческого развития (ИЧР) Польши демонстрируют положительную динамику, в то же время, сигнализируют о необходимости активных действий со стороны польского правительства в направлении его наращивания (рис. 1)

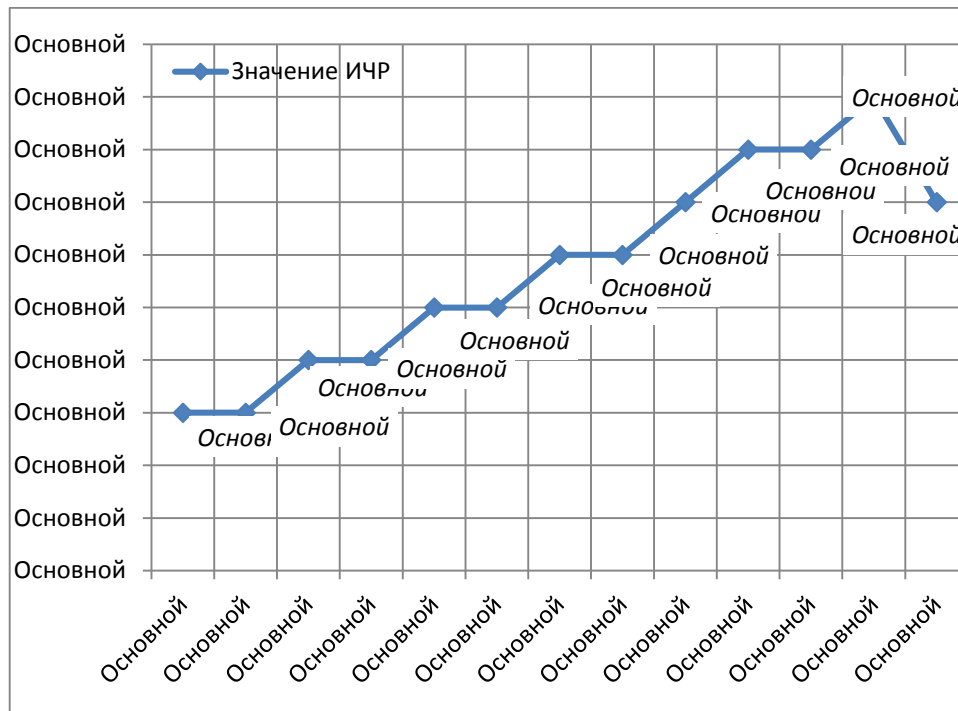

Рис. 1. Динамика индекса человеческого развития Польши [3]

Индекс человеческого развития является совокупным показателем уровня развития человека в той или иной стране. Иногда этот показатель используют в качестве синонима таких понятий как «качество жизни» или «уровень жизни». Он отражает достижения конкретной страны с точки зрения состояния здоровья, возможности получения образования и уровня фактического дохода её граждан, в разрезе трех направлений:

1) индекса ожидаемой продолжительности жизни, в котором анализируются здоровье и долголетие, а затем рассчитывают показатель средней ожидаемой продолжительности жизни при рождении.

2) индекса образования, в котором детально анализируют доступ к образованию, а также рассчитывают среднюю ожидаемую продолжительность обучения детей школьного возраста и среднюю продолжительность обучения взрослого населения конкретной страны.

3) индекса валового национального дохода, в котором оценивают уровень жизни населения, что измеряется величиной валового национального дохода в расчете на душу населения в долларах США по паритету покупательной способности [3].

Данные диаграммы ИЧР говорят о необходимости формулировки новой миссии и видения, в том числе и будущего системы образования Польши, а также определения современных направляющих целей социально-экономического национального развития.

Стратегия дальнейшего развития Польши должна быть основана на когерентном единстве развития системы образования и производственного потенциала с учетом:

1) мегатенденций современного развития: глобализация, информатизация общества, экономика знаний;

2) европейской интеграции: национальная конкурентоспособность на европейском рынке труда, профессиональная и пространственная мобильность, гармонизация стандартов образования с Европейским сообществом;

3) социально-системной трансформации: активная гражданская позиция, либерализация социально-экономической жизни, новые социальные потребности;

4) экспоненциального прогрессивного развития науки и знаний, а также методов и технологий обучения [4, с. 80].

Список использованных источников:

1. Почему Польша [Электронный ресурс] Режим доступа: https://www.paih.gov.pl/files/?id_plik=28004
2. Иностранцы студенты выгодны польским вузам: о чем говорят цифры [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.isttravel.ru/index.pl?act=PRODUCT&id=242>
3. Индекс развития человеческого потенциала. Информация об исследовании и его результаты [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/human-development-index/human-development-index-info>
4. Коседовски В., Петровска-Трыбулл М. Изменения в системе высшего образования как фактор развития человеческого капитала в Польше [Текст] / В. Коседовски, М. Петровска-Трыбулл // Инновационные образовательные технологии, 2007. - № 4(12). – С. 80-88.

Герасименко Петр

д.т. н., профессор

Псковский государственный университет

г. Псков

ОБ ОДНОЙ ПРОБЛЕМЕ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ПО ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКОМУ МОДЕЛИРОВАНИЮ

Преподавание математики в образовательном процессе вуза направлено на решение двух основных задач. Во-первых, привить студенту общую математическую культуру. Во-вторых, подготовить его к освоению других учебных дисциплин, использующих математические модели и методы. Среди таких дисциплин при подготовке экономистов важно место занимают эконометрика и экономико-математические модели.

Учитывая важность математической составляющей в образовании экономистов, в последние годы выполнено большое число исследований и опубликовано не меньшее число работ, в которых раскрыты проблемы, тенденции и перспективы математической подготовки на всех уровнях. Общим выводом, вытекающим из большинства этих работ, является тот факт, что математическое образование движется к глубокому кризису.

В настоящее время продолжает усиливаться разрыв между уровнем знаний по математике школьников и уровнем знаний необходимым для успешного обучения в вузах, особенно экономических. Отсутствие согласованности между школьной и вузовской программами по математике является основной причиной, которая приводит к низкому уровню знаний по ней у выпускников школ.

Отмеченный факт обуславливают дальнейшее углубление разрыва между уровнем математической подготовки выпускников вузов и потребностями экономической науки, производства и общества. По этой причине, не используются в настоящее время в экономике в полной мере мировые достижения в области экономико-математического моделирования и компьютерных технологий.

Следует добавить, что при подготовке специалистов и бакалавров в настоящее время существует немалая проблема, связанная с внутренними противоречиями вузовского образовательного процесса, которая обусловлена возрастающим с огромной скоростью объемом информации, предлагаемой студенту для усвоения, и ограниченными у него возможностями в сокращенные сроки изучения математики осуществить это [1]. В этой связи становится все более актуальной проблема согласования содержания программ по математике и объемов знаний, получаемых на всех ступенях образования.

Таким образом, следует отметить, что математическая подготовка студентов не обеспечивает владение современными экономико-математическими моделями и информационными технологиями, что не позволяет осуществлять системный анализ, такой как, например, выполнен в работе [2].

Еще до введения ЕГЭ уровень школьной математической подготовки абитуриентов, поступающих в вуз, существенно понизился [1]. Результаты вступительных экзаменов и опрос абитуриентов, поступавших в различные вузы, свидетельствовал, что на рассмотрение в школах отдельных наиболее сложных и важных вопросов элементарной математики было выделено недостаточно времени, либо их совсем не изучали.

Исследования, которые проводились во многих университетах по оцениванию влияния ЕГЭ на результаты изучения студентами математических дисциплин, показывают, что после введения ЕГЭ, уровень математической подготовки студентов продолжает снижаться, а, следовательно, понизился уровень знания в вузах. Проблема возникает потому, что преподаватель в школе при изучении математики ориентируется на тесты ЕГЭ, а, соответственно, качество знаний ее обеспечивается еще ниже, чем было до ЕГЭ.

Существующие методы и методики обучения будущих специалистов, бакалавров и магистров не могут не учитывать то обстоятельство, что подавляющее большинство студентов в потоках и группах, имеют число баллов ЕГЭ по математике от 20 до 60. Повсеместное внедрение в вузах набор студентов посредством ЕГЭ, породило огромную проблему фундаментальной подготовки выпускников.

Анализа выполненных заданий ЕГЭ показал огромное число слабых сторон системы обучения математике. В качестве примера, можно привести выявленные отдельные недостатки выполнения заданий повышенной сложности 2479 абитуриентами Северо-западного региона в 2017 году. К ним относится следующий перечень недостатков:

1. Слабые знания стереометрии и отсутствие пространственного воображения не позволяют ученикам проводить доказательства утверждений, следующих в условии задания. Результат – выполнено 2 задания.

2. Неумение решать неравенства и системы неравенств. Результат – выполнено 170 заданий.

3. В школе не уделяют должного внимания на глубину понимания условий заданий и недопустимость упрощения заданий, а потому решаются задачи с другими условиями. Результат – выполнено 3 задания.

4. Большая сложность возникает при выполнении заданий, которые требуют не математических знаний, а специальных. Результат – выполнено 123 задания.

5. Незнание свойств логарифмов и не умение решать иррациональные уравнения с параметром. Результат – выполнено 3 задания.

6. Недостаточно уделяется в школе развитию логического мышления. Результат – выполнено 0 заданий.

Таким образом, если подавляющее большинство учащихся при решении задачи не знают способ решения и не понимают какой необходимо выбрать теоретический материал, на который опирается решение, то следует считать, что его этому не учили, или плохо учили.

Как известно, что основным источником побуждения школьника к изучению любого предмета, в том числе математики, служит интерес. Привлечь внимание и заинтересовать учеников можно удивительными явлениями, возникающими в живой и неживой природе. Но это лишь начало возникновения интереса и добиться его сравнительно легко. Удержать интерес и сделать его достаточно стойким значительно сложнее. Добиться его можно с помощью решения нестандартных математических задач. Еще более сложно осуществить переход от физических явлений к математическим моделям, показав как с их помощью можно осуществить количественные оценки этих явлений.

Если поддерживать интерес различными заданиями, различными способами и приемами решения этих заданий, можно постепенно воспитывать интерес к самой деятельности, интерес к математике как к науке, который обычно перерастает в интерес к процессу самой мыслительной деятельности.

Материал, преподносимый учителем должен быть понятен каждому ученику, иначе он не вызовет желания работать, т.к. будет лишен для него смысла. Для поддержания интереса во всяком новом он должен базироваться на старом материале, который должен быть хорошо известный школьникам. Только при условии установления связи нового со старым возможны проявления сообразительности и догадки.

Сегодня путь исправления всех недостатков, возникающих при изучении математики достаточно сложный, а потому и не дает должного эффекта для многих студентов. Поэтому возникает необходимость введения в вузе для студентов первого курса индивидуально ориентированной подготовки по элементарной математике [3]. Только тогда можно будет частично совершенствовать математическую подготовку в вузе.

На основании даже поверхностного анализа математической подготовки в школе и вузе видно, что сегодня существуют тенденции, направленные на дальнейшее снижение формирования у школьников и студентов абстрактного мышления и пространственного воображения. Как известно, данные качества являются обязательными для специалиста-творца. Следовательно, перспектива подготовки выпускников вузов направлена на формирование практиков-ремесленников. В докладе предлагаются пути совершенствования экономико-математической подготовки студентов.

Список использованных источников

1. Герасименко П. В. Исследование динамики изменения успеваемости по математическим дисциплинам студентов экономических специальностей ПГУПС / П.В. Герасименко, Р. С. Кударов // Вып. ПГУПС, № 1 (34), Известия Петерб. ун-та путей сообщения. – СПб.: 2013. С. 215-221.
2. Кударов Р.С. Мониторинг пассажиропотоков, формирующих входной пассажиропоток на станции «Пушкинская» в часы «пик» / Р.С. Кударов, П.В. Герасименко // В сборнике: Шаг в будущее, Неделя науки-2006. Материалы научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. Редактор В.В. Сапожников, 2006, С. 189-191.
3. Герасименко П.В. Об одном подходе к оценке качества успеваемости учебных групп студентов / П.В. Герасименко // Ученые записки Международного банковского института. – СПб.: МБИ, 2013. № 6. С. 179-186.

Герасимец Андрей
студент

Морозова Инна
к. ф.-м.н., доцент

Белорусский государственный аграрный технический университет
г. Минск, Республика Беларусь

МЕТОДИКА ОЦЕНКИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ИНТЕГРИРОВАННОЙ СТРУКТУРЕ

В настоящее время в Республике Беларусь активно ведётся создание интегрированных структур в агропромышленном комплексе. В связи с этим интегрированные структуры сталкиваются с рядом вопросов, для решения которых требуются существенные структурные социально-экономические изменения, быстрое технологическое развитие. Поэтому важной становится задача модернизации всех сфер жизнедеятельности общества. Недостаточный уровень развития человеческого капитала создают серьезные угрозы для долгосрочного развития. Грамотное управление хозяйственной деятельностью может ускорить построение конкурентоспособной экономики. В связи с этим возникает потребность в комплексной оценке инвестиционного потенциала в интегрированных структурах.

Оценка инвестиционного потенциала – сложный, многофакторный процесс, исследованием которого занимаются как отдельные ученые, так и целые научные коллективы.

Практически все исследователи сходятся в том, что среди факторов, влияющих на инвестиционный потенциал, особая роль принадлежит человеческому капиталу. Это обусловлено тем, что современная мировая хозяйственная система требует от человека возможности быстрого приспособления к динамично меняющимся условиям и овладения новыми производственными, экономическими и социальными навыками.

Теория «человеческого капитала» – раздел современной науки, изучающий процессы накопления и использования качественных характеристик человеческих ресурсов [1, 25].

Согласно этой теории, человек рассматривается не только как активная часть воспроизводственного процесса, но и отождествляется с капиталом, т. е. с тем, что приносит прибыль. Теория человеческого капитала фиксирует потребность вложений в человека с целью формирования профессионала в определенных сферах деятельности, доход от которого будет больше, нежели доход от обычного работника.

Человеческий капитал представляет собой, прежде всего, имеющийся у каждого индивида долговременный запас знаний, навыков и компетенций, которые приобретаются преимущественно посредством обучения и трудового опыта. Формируются эти знания, навыки и компетенции при осуществлении деятельности в общественных структурах. К ним можно отнести образование, здравоохранение, науку, культуру и искусство, информационное обслуживание [2, 108].

В зависимости от основных составляющих частей человеческий капитал можно представить как совокупность определенных элементов. Такого рода структурные элементы предлагают называть фондами человеческого капитала, так как они создают определенный запас способностей, пригодных для использования в производственной деятельности [3, 16].

Человеческий капитал интегрированной структуры представляет собой совокупность способностей работников структуры к получению образования, поддержанию здоровья, выполнению трудовых функций и соблюдению культурных норм, сформированных за счет индивидуальных и общественных инвестиций, что обеспечивает индивидам, предприятиям и интегрированной структуре получение дохода, количественный и качественный рост.

Нами предлагается метод оценки человеческого капитала интегрированной структуры как оценка человеческого капитала в отдельных организациях и приведение показателей с среднеарифметическому по структуре в целом.

В качестве индикаторов элементов регионального человеческого капитала можно предложить использование следующих показателей представленных в таблице.

Таблица

Показатели	Обозначение
Численность лиц имеющих высшее образование на 100 чел. работников	X_1
Численность работников прошедших профессиональное обучение за год на 100 чел. работников	X_2
Индекс здравоохранения в организации	X_3
Индекс сплочённости коллектива	X_4
Затраты на охрану труда в расчёте на 100 чел. работников	X_5
Индекс социальных факторов на предприятии	X_6

Для перевода показателей X_1, X_2, X_5 в индекс, значение которого варьирует от 0 до 1, мы воспользовались следующей формулой [4, 227]:

$$X_{i p} = (X_i - X_{\min}) / (X_{\max} - X_{\min}) \quad (1)$$

где $X_{i p}$ – индивидуальный индекс показателя i для p -предприятия; X_i – значение показателя X для p -предприятия; X_{\max} и X_{\min} – максимальное и минимальное значения показателя X для всех изучаемых предприятий.

Показатель X_3 находится как отношение количества дней нахождения всего персонала на больничном к общему фонду отработанных дней всеми работниками. Этот показатель будет индексом здравоохранения организации.

Індекс сплоченості колектива ми знайдемо як відношення числа корпоративних заходів у організації до числа важливих свят. До важливим свят ми відносимо: 23 лютого, 8 Марта, День працівника сільськогосподарського господарства, Новий рік.

До індексам соціальних факторів на підприємстві ми відносимо показники: наявність їдальні, наявність спортивного залу, наявність медичного працівника. Кожен з показників має вагу рівну 0,33 в загальному індексі соціальних факторів.

За допомогою показників, представлених у таблиці, обчислимо індекс людського капіталу організації (ІЧКО):

$$\text{ІЧКО} = X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5 + X_6 \quad (2)$$

За допомогою формули знаходження ІЧКО можна обчислити індекс для кожної організації інтегрованої структури, після чого знайти середнєарифметичне по структурі, що і буде вважатися індексом людського капіталу інтегрованої структури.

Ми плануємо з допомогою даної методики визначити індекс людського капіталу в організаціях, що входять до інтегрованої структури ОАО «Оршанський комбінат хлібопродуктів».

Список використаних джерел:

1. Евсєєв, В. О. Конкурентоспроможність виробничих сил / В. О. Евсєєв. – М. : Видавничо-торгова корпорація «Дашков і К°», 2007. – 180 с.
2. Медведєв, Д. Національні пріоритети: Статті та виступи / Д. Медведєв // Соціально-економічне розвитку Росії: нові рубежі. – М. : Європа, 2008. – С. 89.
3. Курганський С.А. Структура людського капіталу і його оцінка на макрорівні // Вісник Іркутської державної економічної академії. – 2011. – № 6. – С. 15-22.
4. Шафран А.М. Людський капітал як фактор інвестиційної привабливості регіонів Росії // Вісник Чувашського державного педагогічного університету ім. І.Я. Яковлева. – 2011. – № 3-1. – С. 224-231.

Голик Д.О.

студент

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Питання про працевлаштування молоді в нашій країні різко стало на порядку денному. Кількість безробітних, а особливо молодих людей, досягає високих показників, через це фахівці намагаються вивчити і з'ясувати причини, наслідки та шляхи поліпшення ситуації в Україні. Дослідженню питання безробіття та працевлаштування молоді присвятили роботи такі вчені, як Д. Богиня, О. Грішнова, Е. Лібанова, М. Мутяк та ін..

Для прикладу наведу дані Державного комітету статистики України щодо рівня безробіття молодих людей у віці 15-24 років за період з 2013 р. по 2017 р. (Рис. 1).

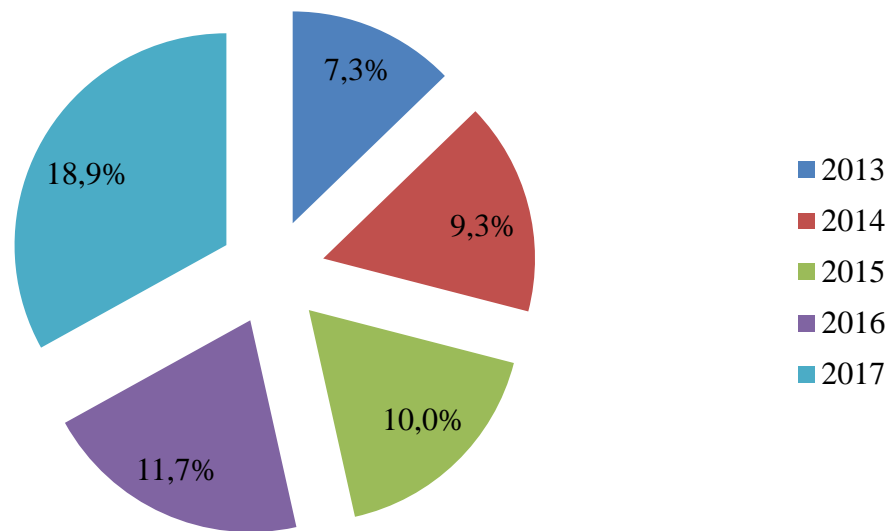

Рис.1. Рівень безробіття молодих людей за період 2013 - 2017рр.

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Дана ситуація тільки підтверджує нестабільну ситуацію в нашій країні. Слід зауважити, що для вирішення поточної проблеми необхідна допомога держави і органів місцевого самоврядування в кожному регіоні. Якщо вирішувати проблему на рівні окремого регіону, то загальна картина зниження безробіття країни буде виглядати оптимістичніше. Ефективним шляхом вирішення даної проблеми буде взаємодія і співпраця всіх структур: державних органів влади, служби зайнятості населення, сфери освіти і комітетів у справах молоді.

Серед найпоширеніших причин безробіття молодого населення нашої країни слід назвати наступні:

1. Відсутність досвіду роботи: багато роботодавців дуже різко реагують на відсутність досвіду роботи, через це пропадає дуже багато відмінних і кваліфікованих робітників.

2. Високі вимоги роботодавців до молодих спеціалістів. Оскільки багато роботодавців з обережністю ставляться до молодих спеціалістів/випускників ВНЗ, не даючи, або занадто чіпляючись, до виконаної роботи.

3. Низький рівень вищої освіти в нашій країні: недолік знань, відсутність практичних навичок за набутою професією, відсутність досвіду прийняття самостійних рішень

4. Нестабільна ситуація на ринку праці через кризу в країні, військові дії, - не дає молодим фахівцям вибору при працевлаштуванні.

5. Погана орієнтація майбутніх фахівців в реальній ситуації на ринку праці, затребуваності тієї чи іншої професії.

На мою думку, причини безробіття молодого населення в Україні можна подолати, за умови зацікавленості уряду і створення умов для працевлаштування. Забезпечення задовільного рівня зайнятості молоді на сьогодні виступає одним із пріоритетних завдань розвитку держави. Адже саме молодь є найактивнішою частиною працездатного населення. Лише з урахуванням динаміки рівня її зайнятості можна розробляти соціально-економічні прогнози розвитку країни на довготривалу перспективу. За опитуванням студентської молоді більшість студентів вважає, що головне в державній підтримці – можливість отримання роботи за фахом, гарантія постійного достатнього рівня заробітної

плати, можливість отримання власного житла, створення умов для опанування нових форм самореалізації у вигляді зайняття підприємницькою діяльністю.

На мою думку, потрібно вжити заходи, які забезпечили б ширшу обізнаність молодих людей у різних професіях і, врешті, спрямувати людину в «правильне русло». Варто врахувати те, що вищі навчальні заклади у високорозвинених країнах, які не можуть гарантувати працевлаштування більше ніж 70 % випускникам, позбавлені державного фінансування. В Україні такий шлях вирішення проблеми є також досить доцільний. І для того, щоб остаточно проявити себе як державу з ринковою економікою, сьогодні перед Україною постало завдання у забезпеченні робочим місцем майже кожного, хто до цього прагне, зокрема молоді. Тому провівши такі заходи, можна вплинути на дану ситуацію наступним чином:

1. Пропонувати працевлаштування при університеті - так у студентів буде більше мотивації вчитися, і отримувати досвід роботи за фахом.

2. Поліпшити систему освіти, за зразком Європи, США. Університети будуть випускати відмінних фахівців.

3. Мотивувати за допомогою ЗМІ роботодавців з працевлаштування молодих і перспективних фахівців.

4. Висвітлення в ЗМІ перспективних і затребуваних професій, і спеціальностей на певний проміжок часу. Це забезпечить вищий рівень поінформованості та допоможе людині визначити напрямок, в якому вона прагне надалі працювати і реалізовувати себе, при цьому користь буде не лише для неї, а й для розвитку країни.

Я вважаю, що шляхом впровадження таких заходів, можна зменшити безробіття молодого населення, вдосконалити ринок праці в Україні. Дані заходи висвітлювали для молодого покоління про затребуваність в кадрах, про перспективу кар'єрного росту. І нам не варто забувати, що для ефективного вирішення працевлаштування молодого населення потрібно підходити комплексно і починати з «низів».

Список використаної літератури:

1. Сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Л.А Козлова, Л.Е Самуйлова, Ю.А. Логінова, Д.Н. Рошин, С.В. Тарасова. Технології пошуку, відбору та адаптації персоналу в компанії. 2010 року - 237с.
3. Рынок труда: новшества, ожидания и тенденции [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2017/12/14/632170/>
4. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості : навч. посібн. – К. : Вид-в КНЕУ, 2003. – С. 252.

Гордіна Наталія

к.і.н., завідувач бібліотеки

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин, Україна

ВПЛИВ ПОЛІТИКИ ГЛАСНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ НАСТРОЇВ НАСЕЛЕННЯ УРСР (1986 – 1991)

Гласність була офіційно проголошена у лютому 1986 р. на XXVII з'їзді КПРС. Її впровадження виражалось у обговоренні існуючих у суспільстві проблем, поглибленні політики критики і самокритики керівництва, заохоченні критики і пропозицій «знизу», реабілітації несправедливо засуджених, визнання помилок попередніх десятиліть радянської влади. Впровадження гласності стало процесом, який почався і поширювався з Москви, більш повільними темпами розгортався у республіках. У кожному з її проявів були обмеження, свідомо накладені керівництвом [3, с.43].

Провідниками гласності стали засоби масової інформації. У газетах перепліталися публікації на теми, які заохочувалися «згори», з тими, які в принципі не були бажаними, але стали можливими завдяки гласності. На фоні колишнього одностайного схвалення в пресі радянського способу життя, відносно відкрите обговорення існуючих у країні проблем спричинило гострий до них інтерес, цікавість до висвітлення подій із позиції відвертості. Такі тенденції яскраво виявились і поширювалися з центру. У Москві вже у 1986 р. Є.Додолев був визнаний найкращим журналістом року за низку публікацій у виданні «Московський комсомолец», присвячених валютним повіям. Вони підняли тираж газети на рекордну висоту і загальносоюзне визнання. Шокуюча правда відразу стала модною.

Українська республіканська преса була більш консервативною, але й тут з'являлися публікації, близькі за тематикою до проблеми, піднятої Є.Додолевым. Так, лист читачки, надрукований в «Літературній Україні» під назвою «Більше мовчати не можемо» [2, с.6] розповідає про інтимні стосунки з начальством як дієвий спосіб для жінки отримати роботу і просуватися в подальшому по службовій драбині. Так само збільшилась кількість публікацій на кримінальні теми. Окрім статей про масштабні злочини, розкрадання державного майна і покарання винних за це, поширюються замітки про побутові злочини. У таких публікаціях головна увага приділялася підліткам та молодим людям, які чинили злочини заради наживи [5, с. 7], або в стані алкогольного сп'яніння [6, с. 8].

Підняті теми хвилювали суспільство, примушували замислитися над проблемами і їх причинами, що знаходило відгук у читацьких листах. Часто відповіді до газет писали люди старшого покоління, які причину таких ситуацій вбачали у низьких моральних якостях молодих людей, у недоліках виховання як у школі, так і вдома. Звинувачували також саму систему, особливо байдужий до всього бюрократичний апарат [1, с. 8].

Іншим проявом гласності була критика, яка заохочувалася керівництвом і мала на меті пробудити суспільну свідомість. Публікації про непорядність чиновників регулярно з'являлись у центральних і республіканських виданнях, а з 1989 р. перейшли і в новостворені друковані органи неформальних організацій УРСР, де проблему вже називали не просто «зловживанням службовим становищем», а «корупцією» [4, с. 2]. Замітки про корупцію викликали бурхливі емоції читачів, спонукали їх до обговорення цієї теми в листах і подальших публікаціях [12, с. 2]. Для читача ставало зрозумілим, що зловживання є всеохоплюючими, що вони пронизують усі сфери суспільного життя.

Проте обговорення проблеми не приносило жодних результатів для її вирішення, а навпаки, надавало зловживанням своєї легітимності. Публікація відвертої розмови з директором універсаму в «Літературній Україні» [7, с. 8] стала показовою для визначення ставлення керівників до існуючих проблем. Дозволивши офіційно висвітлювати існуючі проблеми, влада фактично брала на себе зобов'язання щодо їх вирішення. Проте, її діяльність не давала бажаних результатів, що неминуче призводило до її дискредитації в очах суспільства. Висвітлюючи проблеми і не вирішуючи їх, радянська влада розписувалася у своїй безпорадності. Таким чином, у людей почало формуватися почуття безкарності. Багато хто почав жити за принципом «дозволено все, що не заборонено», а часом і те, що було офіційно заборонено, залишалось дозволеною на практиці.

Одним з проявів гласності стало припинення глушіння західних радіопередач з жовтня 1988 р. Таким чином, воно стало доступним для широкого кола слухачів. У цей же час, змінились акценти західної пропаганди. Якщо раніше домінували питання міжнародного життя, з 1986 р. більше половини програм стали націленими на проблеми розвитку радянського суспільства [9, арк. 52]. Західна і радянська пропаганди зіткнулися лоб в лоб. І це зіткнення було не на користь останньої. Все радянське поступово ставало просто не модним, особливо серед молоді.

Наростання кількості нової інформації, співставлення її з дійсністю, спонукало населення до реакції. У цей час багато хто продовжував писати листи до КПРС. Можна

припустити, що цим займалися люди, які ще не втратили до неї довіру. Велика кількість листів містила в собі пропозиції по вдосконаленню роботи державного механізму, але переважали прохання і надії на допомогу партії у вирішенні власних проблем – соціального забезпечення, житлового питання тощо [10, арк. 35]. Разом з тим, зросла кількість людей, які розчарувались у комуністичній партії. Ті, хто довіру вже втратив, ставали прихильниками демократії. Для населення УРСР у цьому процесі велику роль відіграла українська інтелігенція, завдяки якій населення побачило альтернативу. В Україні ця демократична альтернатива мала національне забарвлення. Але щирих прихильників націоналістичних ідей було не так багато. Показовим може стати анекдот рухівців: «Кажуть, днями литовці, латиші й естонці взялися за руки і утворили живий ланцюг через всю Прибалтику... Цікаво, якби ми взялися за руки – на скільки б вистачило? На одну кулеметну стрічку» [8, с. 8].

Особливістю гласності в УРСР стало те, що сплвли суперечливі сторінки української історії, відкриття і обговорення яких призвело до поляризації суспільно-політичних настроїв населення у східній та західній Україні. У республіці з'явилися сепаратистські тенденції в окремих регіонах [11, арк. 28-31].

Таким чином, завдяки впровадженню гласності були підняті питання, які зацікавили населення, примусили замислитися над проблемами, шукати їх вирішення, що знаходило відгук у читацьких листах. Публічне обговорення проблем було рівнозначним офіційному визнанню їх існування, що, в свою чергу, поклало зобов'язання на владу щодо їх вирішення. Розмови без реальних результатів викликали суспільне невдоволення. Це невдоволення було підігріте західною пропагандою, яку фактично теж легалізували завдяки гласності. Реакція населення виражалась з одного боку в листах до вищих посадових осіб, а з іншого, зростала кількість розчарованих у можливостях партії. Плуралізм думок виявив тенденції до сепаратизму в окремих регіонах УРСР.

Список використаних джерел та літератури:

1. Більше мовчати не можу (огляд листів) // Літературна Україна. – 1987. – 25 червня. – с. 8.
2. Більше мовчати не можу // Літературна Україна. – 1987. – 26 березня. – с. 6.
3. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1985 – 1991). – К., 2004. – с. 43.
4. Корупція // Вільне слово. – 1990. – червень №12. – с. 2.
5. Посмішка Авгура // Літературна Україна. – 1987. – 8 січня – с. 7.
6. Постфактум // Літературна Україна // 1987. – 23 квітня. – с. 8.
7. Приватна розмова з директором універсаму // Літературна Україна. – 1987. – 12 березня. – с. 8.
8. Рух в анекдотах // Вибір. – 1989. – вересень №8. – с. 8.
9. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 25. – Спр. 2981. – арк. 52.
10. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 25. – Спр. 3421. – арк. 35.
11. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп. 32. – Спр. 2969. – арк. 28 – 31.
12. Ще про корупцію // Вільне слово. – 1990. – червень №15. – с. 2.

Горпиненко Олег
студентка

Балан Олександр
к.е.н. доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ Україна

ДЕМОГРАФІЧНИЙ РОЗВИТОК І МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ СВРОІНТЕГРАЦІЇ

В сучасних умовах глобалізації економіки, прагнень України до повноправного членства в Європейських інституціях, безвізових відносинах з більшістю країн Європи і водночас досить низьким рівнем матеріальної забезпеченості і низьких стандартів

соціального захисту в нашій країні, досить актуальними постають питання демографічного розвитку та міграційних процесів. В системі соціально-трудова відносин демографічна ситуація в Україні характеризується такими складовими елементами як різке зменшення народжуваності, збільшення смертності і відсутність природного приросту, постаріння населення, збільшення «навантаження» на працездатну його частину, скорочення тривалості життя населення, погіршення здоров'я нації, інтенсифікація міграційних процесів, та інших дуже часто суперечливих та негативних демографічних і соціально-економічних показників.

Основною причиною загострення демографічної кризи в Україні є зниження до критичного рівня народжуваності. Сучасний її стан такий, що забезпечується лише половина потрібного для відтворення населення. На сьогодні Україна вже перетнула межу зниження народжуваності, за якою відбувається незворотне руйнування демографічного потенціалу. Процес зниження народжуваності у сучасних умовах має глобальний характер і зумовлений низкою економічних, соціальних, біологічних причин. Глобальна тенденція зниження народжуваності посилилася в Україні у 90 роках минулого століття у зв'язку з економічною кризою, різким зниженням рівня життя, доходів широких верств населення, невпевненістю у майбутньому і у зв'язку з реструктуризацією економіки продовжується до теперішнього часу. Переважно, через низку народжуваності та високий рівень смертності Україна за роки незалежності втратила значну частину населення. Для відтворення кількості населення станом на 1991 р. необхідно підвищити народжуваність до 2,2 - 2,3 дитини на двох батьків. Сьогодні цей показник в Україні майже вдвічі менший, ніж у 1990 р. і складає 1,1 дитини на одну сім'ю. Відтак кількість населення зменшується щороку майже на 350 тис. осіб. В демографічному відношенні Україна стала однією з найгірших країн світу. У першу чергу, це викликано неефективною політикою до найменш захищених верств населення. Зниження рівня народжуваності призвело до того, що сьогодні близько 30% населення - пенсіонери. На 14 млн. пенсіонерів припадає 18 млн. працюючих людей, з них лише 7 млн. у матеріальній сфері виробництва [1]. Якщо така тенденція зберігатиметься й надалі, то існує реальна загроза, що до 2025 року кількість населення України зменшиться до 25-30 млн [2]. За таких обставин збереження населення має бути основним змістом демографічної стратегії держави сьогодні.

Демографічна ситуація в Україні характеризується не лише депопуляцією, вона набула характеру гострої демографічної кризи, основні ознаки якої - несприятливі зміни не тільки у кількості, а й здоров'ї населення. Сучасну демографічну ситуацію можна визначити як кризову саме тому, що депопуляція супроводжується істотним погіршенням здоров'я людей, що виявляється у зниженні середньої тривалості життя.

Обстеження стану здоров'я населення виявило, що рівень загальної захворюваності в Україні один із найвищих не лише серед країн Західної Європи, але й колишнього СРСР. Прогресує тенденція значного погіршення здоров'я дітей і підлітків. Проблема поліпшення здоров'я населення сьогодні перетворилася у проблему його елементарного збереження. Наслідком екологічної складової є зниження народжуваності, зростання смертності і захворюваності серед новонароджених, поширення спадкових хвороб тощо. Такий стан викликаний перш за все, недостатнім фінансуванням медичної галузі й неспроможністю останньої своєчасно і якісно надавати медичну допомогу населенню.

Катастрофічною залишається екологічна безпека населення. Атмосферне забруднення негативно впливає на кожного третього жителя України, а 28% взагалі дихають повітрям, що є небезпечним для життя. При цьому на громадянина України припадає 3 долари США щорічних природоохоронних асигнувань, що в 50 разів менше, ніж у Німеччині. За даними смертності від серцево-судинних хвороб Україна ділить останнє місце в Європі з Болгарією, утрічі випереджаючи розвинені країни. Поширеність хвороб серед населення протягом останніх 10 років зросла на 38%. Частка працездатного населення є найменшою (смертність

серед цієї категорії останнім часом зросла на 30% загалом і на 40% серед чоловіків зокрема [3].

На фоні таких негативних процесів Україна рішуче рухається в бік євроінтеграції, де зустрічається з високорозвиненим, конкурентоздатним ринком праці з високими соціальними гарантіями, соціальним захистом та в рази вищим рівнем заробітної плати. Це підвищує негативні тенденції збільшуючи рівень зовнішньої міграції і особливо громадян працездатного віку та молоді. В цій ситуації економіка країни заходить в ще глибшу рецесію, що вимагає прийняття негайних заходів, щодо поліпшення ситуації в цій сфері. На нашу думку найбільш вагомими кроками наступні: врегулювати законодавчо-правові акти з питань зайнятості, розробити на законодавчому рівні пільгові умови започаткування бізнесу для молоді; створити Молодіжну біржу праці; розробити та впровадити механізм фінансової, фіскальної та іншої підтримки підприємств, установ та організацій, які беруть участь у реалізації програми зайнятості молоді; проводити інформативні й навчальні семінари та тренінги щодо можливостей працевлаштування, активізації власних зусиль у вирішенні проблем зайнятості та підвищенні самооцінки; організовувати зустрічі з роботодавцями та з колишніми безробітними, які успішно знайшли роботу чи заснували власний бізнес.

Список використаних джерел

1. Населення України тоне на очах // За українську Україну. - 2007. - 25 липня; Нас дедалі менше // Урядовий кур'єр. - 2007. - 10 липня; В Україні збільшується народжуваність // Урядовий кур'єр. - 2007. - 20 липня.
2. Вовканич С. Й., Цапок С. О. Регіональний демрозвиток: тенденції та парадокси // Україна в ХХ ст.: концепції та моделі економічного розвитку: Матеріали доповідей V Міжнарод. конгресу економістів. Львів, 2000. З. 2. - С. 62.
3. Чи підніметься поранений велетень // Урядовий кур'єр. - 2006 - 9 вересня.

Грабовецький Олександр

ст. викладач

ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут"

м. Ніжин, Україна

КОЛІЗІЇ ПРАВОВИХ НОРМ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Одержаний 27 грудня 2014 року Верховною Радою України проект Трудового кодексу України № 1658 [1] наразі завмер в очікування свого другого парламентського читання.

Проте і до сьогодні не припиняється обговорення доцільності прийняття цього закону. Народні обранці, представники коаліції в парламенті, вважають, що проект Трудового кодексу повністю готовий до того, щоб замінити нинішній морально застарілий КЗпП України від 1971 р. Однак чимало депутатів, громадських організацій та незалежних профспілок категорично проти прийняття навіть доопрацьованого проекту Трудового кодексу, що робить зазначений проект спірним та доволі резонансним нормативним актом.

Якщо проаналізувати проект Трудового кодексу, можна дійти висновку, що в деяких аспектах трудових відносин дійсно запроваджуються ринкові механізми, які можуть призвести до певних зловживань з боку роботодавців [3].

По-перше, із ухваленням цього кодексу працедавці зможуть цілком законно слідкувати за робочим процесом своїх підлеглих, використовуючи відеокамери, диктофони та інші технічні засоби, — що правда, лише після попередження. Але є дуже сумнівним, що це якимось суттєво вплине на ситуацію. Крім того, роботодавці зможуть відслідковувати, хто і за яким призначенням використовує офісні комп'ютери. Утім, новий проект кодексу передбачає такий контроль з боку керівництва тільки у випадках, зумовлених "особливостями виробництва". Проте є важливий нюанс — що ж таке "особливості виробництва", автори вирішили не зазначати. А нечіткість формулювання є не тільки підставою для зловживань, але й платформою для невиправданого психологічного тиску на працівника [4].

Частиною другою статті 29 проекту передбачено, що роботодавець несе відповідальність за порушення вимог, передбачених частиною першою цієї статті. Водночас стаття не містить положень щодо конкретних дій, що є підставою для притягнення до відповідальності, а Прикінцеві та перехідні положення до Кодексу не містять будь-яких змін до законодавчих актів України, що визначали б вид відповідальності, санкції за порушення вимог закону тощо [5].

Вбачається сумнівним кваліфікація в частині другій статті 62, частині першій статті 63 проекту звільнення працівника, який не згодний на продовження роботи в нових умовах, як «розірвання трудового договору у зв'язку із скороченням». За Кодексом законів про працю України [2] це є самостійною підставою припинення трудових відносин із забезпеченням гарантій працівникові (попередження за 2 місяці до звільнення, виплата вихідної допомоги). Визначення у статті 63 проекту права роботодавця на «переміщення» працівника без його згоди в інший структурний підрозділ не узгоджено із пунктом 1 частини другої статті 32 проекту, яким передбачено однією із обов'язкових умов трудового договору «місце роботи (із зазначенням структурного підрозділу роботодавця – юридичної особи)».

Заступник керівника Головного юридичного управління Верховної Ради України В. Мілованов вважає, що відмова працівника продовжувати роботу в іншому структурному підрозділі роботодавця є підставою для розірвання трудового договору у зв'язку із зміною істотних умов трудового договору із забезпеченням гарантій трудових прав працівника (попередження за 2 місяці, виплата вихідної допомоги) [5].

Положення абзаців першого і другого пункту 2 частини другої статті 79 проекту не узгоджені між собою в частині тривалості збереження місця роботи (посади) за працівником, з яким укладено трудовий договір строком до двох місяців, у разі його тимчасової непрацездатності (не внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання).

Крім того, необґрунтованим вбачається надання переважного права залишення на роботі працівникові, з яким укладено трудовий договір строком до двох місяців, порівняно з іншими працівниками, з якими укладено трудові договори на визначений строк, у разі звільнення у зв'язку із скороченням (частина третя статті 79 проекту).

Статтею 105 проекту передбачена можливість припинення трудових відносин внаслідок настання надзвичайних обставин, що перешкоджають їх продовженню (воєнні дії, катастрофа, стихійне лихо, епідемія чи інші надзвичайні обставини).

Проте у статті не визначено порядок припинення трудових відносин, умови забезпечення трудових прав працівників у цих випадках, зокрема, щодо виплати заробітної плати, вихідної допомоги, компенсації за невикористану відпустку тощо.

Статтею 196 проекту визначено нову соціальну оплачувану відпустку чоловікам у зв'язку з народженням дитини. Проте встановлення в проекті її тривалості «до 14 календарних днів» надає можливість роботодавцю надавати її працівникові будь-якої тривалості, але не більше 14 календарних днів.

На думку Головного юридичного управління Верховної Ради України, норма закону має бути викладена чітко, що не допускати неоднозначного її трактування на практиці [5].

Положення глави 11 книги третьої проекту щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування не є предметом регулювання Трудового кодексу, є окремою сферою законодавчого регулювання та підлягають виключенню із проекту.

Частиною третьою статті 257 проекту встановлюється заборона направляти у відрядження без їхньої письмової згоди працівників із сімейними обов'язками, які мають дітей віком до 15 років. При цьому згідно із частиною першою статті 297 проекту така гарантія надається одному з батьків, усиновлювачів, опікунів, піклувальників за їхнім вибором у порядку, визначеному законодавством.

З огляду на відсутність зазначеного порядку та залежність можливості реалізації норми закону від прийняття підзаконних нормативно-правових актів, вбачається ризик звуження гарантій осіб, зазначених у статтях 177 і 1861 Кодексу законів про працю України [2].

Частиною третьою статті 353 проекту встановлено, що пряма дійсна майнова шкода вважається заподіяною діями (бездіяльністю) працівника, якщо за відсутності цих дій (бездіяльності) такої шкоди не було б заподіяно.

Проте така норма не узгоджується із положеннями частин другої і четвертої цієї статті, що передбачають заподіяння шкоди внаслідок порушення працівником трудових обов'язків та наявність вини працівника, а також не враховує інших загальних принципів матеріальної відповідальності працівника (наприклад, врахування обставин, що пом'якшують відповідальність).

Статтю 369 проекту визначено органи, що розглядають індивідуальні трудові спори: суд, комісія з трудових спорів у разі її утворення.

Проте із положень частини другої цієї статті, частини першої статті 370 проекту вбачається, що право звернення до комісії за розглядом трудового спору надається лише працівнику.

На думку Головного юридичного управління, положення проекту з питань регулювання діяльності комісій з трудових спорів потребують уточнення [5].

Таким чином, окремі положення цього проекту є суперечливими і потребують безумовного доопрацювання.

Взагалі ухвалення Трудового кодексу України жодним чином не повинно обмежувати ті права громадян, які вони вже мають. Новий кодекс має бути ухвалений лише після громадського обговорення, наукової експертизи та врахування пропозицій профспілок. Але цього, на жаль, досі не зроблено [4].

Список використаних джерел:

1. Проект Трудового кодексу України від 1658 від 27.12.2014 [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221.

2. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України // Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/322-08.

3. Мігдаль О. Проект трудового кодексу: «за» і «проти» [Електронний ресурс] // Режим доступу: jur-gazeta.com/publications/practice/.../proekt-trudovogo-kodeksu-za-i-proti.html.

4. Перевощикова Т. Новий Трудовий кодекс: головні плюси та мінуси [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://tsn.ua/blogi/themes/law/noviy-trudoviy-kodeks-golovni-plyusi-ta-minusi-939033.html>.

Мбакпуо Джеймс
аспірант

Западнюк Евгений

к.э.н., доцент

Гомельский государственный университет им. Ф. Скорины

г. Гомель, Беларусь

СОЦИАЛЬНЫЙ КАПИТАЛ И ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В ЭКОНОМИКЕ РЕГИОНА

В литературе часто недооценивается положительный эффект экономического сотрудничества, доверия, взаимности локальных организации и фирм, поэтому в данном докладе покажем роль социального капитала в социально-экономическом развитии региона, принимая во внимание его основные факторы.

Рассмотрим классификацию факторов и роль социального капитала в процессе регионального социально-экономического развития.

1. Региональное развитие является ключевым понятием в проблематике касающейся изменений в социально-экономической сфере, будучи предметом ряда региональных дисциплин: экономики, социологии и социальной географии. На сегодняшний день в литературе существует множество определений понятия «региональное развитие». Сам термин встречается как в экономической, так и в социологической и географической литературе.

Говоря о региональном развитии, чаще всего используется понятие «экономическое и социально-экономическое развитие». Оно интерпретируется, во-первых, как определенный имманентный процесс, во-вторых, как целенаправленное действие органов государственной власти. Региональное развитие в значительной мере носит экономический характер, опирающийся на трансформации в товары и услуги внешних и внутренних факторов, региональных ресурсов. Главной особенностью регионального развития является экономический рост в регионе, то есть увеличение производства товаров и услуг в результате увеличения эксплуатации производственных факторов с учетом эффективности производства. Следует отметить, что в литературе понятие «региональное развитие» часто определяется как коинциденция (интерференция) экономических, социально-культурных и политических явлений [1].

Региональное развитие в большей степени зависит от потенциала общества проживающего в данном регионе. Такой потенциал является фактором, который определяет процесс трансформации экономической и социальной структуры региона. Чаще всего в литературе можно встретить две категории фактов, влияющих на процесс регионального развития. Первая группа – факторы развития, которые способствуют гармоничному и долгосрочному развитию. Вторая – ингибирующие факторы развития.

Как можно классифицировать факторы регионального развития?

Во-первых, выделим четыре основных группы факторов:

- 1) экономические факторы – размер и способ функционирования регионального рынка товаров и услуг; региональная динамика рынка труда; уровень регионального спроса и изменения в его структуре; изменение в уровне доходов населения, фирм, органов местного самоуправления, действующих в регионе; трудовые ресурсы региона; приток отечественных и иностранных инвестиций; макроэкономическая ситуация в стране и т.д.;
- 2) технические и технологические факторы – увеличение основного капитала и изменения в его структуре; модернизация производственной структуры; научно-исследовательская работа и разработка новых технических средств, развития высокотехнологичных отраслей промышленности; улучшения качества продукции; внедрение технических инноваций; развитие и совершенствование технической инфраструктуры и т.п.;
- 3) социальные факторы – изменения в структуре естественного движения населения; темп и характер процессов урбанизации и метрополитизации; изменения в социальной стратификации, уровне и образе жизни населения, уровне образования и культурного прогресса; эффективность функционирования органов местного самоуправления; участие местного населения в процессах принятия местных и региональных решений и т.д.;
- 4) экологические факторы – наличие полезных ископаемых; прогресс в области охраны окружающей среды; рациональное использование природных ресурсов; экологическая культура и грамотность населения; эффективность использования экономических и неэкономических инструментов для охраны окружающей среды.

Во-вторых, определим факторы регионального развития общего плана:

- потребности общества, проживающего в данном регионе;
- полезные ископаемые и ресурсы природной среды региона;
- уровень инвестиций в региональную инфраструктуру;
- трудовые ресурсы;

- экономический потенциал региона;
- региональный рынок и рынки соседних регионов;
- региональный уровень развития науки, технологий и культуры;
- современные технологии в процессе производства;
- месторасположение региона и локальные преимущества;
- международные отношения и двустороннее сотрудничество.

2. Рассмотрим влияние социального капитала на региональное развитие. В современной экономике большое внимание уделяется нематериальным факторам развития конкурентоспособности регионов. Важное место среди таких эндогенных факторов развития занимает сотрудничество и доверие, которые, в свою очередь, являются неотъемлемой частью социального капитала. Доверие играет важную роль в процессе формирования и развития связей, особенно на региональном уровне, где часто индивидуальный предприниматель остается с проблемой один на один, не имея возможности самостоятельно ее решить. Благодаря локальной близости и наличию общих ценностей организации могут с легкостью сотрудничать в достижении общих целей. По мнению ряда ученых, именно этот фактор дает первоначальный импульс локальному развитию.

Понятие «социальный капитал» является многогранным и носит интердисциплинарный характер, объединяя в себе несколько подходов: антропологический, экономический, антропологический, политический, социологический и психологический [2]. Социальный капитал позволяет развивать как социальные, так и экономические отношения. Социальный капитал – прежде всего ценные социальные связи, усиление межличностных связей между похожими людьми, а так же объединение разных людей по принципу взаимности. Он так же может определяться правилами и нормами поведения, взаимными обязательствами и обязанностями, а также доверием, которое присутствует в социальных структурах и отношениях.

Социальные связи, являющиеся основным источником социального капитала, опираются на факторы, которые способствуют формированию качества человеческого взаимодействия. В свою очередь, источником выше представленных факторов являются человеческие взаимоотношения, связывающие людей, тем самым облегчая им достижение поставленных целей.

Социальный капитал – один из важных факторов регионального развития, где рядом с ним находятся факторы: человеческий капитал, инфраструктура объектов физического капитала и финансовый капитал. Социальный капитал оказывает влияние и на формирование человеческого капитала, отвечает за эффективное распределение физического и финансового капиталов, обуславливая высокий уровень кооперации между региональными субъектами. Как заметил Р. Эдвардс, значимость социального капитала обратно пропорциональна доступу к другим видам капитала в регионе [3]. То есть чем хуже доступ к другим формам капитала, тем большее значение приобретает социальный капитал.

Таким образом, социальный капитал является одним из важнейших факторов регионального развития, способствует более эффективному использованию других форм капитала в регионе. Важную роль в развитии социального капитала в регионе играют местные власти, которые оказывают непосредственное влияние на создание условий для развития социального и человеческого капитала в данном регионе.

Список использованных источников:

1. Новак Э. Введение в методы эконометрики / Э. Новак. – URL: <http://www.twirpx.com/file/2038441> (дата обращения: 18.03.2017).
2. Социальные сети от А до Я: путеводитель по социальным сетям интернета. – URL: <http://www.sozial-networking.ru/article/> (дата обращения: 26.03.2017).
3. Edward R. Social Capital / R. Edwards // Organization Management Journal. – 2004. – No. 1. – Vol. 1.

Длугопольська Тетяна

аспірант кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

МИГРАЦІЯ ЯК ВИКЛИК СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ (РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ)

Міграційні проблеми, які сколихнули країни Старої Європи на початку XXI століття, не могли не зачепити й Україну, яка у зв'язку із агресією Росії та військовими діями на Сході країни стала не лише вагомим «постачальником» трудових мігрантів та біженців у країни Європи, але й «ареною» внутрішніх переміщень робочої сили.

У 2017 р. нами було проведено масштабне соціологічне опитування стосовно рівня соціальної безпеки і міграції як одного із викликів її основам. Було опитано 448 респондентів із різних регіонів України (Київська, Дніпропетровська, Тернопільська, Львівська, Донецька, Чернігівська області) різного віку та майнового стану (рис. 1).

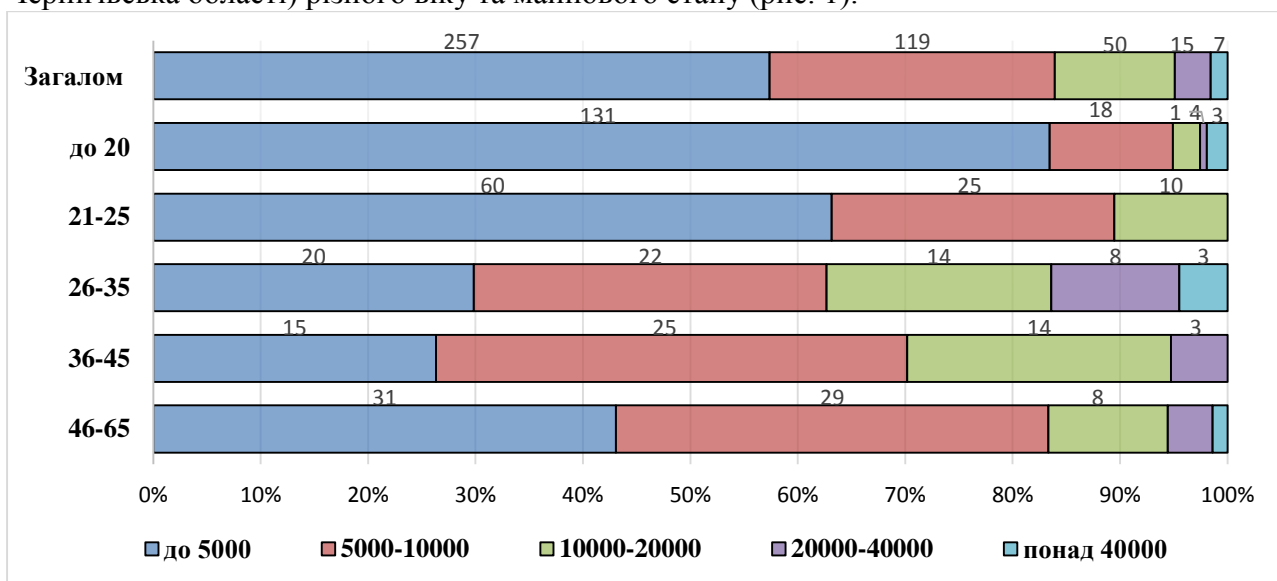

Рис. 1. Рівень місячного доходу в розрізі вікових груп респондентів

Актуальними проблемами міграції в Україні визнаються: підвищення економічної активності населення; недопущення зростання безробіття; обмеження сфери застосування праці під тиском фінансово-економічної кризи; забезпечення відповідності між попитом і пропозицією робочої сили. Проте як свідчать дані рис. 2, українці переважно сприймають міграцію як виклик соціальній безпеці однозначно (44% опитаних респондентів) і скоріше так, ніж ні (31%). Однак в розрізі вікових груп можна стверджувати, що молодь до 20 років менше сприймає міграцію як загрозу соціальній безпеці (лише 36% однозначно визнають це), тоді як респонденти у вікових групах 21-25, 26-35, 36-45 і 46-65 років у 47-48% випадків однозначно визнають міграцію викликом соціальній безпеці України.

Відповідь «Скоріше так, ніж ні» на питання «Чи є міграція викликом соціальній безпеці України?» найбільше обирають вікові групи 36-45 років (38%) та 46-65 років (36%). Однозначно не визнають міграцію викликом соціальній безпеці України менше 10% опитаних респондентів, серед яких найменшу частку становлять люди віком 36-45 та 46-65 років. Важко відповісти на поставлене питання переважно було респондентам вікової групи до 20 років.

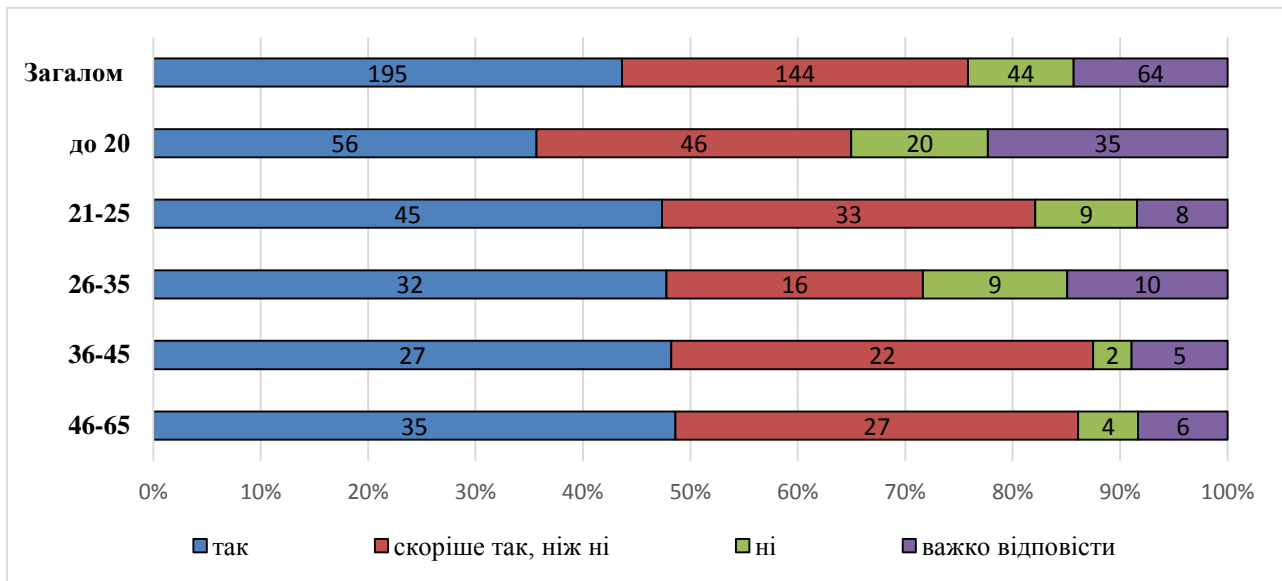

Рис. 2. Чи є міграція викликом соціальної безпеки України?

Загалом, проведене опитування продемонструвало тривожні настрої українського суспільства стосовно міграційних проблем незалежно від віку, розміру доходу та місця проживання.

Длугопольський Олександр

д.е.н., проф., професор кафедри економічної теорії
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Трудова міграція, інтенсивність якої за умов глобалізації стає усе більш масштабною, здійснює перерозподіл робочої сили між країнами, що суттєво впливає на ситуацію на ринках праці кожної з них. Протягом усієї історії існування людства міграція відігравала велику роль у розвитку суспільства. На сьогоднішній день вона досягла таких масштабів, що охопила усі континенти й верстви населення, та стала ключовим чинником соціально-економічних трансформацій XXI століття. Так, якщо у 2000 р. в світі було зареєстровано 173 млн. міжнародних мігрантів, то у 2017 р. їх кількість досягла 258 млн. [1], тобто кожна 35-та людина в світі – мігрант, з них кожна 16-та людина – біженець. Якщо в світі загалом кількість міжнародних мігрантів за 2008-2015 рр. зросла майже в 3 рази, то у країні Африки – в 1,8, Азії – в 2,3, Латинської Америки – у 1,6, Північної Америки – у 4,3, Європи – у 3,5 рази. Особливо загострилась проблема біженців, оскільки їх чисельність протягом 45 років зросла в світі у 4,5 рази (у країні Африки – у 4 рази, у країні Азії – у 6,6 рази, у країні Європи та колишнього СРСР – у 2,5 рази). Зросла частка біженців у загальній кількості міжнародних мігрантів – із 5,3 до 8%.

Стосовно України, то серед причин трудової міграції загальноукраїнські опитування виділяють: відсутність перспективи професійного зростання, не вигідні умови ведення малого і середнього бізнесу, високий рівень коруптованості всіх сфер діяльності. Офіційна статистика фіксує приблизно 3 млн. українців, що працюють за кордоном, неофіційна – від 5 до 8 млн. (тільки в Польщу за 2017 р. виїхало 1,2 млн. українців). 43% економічно активного населення України так чи інакше розглядають можливість пошуку роботи за кордоном. Високий рівень трудової міграції в основному забезпечується за рахунок західних і центральних регіонів країни.

За даними *International Organization for Migration* [2], українські трудові мігранти прямують переважно до Польщі (25%), Російської Федерації (19,2%), Чехії (18,3%), Італії (15,7%), Німеччини (3,2%), Португалії (2,7%) та багато інших країні Європи. У 2015 р. українцям було видано 493 тис.

вперше оформлених дозволів на проживання в країнах ЄС, що у 1,5 рази більше, ніж у 2014 р. [3]. Переважна більшість цих дозволів видана у Польщі (87%).

Загалом, у довгостроковій міграції зацікавлена значна частина мігрантів, основу якої складає населення віком 30-40 років, тоді як в короткостроковій міграції зацікавлене переважно населення від 45 років. При цьому, 37% емігрантів мають закінчену вищу освіту, але змушені працювати не за фахом і виконувати низько-кваліфіковану роботу в приймаючій країні.

За даними дослідження, проведеного в рамках проекту *ІОМ* у 2014-2015 рр. [4], в структурі мігрантів з України переважають чоловіки, найчисленнішими серед них є особи 30-44 років (понад 40%) і більшість мігрантів походить із областей заходу країни. Дослідження *EuropeanAsylumSupportOffice*[5] показало, що число українців, які бажають залишити країну, за останні 5 років збільшилася в 14 разів. Сьогодні Україна знаходиться в першій десятці країн, з яких надходить найбільше заяв про надання притулку в країнах ЄС.

На сьогоднішній день трудова міграція в Україні не тільки зменшує пропозицію робочої сили на вітчизняному ринку праці, а й знижує її якість, оскільки найбільш мотивовані та креативні працівники виїжджають. Поряд із соціальними та економічними чинниками, що провокують від'їзд працівників (особливо із Західної України), на особливу увагу заслуговують ментальні особливості українців, пов'язані із тим, що робота на чужині часто сприймається як справжні «заробітки», що приносять реальні доходи у вільноконвертованій валюті. І це навіть тоді, коли за вирахуванням вартості життя на чужині (у грошовому еквіваленті), втрат здоров'я і тривалої розлуки із сім'єю (у негрошовому еквіваленті) чистий вигравш від роботи за кордоном порівняно із роботою в Україні може бути нульовим. Низька фінансова грамотність, «сарафанне радіо» стосовно перспектив хорошого працевлаштування за кордоном, недовіра до державних органів та прозорих конкурсів на отримання високооплачуваних посад на конкурсних умовах, тривалий період працевлаштування за рахунок хабарів та непотизму породили нову хвилю мігрантів з України. Щорічне збільшення чисельності трудових мігрантів з України призводить до економічних, соціальних та демографічних втрат і потребує реакції як з боку державних органів управління, особливо в напрямку розроблення ефективних стимулів щодо повернення робочої сили в Україну, забезпечення гарантій зайнятому населенню, поліпшення соціального захисту та підвищення стандартів життя, так і з боку міжнародних організацій в напрямку інтеграції, інклюзії та інформаційно-просвітницької роботи із міжнародними мігрантами.

Резюмуючи розгляд проблеми трудової міграції з України, відмітимо, що ключовими факторами, які змушують українців шукати роботи за кордоном, можна вважати:

- низький рівень життя населення (за даними МВФ [6], номінальний ВВП на душу населення в Україні за підсумками 2017 р. склав \$2458 (131 місце із 186 країн світу), в той час як у сусідній Польщі – \$13429 (55 місце із 186 країн світу);

- високий рівень безробіття (за даними Державної служби статистики [7], навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вакантних посад протягом 2015-2017 рр. зросло із 38 у 2008 р. до 56 у 2017 р.);

- високі вимоги до робітників у потенційних роботодавців у поєднанні із низьким рівнем оплати праці (нерідко роботодавці, бажаючи скоротити обсяг витрат на оплату праці та податки, скорочують штат співробітників і перекладають на кожного працівника максимальний обсяг обов'язків).

- неефективна політика держави в сферах працевлаштування та соціального захисту трудових мігрантів (її переважно декларативний характер).

Список використаних джерел:

1. International Migration Report 2017. United Nations Department of Economic and Social Affairs / Population Division.
2. International Organization for Migration. Available at: <http://iom.org.ua/sites/default/files>.

3. Migration in Ukraine: facts and numbers. Kyiv: IOM, 2016.
4. Migration as a Factor of Development in Ukraine. Kyiv: IOM, 2016.
5. European Asylum Support Office. Available at: <https://www.easo.europa.eu>.
6. [World Economic Outlook: Database-October 2017, International Monetary Fund](#).
7. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://ww.ukrstat.gov.ua>.

Дмитриева Наталья

к.э.н., доцент

Гомельский государственный университет им. Ф. Скорины

Гомель, Беларусь

**ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ
СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ – СТРАТЕГИЧЕСКИЙ
ОРИЕНТИР ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ**

Реализация Национальной стратегии устойчивого развития Республики Беларусь во многом связана с процессами совершенствования развития и эффективности сферы образования, повышения ее конкурентоспособности. Инвестиции в образование считаются фундаментом развития всех структурных элементов рынка интеллектуальных ресурсов и обеспечивают до 40% темпов экономического роста экономики.

Образовательная система Республики Беларусь регулируется «Кодексом Республики Беларусь об образовании», новая редакция которого сейчас обсуждается, Государственной программой «Образование и молодежная политика на 2016-2020 годы». Осуществляется имплементация нормативных документов Болонской системы, членом которой, при условии реализации «Дорожной карты», является республика с 2015 года.

В республике достигнуты определенные успехи в изменении качества образования, которые состоят в следующем:

- создана современная нормативно-правовая база развития высшего образования и реализуется его диверсификация;
- усовершенствована система прогнозирования объемов и структуры подготовки специалистов;
- осуществляется переход к универсальному типу высшего образования и многопрофильность обучения и включение вузов в международные образовательные процессы;
- расширяются альтернативные формы, средства и методы получения образования;
- реализуется многоуровневая система непрерывного образования;
- наращиваются объемы экспорта образовательных услуг.

Беларусь занимает 52-е место в рейтинге 188 государств по развитию человеческого потенциала и является одним из лидеров среди стран СНГ [1]. В рейтинге Всемирного банка «World Development Indicators» по доле расходов в ВВП на образование Беларусь занимает 83 место в мире из 153 стран [2] и эта доля составляет – 4,8%. Для сравнения: в Молдове – 6,9%, Кыргызстане – 6,0%, Украине – 5,8%, Таджикистане – 5,1% [4, С. 215-216]. По оценке рейтинга стран мира по индексу уровня образования ПРООН [education-index], республика занимает 26 место в мире, опередив многие постсоциалистические страны [3].

Количественная динамика сферы высшего образования республики характеризуется следующими показателями. Число государственных учреждений высшего образования с 2011 года по 2017 уменьшилось с 45 до 42, частных с 10 до 9, при этом уменьшается и численность обучающихся. Соответственно, по государственным и частным вузам: с 382,8 тысяч до 290,9 тысяч и с 60,1 до 22,4 тысяч человек. Процентное соотношение частных и государственных учреждений в 2017 составило 82,4% и 17,6%. Численность студентов - 92,9% и 7,1% [4, С.136].

В Беларуси успешно реализуется двухступенчатая система образования. Численность магистрантов значительно увеличилась с 2011 года с 4805 человек до 11782 и выпущено специалистов с дипломом магистра в 2011 – 2545 человек, в 2016-17 году 5054 человека [4, С.152]. Вводится непрерывная образовательная программа, сочетающая положение о специальностях и получение специальностей магистерской подготовки в непрерывном цикле.

Присоединение в 2015 к Болонскому процессу позволило повысить привлекательность и конкурентоспособность национальной системы образования и удвоить, за последние годы, количество обучающихся иностранных студентов. В 2016-2017 годах в стране обучалось 20170 студентов из 107 государств. Это студенты из Туркменистана – 50 %, России – 10,2%, Китая – 8%, Украины – 1,8%, Ирана, Азербайджана и других. Удельный вес иностранных граждан в общей численности студентов и магистрантов увеличился с 2011 до 2017 с 2,1% до 4,9% [4, С.155].

Однако эта сфера сталкивается с рядом проблем, которые связаны со вступлением Беларуси в Болонский процесс, и ставших своего рода ограничителями в реализации предложенной Беларуси «Дорожной карты», которая включает требования:

- структурных реформ: создания национальной рамки квалификаций по стандартам ЕПВО, независимого агентства по контролю качества образования, внедрения кредитной системы измерения курсов;
- пересмотра политики распределения выпускников;
- обеспечения мобильности студентов и преподавателей;
- расширения фундаментальных ценностей ЕПВО: академической свободы и автономии университетов.

По данным мониторинга Общественного Болонского комитета – инициативы экспертов в сфере образования и представителей гражданского общества Беларуси выполнено 10% «Дорожной карты» [5].

Проблема создания квалификационной рамки по европейским стандартам требует от выпускников компетенций, которые не включены в тарифно-квалификационные справочники, используемые в стране.

Проблема реализации кредитной системы и мотивации образовательной мобильности состоит в том, что не окончательно унифицированы образовательные программы и белорусские студенты, обучавшиеся в европейских вузах, постоянно сталкиваются с невозможностью их трансфера, вынуждены дополнительно сдавать или пересдавать предметы. В Беларуси пока отсутствует приложение к диплому о высшем образовании европейского образца.

Сложно продвигается процесс диверсификации системы распределения выпускников вуза. Численность распределяемых выпускников уменьшается незначительно с 21,0 тысячи человек в 2010 году до 20,8 тысячи в 2016 [4, С.149]. В 2018 году, по мнению заместителя премьер-министра республики, в вузах должно быть стопроцентное распределение, никаких свободных дипломов быть не должно.

Требует разрешения проблема и университетской автономии. В Меморандуме Общественного Болонского комитета отмечалось, что уровень организационной автономии в Беларуси составляет в 24% из 100 возможных, финансовой – в 26,5%, кадровой – 25%, академической – не превышает 10% [6]. Студенты вузов Беларуси имеют право на создание и избрание органов студенческого самоуправления. В 2015 году создан Республиканский общественный студенческий совет при министре образования. В него вошли представители всех 54 вузов страны. В советах вузов возможность их представительства студентов составляет 25%. Однако выборы в состав советов и их деятельность часто носят непубличный характер, полномочия студентов ограничены из-за контроля администрации. Отсутствует статус юридических лиц у большинства организаций студенческого самоуправления и финансовая независимость. Студенты не всегда осведомлены в своих правах.

Таким образом, обозначенные проблемы, в контексте повышения конкурентоспособности высшего образования Республики Беларусь в мировом образовательном пространстве, должны осуществляться за счет: разработки интегральных индикаторов развития национальной системы высшего образования, согласованных с таковыми в системах высшего образования стран-участниц Болонского процесса; укрупнения системы классификации специальностей высшего образования в соответствии с Международной стандартной классификацией; расширения автономии университетов и реализации принципов студенческого самоуправления. При этом не следует исключать из процесса реформирования особенности национальной системы образования.

Список использованных источников

1. Беларусь в рейтинге государств по индексу развития человека. [Электронный ресурс] – Режим доступа к ресурсу: <http://www.belta.by/infographica/view-6907/>.
2. Рейтинг стран мира по уровню расходов на образование. [Электронный ресурс] – Режим доступа к ресурсу: <http://gtmarket.ru/ratings/expenditure-on-education/info>.
3. Рейтинг стран мира по уровню образования. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/education-index/education-index-info/>
4. Образование в Республике Беларусь. Статистический сборник. – Минск, 2017. – 219 с.
5. Болонский процесс для Беларуси – дорожная карта не la-carte [Электронный ресурс] – Режим доступа к ресурсу: <http://journalby.com/news/766>.
6. Болонский процесс: Беларусь не сделала работу над ошибками. [Электронный ресурс] – Режим доступа к ресурсу: <https://belprauda.org/>

Іванов Андрій

студент

Крапівіна Галина

к. держ. упр., доцент

Приазовський державний технічний університет (ПДТУ)

м. Маріуполь, Україна

**ЗАСВОЄННЯ РЕСУРСІВ ПРИАЗОВ'Я ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДЛЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ**

Дослідження проблем засвоєння ресурсів Приазов'я Донецької області для патріотичного виховання молоді потребує теоретичного та емпіричного аналізу проблем використання всього комплексу туристичних ресурсів регіону для їх удосконаленого використання. Залучення релігійних об'єктів регіону до туристичної діяльності молоді є експериментальною розробкою в сфері соціальних та гуманітарних наук.

Основна мета паломницького туру Приазов'єм Донецької області полягає в дослідженні рідного краю, складанні докладного опису релігійних об'єктів району подорожі, формуванні високих моральних якостей громадянина України у студентів ПДТУ, вихованні в них дбайливого ставлення до історії України та рідної природи. Паломницький тур Приазов'єм Донецької області має навчальні, пізнавальні, краєзнавчі, спортивні та оздоровчі завдання. (табл. 1). [1,2]

Методологічною основою розробки паломницького туру Приазов'єм Донецької області є науковий підхід, за яким розглянуто всі складові процесу розробки туру в їхніх взаєминах. Найбільш цьому відповідає системний підхід, за яким враховуються цілі, завдання, принципи розробки, засоби та форми, а також шляхи й умови, при яких цей тур здійснюється.

Методологічні принципи розробки паломницького туру Приазов'єм Донецької області показано в табл. 2. [5]

Таблиця 1. Складові основної мети паломницького туру Приазов'єм Донецької області

Тип складової	Складова
Спортивна	Участь і перемога в спортивних змаганнях,

**Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції»**

	досягнення високих спортивних результатів
Пізнавальна	Пізнання навколишнього світу та самопізнання особистості
Рекреаційна	Підтримка студентів ВНЗ в здоровому фізичному стані, відновлення їхніх фізичних та духовних сил засобами туризму
Життєва	Забезпечення життєдіяльності та безпеки студентів, а також їх виживання під час екстремальних ситуацій

Маршрут паломницького туру в стислому вигляді: м. Маріуполь (1 день) – с. Урзуф (3 дні) – с. Юр'ївка (2 дні) – смт Ялта (3 дні) – Білосарайська коса (3 дні) – с. Мілекіно (2 дні) – м. Маріуполь (1 день) – с. Бойове (1 день) – м. Маріуполь (1 день) – с. Конькове (1 день) – м. Маріуполь.

Вид туризму – пішохідний експедиційний. Категорія складності - ступеневий. Протяжність активної частини походу 317,6 км. Тривалість загальна 15 днів. Тривалість ходових днів – 6. Вік учасників - 18-19 років.

Місто проведення. Україна, Донецька область, м. Маріуполь, а також Перошотравневий, Володарський та Тельманівський райони.

Таблиця 2. Методологічні принципи розробки паломницького туру Приазов'єм Донецької області

Назва принципу	Зміст принципу
Принцип комплексного підходу до розробки та всієї системи виховного впливу туру	Максимально враховує духовний, інтелектуальний та фізичний розвиток молоді. Принцип реалізується в гармонійному поєднанні в турі спортивної, пізнавальної та рекреаційної діяльності
Принцип поєднання туризму, краєзнавства та екології	Полягає в реалізації діяльності, яка проходить в природному та соціальному середовищі, що вимагає пізнання рідного краю, його історії, культури, виховує патріотизм у молоді, любов і повагу до своєї Батьківщини. Забезпечується поєднанням з екологічним вихованням молоді
Принцип поступового освоєння навколишнього середовища	Починається з рідного краю і проходить завжди комплексно: вивчається історія, культура, природа та господарство територій туру, що дає можливість отримати більш повне уявлення про регіон туру в цілому, зробити тур більш цікавим та безпечним
Принцип поступового набуття туристичного досвіду	Потребує попередньої участі в походах нижчої категорії складності

Довжина автобусних ділянок туру складає 281 км. Відстань м. Маріуполь – с. Урзуф близько 44 км; відстань с. Мілекіно – м. Маріуполь 21 км; відстань м. Маріуполь – с. Бойове – м. Маріуполь 66 км; відстань м. Маріуполь – с. Конькове – м. Маріуполь 150 км.

Довжина ходових ділянок складає 36,6 км: с. Урзуф - с. Юр'ївка 11,4 км; с. Юр'ївка – смт Ялта 10,2 км; смт Ялта – Білосарайська коса 6 км; Білосарайська коса – с. Мілекіно 8 км.

Перший день. Тур починається в м. Маріуполь. Група паломників переміщається містом пішки. Об'єктами відвідування та поклоніння є Храм Покрова Божої Матері, Мечеть Сулеймана і Роксолани та руїни старої синагоги. Текст екскурсії підготували студенти групи ТУР-16 ПДТУ краєзнавці-екскурсоводи туру Єрмошина Г., Мітіна А. та Прянікова В.

Другий день. Паломницький тур продовжується в с. Урзуф. Місце збору групи – автовокзал-2 м. Маріуполя. Розміщення в автобусі та переїзд 44 км за маршрутом м. Маріуполь – с. Урзуф. Розміщення в пансіонаті Будівельник с. Урзуф. Обід в кафе пансіонту. Огляд узбережжя та місцевості. Відпочинок. Море. Плаж. Вечера в кафе пансіонту. Відпочинок. Сон.

Третій день. Сніданок в кафе пансіонту. Екскурсія до Православної церкви Архістратига Божого Михаїла. Текст екскурсії підготували й проводять екскурсію студенти групи ТУР-16

ПДТУ Дьоміна Д., Максименко К. та Папакіца Н., які вйшли в склад групи краєзнавців-екскурсоводів туру. Обід в кафе пансіонату. Збір гербарію та колекцій. Море. Плаж. Вечера в кафе пансіонату. Відпочинок. Сон.

Четвертий день. Сніданок в кафе пансіонату. Пішохідний перехід до с. Юр'ївка. Довжина переходу більш ніж 11 км. Перехід відбувається частково вздовж кромки Азовського моря, частково автомобільним шляхом. Сухий пайок. Розміщення в пансіонаті Металург (с. Юр'ївка). Огляд узбережжя та місцевості. Море. Плаж. Вечера в кафе пансіонату. Відпочинок. Сон.

П'ятий день. Сніданок в кафе пансіонату. Екскурсія пансіонатом. Екскурсію проводить адміністрація пансіонату. Обід в кафе пансіонату. Збір гербарію та колекцій. Море. Плаж. Вечера в кафе пансіонату. Відпочинок. Сон.

Шостий день. Сніданок в кафе пансіонату. Піший перехід більш ніж 10 км до смт Ялта. Перехід відбувається частково вздовж кромки Азовського моря, частково автомобільним шляхом. Сухий пайок. Розміщення в пансіонаті Зірка. Море. Плаж. Відпочинок. Вечера в кафе. Відпочинок. Сон.

Сьомий день. Сніданок в кафе. Екскурсія до Храму Іоанна Златоуста та центром Ялти. Текст екскурсії підготували й проводять екскурсію студенти групи ТУР-16 ПДТУ Іванова Є., Сушко С. та Кулікова А., які є краєзнавцями-екскурсоводами туру. Обід в кафе. Збір гербарію та колекцій. Море. Плаж. Вечера в кафе. Відпочинок. Сон.

Восьмий день. Сніданок в кафе. Ознайомлення з локацією закладів відпочинку в смт Ялта та Нова Ялта. Обід в кафе. Збір гербарію та колекцій. Море. Плаж. Вечера в кафе. Відпочинок. Сон.

Дев'ятий день. Сніданок в кафе. Піший перехід близько 6 км до Білосарайської коси. Розміщення в пансіонаті Троянда. Відпочинок. Обід в кафе. Ознайомлення з особливостями місцевості. Море. Плаж. Вечера в кафе. Відпочинок. Сон.

Десятий день. Сніданок в кафе. Екскурсія до Білосарайського орнітологічного заповідника. Екскурсію проводить адміністрація заповідника. Обід в кафе. Море. Плаж. Відпочинок. Вечера в кафе. Відпочинок. Сон.

Одинадцятий день. Сніданок в кафе пансіонату. Море. Плаж. Відпочинок. Обід в кафе пансіонату. Збір гербарію та колекцій. Море. Плаж. Вечера в кафе пансіонату. Багаття на косі. Відпочинок. Сон.

Дванадцятий день. Сніданок в кафе. Пішохідний перехід близько 8 км до с. Мілекіно. Розміщення в пансіонаті Наука. Обід в кафе. Відпочинок. Море. Плаж. Вечера в кафе. Відпочинок. Сон.

Тринадцятий день. Сніданок в кафе пансіонату. Вивчення локації закладів відпочинку с. Мілекіно. Обід в кафе пансіонату. Розміщення в автобусі та переїзд 21 км за маршрутом с. Мілекіно - м. Маріуполь. Повернення в м. Маріуполь.

Чотирнадцятий день. Місто зустрічі – автовокзал м. Маріуполя. Розміщення в автобусі. Переїзд рейсовим автобусом 33 км за маршрутом м. Маріуполь – с.Бойове. Сухий пайок. Екскурсія до Свято-Покровського храму. Текст екскурсії підготували й проводять екскурсію студенти групи ТУР-16 ПДТУ Лях Ю., Тонконог Л. та Мірошнікова Ю., які є краєзнавцями-екскурсоводами туру. Сухий пайок. Розміщення в автобусі. Повернення в м. Маріуполь.

П'ятнадцятий день. Відпочинок в м. Маріуполь.

Шістнадцятий день. Місто зустрічі – автовокзал м. Маріуполя. Розміщення в автобусі. Переїзд рейсовим автобусом 75 км за маршрутом м. Маріуполь – с.Конькове. Сухий пайок. Екскурсія до Свято-Преображенського храму. Текст екскурсії підготували й проводять екскурсію студенти групи ТУР-16 ПДТУ Хизилкоз Д. та студентка групи ТУР-16У Легалова С., які є краєзнавцями-екскурсоводами туру. Сухий пайок. Розміщення в автобусі. Повернення в м. Маріуполь.

Таким чином, надано короткий опис маршруту паломницького туру Приазов'ям Донецької області на кожен день; показано его маршрутну стрічку; визначено результати роботи всієї групи

студентів з підготовки та проходження маршруту туру й виконання краєзнавчих, пошуково-краєзнавчих, пошуково-дослідницьких завдань; показано, що організацію туру можуть здійснити студенти спеціальності «Туризм» ПДТУ і що паломницький тур може інтегрувати в собі релігійну складову, спорт та активний відпочинок на природі, що в умовах невисоких матеріальних статків більшості населення регіону має важливе соціальне значення; визначено, що додатковою метою паломницьких турів може бути придбання туристичного досвіду, навчальні, пізнавальні та оздоровчі завдання [3,4].

Перелік літературних джерел

1. Бовсуновская А.Я. Сравнительная оценка дестинаций зон отдыха Донецкого Приазовья. / А.Я. Бовсуновская, С.Н. Голубничая, Г.А. Крапивина // Вісник ДІТБ, №8. – Донецьк: ДІТБ, 2004. – С. 121–127.
2. Борецька Н.П. Механізми прийняття рішень органами державного управління з розвитку туристсько-рекреаційних територій / Н.П. Борецька, Д.О. Баранов, Г.О. Крапивіна. - Донецьк: ТОВ «Східний видавничий дім», 2011. – 247 с.
3. Данильчук В.Ф. Математическая модель определения приоритетных для восстановления территорий и объектов / В.Ф. Данильчук, А.Я. Бовсуновская, Г.А. Крапивина // Вісник ДІТБ, №8. – Донецьк: ДІТБ, 2004. – С. 32–39.
4. Кузьменко А.В. Состав и структура дестинаций на побережье Азовского моря Донецкой области. / А.В. Кузьменко, В.Ф. Данильчук // Вісник ДІТБ. - Донецьк, ДІТБ, 2002. – №6. – С. 277–285.
5. Фокін С. П. Туризмолігічні аспекти спортивного туризму. / <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/3002/2939>

Кураш Аня

Студентка

Дворник Інна

к.е.н., асистент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,

м. Ніжин, Україна

ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В ОЦІНЦІ ДОБРОБУТУ УКРАЇНИ

За сучасних умов, поряд з економічним зростанням, людський розвиток є одним з найважливіших індикаторів розвитку держави. У ХХ ст. науково доведено, що соціальні фактори мають визначальний вплив на економічне зростання, що спричинило низку нових досліджень у сфері людського розвитку. На шляху до євроінтеграції й реформування економічної та соціальної сфер дуже важливо визначити пріоритетні напрями для подальшого розвитку України. Саме аналіз основних показників людського розвитку дасть змогу виявити слабкі місця національної економіки, зокрема визначити першочергові потреби суспільства як об'єкта і предмета розвитку економіки та виділити основні групи країн, на чий досвід слід орієнтуватися при прийнятті рішень, що й обумовлює актуальність теми дослідження [4].

Вимірювання людського розвитку бере свій початок з 90-х років ХХ ст., коли експертами ООН у доповіді “Концепція та вимір людського розвитку” була сформульована концепція людського розвитку. У її формулюванні сконцентровано ідеї про те, що розвиток – це процес, у центрі якого перебуває людина. У цій доповіді було введено у публічний обіг Індекс розвитку людського потенціалу (або людського розвитку), основними складовими якого визначено такі показники:

- середня тривалість життя при народженні;
- індекс освіти (рівень грамотності дорослого населення країни і сукупна частка учнів та студентів);

– рівень життя (оцінений через ВВП на душу населення при паритеті купівельної спроможності в доларах США) [3].

Відтоді міжнародний індекс публікується щороку в доповідях про розвиток людського потенціалу. Основне призначення Індексу – порівняння між країнами за узагальнюючою характеристикою розвитку. Результати показують рівень прогресу країн у процесах розвитку, основні досягнення, недоліки та, найважливіше, проблеми, які вимагають негайного розв'язання [5].

В Україні значний внесок у розробку і вдосконалення національної методології вимірювання людського розвитку зробили О. Власюк, О. Гладун, І. Гнибіденко, О. Грішнова, С. Пирожков, Е. Лібанова, О. Новікова, У. Садова.

За даними 2016 року індекс людського розвитку в Україні становить 0,743. Вона посідає 84-те місце серед 188 країн і територій. У 2015 році Україна була на 81-му місці. Позитивним є те, що Україна залишається серед країн з високим рівнем людського розвитку і поліпшила деякі показники, наприклад, тривалість часу навчання. Проте є і негативні аспекти: Україна втратила кілька позицій у рейтингу і тепер її місце — одне з найнижчих серед країн регіону та Європи [2].

Основний висновок з цього річної доповіді полягає у тому, що майже в кожній країні окремі категорії населення більш соціально незахищені за інші. Це можуть бути жінки і дівчата, жителі сільської місцевості, люди з інвалідністю, представники національних меншин, корінних народів, мігранти та біженці, люди похилого віку. Їх незахищеність багаторівнева. Існує висока вірогідність, що діти, які народжуються у соціально незахищених сім'ях, залишатимуться незахищеними протягом усього життя. В окремих країнах жінки досі мусять отримувати згоду своїх чоловіків на те, щоб працювати [2].

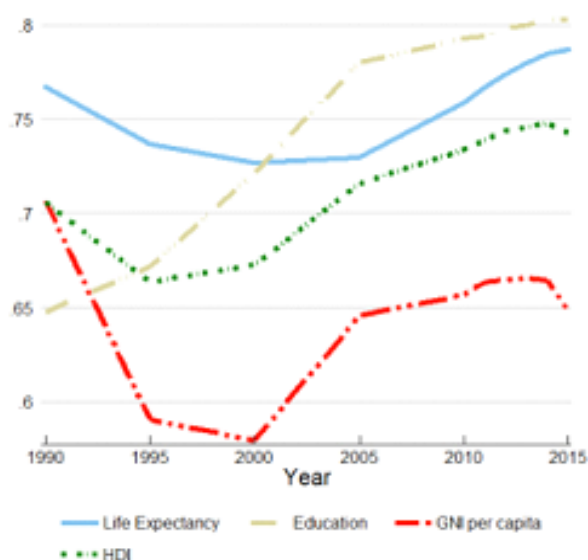

Рис. 1. Динаміка складових ІЛР України, 1990-2015 рр.

Однак щодо України найбільш песимістичні результати стосуються рівня життя. Хоча протягом 1990-2015 років загальне значення ІЛР України зросло на 5,2%, зараз валовий національний дохід (ВНД) нижчий, ніж на початку 1990-х років, коли було вперше проведено оцінку рівня людського розвитку.

Протягом 1990-2015 років очікувана тривалість життя при народженні зросла на 1,3 роки, очікувана тривалість навчання – на 2,9 роки, середня кількість років навчання — на 2,2 роки, але ВНД на душу населення впав на 31,9%. На рис. 1 видно, що нема жодної сфери, у якій результати України погіршилися б настільки сильно, як за показником ВНД [1].

Цей показник є найнижчим і в порівнянні України з іншими країнами регіону. Якщо в інших сферах показники України приблизно

однакові з рейтингами інших країн подібного розміру та рівня розвитку або навіть кращі за них, то за показником ВНД Україна найбільше відстає від інших європейських країн.

Таблиця 1.

Аналіз ІЛР

Країна	Значення ІЛР	Рейтинг за ІЛР	Очікувана тривалість життя	Очікувана кількість років навчання	ВНД на душу населення за ПКС

**Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції»**

Польща	0,855	36	77,6	16,4	24,117
Росія	0,804	49	70,3	15,0	23,286
Білорусь	0,796	52	71,5	15,7	15,629
Грузія	0,769	70	75,0	13,9	8,856
Туреччина	0,767	71	75,5	14,6	18,705
Україна	0,743	84	71,1	15,3	7,361
Вірменія	0,743	84	74,9	12,7	8,189
Молдова	0,699	107	71,7	11,8	5,026
Європа, Центр. Азія	0,756	—	72,6	13,9	12,862

Отже, поки країни з подібними умовами та проблемами, які має Україна, поступово рухаються вперед та підвищують свій ВНД, потенціал людського розвитку в Україні використовується недостатньо, а розрив з іншими країнами зберігається.

Визнаючи важливість усіх інших складових Індексу людського розвитку, слід підкреслити, що саме економічний розвиток і справедливий розподіл ресурсів може найбільше сприяти підвищенню місця країни у рейтингу людського розвитку. Рецепт для цього добре відомий: Україна потребує сприятливого інвестиційного клімату, чесної судової системи, реальної боротьби з корупцією та інших реформ, про які говорять міжнародні донори та які визначені в угоді про асоціацію з ЄС.

Отже, від рівня розвитку людського потенціалу залежить соціально- економічний рівень держави. Таким чином, держава повинна дбати про добробут людей, збільшувати їхні доходи, захищати їхні права, робити більш комфортними умови для праці та життя. Це дозволить кожному українцю бути задоволеним своїм життям, а Україні зайняти достойне місце на міжнародній арені.

Список використаної літератури

1. Rapport mondial sur le développement humain 2007/2008. Édité pour le Programme des Nations Unies pour le développement. - 382 p.
2. Індекс розвитку людського потенціалу 2016 (рейтинг України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/indexrozvitku-lyudskogo-potencialu-2013-reyting-ukrayini>
3. Колеснікова К. Чи рухатиметься Україна «південним» шляхом?: [проблеми розвитку людства] [Текст] / К. Колеснікова // Вісник Пенсійного фонду України. – 2013. - №6. – С. 36-37
4. Макарова О.В., Саріогло В.Г., Терещенко Г.І. та ін. Якість інформаційного забезпечення соціальної політики : моногр. ; [за ред. Е.М. Лібанової]. – К. : Дух і Літера, 2010. – 248 с.
5. Ревенко А Чому Україна опинилася на 78-му місці у світовому індексі людського розвитку [Електронний ресурс] /А. Ревенько // Дзеркало тижня. - № 37 (565). – 24-30 вересня 2005. Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2020/51317/>

Ланченко Євгеній

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ НА СЕЛІ

Негативна демографічна ситуація, що склалася в Україні з 1993 р. позначається на трудових ресурсах країни. Трудові ресурси як економічна категорія вони відображають частину населення країни або регіону, що має здатність до суспільно корисної праці в економіці. Як планово-розрахункова категорія – це кількість осіб обох статей у працездатному віці, які потенційно можуть брати участь у виробництві товарів, робіт та послуг. В Україні працездатним віком вважається 16-59 років.

За класифікацією Міжнародної організації праці (МОП) працездатне населення (15-70 років) підрозділяється на три категорії: зайняті, безробітні й поза робочою силою. Зайняті й безробітні складають робочу силу чи населення, активне у даний період. Особи поза робочою силою включають залишкові групи, що не мають роботи, не шукають її та не готові працювати. Таким чином, трудові ресурси в умовах ринкової економіки інтегрують у собі такі дві категорії, як економічно активне й економічно неактивне населення.

Економічно активне населення – це частина населення, що забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів, робіт і послуг, це реальна частина трудових ресурсів, що добровільно працює або хоче працювати. Кількісно ця група населення складається із зайнятих і безробітних, які не мають роботи, але бажають її одержати.

Поняття “трудові ресурси” ширше, ніж поняття “економічно активне населення”, оскільки включає ще й працездатних непрацюючих людей та тих, що навчаються на денному відділенні. Реально за поняттям “трудові ресурси” стоїть кількість населення, яку можна залучити працювати, тобто яка фізично здатна працювати. Поняття ж “економічно активне населення” – це та реальна частина трудових ресурсів, що добровільно працює або хоче працювати. Україна обрала шлях на побудову вільного демократичного суспільства, тому поняття “трудові ресурси” поступово втрачає своє економічне значення. Адже ресурсами можна назвати лише реальні джерела задоволення споживання (у даному випадку – споживання робочої сили).

Соціально-економічні процеси, які відбуваються в сільському господарстві країни як основного роботодавця на селі, впливають на природний, міграційний та економічний рух сільського населення в бік його зменшення. Постає проблема національної важливості - заселеності сільських територій країни.

Однією з основних проблем подальшого розвитку сільського господарства є зменшення кількості трудових ресурсів на селі, що видно з даних таблиці 1.

Таблиця 1.

Динаміка чисельності сільського населення України, тис. осіб

Показник	Рік			2016/ 2014, %
	2014	2015	2016	
Сільське населення	13325,3	13244,7	13171,4	98,8
Частка сільського населення в Україні, %	31,2	31,1	31,1	-0,1 в.п.
Сільське населення у віці 16-59 років	7911,9	7855,4	7792,1	98,5
Питома вага сільського населення у віці 16-59 років, %	29,7	29,8	30,0	-0,3 в.п.

Джерело: Статистичні дані Держстату України.

У сільській місцевості України проживає вже менше третини його населення (31,1 %). На кінець 2016 р. сільське населення України становило 13,2 млн. осіб, з яких 7,8 млн. є працездатним у віці 16-59 років, або 59,2 %. Динаміка показників за останні роки свідчить, що чисельність сільського населення зменшується не лише абсолютно, а й відносно – зменшується його частка в структурі всього населення країни. Так, якщо в 2014 р. у сільській місцевості проживало 13325 тис. осіб, то до кінця 2016 р. – 13171 тис., або на 84 тис. осіб менше, а питома вага сільського населення в 2014 р. становила 31,2 %, то в 2016 р. – уже

31,1 %. В історичному поступі частка сільського населення України в загальній чисельності мала стабільну тенденцію до зменшення, зокрема в 1913 р. вона становила 80,7 %, у 1939 р. – 66,4, у 1960 р. – 53,2, а з кінця 80-х років ХХ ст. вона перебувала на рівні 33-31 %.

У процесі відтворення населення розрізняють види руху населення: природний, міграційний, соціальний та економічний. Природний рух населення – це узагальнений вираз зміни чисельності населення на певній території за рахунок смертності та народження людей. Залежно від того, який із процесів переважає в певний період маємо природний приріст або природне зменшення населення (табл. 2).

Таблиця 2

Показники природного руху населення України, тис. осіб

Показник	Рік			2016/ 2014, ±
	2014	2015	2016	
Кількість народжених у сільській місцевості	161,7	145,7	138,3	-23,4
Кількість померлих у сільській місцевості	240,6	236,0	229,0	-11,6
Природний приріст (+), зменшення (-) населення у сільській місцевості	-78,9	-90,3	-90,7	-11,8
На 1000 осіб населення природний приріст (+), зменшення (-) населення в сільській місцевості	-6,0	-6,8	-6,9	-0,9

Джерело: Статистичні дані Держстату України.

Аналізуючи динаміку природного руху населення України за останні роки можна зробити висновок, що в Україні спостерігається постійне природне зменшення сільського населення. Абсолютні значення показників смертності останнім перевищують абсолютні значення показників народжуваності, що призводить до зменшення населення України з початку третього тисячоліття в середньому на 90 тис. осіб щорічно.

Основними причинами смертності населення у 2016 р. були: хвороби системи кровообігу (67,2 %), онкологічні новоутворення (13,5 %), зовнішніх причин (нещасні випадки, аварії й т.п.) (5,4 %), захворювання органів травлення (3,8 %) та органів дихання (2,3 %). Очікувана тривалість життя в Україні становить 67 років для чоловіків і 77 років для жінок. Слід відмітити, що порівняно з розвиненими країнами світу, у нас є низька тривалість життя чоловіків (довідково: у Австралії, Великобританії, Іспанії, Італії, Канаді, Франції, Швеції, Японії – 77-79 років).

На початок 2017 р. в Україні сільського населення у віці 16-59 років налічується 7,8 млн. чол. Це ті люди, які можуть приймати участь у суспільно корисній праці, проте не всі працюють у формальному секторі економіки. Таких осіб налічується близько третини. У сільськогосподарських підприємствах працює близько 0,5 млн. осіб. На сьогоднішній день суспільний сектора аграрної економіки перестав бути головним роботодавцем на селі. З'являються нові господарські одиниці в сільській місцевості, промисли, логістичні заклади, переробні й харчові підприємства, проте їх замало для того, щоб забезпечити всіх селян працездатного віку роботою. Ураховуючи це, збільшується міграція сільського населення в міста, інші регіони, поширеним явищем постала маятникова міграція.

Ураховуючи стан демографічних процесів на селі, потрібно науково обґрунтувати перспективи розвитку сільських громад, зокрема в сучасних умовах децентралізації управління розвитком сільських територій. Урахувати при цьому демографічні процеси, стан і відповідність соціально-побутової сфери в сільській місцевості. Необхідно розробити напрями розвитку агробізнесу, рекомендації розвитку різних організаційно-правових форм господарювання в галузі, прийнятні форми зайнятості в сільському господарстві й інших секторах економіки, удосконалити мотивацію праці в суспільному секторі економіки на селі.

Адже в подальшому від цього буде залежати пенсійне забезпечення селян, їх соціальне страхування, наповнення місцевих бюджетів сільських громад тощо.

Лесько Ната́лія

к.ю.н.,

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права,

Навчально-науковий інститут права та психології

Національного університету «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

СУЧАСНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА ТА ІНШИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ

Проблема насильства щодо дітей є серйозною проблемою, яка потребує для свого вирішення об'єднання зусиль державних органів, громадських та міжнародних організацій, науковців та практиків. Державна політика відіграє важливу роль щодо захисту дітей від насильства та інших протиправних дій.

Держава здійснює захист дитини від:

– усіх форм фізичного і психічного насильства, образи, недбалого і жорстокого поводження з нею, експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють;

– втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин;

– залучення до екстремістських релігійних психокультурних угруповань та течій, використання її для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушування до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор тощо.

Держава через органи опіки і піклування, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у [порядку](#), встановленому законодавством, надає дитині та особам, які піклуються про неї, необхідну допомогу у запобіганні та виявленні випадків жорстокого поводження з дитиною, передачі інформації про ці випадки для розгляду до відповідних уповноважених законом органів для проведення розслідування і вжиття заходів щодо припинення насильства.

Дитина вправі особисто звернутися до органу опіки та піклування, служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, інших уповноважених органів за захистом своїх прав, свобод і законних інтересів [1].

Основні напрями державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій закріплені у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р.[2].

Крім того, окремі напрями такої політики викладені: Законі України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р. № 2558-ІІІ; Законі України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР; Законі України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402-ІІІ.

Суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є:

1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

4) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Державна політика у сфері захисту дітей, як і більшість державно-правових явищ, потребує оновлення. Зважаючи на те, що більшість міжнародних стандартів, які регулюють права, свободи, відповідальність неповнолітніх, прийняті принаймні 20 – 30 років тому, є потреба модернізувати еталони у цій сфері. Цього вимагає і суспільна реальність. Науковець Н.В. Ортинська наводить кілька підстав для цього [3, с. 401].

1. Виникнення глобальних проблем, які не можуть єдиноначально вирішуватися в межах держави. Проблему вивчення глобальних криз потрібно розглядати, застосовуючи весь наявний у сучасній науці методологічний арсенал, а також розробки з анатомії криз, теорії катастроф, дослідження криз у глобальній еволюції. Проблеми, що особливо торкаються неповнолітніх – військові конфлікти, терористичні акти та проблеми дітей-біженців. Тому лише охорони неповнолітніх в межах країни громадянства є недостатньо. Потрібно розширювати міжнародні інституційні елементи захисту та охорони всіх категорій дітей.

2. Індустріальна революція, стрімкий технічний прогрес та суспільний розвиток зумовили зміну людських відносин. «Багаторічне відчуження людини від справжньої духовної культури, національного коріння, від віри призвело до кризи суспільної свідомості, що виразилась у вкрай несприятливій суспільній атмосфері: посиленні криміногенної ситуації у соціумі, зростанні злочинності (у тому числі дитячої), насильства, відкритій пропаганді розбещеності і хибних зразків культури» [4].

3. Зміна класичного розуміння інституту сім'ї. Сім'я є основою соціального середовища, де відбувається становлення та розвиток особи. Вплив сімейних відносин є одним із прерогативних на індивідуальність неповнолітнього. На функціонування інституту сім'ї безпосередньо впливають сучасні тенденції розвитку суспільства – поширення емансипації, свободи вибору, індивідуалізації тощо. Все це, в свою чергу, викликає послаблення внутрішньосімейних та поширення позашлюбних зв'язків, зростання кількості неповних сімей, також при загальному зменшенні народжуваності збільшується кількість дітей, народжених поза шлюбом, що породжує цілу низку негативних явищ. Трансформація інституту сім'ї формує різні теорії кризи сім'ї: економічні, етичні, психологічні, культурологічні» [4, с.7]. До змінних характеристик шлюбу відносять і поширення одностатевих шлюбів та значну кількість розлучень, що дисфункціонує сімейні відносини. Отже, трансформаційний стан сімейних відносин у суспільстві в бік відходу від традиційної сім'ї безпосередньо негативно впливає на дитину.

4. Зміни в освітній сфері. Глобалізація та інформатизація суспільного життя безпосередньо впливають на освітню сферу дітей. Глобалізація, на думку дослідників світової освітньої політики – це складний комплекс важливих для розвитку суспільства напрямів і рухів, що охоплює: людей, які мігрують у межах країни (робітники, біженці, туристи тощо); інформацію в наукових доповідях, у випусках новин, статистичних даних і документальних фільмах; нові технології комунікації, виробництва й розподілу, які радикально змінюють організацію, стандарт життя й розподіл багатства; рух капіталу, якому сприяють нові технології; обмін думками й ідеями [3, с.403–403].

Отже, державна політика захисту дітей від насильства та інших протиправних дій – це напрямок внутрішньої правової політики України, що формулює основні завдання, принципи, напрями правової дії на насильство та інші протиправні дії і виражається в нормах закону, практиці їх застосування. Вона знаходить свій вираз у Конституції України, Законах України, Указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України, рішеннях державних органів, громадських організацій, спрямованих на проведення цієї діяльності.

Список використаної літератури:

1. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. Відомості Верховної Ради. 2001. № 30. Ст. 142.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. <http://zakon3.rada.gov.ua>.

3. Ортинська Н. В. Правовий статус неповнолітніх: теоретико-правове дослідження : моногр. Львів: СПОЛОМ. 2016. 691 с.
4. Духовна культура особистості: навч. посіб. / Д. В. Чернілевський, П. М. Таланчук, М. Б. Свтух [та ін. 3-е вид. Вінниця: Глобус-Прес, 2013. 416 с. С. 41
5. Ничипоренко С. В. Молодіжна сімейна політика в Україні. Умань : Сочінський., 2011. 217 с. С. 7.

Лисак Володимир

к.е.н, доцент, кафедри економіки підприємства

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Міграційні процеси, складовими яких є стаціонарна або постійна, сезона, трудова маятникова міграція та еміграція, значною мірою впливали і впливають на ефективність і раціональне використання людського потенціалу як в Україні в цілому, так і в окремих регіонах. На напрями, структуру та інтенсивність міграційних потоків також суттєво впливають історичні особливості соціально-економічного розвитку регіонів України та їх природно-географічні умови [1, с. 74].

Останнім часом в соціально-економічному розвитку АПК одним з найбільш поширених явищ є міграційні процеси. Оскільки згідно Конституції України Статті 33. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

З огляду на різні сторони впливу міграційних процесів на якість життя населення регіону й країни, повинні визначатися критерії державної підтримки груп мігрантів: прагнення до самореалізації на новому місці проживання; перевага в мотиваційній системі мігранта мотивів до проживання в території, що є актуальною для держави в соціально-економічному й геополітичному плані (до таких територій належать практично всі прикордонні регіони, демографічне зміцнення яких є умовою забезпечення національної безпеки), професійні параметри, що відповідають певним видам зайнятості в регіоні, що заселяється; високий ціннісний рівень мігрантів; економічна активність та ін.;

– демографічною політикою. Будучи важливою складовою демографічного процесу, міграційні процеси впливають на демографічну ситуацію. В одних випадках вони сприяють зниженню «демографічного тиску», в інші – дозволяють компенсувати природні втрати населення. Міграція здатна призвести до істотних змін у статевовіковій структурі населення регіонів країни й навіть окремих держав;

– геополітикою, тому що виступає потужним важелем до перерозподілу населення по території країн і континентів. Чисельність населення окремих регіонів, його національний і конфесіональний склад завжди був або засобом, або об'єктом експансії. Крім того, стосовно до політики в області зовнішньої міграції, необхідно враховувати двосторонні відносини з різними державами, наявність союзницьких відносин з ними;

– національною політикою. У зв'язку з тим, що однією з найважливіших груп факторів психологічного характеру, що впливають на міграційні процеси, є життєвий стандарт, що залежить у першу чергу від етнічних особливостей і звичаїв, міграція населення перебуває в тісному зв'язку з етнічними й міжетнічними процесами;

– але найбільш тісна взаємозалежність і взаємозв'язок існує з економічною політикою, а з погляду територіального перерозподілу населення, з її регіональною складовою. Соціально-економічні міграційні процеси перебувають у тісному зв'язку з рухом капіталів. Економічна політика, у тому випадку, якщо вона є, визначає необхідне регіону населення й трудові

ресурси, а також чинники економічного стимулювання міграційного припливу (відтоку) населення в потрібних масштабах і напрямках [2, с.217].

Міграційні процеси формуються під впливом багатьох факторів, обставин та ситуацій, але головними каталізаторами посилення трудової міграції нині виступають незадовільний попит на робочу силу в Україні та низький рівень оплати праці. А з іншої сторони, приваблива матеріальна оцінка трудової діяльності та зростання попиту на працю іноземців за кордоном [3, с. 32].

Одним з ключових факторів, що змушує населення покидати регіон є неможливість реалізації набутого людського капіталу на практиці через високий рівень безробіття. Досить часто роботодавці ставлять завищені вимоги до потенційних працівників саме через велику пропозицію робочої сили на ринку.

Показники міграційної рухомості впливають на стан і розвиток людського капіталу в частині, коли населення переїжджає в регіони, де праця оплачується краще, є можливості до самовираження та самореалізації, більш зручні умови праці, місцевість сприяє зміцненню здоров'я або його підтриманню тощо. Отже, міграції є важливим складником демографічної ситуації, впливають на характер демографічного розвитку, взаємопов'язані з процесом формування та розвитку людського капіталу [4, с. 33].

Роботодавці в складних економічних умовах, які склались стоять перед важким вибором. Вони змушені замінити існуючий висококваліфікований персонал який вимагає достойної заробітної плати за свою роботу віддаючи перевагу низькооплачуваним некваліфікованим працівникам, чим змушують емігрувати найбільш досвідчену робочу силу.

Список використаних джерел:

1. Стефанишин О.В. Людський потенціал економіки України : монографія / О.В. Стефанишин. – Львів : видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 315 с.
2. Баланюк Д.М. Вісник СевДТУ. Вип. 91: Політологія: зб. наук. пр. — Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2008.
3. Якість трудового потенціалу та управління трудовою сферою в Україні: соціальна експертиза: монографія / [О.І. Амоша, О.Ф. Новикова, В.П. Антонюк, Л.В. Шаульська, та ін.]. – Донецьк, НАН України. Ін-т економіки пром-сті, 2006. – 208 с.
4. Назарова Г.В. Формування та розвиток людського капіталу корпоративних підприємств. Наукове видання / Г.В. Назарова., Н.Л. Гавкалова., Н.С. Маркова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2006. – 240 с.

Моргун Світлана

студентка

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні найбільш гострою серед соціально-економічних проблем в Україні є проблема безробіття. Безробіття у нашій країні набуло масового характеру і складає реальну загрозу для державного та суспільного благополуччя. Зважаючи на фінансово-економічну кризу та низькі показники економічного зростання, проблема безробіття не має реальних передумов для швидкого вирішення.

Безробіття виникає не лише в період економічних спадів (рецесій), але й, як показує практика усіх країн з ринковою економікою, стало хронічним на кшталт невиліковної хвороби. Згідно з вітчизняним законодавством безробіття це соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування[1], а за методикою МОП це особи у віці 15-70 років

(зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), що одночасно задовольняють трьом умовам:

- не мали роботи (прибуткового заняття);
- активно шукали роботу або намагались організувати власну справу впродовж останніх 4-х тижнів, що передували опитуванню;
- готові приступити до роботи впродовж двох найближчих тижнів [2].

У реальному житті виникають ситуації, коли фактичний рівень безробіття опускається нижче його природної норми. У таких випадках доводиться вести мову вже про надмірну зайнятість. Таке трапляється у двох випадках: по-перше, у періоди економічних піднесень (буму), коли зростаючий попит на товари спонукає бізнес залучати до роботи менш придатну для цього робочу силу; по-друге, у часи лихоліття (війн, руйнівних природних стихій), коли населення вимушено жертвує особистими інтересами задля загального блага (заради спільної перемоги до праці залучаються жінки, діти, люди похилого віку).

Природна норма безробіття — це найменший рівень безробіття, якого може досягти країна за існуючої інституційної структури і який не призводить до прискорення інфляції.

Природна норма безробіття розраховується для кожної країни. Для США вона наразі складає близько 6%, провідних країн ЄС — близько 8%, Японії — близько 1%. Той факт, що вона є різною в часі і по країнах, зумовлюється особливостями інституційної структури конкретного суспільства, зокрема рівнем мобільності населення (частотою зміни місця роботи), демографічною ситуацією, оперативністю інформування населення про вакансії, станом професійної перепідготовки безробітних, соціальною політикою уряду тощо. Для Японії такий низький рівень природного безробіття пояснюється, у першу чергу, тамтешньою практикою пожиттєвого найму працівників, що є феноменом цієї країни.

У ситуації, коли фактичний рівень безробіття перевищує його природний рівень на 1 %, починає діяти закон Артура Оукена (американський економіст), відповідно до якого перевищення (зменшення) природного рівня безробіття на 1 % викликає спад (збільшення) обсягу виробництва близько на 2-2,5 %.

Американський вчений М. Харвей Бренер визначив, якщо протягом 30 років безробіття зростає на 1 % при його збереженні в 6-річному періоді, то це призводить до зростання: загальної смертності – на 2 %, числа самогубств – на 4,1 %, кількості вбивств – на 5,7 %, кількості ув'язнених і хворих на психічні хвороби – на 4 %. Це, у свою чергу, призводить до росту державних витрат на подолання соціально-негативних наслідків безробіття.

В Україні природна норма безробіття наразі не розраховується через брак критеріїв виокремлення фрикційного та структурного видів безробіття та неефективну структуру зайнятості, яка продовжує існувати унаслідок незавершеності економічних реформ.

Різниця між загальним рівнем безробіття та нормою природного безробіття вказує на величину надлишкового (надприродного) безробіття. Цим надлишком є циклічне безробіття. Отож, ознакою неповної зайнятості є наявність циклічного безробіття.

Згідно з концепцією природної норми безробіття уряд покликаний боротися не з безробіттям узагалі, а саме з надлишковим безробіттям, тобто циклічним.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика безробітного населення в Україні за 2016-2017 рр. [3]

Рік	Безробітне населення	
	У віці 15-70 років	Працездатного віку

**Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції»**

	в серед.тис.ос	у % відповідно до екон.актив	в серед.тис.ос	у % відповідно до екон.актив
2016	1 678,20	9,3	1 677,50	9,7
2017	1 698,00	9,5	1 697,30	9,9

Безробіття сьогодні присутнє у різних країнах, але в різних обсягах, різних видах (формах) і різної тривалості. Проаналізувавши стан безробіття на ринку праці України нами виділено такі фактори:

- економічний стан (стан національної економіки, інвестиційного клімату, фінансово-кредитної системи, конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, фази ділового циклу);
- демографічної ситуації (чисельності населення та його урбанізація, природного приросту (співвідношення між народжуваністю та смертністю), статевовікової структури);
- соціального становища (середньої тривалості життя, розподілу людей за доходами, майновим станом, за способом працевлаштування тощо);
- темпу і напрямку науково-технічного прогресу (поява нових галузей виробництва і пониження ролі традиційно існуючих);
- національної особливості (звичаїв, традицій, релігійних особливостей) тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про затвердження Державної програми зайнятості населення на 2001-2004 роки" // Голос України. — 2002. — № 76. — 23 квіт.
2. Про сприяння зайнятості і захист від безробіття: Конвенція МОП від 21 червня 1988 р. № 168.
3. Державний комітет статистики України, Офіційний сайт державної служби статистики [Електронний ресурс] // Електронні текстові дані. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Осипенко Євгенія

студентка

Дворник Інна

к.е.н., асистент

ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин, Україна

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Трудова міграція в останні роки стала одним з найбільших викликів для нашої країни. Втомившись від відсутності реформ і очікування кращих економічних умов в Україні, мільйони співгромадян намагаються поліпшити свій фінансовий стан і реалізувати кар'єрні очікування в інших країнах.

Під трудовою міграцією розуміють переміщення особи з метою тимчасового працевлаштування, що супроводжується перетинанням державного кордону (зовнішня трудова міграція) або меж адміністративно-територіальних одиниць держави (внутрішня трудова міграція) [2, с. 478].

Україна вважається однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі, де зовнішня трудова міграція стала об'єктивною реальністю сьогодення. Великі потоки заробітчанства сформувалися в умовах низької заробітної плати в секторі економіки, високого рівня безробіття та вимушеної неповної зайнятості, поширення бідності та розшарування населення на багатих і бідних, значного розриву у рівнях оплати праці в Україні порівняно з іншими країнами.

Спроба розвинути економіку в Україні так і не привела до вирішення проблеми реального покращення умов життя населення та зростання попиту на робочу силу. Більшість показників соціально-економічного розвитку свідчить про все більше зубожіння українського народу. Можливості працевлаштування на офіційному ринку праці України є незначними, до того ж зайнятість в секторі економіки держави не гарантує добробуту та не забезпечує потреб відтворення робочої сили працюючого [1, с. 175].

Метою дослідження є аналіз стану зовнішніх міграційних процесів в Україні, факторів впливу, визначення причин зовнішньої трудової міграції населення, тенденцій міграційного руху та їх наслідків для соціально-економічного розвитку України.

Проблеми трудової міграції досліджували багато вітчизняних науковців. Зокрема, теоретичні основи явища зовнішньої міграції закладено у працях таких науковців, як Е. Лібанова, О. Малиновська, О. Піскун, М. Шульга. У працях А. Гайдуцького, І. Кукурудзи, К. Кравчука значну увагу приділено впливу міграційного капіталу на економіку країни. Питання міжнародної міграції робочої сили досліджували та продовжують досліджувати такі науковці, як, наприклад, О. Позняк, О. Грішнова.

Переміщення людей завжди виступали рушійною силою у соціально-політичному розвитку світу. Сьогодні міграція населення набула ознак глобального явища. Революційні події 2013 року, війна й зовнішня агресія позначилися на всіх без винятку сторонах життя українців, вони не могли не вплинути на їхню міграційну поведінку. Тим більше, що міграція – реактивний процес, який реагує на економічні та політичні зміни, причому не лише в країні походження, але й в країнах, куди спрямовується міграційний потік [4, с. 44].

Зовнішні міграційні процеси, які відбуваються в Україні, залежать від факторів впливу на міжнародну міграцію. Згідно з теорією факторів «притягання-відштовхування» англійського вченого Е. Ровенштайна міграція трудового населення відбувається в кращі економічні умови в іншій місцевості порівняно з тими, де людина проживала. Виділяють такі фактори, як економічні, соціальні, культурні, політичні, екологічні.

Для українських трудових мігрантів основними факторами «притягання» є висока якість життя закордоном, висока заробітна плата, можливість професійної самореалізації, стабільна політична система та високоякісна освіта [3, с. 123].

Проаналізувавши фактори «відштовхування» трудових ресурсів закордон, ми маємо можливість встановити, що визначальними серед них є економічний, зокрема низький рівень оплати праці.

Інфляційні процеси (якщо в 2013 році споживчі ціни зросли лише на піввідсотка, то в 2014 році – майже на 25%, у 2015 році – на 43%) негативно позначилися на купівельній спроможності громадян і призвели до зменшення їх реальних доходів.

Наступним фактором міграції трудових ресурсів є ситуація на ринку праці, зокрема рівень безробіття та кількість наявних робочих місць.

Для того, щоб зрозуміти як змінювалася ситуація, пов'язана з міграцією українців за кордон, використаємо дані, надані Державною службою статистики України, за останні 10 років (дані наведені в табл. 1).

Аналізуючи таблицю, спостерігаємо наступну тенденцію: в період з 2008р. по 2017р. включно, кількість прибулих до нашого країни переважає кількість вибулих за межі нашої держави.

В період з 2008р. по 2013р. кількість прибулих коливається в межах від 642000 осіб до 727000 осіб (максимально у 2012р. – 726226 осіб), тоді як кількість вибулих коливається в межах від 629000 осіб до 696000 осіб (максимально у 2008р. – 695869 осіб).

Таблиця 1. Міграційний рух населення України(2007-2017рр.)

Роки	Кількість прибулих	Кількість вибулих	Міграційний приріст, скорочення (–)
2008	710790	695869	14921

**Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції»**

2009	642819	629672	13447
2010	683449	667316	16133
2011	669397	652301	17096
2012	726226	664382	61844
2013	675942	644029	31913
2014	542506	519914	22592
2015	533278	519045	14233
2016	256808	246188	10620
2017	442287	430290	11997

В період з 2014 р. по 2017 р. спостерігаємо зменшення як кількості прибулих, так і вибулих порівняно з попередніми роками. Кількість прибулих коливається в межах від 250000 осіб до 545000 осіб (максимально у 2014 р. – 542506 осіб), тоді як кількість вибулих коливається в межах від 240000 осіб до 520000 осіб (максимально у 2014р. – 519914 осіб).

Зокрема, станом на 2016р. найактивніше залишають свої домівки жителі Донецької (міграційний приріст становить -3601осіб) та Луганської (міграційний приріст становить - 2487 осіб) областей. Найбільший міграційний приріст спостерігаємо у Київській області, він складає 11402 осіб.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що в останні роки у зв'язку з погіршенням соціально-економічної, політичної ситуації, військовими діями на Сході України зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів набули масового характеру.

Трудова міграція має як позитивні, так і негативні наслідки для України. До позитивних можна віднести надходження до України іноземної валюти від трудових мігрантів, зменшення напруги на ринку праці, а також зниження рівня прихованого та зареєстрованого безробіття. До негативних наслідків треба віднести втрату власної висококваліфікованої робочої сили, тобто фахівців та науковців, що спричиняє уповільнення науково-технічного прогресу; втрату кваліфікації мігрантів через те, що вони виконують малокваліфіковану роботу закордоном; відсутність відрахування від заробітної плати нелегальних мігрантів у соціальний та пенсійний фонд; погіршення сімейних відносин через довготривалу відсутність членів сім'ї; повернення трудових мігрантів пенсійного віку [3, с. 124]

Отже, щоб зупинити відтік працездатного економічно активного населення потрібно створити умови його ефективного використання. Такими умовами є розробка виваженої міграційної політики держави, спрямованої на створення високопродуктивних робочих місць, гідного рівня оплати праці, підвищення соціальних стандартів і соціальної захищеності трудового потенціалу, реформування наявної системи освіти з метою отримання якісного навчання, створення сприятливих умов для ведення бізнесу тощо.

Список використаних джерел

1. Блюк Н. Про деякі питання трудової міграції в Україні / Н.В. Блюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.ga.ua/UJPN/vnulpurn2016838>.
2. Капітан В. Трудова міграція як аспект проблеми зайнятості в Україні / В. Капітан // Ефективність державного управління. – 2012. – Вип. 32. – С. 474–481.
3. Ляшенко О. Особливості трудової міграції України / О. Ляшенко, Ю. Шампанюк // Молодий вчений. – 2016. – № 4. – С. 121–125. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4_32.
4. Малиновська О. Трудова міграція населення України / О. Малиновська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://migraciya.com.ua/news/migrant-workers/ua-labour-migration-ukraine-what-to-expect-in-the-nearfuture-part-1>.
5. Державна служба статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Руденко Тамара

к.філос.н., доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

СТАБІЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Сьогодні світ виявляє, внаслідок істотних суперечностей, неспроможність виробляти дієві механізми спрямовані на регулювання глобальних функціонуючих економічних інституцій.

Сучасна економіка, що склалася в Україні виявилася не готовою до нових глобальних викликів. Вона значно відрізняється від економік розвинених країн.

Низький рівень добробуту, якості життя, низька адаптація населення до внутрішніх та зовнішніх змін – це ті проблеми які повинні вирішуватись у сфері державної політики.

Необхідно створювати конкурентоспроможну національну економіку: розвивати промисловість та аграрний сектор, впроваджувати енергозберігаючі технології у виробництво, у вітчизняну промисловість та сільське господарство втілювати наукові розробки, залучати інвестиції.

Велика кількість виробництв у країні є технологічно відсталими, енергоємними, неконкурентоспроможними. Розвинені країни вже давно використовують альтернативні джерела енергії, Україна в цьому аспекті значно відстає.

Державні програми енергозбереження, залучення відновлювальних енергетичних джерел, технічне оновлення виробництва будуть мати перспективний потенціал для розвитку країни.

Необхідно створювати адаптивну до кризових ситуацій національну економіку: залучати високоефективні інвестиції для модернізації виробництв, збільшувати частку в структурі експорту високотехнологічної продукції, створювати власні ресурси, ефективно реагувати на зміни, що відбуваються на фінансових ринках, створювати нові робочі місця.

Необхідно розвивати перспективні галузі промисловості, збільшувати наукоємність промислового виробництва, підвищувати кваліфікацію працівників підприємств.

За рахунок притоку екологічних інвестицій, слід розвивати виробництва з утилізації та знешкодження промислових та побутових відходів, запроваджувати безвідходні технології у виробництві.

Модернізація аграрного виробництва забезпечить можливість переорієнтації виробництва експортної продукції на задоволення потреб внутрішнього ринку, сприятиме ефективному функціонуванню агропромислового комплексу. Потрібно відновити провідну роль України на світовому ринку перероблених продуктів аграрної промисловості, але для цього слід провести завчасні дії.

В агросфері необхідно збільшувати обсяги органічного землеробства, відновлювати природні екосистеми, розширювати кредитне забезпечення, залучати інвестиції в аграрний сектор.

Технологічна модернізація промислових виробництв сприятиме поліпшенню екологічної ситуації в країні, підвищить екологічну безпеку та забезпечить захист населення від негативних наслідків функціонування виробничої сфери та утворення надзвичайних ситуацій.

Розвиток екологічно безпечних технологій, слід погоджувати з міжнародними стандартами, що в свою чергу запобігатиме негативному впливу на природне середовище. Створена система екологічного управління зможе регламентовано розподілити відповідальність і функції між державою, бізнесом, суспільством.

Поліпшення екологічного стану можливе через перехід до інноваційних технологій у промисловому виробництві, енергетиці, до ресурсозберігаючого типу економічного

зростання. При цьому повинна зростати роль державної політики у забезпеченні енергетичної безпеки.

Необхідно розширювати ринки збуту власної продукції, і не тільки за рахунок товарів аграрного сектору, але й за рахунок збільшення частки промислових товарів у структурі національного експорту.

Країни з характерною перехідною економікою, до яких належить і Україна, свої позиції втратили на світовому ринку. Але загальна світова тенденція свідчить, що як для розвинутих, так і для перехідних економік постійно збільшується частка обробної промисловості і зменшується частка видобувної.

Розвивається зокрема машинобудування, високотехнологічне виробництво. Ця ситуація вплинула на міжнародний розподіл праці. Розвиток власного високотехнологічного виробництва, використання новітніх технологій забезпечить вихід на рівень високорозвинених країн.

Слід сприяти притоку інвестицій, які будуть налагоджувати виробництво вітчизняних товарів, які не будуть поступатися імпортним. Це поступово знизить рівень споживання імпорту в майбутньому.

Необхідно розвивати міжнародне співробітництво у використанні інформаційних технологій у сфері економіки, підприємництва, освіти, науки, державному управлінні. Як зазначив М. Кастельс: «Всі країни формують власні соціально-економічні моделі, які пов'язані з глобальними мережами створення матеріальних багатств і обробки інформації» [2; с. 11].

Слід реформувати регуляторну політику, відповідно до міжнародних правил та норм забезпечити технічні стандарти.

Необхідно вирівнювати регіональний розвиток, підтримувати включення економіки в інтеграційні процеси, збільшувати виробництво вітчизняної продукції, яка користується попитом на світових ринках.

Слід використовувати переваги процесів глобалізації, які сприяють розвитку ринку послуг, зростанню відкритості економіки.

Держава повинна регулювати цінову політику, сприяти реалізації інвестиційних програм в індустріальному та аграрному секторі, програм енергозбереження.

Збільшення бюджетних інвестиційних програм в індустріальному секторі необхідно підтримувати державним кредитуванням, розширювати державні замовлення на розробку інноваційної продукції, визначати пріоритети інноваційного розвитку економіки [1; с. 138].

Державна політика повинна бути спрямована на розроблення та реалізацію програм ефективного використання природних ресурсів, енергозбереження та зменшення впливу на природне середовище промислового виробництва.

Слід впроваджувати у виробництво новітні технології та енергозберігаюче обладнання, створювати нові структури державного управління у сфері енергозбереження.

Простежується нескоординована діяльність законодавчих та владних структур, що разом з іншими факторами призводить до гіперінфляції в економіці. Влада не захищає інтереси народу, не гарантує соціальну стабільність, населенню важко пристосуватись до нових соціальних умов.

Запобіганню необґрунтованого зростання цін на товари та послуги для населення, на житлово-комунальні послуги повинна сприяти збалансована державна політика.

Необхідно посилити захист прав державної власності, щоб не допустити її незаконного відчуження.

Державна політика повинна забезпечити розвиток всіх сегментів фінансового ринку, необхідно сприяти працевлаштуванню населення і не за рахунок міграційних процесів, а за рахунок створення нових робочих місць.

Сприятлива соціально-економічна, інноваційна, фінансова, управлінська політика забезпечить конкурентоспроможність економіки.

Стабілізація економічної динаміки, забезпечення дотримання законодавства сприятиме розвитку всіх секторів економіки, укріпленню національної безпеки.

Також, не менш важливим є створення нового громадянського суспільства для якого характерним буде високий рівень розвитку економічних, соціальних, культурних, політичних складових.

Державна політика повинна сприяти створенню умов для ефективного розвитку економіки, сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Данько М. Стратегія економічного розвитку України. Наук. Зб. – Вип. 5, 2001, С. 135-140.
2. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / М. Кастельс [пер: с англ.] – М.: ГУ ВШЭ, 2001. – 607 с.

Симончук Катерина

студентка

Національний університет «Острозька академія»

м. Острог, Україна

**МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ЕКОНОМІЧНЕ
ЗРОСТАННЯ КРАЇН**

Сьогодні важливу роль відіграє спосіб виробництва, передачі знань та власне сам інтелектуальний потенціал людини. Тому, людський капітал є найважливішим ресурсом постіндустріального суспільства, що цінується більше ніж нагромаджене багатство. В усіх країнах людський (інтелектуальний) капітал визначає темпи економічного розвитку та науково-технічного прогресу. Саме визначення-людського капіталу-було введено для того, щоб пояснити як освіта та досвід впливають на оплату праці а також для того щоб визначити рівень освіти, яку отримують люди[2]. Важливим є те, що на сучасному етапі розвитку науки дуже багато уваги вчені приділяють вивченню стану економіки певної країни, що в свою чергу ґрунтується на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях, системі безперервного навчання та визначає розвиток країни серед інших держав світу. Саме знання набувають вирішального значення та стають джерелом багатства, а здатність їх накопичувати та застосовувати є основним чинником інноваційного розвитку та конкурентоспроможності країни[1].

Проблемі людського капіталу та його впливу на економічний розвиток країни присвячено не малу кількість наукових праць дослідників. Слід виділити праці таких науковців як Беккер, Шульц, Шніцер, Перес, Бейд, Паркін, Шумпетер, Єрохін які зробили значний вклад у вивчення даної теми[3].

Метою дослідження є розробка моделі впливу людського капіталу на економічне зростання країн світу.

Оскільки, економічне зростання є центральною економічною проблемою, що стоїть перед усіма країнами, за його динамікою судять про розвиток національних економік, про життєвий рівень населення, про те, як вирішуються проблеми обмеженості ресурсів[4].

У дослідженні висуваються гіпотези про те, що такі фактори як: інвестиції в людський капітал, чисельність економічно активного населення країни, рівень інфляції в країні, впливають на економічне зростання.

Так, як головним показником економічного розвитку країни є *ВВП на душу населення*, тому за залежну змінну взято *темпл приросту ВВП на душу населення*. Для побудови багатофакторної регресії обрано вибірку із 140 країн світу (просторові дані), за критерієм максимальних показників приросту реального ВВП за період 2015 – 2016 рр.

Таким чином, факторними змінними у моделі є: EAP (Economic Active People) – темп приросту економічно активного населення, %; INFL (Inflation) – темп приросту інфляції в країні, %; IHC (Investment in Human Capital) – темп росту інвестицій в людський капітал, як основний фактор економічного зростання країни в даній моделі, %. Залежна змінна: EG (Economic Growth) – темпи економічного зросту країни (темп приросту ВВП), %.

Рівняння регресії, що містить зазначені вище фактори та результуючу змінну матиме такий загальний вигляд:

$$EG = a_0 + a_1 * EAP - a_2 * INFL + a_3 * IHC + \varepsilon. \quad (1)$$

Однією з важливих недоліків моделі може бути мультиколінеарність, а саме: наявність лінійної залежності між двома або більше факторними змінними у регресійній моделі.

Її наслідками є:

- ✓ зміщення оцінок параметрів моделі;
- ✓ збільшення коваріації оцінок;
- ✓ незначущість параметрів моделі (t-статистика менша за критичну).

Після проведення VIF-тесту було отримано наступні результати:

$$Vif(EAP)=1,02; Vif(INFL)=1,03; Vif(IHC)=1,01; Vif(\max)=4.$$

Оскільки, значення vif-тесту при рівні значимості 1% менші від максимального значення Vif=4, можна стверджувати, що мультиколінеарність відсутня.

Рівняння регресії, що містить дані факторні ознаки, перелічені вище:

$$EG = 11.95 + 0.04EAP - 0.21INFL + 3.93IHC, \quad (2)$$

$$\blacksquare \text{ t-статистика}(EAP) = 2.04;$$

$$\blacksquare \text{ t-статистика}(INFL) = -2.51;$$

$$\blacksquare \text{ t-статистика}(IHC) = 5.12 ;$$

$$t_{0.05} = 1.98.$$

Отже, з рівнем значимості 5%, ми стверджуємо, що зв'язок між темпом приросту ВВП на душу населення та темпом приросту економічно активного населення є істотним ($t=2.04 > t_{0.01}=1.98$), а тому при збільшенні темпу приросту економічно активного населення на 1% темп приросту ВВП збільшується на 0.04%, за всіх інших незмінних умов. З рівнем значимості 5%, ми стверджуємо, що зв'язок між темпом приросту ВВП та ростом інфляції в країнах є істотним та оберненим, ($t=|-2.51| > t_{0.01}=1.98$), а тому при збільшенні інфляції на 1% темп приросту ВВП знижується на 0.21%. З рівнем значимості 1%, ми стверджуємо, що зв'язок між інвестиціями в людський капітал та темпом росту ВВП є істотним ($t=5.12 > t_{0.01}=1.98$), а тому при збільшенні темпу приросту інвестицій в людський капітал на 1% темп приросту ВВП збільшиться на 3.93%.

Рівень детермінації створеної моделі становить $R^2 = 0,4156$. При рівні значимості 5%, дана модель відображає залежність темпів приросту ВВП на душу населення від темпу приросту чисельності економічно активного населення, темпів інфляції та інвестицій в людський капітал на 41,56%. Тестування за Goldfeld-Quandttest, не виявило гетероскедастичності. Оскільки $GQ=0.264 < \chi^2_{0,05} = 5.697$, то з рівнем значимості 5% ми приймаємо гіпотезу H_0 про те, що гетероскедастичність відсутня.

Отже, в результаті побудови регресійної моделі впливу людського капіталу на економічне зростання доведено, що людський капітал (а саме інвестиції в медицину та освіту) є вагомим фактором, що стимулює країну до розвитку а її економічний стан до покращення. Тобто для підтримки високого рівня економіки в країні необхідно покращувати стан освіти (стимулювати науково-технічний прогрес), та медицини.

Список використаних джерел:

1. Добрынин А. И., Дятлов С. А., Цыренова Е. Д. Человеческий капитал в транзитивной экономике: Формирование, оценка, эффективность использования / А. И. Добрынин, С. А. Дятлов, Е. Д. Цыренова. — СПб.: Наука,–2010. — 309с.

2. Левчук О.В. Управління інвестиціями у людський капітал: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03/ О.В.Левчук; Нац. аграрний ун-т.- К., 2013.- 20 с.
3. Скоп, Х. І. Структуризація інтелектуального капіталу / Х. І. Скоп // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 3(57). – С. 371 – 379.
4. Якість економічного зростання / В. Томас, М. Дайламі, А. Дарешвар та ін.; Пер. з англ.; Наук. ред. пер. О. Кілієвич. – К.: Основи, 2002. – 350 с.

Скрипник Галина

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів та природокористування України
м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ: СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

Соціальні інвестиції відіграють важливу роль у суспільстві, так як від їх величини в значній мірі залежить рівень і якість життя населення. Необхідно зазначити, що в економічній літературі сутність, роль і значення соціальних інвестицій відображені явно недостатньо. Деякі автори під соціальними інвестиціями розуміють матеріальні, технологічні, управлінські чи інші ресурси, а також фінансові кошти компаній, які направляються за рішенням керівництва на реалізацію соціальних програм, розроблених з урахуванням інтересів основних внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін у припущенні, що в стратегічному відношенні компанією буде отриманий певний (хоча і не просто вимірюваний) соціальний і економічний ефект.

Під соціальними інвестиціями необхідно розуміти інвестиції, які вкладаються державою, комерційними та іншими організаціями, об'єднаними територіальними громадами а також фізичними особами для вирішення будь-яких соціальних проблем, і, в першу чергу, це інвестиції на поліпшення якості життя та розвиток людського капіталу. Але, на сьогодні в об'єднаних територіальних громадах, на рівні його керівництва не в повній мірі розуміють сутність і значення соціального інвестування. Вважається за необхідне вирішити проблеми екології, доріг, медичного забезпечення тощо.

Політико-економічні перетворення в Україні що проходять на тлі стагнації економіки і гібридної війни з державою-агресором, як наслідок маємо зниження рівня соціальних стандартів викликане недостатнім фінансуванням їх з державного бюджету, відсутність соціальної захищеності призводить до зростання напруженості і протесаних настроїв в суспільстві. Вирішенням цієї проблеми повинна стати консолідація зусиль громадських, благодійних та донорських організацій, спрямованих на соціальне інвестування, створення та розвиток виробництва соціальних послуг, які відповідають сучасним вимогам і стандартам, що в кінцевому підсумку повинно сприяти підвищенню якості життя громадян.

Державне фінансування соціальних інвестицій повинне здійснюватися в тих видах діяльності соціальної сфери, де присутність держави потрібна: в освіті, охороні здоров'я, фізкультурі і спорті, культурі і мистецтві, в області соціальних послуг і зайнятості. Інші види діяльності соціальної сфери можуть обходитися приватними інвестиціями, для розвитку соціальної інвестиційної діяльності в них досить інших, нефінансових, варіантів державного регулювання: податкових послаблень, юридичних методів, інформаційної підтримки. Головне в державному фінансуванні соціальної інвестиційної діяльності – дотримуватись обраних показників ефективності, наприклад, зниження захворюваності, збільшення робочих місць, зменшення виплат із страхових соціальних фондів та інших.

Для ефективнішого забезпечення зайнятості населення потрібне впровадження соціального інвестиційного проекту, спрямованого на створення нових робочих місць в соціальній сфері і малому бізнесі.

У галузі соціального забезпечення (персональних соціальних послуг) основною проблемою, для вирішення якої може бути розроблений соціальний інвестиційний проект, є забезпечення зайнятості інвалідів.

Ефективність кожного із запропонованих державних соціальних інвестиційних проектів виявитиметься в рості ВВП країни, створенні нових робочих місць, збільшенні податкових надходжень, зменшенні виплат з фондів соціального страхування, підвищенні середньої тривалості життя, збереженні і розвитку фізичного й духовного здоров'я дітей і молоді. Види діяльності соціальної сфери набувають усе більшого значення в розвитку громадського виробництва. Вони чинять безпосередній вплив на рівень добробуту, якість життя населення.

У країнах з соціальною ринковою економікою в соціальну сферу щорічно здійснюються величезні інвестиції. У ній зосереджені значні матеріальні, трудові й фінансові ресурси. В Україні функціонування галузей соціальної сфери все ще здійснюється за другорядним принципом. Нам досі не вдалося повною мірою усвідомити роль соціальної сфери в сучасному суспільстві. Нерозуміння її значення в якості одного з головних чинників соціально-економічного прогресу, соціальної орієнтації економіки поза сумнівом гальмує хід економічних реформ.

Незважаючи на це, сьогодні відбувається перехід від витратних форм соціальної політики і корпоративної благодійності до соціальних інвестицій, під якими слід розуміти не просто роздавання грошей та інших благ, а обґрунтовану та раціонально організовану стратегію побудови соціально відповідальної поведінки. Реалізація такої стратегії дозволяє налагодити конструктивний суспільний діалог, забезпечити можливості консолідації суспільства на конструктивній основі.

Найважливіше питання – показники рівня життя: грошові і реальні прибутки на душу населення, що визначаються рівнем заробітної плати працівників, величиною соціальних виплат і пільг, рівнем податків, індексом споживчих цін, рівнем інфляції; забезпеченість житлом; кількість безкоштовних соціальних послуг (освіта, охорона здоров'я, культурне, побутове і комунальне обслуговування); структура витрат населення; рівень безробіття. Якість життя – свого роду подовжена величина від рівня життя, комплексна характеристика рівня життя населення. Якість життя населення визначається рядом об'єктивних і суб'єктивних показників. Серед об'єктивних – споживання матеріальних благ, продуктів харчування, якість житлових умов і зайнятості, розвиток сфери послуг, освіти, культури, соціального забезпечення. Серед суб'єктивних – задоволеність людини роботою і життєвими умовами, соціальним статусом, фінансовим положенням і сімейними стосунками.

Разом з тим, при формуванні та реалізації такої стратегії виникає багато проблем, основна з яких – оцінка ефективності соціальної діяльності. Слід зазначити, що ця проблема виникає на всіх етапах: при плануванні конкретних програм і проектів, при їх обґрунтуванні, при підведенні підсумків проведеної роботи. Ситуація ускладнюється багатовекторністю та різноманітністю форм соціальних інвестицій та комплексним характером самої проблеми ефективності.

Ефективність, як відомо, величина відносна, яка залежить від того, які показники з якими співвідносяться. На відміну від ефективності, ефект – величина абсолютна, яка виражає певний очевидний результат. Тобто ефект або є, або його немає. Що ж стосується ефективності, то завжди необхідно знати, про який саме вид ефективності йде мова в кожному конкретному випадку або який вид ефективності найбільш важливий у конкретній ситуації і для конкретного завдання. Тобто немає ефективності «взагалі», вона завжди конкретна. Відповідно до цього, ефективність соціальних інвестицій слід розрізняти та оцінювати за такими характеристиками: видом, змістом та характером оцінки.

При цьому слід зазначити, що соціальні інвестиції повинні бути сформовані таким чином, щоб характеристики ефективності на кожному із рівнів аналізу не суперечили, а, навпаки, доповнювали одна одну.

Кожна характеристика, незалежно від рівня, виражається конкретними показниками. Простіше за усе розраховуються витратні характеристики, насамперед фінансові та часові, оскільки вони піддаються кількісному вимірові. Складніше з показниками проблем та цілей результатів діяльності, але і вони можуть мати певний кількісний вираз.

Показники соціальної ефективності дають уявлення про кількісну сторону досягнутих соціальних цілей, заради яких соціальний інвестиційний проект розроблявся і здійснювався: виникнення додаткових соціальних послуг, зміна індексу споживчих цін, забезпеченості житлом, зменшення безробіття, збільшення народжуваності і зниження смертності.

Проаналізувавши методи оцінки ефективності соціальних інвестицій зазначимо, що головною умовою оцінки ефективності соціальних інвестицій компанії є її стабільність та успішність. До того ж така оцінка необхідна з різних точок зору, зокрема:

➤ *для працівників* – це прогноз стійкості і перспективи роботи в компанії, впевненість у її тривалому функціонуванні, надія на регулярність виплати заробітної плати і реалізації соціальних програм;

➤ *для бюджету та місцевого співтовариства* – це надійність джерела податкових надходжень до бюджету, забезпечення зайнятості частини місцевих жителів, оцінка компанії як можливого активного учасника реалізації соціальних програм не лише для працівників, але й для жителів території, на якій вона розміщена;

➤ *для власників* – це підґрунтя для ухвалення рішень щодо подальшої долі компанії: розвивати її чи закрити, що знову ж таки буде справляти значний вплив як на працівників даної компанії, так і на жителів території, на якій вона розміщена;

➤ *для партнерів по бізнесу* (постачальників, покупців) така оцінка необхідна з метою визначення кредитоспроможності та фінансових можливостей компанії при укладанні угод або наданні відстрочки платежів.

У зв'язку з цим, доцільним є створення окремого Національного фонду соціального інвестування, що узгоджував би існуючі в Україні інвестиційні процеси, поширював резерви здійснення соціального інвестування в Україні, забезпечував їх більшу ефективність, а також рівні можливості доступності до соціальних інвестиційних ресурсів усіх об'єктів, яким необхідні вкладення [1].

Основною метою створення такого фонду має бути активізація та структуризація процесів інвестиційної діяльності в соціальній сфері, які покликані призвести до покращення якості життя населення та стимулювання розвитку соціального підприємництва та соціально відповідального бізнесу в країні.

Отже, соціальні інвестиції – це вкладення фінансових та інших ресурсів у вирішення соціальних проблем як усередині тієї чи іншої компанії, так і у зовнішньому соціальному середовищі, яке сприяє поліпшенню ситуації у соціальній сфері і одночасно – збільшенню капіталізації бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Пархоменко Ю.М. Напрями вдосконалення системи соціального інвестування в Україні / Ю.М. Пархоменко // *Economicandlawparadigmofmodernsociety*. – Kosice, Slovakia. – 2016. – №1. – 157–160

Стожок Людмила

к.е.н., здобувач

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

В умовах соціального розшарування населення, посилення соціальної напруги та нерівності проблема подолання бідності є ключовою в соціально-економічній політиці держави. Враховуючи поширення бідності за рахунок зростання частки бідних серед працюючого населення (60 % населення живе за межею бідності) [1] дане питання є актуальним незважаючи на те, що систематичне дослідження бідності в країні розпочалося ще з 1999 р.

Слід зазначити, що одним з напрямів подолання бідності є соціальне страхування від втрати доходу. Діюча система соціального страхування забезпечує реалізацію конституційно закріплених прав економічно активних громадян на матеріальне забезпечення у випадку повної чи часткової втрати працездатності, у випадку хвороби, безробіття, старості, втрати годувальника. Згідно з законодавством, вона функціонує за принципом обов'язковості, загальності та солідарності щодо захисту застрахованих осіб при настанні соціальних ризиків. Зазначимо, що в загальному під соціальним ризиком слід розуміти ймовірність виникнення несприятливих соціальних ситуацій, які передбачають надання соціальної допомоги та соціальної підтримки зі сторони держави. Соціальний ризик населення необхідно характеризувати як ймовірність настання несприятливих ситуацій, які полягають в погіршенні якості життя фізичної особи у результаті втрати можливостей отримання доходу як основного джерела функціонування. Під соціальним ризиком працездатного населення слід розуміти сукупність гарантій та заходів, підтверджених юридичними нормами щодо можливості забезпечити необхідний рівень життя активному працездатному населенню та реалізацію соціальних прав протягом всього їхнього життєвого періоду. [2, с.44]

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що соціальне страхування виступає і як інститут, і як форма, і як механізм соціального захисту працюючого населення. На думку автора, ефективність соціального страхування визначається рівнем та якістю життя працюючого населення і осіб пенсійного віку. Аналіз стану функціонування системи обов'язкового соціального страхування, незважаючи на реформаторські зміни в соціальній сфері, свідчить про неефективність механізму реалізації принципу соціальної справедливості. І як результат, збільшення частки бідних серед працюючого населення (за даними Державної служби статистики України, за відносним критерієм за витратами рівень бідності зріс з 19,9 % (І півріччя 2016 р.) до 20,1 % (І півріччя 2017 р.), зменшення кількості економічно активного населення («із 26 млн населення віком від 18 до 60 років (з них 16 млн офіційно працюють) страхові внески на постійній основі самі сплачує лише 10,5 млн, а за 1,5 млн - сплачує держава»),[3] збільшення кількості нелегально зайнятого населення, (за даними Державної служби статистики України, 3,7 млн осіб працюють без оформлення трудових відносин, показник неформальної зайнятості населення становить 23,1 %),[4] посилення бідності серед осіб пенсійного віку (коефіцієнт заміщення середньою пенсією середнього заробітку на 1 жовтня 2017 року становив лише 33,3 %),[5] що порушує норми, набраної з червня 2017 року чинності в Україні, Конвенції №102, в якій зазначено, що за наявності 30 років страхового стажу пенсійна виплата не може бути меншою за 40 %.[6] На думку автора, головною причиною неефективності діючої системи соціального страхування є неспроможність системи швидко реагувати на нові ризики соціальної вразливості, відсутність стратегії розвитку системи обов'язкового соціального страхування. Сформований діючий механізм функціонування потребує перегляду і удосконалення з урахуванням появи нових форм зайнятості, нових соціальних ризиків та факторів функціонування обов'язкового соціального страхування.

Незаперечним є необхідність запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування. Але для реалізації зазначеного необхідно перш за все зменшити масштаб бідності, забезпечити умови для ефективної праці людей (підвищити вартість робочої сили, підвищити рівень заробітної плати), оскільки додаткові утримання із заробітної плати у розмірі 7 % є непосильними і обтяжливими для більшості працюючого населення. Не менш

важливим є забезпечення взаємозв'язку між заробітною платою, індивідуальною сплатою соціального внеску і розміром пенсійних виплат. Держава повинна забезпечити можливість реалізувати пенсійні права шляхом реалізації страхового принципу, надати гарантії на забезпечення необхідного рівня життя населення протягом всього життєвого періоду. Крім того, для реалізації принципу соціальної справедливості необхідно охопити соціальним страхуванням все зайняте населення, шляхом сприяння розвитку добровільного соціального страхування та запровадження корпоративного соціального страхування. Отже, головне завдання держави з метою мінімізації соціальних ризиків є модернізація системи соціального страхування населення з метою забезпечення фінансової спроможності функціонування даної системи, а також її якості та доступності.

Список використаних джерел

1. Доклад о человеческом развитии 2016. Человеческое развитие для всех и каждого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/-/Downloads/HDR2016_RU_Overview_Web%20.pdf – Назва з екрану. – Дата звернення: 5.04.2018
2. Соціальні ризики як соціально-економічна категорія /Л.Г. Стожок // Економіка. Фінанси. Право - №1. - 2018 – С.40–44
3. Закон України Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення пенсій від **03.10.2017 № 2148-VIII** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukurier.gov.ua/media/files/2017-5/Pension_Reform.pdf – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.02.2018
4. Ринок праці в 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.02.2018
5. Профіль пенсійної системи України: цифри та факти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/pensiinoi-sistemi.pdf> – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.02.2018
6. Конвенція Міжнародної організації праці Про мінімальні норми соціального забезпечення № 102 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU52004.html – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.02.2018

Султанова Лола

доцент

Ташкентский государственный экономический университет
г.Ташкент, Узбекистан

**РОЛЬ ПЕНСИОННЫХ НАКОПЛЕНИЙ В ИНВЕСТИРОВАНИИ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ**

В докладе Всемирного экономического форума (ВЭФ) в 2017 г. было установлено, что сочетание увеличения ожидаемой продолжительности жизни и снижения рождаемости заставит общий дефицит сбережений.

В послевоенный период 1950-х гг. ожидаемая продолжительность жизни в развитых странах увеличивалась примерно на один год каждые пять лет. Ожидается, что дети, родившиеся в 2017 году, будут жить до 100 лет. Исследование *«Мы будем жить до 100 лет - как мы можем себе это позволить?»* показало, что если не будет изменений в возрасте выхода на пенсию, увеличение ожидаемой продолжительности жизни в сочетании с падением коэффициента рождаемости приведет к тому, что глобальное соотношение людей трудоспособного возраста и пенсионеров сократится с соотношения 8/1, до 4/1 в 2050 году. Нынешняя пенсионная система в богатых странах будет неустойчивой в этих

условиях. Однако, как указывается, правительства в большинстве стран не пытались скорректировать ожидания людей работать дольше и уходить на пенсию позже.

Хотя проблема пенсионных проблем особенно выражена в богатых странах с высокой ожидаемой продолжительностью жизни (например, в Японии, где ожидаемая продолжительность жизни для детей, родившихся в 2017 году, составляет 107 лет), это также является риском в развивающихся странах. Ожидается, что разрыв в финансировании будет расти быстрее всего в Китае и Индии на 7 и 10 % соответственно, из-за быстро стареющего населения, высокого процента неформальных работников и растущего среднего класса.

В целом по всем этим странам наблюдается разрыв между накоплениями сбережений и потребляемыми сбережениями, и как ожидается, этот процесс будет расти со скоростью 5 процентов в год, с примерно с 70 триллионов долларов в 2015 году до примерно 400 триллионов долларов в 2050 году. Подавляющее большинство этого разрыва, 75 процентов, будет приходиться на работников государственного сектора.

К 2050 году число людей в мире старше 65 лет удвоится с 10% до 20%. К тому времени 80% пожилых людей - почти 1,3 миллиарда человек будут жить в странах с низкими доходами. Смогут ли страны обеспечить справедливость между поколениями и ресурсами? Нынешние пенсионные системы в странах с развивающимися рынками предполагают много проблем, среди них следующие:

- По мере того как страны становятся более урбанизированными, а семьи имеют меньше детей, традиционный семейный уход за престарелыми членами семьи разрушается без надлежащих формальных механизмов для его замены.

- Традиционные системы пенсионного обеспечения, основанные на трудоустройстве, не охватывают большинство работников неформального сектора в развивающихся странах. В некоторых регионах эти рабочие составляют две трети или более населения трудоспособного возраста. Согласно данным Всемирного банка по пенсиям, даже для тех, кто имеет работу в формальном секторе, число пенсионеров снижается среди людей, которые вошли в трудовые коллективы с 1990 года. Это оказывает существенное влияние на размер пенсионного дохода, который они могут получить.

Страны экспериментируют с различными путями реформ, подходящими для их демографических и социальных условий и целей развития. Тем не менее, общий вопрос заключается в том, как и где инвестировать пенсионные сбережения, чтобы обеспечить эффективное благосостояние для молодого и пожилого поколения. Международное сообщество в области развития все чаще рассматривает пенсионные фонды в качестве источника финансирования для покрытия долгосрочного развития.

Пенсионные фонды могут быть определены как институциональные инвесторы, которые собирают, объединяют и инвестируют средства, предоставленные спонсорами и бенефициарами для обеспечения будущих пенсионных прав бенефициаров. Таким образом, пенсионные фонды предоставляют людям возможность накапливать сбережения на протяжении всей своей трудовой жизни для финансирования своих потребностей в потреблении во время выхода на пенсию. Кроме того, пенсионные фонды будут предоставлять средства конечным пользователям, таким как корпорации, другие домохозяйства или правительства для инвестиций или потребления. Поэтому мы можем предположить, что пенсионные фонды действуют как финансовые посредники на рынках капитала.

Накопление пенсионного капитала представляет собой богатство нации. Таким образом, повышение производительности пенсионного капитала может быть достигнуто за счет более эффективного инвестирования и получения более высокого дохода. В конечном счете, высокий уровень внутренних инвестиций однозначно стимулирует экономический рост в стране.

Долгосрочные инвесторы, к которым относятся пенсионные фонды, могут поддерживать устойчивый рост и финансовую стабильность, поскольку структура их балансов

обеспечивает способность сглаживать свои ресурсы в среднесрочной и долгосрочной перспективе. Они могут удерживать активы в своих портфелях в периоды кризисов и таким образом играть противоположную циклическую роль. Профессионально управляемые долгосрочные институциональные инвесторы могут внести важный вклад, финансируя долгосрочные проекты, такие как инфраструктура и развитие национальной инновационной системы и т.д. Кроме того, они снижают зависимость от банковской системы, действуя как амортизаторы в периоды финансового бедствия.

Долгосрочные инвестиции также могут обеспечить более высокую отдачу для долгосрочных сбережений и, таким образом, уменьшить часть дефицита финансирования. Наличие крупных институциональных инвесторов имеет решающее значение для развития рынка капитала страны. На многих рынках институциональные инвесторы, в том числе пенсионные фонды, играют важную роль на фондовом рынке. В отличие от розничных инвесторов крупные институты вкладывают средства в долгосрочную перспективу и не подвержены краткосрочным колебаниям цен. Поскольку их инвестиционные возможности относительно высоки, институциональные инвесторы могут исправить неэффективность фондового рынка, такие как спекулятивные действия, тем самым стабилизируя рынок в долгосрочной перспективе. Кроме того, присутствие крупных местных институциональных инвесторов на рынке ценных бумаг имеет решающее значение для укрепления доверия инвесторов среди розничных и иностранных инвесторов. Следовательно, крупные институциональные инвесторы, особенно пенсионные фонды путем инвестирования в акционерный капитал создают долгосрочную стабильность и доверие инвесторов к рынку капитала.

Итак, пенсионные фонды могут быть определены как институциональные инвесторы, которые собирают, объединяют и инвестируют средства, предоставленные спонсорами и бенефициарами для обеспечения будущих пенсионных прав бенефициаров. Также крайне важно, чтобы пенсионные фонды как институциональные инвесторы, были профессионально управляемы и имели надлежащее управление.

Трифопова Ангеліна
студентка

Бардась Артем
декан факультету менеджменту
НТУ «Дніпровська політехніка»

ДО ПИТАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Поява нових технологій завжди вносить зміни у життя суспільства, руйнуючи існуючі соціально-економічні уклади та змушуючи людей адаптуватися до змін середовища. Особливістю теперішніх змін є те, що на відміну від попередніх етапів розвитку людства зміна технологій відбувається не впродовж життя одного чи декількох поколінь, а в межах короткострокових, які в буквальному сенсі охоплюють декілька років. Стає очевидним, що традиційна модель освіти, базована на передачі досвіду та поширенні знань від експерта до здобувачів освіти зазнає суттєвих трансформацій, оскільки сучасне інформаційне середовище робить доступ до джерел знань загальнодоступним, а цінність досвіду є прямо пропорційною його здатності лишатися актуальним в умовах перманентної мінливості середовища діяльності людини. Якщо від моменту Просвітництва тривало поширення думки про те, що саме людський капітал є найбільшою цінністю суспільства (і це твердження лишається й досі істинним та актуальним), то перехід від автоматизованого до роботизованого виробництва, так само як і постійне удосконалення систем штучного інтелекту, поставив питання про роль

та місце людини у виробничих відносинах, а у ширшому сенсі – про її роль у відносинах економічних та організаційних.

У цьому контексті особливого значення набуває система освіти, яка традиційно виконувала функції «соціального ліфту» для найбільш обдарованих членів суспільства, а також відігравала значну роль у формуванні кваліфікованого кадрового резерву для потреб економіки – як власної, так і інших країн. Хоча й з суттєвим запізненням, проте в Україні було прийнято певний перелік нормативно – правових документів, і одним з них є Указ Президента України Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закони «Про освіту» та «Про вищу освіту», Національну рамку кваліфікацій. Водночас, як не прикро це визнавати, частина цих нормативних актів застаріла вже на момент ухвалення. До того ж, сама існуюча система освіти досі зберігає усі недоліки (а також окремі переваги) успадкованої від радянської України системи виробничого навчання, яка абсолютно не відповідає сформованій за останні чверть століття структурі національної економіки, а до того ж не враховує тих соціальних трансформацій, з якими просто зараз зіткнулися провідні країни світу (відомі нам як «велика сімка»), і які безперечно чинитимуть вплив на економічний розвиток нашого суспільства вже у середньо- та довгостроковій перспективі.

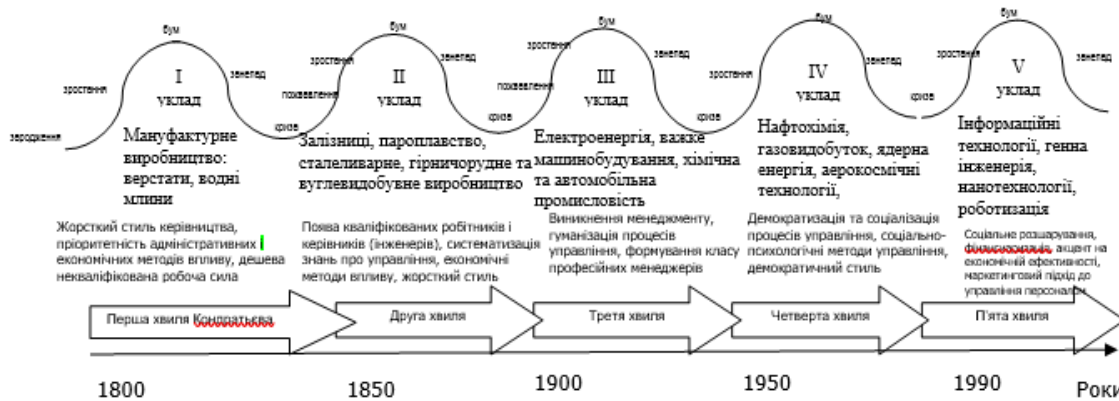

Рисунок 1. – Періодизація технологічних укладів та довгі економічні цикли (хвилі Кондратьєва) [1]

Як можна побачити з Рисунку 1, українське національне господарство й осі базується на технологіях II, III та IV технологічного укладів. Водночас, розвиток технологій, як ототожнюються нами з V та VI технологічними укладами призводять до збільшення потреби у висококваліфікованих фахівцях, а також до зміни нашого уявлення про зайнятість – відповідно до теорії Чарльза Генді[2] організації трансформуватимуться у так звані «трилисникові структури» та складатимуться з:

- 1) професійного ядра висококваліфікованих професіоналів з довгостроковою зайнятістю;
- 2) самозайнятих фахівців-фрілансерів, які залучатимуться на умовах підряду до реалізації окремих проєктів;
- 3) тимчасових працівників та працівників з неповною зайнятістю, яких залучатимуть для виконання робіт, що не потребують високої майстерності та кваліфікації;

Це відповідним чином впливатиме на ринок робочої сили, який набуватиме форми «піщаного годинника»: найбільше робочих місць створюватиметься для висококваліфікованих фахівців та для низькооплачуваних тимчасових працівників. Натомість чисельність того суспільного прошарку, який ми традиційно відносимо до «середнього класу» буде скорочуватися, внаслідок поступової відмови від використання людської праці та зменшення працємисткості виробничих та операційних процесів.

Що ж це означає для України?

У найближчі роки за умови збереження існуючих темпів зростання ВВП (2-3% річних) національна економіка вже у середньостроковій перспективі відчуватиме брак робочої сили.

Для подолання цієї ситуації доцільним буде стимулювання попиту на здобуття молоддю фахової передвищої освіти та якомога швидше її залучення до ринку праці. Цього можна досягти завдяки встановленню високих вимог при вступі до старшої школи (ліцеїв) на основі зовнішнього незалежного оцінювання. Водночас більш суворими мають ставати критерії відбору і до вищої школи (за зразок можна брати спроби окремих спеціальностей набирати абітурієнтів, чий бал ЗНО з фахових предметів є не нижчим за 150). Третій етап залучення робочої сили до ринку праці має полягати у запровадженні принципів «жорсткої селекції» здобувачів освіти вже під час навчання, коли звичною стане норма «відсіювання» впродовж навчання на бакалавраті не менше 25% від числа тих, хто був зарахований на навчання. Причому основна кількість з них повинна бути відрахована ще на першому курсі за підсумками семестрового контролю знань студентів. Це вимагатиме зміни існуючої системи фінансування закладів вищої освіти та посилення вимог до внутрішніх систем забезпечення якості українських університетів. Саме навчання у закладах вищої освіти буде ставати меншим за тривалістю та орієнтованим на здобуття тих загальних і фахових компетентностей, що дозволять людині реалізувати свої здібності на ринку одразу після завершення навчання.

Для людей, які здобувають фахову передвищу освіту, повинні створюватися короткострокові програми професійного перенавчання та/або підвищення кваліфікації, з розрахунку на те, що кожні чотири-п'ять років працівник буде змінювати місце праці. Подібні програми повинні створюватися і для осіб, які здобули вищу освіту.

Ще одним викликом, на який доведеться реагувати українському суспільству, стане поглиблення невідповідності між національною рамкою кваліфікацій та системою винагороджень, що пропонуються ринком праці. На теперішній час підприємницьке середовище лише частково бере до уваги формальні (академічні та професійні) кваліфікації випускників закладів вищої освіти при працевлаштуванні та визначенні розмірів посадових окладів. Це пояснюється не лише традиційною тінізацією економіки країни, але й відсутністю узгодженості інтересів різних груп стейкхолдерів – держави, профільних міністерств, закладів вищої освіти, здобувачів освіти та роботодавців. Нездатність розв'язати це питання та зламати існуючі комунікаційні бар'єри між переліченими вище групами стейкхолдерів матиме наслідком руйнацію національної рамки кваліфікацій та втрату державою частини її регулюючих функцій.

Список використаних джерел:

1. Бардась А.В. Менеджмент [Текст]: навч. посіб. / А.В. Бардась, М.В. Бойченко, А.В. Дудник. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 381 с.
2. Handy, C. The Age of Unreason, 2nd edn, Arrow, 1995.

Угодникова Елена

к.э.н., ст. преподаватель

Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

г. Харьков, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОГО ИМИДЖА ВУЗА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

В условиях современного общества образование, как один из элементов социальной системы, играет ведущую роль в формировании фундаментальных перемен, определяющих развитие государства. Трансформация образовательной системы влияет не только на дальнейшие перспективы развития этой сферы, но и на разработку новых стратегий в области

предоставления образовательных услуг, где немаловажную роль занимает стратегия позиционирования ВУЗа.

Поэтому формирование эффективного имиджа высшего учебного заведения и его позиционирование на рынке образовательных услуг является актуальным в условиях трансформации национальной системы образования с целью повышения ее эффективности и приведения в соответствие к требованиям модели устойчивого развития общества.

Для начала исследуем проблемы сферы образования, чтобы определить источники негативных тенденций в ней и способы их преодоления. Выделим основные социально-экономические проблемы, которые возникают в системе образования и оказывают значительное влияние на создание имиджа высшего учебного учреждения:

- проблема недостатка количества абитуриентов;
- проблема уровня качественной подготовки школьников;
- проблема формирования престижности ВУЗа и его специальностей;
- проблема последующего трудоустройства студентов.

Для решения выделенных проблем, определим целевую группу - абитуриенты-школьники старших классов, учащиеся лицеев и техникумов, их родители, молодежь, которая не продолжила образование после окончания школы. Для работы с ней в Харьковском национальном университете городского хозяйства имени А.Н. Бекетова применяются следующие методы:

1. Проведение Дней открытых дверей в удобное для школьников время. При этом проводятся презентации факультетов, специальностей, ознакомление абитуриентов с материальной базой ВУЗа, студенческой жизнью.

2. Информирование абитуриентов через сайт ВУЗа. Здесь абитуриент может ознакомиться с условиями поступления и существующими специальностями.

3. Проведение профориентационной работы среди школьников старших классов преподавателями ВУЗа.

Для совершенствования работы с внешней целевой аудиторией предлагаются следующие способы:

1. Проведение профориентационной работы среди школьников не преподавателями, а студентами. Это будет более эффективным, поскольку студенты лучше знают потребности и интересы школьников, могут рассказать им не только об учебном процессе, но и о студенческой жизни, реализации творческих и спортивных интересов.

2. Проведение тематических олимпиад, конкурсов для школьников старших классов, победители которых смогли бы иметь преимущества при поступлении в ВУЗ. Этот механизм более направлен даже не на привлечение абитуриентов, а на более качественный отбор будущих студентов.

3. Необходимо использование всемирной паутины, популярных среди молодежи сайтов, социальных сетей, например, «Facebook» для информирования о работе ВУЗа. Также важным элементом создания имиджа учебного заведения является степень применения ВУЗом инновационных подходов к образованию. Так, в Харьковской национальной академии городского хозяйства действует система дистанционного обучения, существует электронный репозиторий, где размещена вся необходимая литература для обучения.

Также к целевой группе можно отнести средства массовой информации. Отношения со СМИ являются долговременными, они выстраиваются на протяжении определенного периода, должны постоянно поддерживаться и развиваться. Для формирования имиджа ВУЗа предлагается, например, применения таких механизмов медиа рилейшнз, как приглашение представителей СМИ к сотрудничеству при проведении различных мероприятий в высшем учебном заведении. Для этого необходимо сформировать медиа-карту, по которой проходит приглашение представителей СМИ. Создать и распространить анонсирующие и итоговые пресс-релизы.

Таким образом, для формирования эффективного имиджа ВУЗа необходима разработка PR-компаний, которая бы включала следующие элементы:

- 1) Проведение массовых мероприятий для целевой аудитории.
- 2) Разработка и раскрутка сайта ВУЗа, использование других Интернет-ресурсов.
- 3) Проведение олимпиад, конференций с целью привлечения абитуриентов.
- 4) Взаимодействие студентов со школьниками старших классов с целью проведения профориентационной работы.
- 5) Построение долговременных отношений со СМИ.

Хоруженко Яна

студентка

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ТА РИНКУ ПРАЦІ

Реформування української економіки виявило гостру проблему невідповідності структури та рівня підготовки кадрів новим вимогам сучасного виробництва. Взаємодія професійної підготовки кадрів та ринку праці, що посилюється в умовах глобальної фінансово-економічної кризи дисбалансом ринку праці пов'язано насамперед із зниженням соціально-економічної ефективності професійної підготовки кадрів, а також скороченням частки випускників, які працюють за отриманою спеціальністю та збільшенням частки молодих фахівців, що займають не відповідні їх професійно-кваліфікаційному рівню посади.

В умовах орієнтації економіки на інноваційний розвиток фахівці, які мають освіту у галузі математичних та технічних наук мають користуватися високим попитом, але лише 70% тих, хто отримав освіту у цьому напрямку працюють за фахом, 46% – біологічних, агрономічних та медичних наук, 76% прикладних наук і техніки.

Взаємодія ринку праці і професійної підготовки кадрів виступає одним з ключових чинників антикризової модернізації. Разом надання послуг в сфері вищої освіти і попит на працівників високої кваліфікації в сучасній Україні росте дуже швидким темпами.

1. Обсяги реалізованих послуг освіти підприємств за їх розмірами у 2010-2016 роках

Рік	Середні підприємства млн. грн	Малі підприємства млн. грн
2010	...	603,5
2011	884,4	780,9
2012	784,3	1002,8
2013	702,1	1084,7
2014	661,9	929,1
2015	845,4	1130,2
2016	898,9	1354,1

Аналізуючи дані таблиці 1, найбільший обсяг послуг освіти на відповідному ринку представлений малими підприємствами. На їх частку припадає майже 60% обсягу реалізованих освітніх послуг.

На нашу думку, гальмування процесів ефективного працевлаштування випускників навчальних закладів професійної освіти відбувається внаслідок таких чинників: недостатньої поінформованості старшокласників про ситуацію на ринках праці та освіти; нестачі необхідних навичок поведінки на ринку праці, ведення переговорів з роботодавцями щодо можливостей; незацікавленості навчальних закладів професійної освіти у проведенні профорієнтаційної роботи з абітурієнтами та студентами; падіння престижу робітничих професій серед молоді; неефективності кадрової політики переважної більшості підприємств,

що проявляється у низькій зацікавленості роботодавців щодо забезпечення умов підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників; відсутності механізму узгодження потреб безробітних та незайнятих громадян у навчанні; посилення невідповідності попиту на робочу силу та її пропозиції.

Перераховані чинники негативно відображаються на зайнятості населення, сприяють збереженню обсягів економічно неактивного населення та довготривалого безробіття, посилюють соціальну напругу в суспільстві та стримують соціально-економічний розвиток країни. Отже, для оптимізації взаємодії ринку праці і системи професійної підготовки кадрів необхідна активізація кожного її суб'єкта: безробітних громадян, державних органів зайнятості, підприємців і вузів.

Література:

1. Аналітична записка. Конкуренентоспроможність України: оцінки Всесвітнього економічного форуму (За Звітом про глобальну конкурентоспроможність 2010-2011 рр.: Електронний режим доступу: www.bank.gov.ua].

2. Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування / [І.Л. Петрова, В.В. Близнюк, Г.Т. Куліков та ін.]; під ред. І.Л. Петрової НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 368 с.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Шевченко Карина

студентка

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м.Київ, Україна

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ

Міграційні явища і процеси впливають на різні сторони життя та праці громадян України. В умовах глобального перерозподілу людських ресурсів вони детермінують модернізацію національної економіки, розвиток держави, перспективи прогресу суспільства.

Проблемою українського ринку праці є надмірна трудова міграція (за різними оцінками від 2 до 7 млн. осіб). Близько 80% трудових мігрантів працюють за кордоном нелегально, хоча із 13 країнами світу Україна підписала двосторонні міждержавні угоди щодо працевлаштування мігрантів, а з 15 ведуться переговори.

За даними статистичних опитувань, наші мігранти мають досить високий освітній рівень. 75% з них мають вищу чи незакінчену вищу освіту. Той факт, що за кордоном респонденти працюють як правило не за фахом, не є фактором, що стримує міграцію.

Основною причиною, яка спонукає молоду людину шукати іншу роботу є низький рівень оплати праці та неповна зайнятість. До того ж молодь, виїжджаючи за кордон або до інших регіонів у пошуках тимчасового заробітку, має більше шансів та причин й можливостей залишитись на постійне місце проживання.

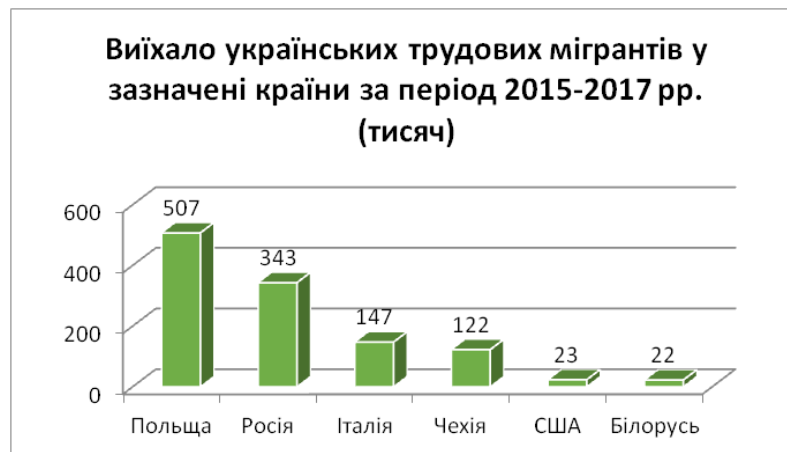
Отже, серед основних причин трудової міграції населення України, можна виділити наступні: 1. Високий рівень безробіття; 2. Низький рівень заробітної плати; 3. Непотрібність фаху на батьківщині; 4. Зникнення деяких галузей виробництва або значне їх скорочення; 5. Економічна нерозвиненість окремих регіонів або не повна їх переорієнтація на ринкову економіку. За останні роки потоки українських мігрантів до Польщі істотно зросли на тлі зростання її економіки, спрощення правил працевлаштування, надання низки переваг і можливостей для українців, що мають карту поляка, а також спрощення перетину кордону через запровадження безвізового режиму з країнами ЄС.

За даними Eurostat, згідно з якими 87% посвідок на проживання, які українці отримали в ЄС у 2016 році, були надані Польщею. Також, за даними Міністерства сім'ї, праці і соціальної

Напрямок «Соціальна політика держави»

політики Польщі, 95% усіх дозволів на працевлаштування, виданих країною в першому півріччі 2017 року, отримали українські громадяни.

Крім Польщі, українці найчастіше виїжджають на заробітки до Росії, Італії та Чехії. Водночас міграція до Росії останнім часом зменшилася, в тому числі через ускладнення міждержавних відносин.

Джерело:[3]

Зовнішня трудова міграція має і позитивні, і негативні наслідки для економіки України. Оскільки переважна частина міграційного потоку з України короткострокова і поширюється на сусідні країни, звідки легко повертатися, то можна припустити, що на даному етапі чистий економічний ефект від збільшення обсягів міграції, повинен бути позитивним.

Найбільш вагомим позитивним чинником зовнішньої трудової міграції є те, що значну частину зароблених коштів українці привозять чи переказують в Україну.

Джерел: [2]

Перекази від трудових мігрантів допомагають зменшувати показники бідності, дозволяють родичам фінансувати поточне споживання, навчання дітей, витрати на медичні послуги, купівлю чи побудову житла, відкриття власного бізнесу.

Всього у 2017 році в Україну було переказано 2,37 млрд. доларів, що на 4,4% менше ніж у 2016 році. НБУ прогнозує, що у 2018 році сума грошових переказів в Україну складе 9,3 млрд.доларів.

Обсяги грошових потоків від трудових мігрантів, ймовірно, вищі, ніж відображає офіційна статистика, оскільки мігранти здебільшого користуються неформальними каналами передавання коштів в Україну. За обстеженням Держстату, 70% мігрантів привозили гроші особисто або передавали через друзів чи водіїв.

Також позитивними моментами збільшення участі українців у міграційних процесах є набуття нових навичок, зростання їх мобільності на ринку праці, прискорення обміну

технологіями, збільшення можливостей для підприємництва, зростання експортних можливостей для українських виробників, адже мігранти за кордоном генерують попит на українські товари в країні перебування.

Головна причина, що підштовхує українців до трудової міграції – відсутність гідних умов для заробітку і самореалізації і некомфортний клімат для розвитку підприємництва всередині країни. Це, перш за все, сигнал для уряду, на який давно час відреагувати.

Якщо в Україні будуть створені умови для сталого економічного зростання і з'явиться достатня кількість нових робочих місць, можна очікувати повернення в країну більшості громадян, які зараз працюють за кордоном. Співвітчизники, які отримали під час роботи за кордоном досвід, знання та навички, збагатять тим самим економіку і бізнес-середовище нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Вишнеvsька О.А. Сучасна міжнародна трудова міграція та державна міграційна політика // Статистика України. – 2008. – №2.
2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Шепета Віталіна
студентка

Грабовецький Олександр
старший викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Розвиток ринкових відносин вимагає фундаментальних досліджень проблем конкуренції, яка є об'єктивним економічним законом розвинутого товарного виробництва і виражає внутрішні необхідні, стійкі та істотні зв'язки між відокремленими товаровиробниками в їхній боротьбі за найвищу результативність виробництва, з одного боку, і споживачами їхньої продукції — з іншого. Саме конкуренція виступає внутрішнім механізмом забезпечення ефективного й динамічного розвитку.

Конкуренція означає змагальність суб'єктів господарювання, коли їх самостійні дії обмежують можливість кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво необхідної споживачу продукції. Виражається в економічному суперництві окремих товаровиробників, що відбувається між ними з метою задоволення своїх потреб, забезпечення найвигідніших умов виробництва та збуту товару, одержання найвищого прибутку тощо[3].

Економічна конкуренція можлива лише за умов збалансованого поєднання приватних інтересів її учасників та публічних інтересів – щодо дотримання прав та законних інтересів споживачів, держави як організатора господарського життя в суспільстві, територіальних громад у сфері господарювання. Власне під економічною конкуренцією розуміють як змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання, мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначити умови обороту товарів на ринку. Конкуренція, врегульована законодавством – це форма боротьби за існування на повному ринку, завдяки чому досягається збалансованість між попитом і пропозицією, а в кінцевому результаті між суспільними потребами і виробництвом. Її роль у наступному: забезпечити

оптимальний баланс інтересів, запобігти одержанню господарюючими суб'єктами надприбутків; забезпечити нормативний рівень якості товарів; забезпечити необхідні обсяги товарного наповнення ринку[4].

Відповідно до статті 42 Конституції України, не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне, обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Конституційна заборона стосується діяльності, спрямованої на недопущення, обмеження або усунення конкуренції, незалежно від конкретних її видів і складів правопорушень[1].

Господарський кодекс України містить Главу 3 «Обмеження монополізму та захист суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції», де визначені загальні правила антимонопольно-конкурентного законодавства. Згідно з частиною 1 статті 25 Господарського кодексу держава підтримує конкуренцію як змагання між суб'єктами господарювання, що забезпечує завдяки їх власним досягненням здобуття ними певних економічних переваг, внаслідок чого споживачі та суб'єкти господарювання одержують можливість вибору необхідного товару і при цьому окремі суб'єкти господарювання не визначають умов реалізації товару на ринку. Невід'ємними ознаками конкуренції є: наявність на ринку великої кількості незалежних продавців і покупців певного виду товару; наявність на ринку ідентичних або подібних товарів і послуг; відсутність бар'єрів входу (виходу) на ринок для покупців і продавців[2].

Система правових норм, що регулюють суспільні відносини, спрямовані на формування конкурентного середовища, забезпечення ефективного використання суспільних ресурсів, вільний вступ на ринок суб'єктів підприємництва складає підгалузь господарського права – конкурентне право. Іншими словами можна сказати, що конкурентне право – сукупність правових норм, спрямованих на обмеження монополізму та розвиток економічної конкуренції.

В сучасний період об'єктом правової охорони конкурентного права визнається свобода господарської діяльності. В цілому законодавство про захист економічної конкуренції складається з двох частин: законодавства про монополії (оскільки монополізм теж перешкоджає розвитку ринкових відносин і конкуренції) і законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Особливостями правового регулювання конкурентного права є такі:

- конкурентне право – це тісно пов'язане з економічними процесами в державі і використовується для врегулювання специфічних відносин, що виникають в господарській діяльності;

- в сфері правового регулювання конкурентних відносин діють спеціальні структури – Антимонопольний комітет України, якому надано право здійснювати державний контроль за дотриманням конкурентного законодавства, економічною концентрацією (отже, вони діють в інтересах держави повноважень як суб'єкти публічного права). Але, крім цього, суб'єкти господарювання мають право за своєю ініціативою захищати свої права і законні інтереси, від проявів недобросовісної конкуренції як з боку конкурентів, так і з боку відповідних державних органів, звертаючись з позовами до судових органів, у цих випадках вони діють як суб'єкти приватного права;

- правовідносини виникають за ініціативою будь-кого з учасників конкурентних правовідносин, тобто згоди іншого учасника не вимагається;

- учасники конкурентних правовідносин можуть нести відповідальність за порушення конкурентного законодавства (в залежності від скоєного правопорушення) як перед державою, так а перед суб'єктом господарської діяльності, якому була заподіяна шкода, тобто можуть порушуватися як публічні, так і приватні інтереси;

- у випадках виникнення спорів між особами, вони можуть вирішуватись як в позасудовому, так і в судовому порядку[3].

За умови реалізації цих принципів успіхів господарської діяльності досягає господарюючий суб'єкт, який пропонує на ринку якісні товари найкращого гатунку за оптимальними цінами. В кінцевому рахунку зазначимо, що кожен із учасників ринкових відносин може конкурувати і перемагати конкурентів завдяки перевагам, яких здобув власними силами.

Змістом функції мотивації є здатність конкуренції стимулювати підприємців пропонувати на ринок найкращі товари за найнижчими цінами, а також знижувати витрати на їх виробництво. Утриматися на ринку, де панує конкуренція, і при цьому отримати прибуток можливо, лише якщо виконувати зазначені вимоги. Отже, прибуток перерозподіляється на користь підприємців, які використали свої ресурси найпродуктивніше.

З цього випливає, що в цілому конкуренцію можна віднести до сфери публічних інтересів, в той час без задоволення цих публічних інтересів неможливо задовольнити приватні інтереси суспільства. Саме в цій якості економічна конкуренція підтримується державою і захищається за допомогою різних правових засобів. Держава здійснює вплив на конкуренцію за допомогою податкової, кредитно-грошової, інвестиційної політики, фінансування наукових досліджень, розподілу державних замовлень, а також безпосередньо через законодавство про захист економічної конкуренції.

Таким чином, конкуренція представляє собою легалізовану форму боротьби за існування на певному ринку, завдяки чому досягається збалансованість між попитом і пропозицією, а в кінцевому результаті між суспільними потребами і виробництвом.

Список використаних джерел

1. Конституція України. – С.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2017 – 56 с.
2. Господарський кодекс України. – Харків: Право, 2018. – 227 с.
3. Костусев О. Захист економічної конкуренції в Україні: стан і проблеми//Економіка України. – 2003. - №7. – С.4-11; Економіка України. – 2003.-№8.-С.13-19
4. Гончарук Т. І. Конкуренція: сучасна економічна характеристика та особливості //Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 2. - С. 130 - 145.

ЗМІСТ

НАПРЯМ. ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ

<i>Баранова Дарья, Давыдова Наталья</i> УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМ РИСКОМ В БАНКАХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	4
<i>Баранская Анна, Самоховец Мария</i> ВНУТРЕННИЙ И ВНЕШНИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДОЛГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	6
<i>Бережняк Анна</i> ОСОБЛИВОСТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ	7
<i>Борисенко Павел</i> ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СТРАХОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ РИСКОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	9
<i>Будкевич Кристина, Логвинович Арина, Давыдова Наталья</i> ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ СМЕЖДУНАРОДНЫМИ КРЕДИТНО-ФИНАНСОВЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ: СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ	11
<i>Будрица Виктория, Самоховец Мария</i> ФИНАНСИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ ИЗ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ	13
<i>Вакулік Аліна, Овчарик Зоряна</i> ОБЛІК ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА І ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ	15
<i>Василевская Дарья, Давыдова Наталья</i> БЕЗНАЛИЧНЫЕ РАСЧЕТЫ НАСЕЛЕНИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ	17
<i>Глух Іларіон, Костюк Вікторія</i> ОСОБЛИВОСТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	20
<i>Голенков Ярослав, Самоховец Мария</i> РЕГУЛИРОВАНИЕ ВНУТРЕННЕГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	21
<i>Головач Полина, Давыдова Наталья</i> РАЗВИТИЕ ИПОТЕЧНОГО КРЕДИТОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	24
<i>Гуменюк Алла, Мельничук Юлія, Школенко Оксана</i> РОЛЬ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	26
<i>Довгополик Ірина, Комар Руслана</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ІМПОРТУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ	29
<i>Дрогачёва Дарья, Комар Руслана</i> ВОЗМОЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДЛЯ УКРАИНЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ (МСФО) НА ПРИМЕРЕ ГОСУДАРСТВА ПОЛЬШИ	31
<i>Дружбальская Александра, Курмыса Юлия, Давыдова Наталья</i> РАЗВИТИЕ БЕЗНАЛИЧНЫХ РАСЧЕТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	32
<i>Жуковская Алеся, Давыдова Наталья</i> АНАЛИЗ АКТИВОВ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	35

<i>Зельман Карина, Петрукович Наталья</i> УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМИ РИСКАМИ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА	38
<i>Зинкевич Алеся, Давыдова Наталья</i> КРАУДФАНДИНГ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	39
<i>Злодегва Ксения, Давыдова Наталья</i> ИННОВАЦИИ В БАНКОВСКОМ РОЗНИЧНОМ БИЗНЕСЕ	41
<i>Клаченков Владислав, Давыдова Наталья</i> ПРОБЛЕМЫ ОЦЕНКИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ КЛИЕНТА БАНКА	44
<i>Климчук Анжелика, Самоховец Мария</i> ВНУТРЕННИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДОЛГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	46
<i>Клюй Анастасія, Тітенко Зоя</i> РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ	48
<i>Кобринец Роман, Самоховец Мария</i> МЕСТНЫЕ БЮДЖЕТЫ В СОСТАВЕ КОНСОЛИДИРОВАННОГО БЮДЖЕТА РБ	49
<i>Коваль Поліна, Комар Руслана</i> РОЛЬ БАЛАНСОВОГО УЗАГАЛЬНЕННЯ У СТАНОВЛЕННІ ДИГРАФІЧНОЇ БУХГАЛТЕРІЇ	51
<i>Кожаліна Наталія</i> ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	52
<i>Колошук Надежда, Давыдова Наталья</i> ОПТИМИЗАЦИЯ СТРУКТУРЫ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	54
<i>Копыл Юлия, Давыдова Наталья</i> РАЗВИТИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	56
<i>Котковец Ирина, Петрукович Наталья</i> ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ ЗАЕМЩИКА	58
<i>Кришталь Вероника, Манукян Мария, Давыдова Наталья</i> ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГ, ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	60
<i>Кришталь Вероника, Самоховец Мария</i> УКРЕПЛЕНИЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ РЕСПУБЛИКАНСКОГО БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	62
<i>Кулеш Елизавета, Самоховец Мария</i> ОЦЕНКА ПРИВЛЕЧЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАИМСТВОВАНИЙ РЕСПУБЛИКОЙ БЕЛАРУСЬ	64
<i>Курилович Виктория, Киевич Александр</i> ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КРЕДИТ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ КАК ИНСТРУМЕНТ МОБИЛИЗАЦИИ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ	67
<i>Курмыса Юлия, Самоховец Мария</i> ПЛАТЕЖНЫЙ БАЛАНС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: СОСТОЯНИЕ, МЕТОДЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ	69

<i>Левкович Вероника</i> ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	72
<i>Литвин Олена</i> ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	74
<i>Луценко Вероника, Самоховец Мария</i> БЮДЖЕТНОЕ САЛЬДО В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	77
<i>Люкевич Юлія, Комар Руслана</i> АДАПТАЦІЯ ТА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ	79
<i>Малахова Мария, Давыдова Наталья</i> РАЗВИТИЕ КРЕДИТОВАНИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ В БАНКАХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	81
<i>Манукян Мария, Самоховец Мария</i> СОСТАВ РАСХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	83
<i>Мешкевич Виктория, Давыдова Наталья</i> СИСТЕМА ГАРАНТИРОВАНИЯ БАНКОВСКИХ ВКЛАДОВ (ДЕПОЗИТОВ) В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	85
<i>Миняйло Татьяна, Ярош Петр</i> БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	87
<i>Мірошник Сергій, Глухова Валентина</i> ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	89
<i>Невядовская Александра, Лисовский Максим</i> МЕТОДЫ ОЦЕНКИ РИСКОВ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ	91
<i>Нелюбович Маргарита, Самоховец Мария</i> АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	93
<i>Орлова Ангелина, Самоховец Мария</i> ФИНАНСИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ ИЗ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	95
<i>Панченко Ольга</i> ФУНКЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	98
<i>Пелипань Тетяна, Овчарик Зоряна</i> РОЗВИТОК І РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	99
<i>Радчук Артём, Самоховец Мария</i> РЕГУЛИРОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	101
<i>Рося Ангелина, Давыдова Наталья</i> РАЗВИТИЕ СИСТЕМ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	104
<i>Рыжевич Карина, Зглюй Татьяна</i> ЛЕВЕРИДЖ В УПРАВЛЕНИИ ФИНАНСОВЫМИ РЕСУРСАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ	106

<i>Садوماка Світлана, Костюк Вікторія</i> РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	108
<i>Семенюк Іван, Кірданов Михайло</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВІДСТРОЧЕНИХ ПОДАТКОВИХ АКТИВІВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ	109
<i>Сидорчук Любов, Коцюк Юрій</i> АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	112
<i>Слизька Анна, Комар Руслана</i> ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО АУТСОРСІНГУ	113
<i>Соловчук Анна, Давыдова Наталья</i> ЗОЛОВОВАЛЮТНЫЕ РЕЗЕРВЫ НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ, ТЕНДЕНЦИИ	115
<i>Солоп Анастасія, Тітенко Зоя</i> ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ НИМ	118
<i>Страпко Дарья, Самоховец Мария</i> НАЛОГОВЫЕ ДОХОДЫ КОНСОЛИДИРОВАННОГО БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И НАПРАВЛЕНИЯ ИХ УВЕЛИЧЕНИЯ	119
<i>Терех Кристина, Пытель Валентина, Давыдова Наталья</i> ВАЛЮТНЫЙ РЫНОК РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ	121
<i>Тітенко Зоя</i> ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ	123
<i>Федюкович Оксана, Купрейчик Дмитрий</i> МЕТОДЫ ОЦЕНКИ МАТЕРИАЛОВ И ИХ ВЛИЯНИЕ В КРАТКОСРОЧНОМ ПЕРИОДЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ ПРИБЫЛИ	125
<i>Хоменко Дар'я, Овчарик Зоряна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	127
<i>Черняк Яна, Самоховец Мария</i> АНАЛИЗ ЦЕНТРАЛИЗОВАННЫХ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	129
<i>Чешиун Татьяна, Малевский Эдуард</i> ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КРИПТОВАЛЮТЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	131
<i>Чичкан Анастасія, Ведькал Валентина</i> ВІДПОВІДНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ	133
<i>Шелестюкович Анастасія, Самоховец Мария</i> СИСТЕМА ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НАПРЯМ. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ	134
<i>Алпысбаев Ерсултан, Адамбекова Мулдир</i> ТУРИСТСКО-КРАЕВЕДЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ОСНОВА СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ	137
<i>Біленко Олена, Міщенко Юлія</i> ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ	140

<i>Мачашич Павел, Бритченко Игорь</i> РОЛЬ ОБРАЗОВАНИЯ В ОПРЕДЕЛЕНИИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ВЕКТОРА РАЗВИТИЯ ПОЛЬШИ	143
<i>Герасименко Петр</i> ОБ ОДНОЙ ПРОБЛЕМЕ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ПО ЭКОНОМИКО- МАТЕМАТИЧЕСКОМУ МОДЕЛИРОВАНИЮ	145
<i>Герасимец Андрей, Морозова Инна</i> МЕТОДИКА ОЦЕНКИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ИНТЕГРИРОВАННОЙ СТРУКТУРЕ	147
<i>Голик Д.О.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ	149
<i>Гордіна Наталія</i> ВПЛИВ ПОЛІТИКИ ГЛАСНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ НАСТРОЇВ НАСЕЛЕННЯ УРСР (1986 – 1991)	151
<i>Горпиненко Олег, Балан Олександр</i> ДЕМОГРАФІЧНИЙ РОЗВИТОК І МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	153
<i>Грабовецький Олександр</i> КОЛІЗІЇ ПРАВОВИХ НОРМ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	155
<i>Мбакпуо Джеймс, Западнюк Евгений</i> СОЦІАЛЬНИЙ КАПИТАЛ И ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В ЭКОНОМИКЕ РЕГИОНА	157
<i>Длугопольська Тетяна</i> МІГРАЦІЯ ЯК ВИКЛИК СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ (РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ)	160
<i>Длугопольський Олександр</i> ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	161
<i>Дмитрієва Наталія</i> ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ – СТРАТЕГИЧЕСКИЙ ОРИЕНТИР ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ	163
<i>Іванов Андрій, Крапівіна Галина</i> ЗАСВОЄННЯ РЕСУРСІВ ПРИАЗОВ'Я ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	165
<i>Кураш Аня, Дворник Інна</i> ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В ОЦІНЦІ ДОБРОБУТУ УКРАЇНИ	168
<i>Ланченко Євгеній</i> ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ НА СЕЛІ	171
<i>Лесько Наталія</i> СУЧАСНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА ТА ІНШИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ	173
<i>Лисак Володимир</i> МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	175
<i>Моргун Світлана</i> СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ	176

<i>Осипенко Євгенія, Дворник Інна</i> ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	178
<i>Руденко Тамара</i> СТАБІЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	181
<i>Симончук Катерина</i> МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇН	183
<i>Скрипник Галина</i> СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ: СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ	185
<i>Стожок Людмила</i> РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В ПОДОЛАННІ БІДНОСТІ	188
<i>Султанова Лола</i> РОЛЬ ПЕНСИОННИХ НАКОПЛЕНІЙ В ІНВЕСТИРОВАНИИ ЕКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	189
<i>Трифопова Ангеліна, Бардась Артем</i> ДО ПИТАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	191
<i>Угодникова Елена</i> ФОРМИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОГО ИМИДЖА ВУЗА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА	194
<i>Хоруженко Яна</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ТА РИНКУ ПРАЦІ	195
<i>Шевченко Карина</i> ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ	196
<i>Шепета Віталіна, Грабовецький Олександр</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	198